Jaarstukken 2023

Datum: 16 mei 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Jaarverslag 4
Algemene inleiding 4
Jaarverslag - programmaverantwoording 8
Programma 1 Bestuur en Ondersteuning 8
Programma 2 Veiligheid 15
Programma 3 Verkeer, Vervoer en Waterstaat 19
Programma 4 Economie 24
Programma 5 Onderwijs 31
Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie 39
Programma 7 Sociaal Domein 51
Programma 8 Volksgezondheid en Milieu 68
Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing 79
Algemene Dekkingsmiddelen 88
Jaarverslag - Paragrafen 95
Paragraaf Lokale heffingen 96
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing 101
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 126
Paragraaf Financiering 131
Paragraaf Bedrijfsvoering 136
Paragraaf Verbonden partijen 142
Paragraaf Grondbeleid 148
Paragraaf Openbaarheid 152
Jaarrekening 153
Balans 154
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 158
Toelichting op balans 162
Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 176
Toelichting op de baten en lasten in de jaarrekening 177
Rechtmatigheidsverantwoording 190
Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid 191
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen 195
Jaarrekening - Bijlagen 198
Single information Single audit (SISA) 199
Overzicht taakvelden 225

Mutaties in de reserves en voorzieningen 227
Mutaties in de reserves 227
Mutaties in de voorzieningen 234
Gehanteerde afschrijvingstermijnen 237

Jaarverslag

Algemene inleiding

Algemeen
Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2023 van de gemeente Waadhoeke aan. Deze zien er in grote lijnen hetzelfde uit als voorgaand jaren maar nieuw element is de rechtmatigheidsverantwoording in het jaarverslag en de jaarrekening. Deze komt in verschillende hoofdstukken naar voren.

Resultaat
Het saldo van de jaarrekening 2023 is afgerond € 4,4 miljoen positief. Dit is € 3,1 miljoen hoger dan geraamd. Immers aan het einde van 2023 was het restbedrag van de post onvoorzien van € 1.257.000 al zichtbaar als begroot resultaat.

De verklaring van het niet geraamde positieve resultaat van € 3,1 miljoen is in hoofdlijnen:

- De ontvangsten gemeentefonds vallen ruim € 1 miljoen hoger uit omdat de effecten van de decembercirculaire niet meer begroot konden worden.
- Binnen het fysiek domein is er minder uitgegeven dan begroot om diverse redenen.
- Vanuit de centrumgemeente is het overschot op de middelen voor beschermd wonen aan de gemeenten uitgekeerd, net als voorgaande jaren.
- De kosten van de jeugdhulp zijn nagenoeg € 2 miljoen hoger uitgevallen dan begroot.
- De overige posten binnen het sociaal domein leveren een voordeel op van ruim € 1,4 miljoen. Dit betreft o.a. een subsidieontvangst re-integratie van € 0,4 miljoen die niet was begroot en een voordeel op de post inburgering van € 0,3 miljoen. Beide komen terug onder het voorstel resultaatbestemming. Daarnaast bleken de ramingen WMO te royaal wat tot een voordeel van ruim € 0,6 miljoen heeft geleid.

Samengevat in tabelvorm:

Omschrijving	**bedrag (x € 1.000)**
Begroot resultaat	1.257
Hogere baten gemeentefonds	1.045
Lagere lasten/hogere baten fysiek domein	832
Niet geraamde bate beschermd wonen	1.018
Hogere lasten jeugdhulp	-1.961
Overige posten sociaal domein	1.427
Overige	807
Saldo jaarrekening	**4.425**

De in de jaarrekening opgenomen analyse van het resultaat geeft uitgebreider inzicht in de oorzaken die hebben geleid tot dit resultaat. Eveneens zijn zoveel mogelijk de redenen voor afwijking van de begroting aangegeven.

Voorstel resultaatbestemming:
Wij stellen voor het resultaat van € 4.425.010 als volgt te bestemmen:
a. € 400.000 toe te voegen aan de reserve sociaal domein voor kosten project Groeituin;
b. € 428.454 toe te voegen aan de reserve invoering Omgevingswet voor compensatie transitiekosten;
c. € 364.300 kostendekking exploitatie in 2024 voor:

- ontmoetingsplek Schalsumerplan € 84.300
- onderhoud vaarwegen en hekkelen e.d. € 200.000
- uitvoering provinciale gebiedsprogramma's € 80.000

Het resterende deel van rekeningsaldo (zijnde € 3.232.256) wordt vervolgens toegevoegd aan de algemene reserve.

Motivering:
- vanuit het Europees Sociaal Fonds is eind 2023 € 400.000 ontvangen wat ingezet gaat worden voor het project de Groeituin. Zoals op 28 maart 2024 besloten wordt dit project gedurende de pilotperiode van 2024 tot en met 2026 met incidentele middelen bekostigd uit de reserve sociaal domein. De € 400.000 dient als voeding hiervoor.
- eind 2023 heeft het rijk via de algemene uitkering € 428.454 beschikbaar gesteld voor compensatie transitiekosten invoering omgevingswet. Als deze worden toegevoegd aan de reserve invoering omgevingswet blijven de middelen voor dat doel beschikbaar.
- bij het overhevelen van budget 2023 naar 2024 via de reserve jaarovergang zijn twee bedragen per ongeluk niet meegenomen. Het budget voor de uitvoering provinciale gebiedsprogramma's is eind december door het rijk uitgekeerd. Voor de voortgang van de werkzaamheden in 2024 zijn deze middelen wel nodig.
-

Het resterende deel van rekeningsaldo wordt vervolgens toegevoegd aan de algemene reserve.

Structurele effecten:
Er zijn enkele afwijkingen naar voren gekomen die een structureel karakter hebben en die zich in 2024 en volgende jaren naar verwachting ook zullen voordoen:

- hogere kosten voor energie en brandstof	€ 235.000 -
- hogere kosten voorschoolse opvang	€ 15.000 -
- hogere kosten leerlingenvervoer	€ 75.000 -
- hogere opbrengsten OZB en liggelden	€ 125.000
- hogere kosten bewaren OZB	€ 21.000 -
- hogere kosten ARBO ivm ziekteverzuim	€ 56.000
	€ 277.000 -

Algemene reserve
De algemene reserve heeft na de 5e begrotingswijziging 2024 een saldo van afgerond € 14,7 miljoen en komt met de toevoeging uit de resultaatbestemming op bijna € 18,0 miljoen.

De hoogte van de algemene reserve (AR) heeft een duidelijke relatie met het gewijzigde risicoprofiel van de gemeente. Ten aanzien van deze reserve zijn er namelijk twee uitgangspunten/spelregels geformuleerd en vastgesteld door de raad:
1. de AR moet minimaal € 15 miljoen zijn, en
2. de AR moet minimaal de risico's afdekken (en dus een ratio weerstandsvermogen van 1,0 hebben).

Voor beide spelregels geldt dat de AR binnen een meerjarenplanperiode naar de minimumgrens gebracht moet worden. Nu zou dat de periode van 2024 t/m 2027 zijn. Wanneer de risico's kleiner dan € 15 miljoen zouden zijn, hoeven we alleen naar spelregel 1 te kijken. Maar als de risico's groter dan de AR zijn moeten we de AR binnen de meerjarenplanperiode naar het totaal van de risico's brengen. De risico's zijn voor het laatst in de programmabegroting 2024 op een rij gezet en komen in totaal op € 16,8 miljoen. Bij deze jaarrekening vindt een herrekening van de risico's plaats in paragraaf 1.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Rechtmatigheid
Met ingang van verslagjaar 2023 moet het college van B&W in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording afgeven. Op die wijze legt het college expliciet verantwoording af over het rechtmatig handelen. Onze verantwoordelijkheid voor rechtmatig handelen brengt met zich mee dat de gemeente haar beheersorganisatie zo inricht, dat onze verantwoording over het naleven van wet- en regelgeving achteraf door de accountant kan worden getoetst. Het werken aan rechtmatigheid is daarmee een dynamisch proces waarbij continu werkprocessen getoetst moeten worden aan relevante wet- en regelgeving. De extra aandacht voor rechtmatigheid is een uitdaging voor onze organisatie omdat zowel de eigen regels en voorschriften alsmede de feitelijke uitvoeringsorganisatie onder de loep worden genomen. De daarbij horende activiteiten en afwegingen bieden kansen om de organisatie doelmatiger en wellicht ook doeltreffender in te richten.

Overige rechtmatigheidsaspecten
Ten aanzien van het begrotingscriterium heeft er bij meerdere programma's een overschrijding op de begroting plaatsgevonden. Het college is van mening dat de overschrijdingen nagenoeg geheel passen binnen het beleid van de gemeente Waadhoeke, zoals vastgesteld door de raad.

De overschrijdingen per programma met toelichting zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Programma	Over-schrijding	Toelichting
1 Bestuur en Ondersteuning	-41	De overschrijding wordt vooral veroorzaakt door hogere toerekening van personele kosten dan geraamd. De personele kosten worden toegerekend aan de programma's en kunnen tot afwijkingen t.o.v. de begroting leiden.De overschrijding in programma 1 wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere toegerekende personele kosten. De personele kosten worden toegerekend naar de verschillende programma's en kunnen daar op onderdelen tot afwijkingen leiden t.o.v. de begroting.
2 Veiligheid	-248	De overschrijding wordt vooral veroorzaakt door hogere toerekening van personele kosten dan geraamd. De personele kosten worden toegerekend aan de programma's en kunnen tot afwijkingen t.o.v. de begroting leiden. Daarnaast meer kosten VRF i.v.m. opvang Oekraïners
4 Economie	-362	De overschrijding wordt vooral veroorzaakt door meer lasten bedrijventerreinen dan begroot. De grondexploitatiebegroting wordt voor meerdere jaren gemaakt. De realisatie is iets sneller gegaan dan begroot. Hier staan baten tegenover ivm verrekening met de balans zoals voorgeschreven in het BBV. Daarnaast meer personele kosten.
5 Onderwijs	-493	De uitgaven voor het onderwijsachterstandenbeleid zijn hoger geweest en hier staan baten in de vorm van een specifieke uitkering van het rijk tegenover. Uitgaven voor onderswijshuisvesting zijn hoger geweest maar daar staan (hogere) inkomsten tegenover. Daarnaast overschrijding van het budget voor leerlingenvervoer want het is een open-einde regeling. Ten slotte speelt ook hier een hogere toerekening van personele kosten.
7 Sociaal Domein	-2.472	De lasten voor de Opvang Oekrainse vluchtelingen zijn hoger geweest dan geraamd maar daar staan baten tegenover. Het budget voor kinderopvang is overschreden want het is een open-einde regeling. De resterende overschrijding wordt veroorzaakt door uitvoering van de taken vanuit wetgeving door de GR Dienst SoZaWe Noardwest Fryslân*

9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	-925	De overschrijding wordt vooral veroorzaakt door meer lasten woningbouwlocaties dan begroot. De grondexploitatiebegroting wordt voor meerdere jaren gemaakt. De realisatie is iets sneller gegaan dan begroot. Hier staan baten tegenover ivm verrekening met de balans zoals voorgeschreven in het BBV. De rijksregeling voor woningverbetering ihkv duurzaamheid (i.c. aanpak energiearmoede) wordt steeds opnieuw verlengd. Inmiddels tot en met 2025. De uitgaven zijn per ongeluk niet begroot in 2023 maar er staan baten in de vorm van een specifieke uitkering van het rijk tegenover. Tenslotte resulteert ook hier de toerekening van personele kosten tot een overschrijding.
Totaal	**-4.541**	

**deze zijn uitgebreider toegelicht bij programma 7 vanaf (pagina 180).*

Besluit Begroting en Verantwoording
Het jaarverslag 2023 is de spiegel van de programmabegroting 2023. Dit betekent dat dezelfde programma's en paragrafen opgenomen zijn.

Bij ieder programma zijn de drie w-vragen van toepassing, echter nu terugkijkend op het afgelopen jaar:

- Wat wilden we bereiken?
- Wat hebben we daarvoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

Door de beantwoording van deze vragen wordt duidelijk wat de gemeente heeft gerealiseerd. Per programma staan de baten en lasten vermeld. Het is aan de raad om per programma zowel de baten en lasten als het uitgevoerde beleid te autoriseren.

Leeswijzer
In het onderdeel jaarverslag zijn per programma de "hoofdkenmerken" en "wat wilden we bereiken" overgenomen uit de programmabegroting 2023. Onder "wat hebben we daarvoor gedaan" is de tekst uit de programmabegroting in een blauw lettertype weergegeven, waarna de verantwoording volgt.

In het onderdeel jaarverslag wordt per programma aangegeven wat de begrote bedragen voor 2023 waren en wat het verschil is tussen de begroting na wijziging en de realisatie over het verslagjaar. Naast het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten zijn ook de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma gepresenteerd. De financiële afwijkingen komen terug in de jaarrekening.

In het onderdeel jaarrekening vindt u de cijfermatige verantwoording in de balans en het overzicht van baten en lasten per programma, met bijbehorende toelichtingen.

Jaarverslag - programmaverantwoording

Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

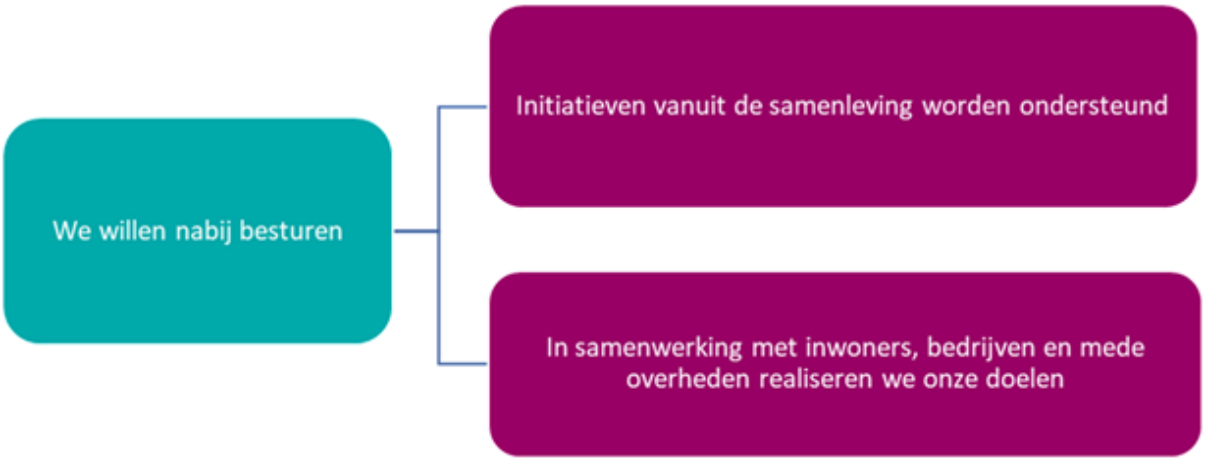
Hoofdkenmerken
Het doel van dit programma is er voor zorgen dat het bestuur zijn taken zo goed mogelijk kan uitoefenen. Daarbij gaat het niet alleen om de wettelijke taken, maar ook om samenwerking met mede-overheden, kwaliteit van gemeentelijke dienstverlening en om het uitoefenen van een informatieve en interactieve bestuursstijl.

Het college van B&W is belast met de beleidsvoorbereiding en -uitvoering. Vanuit deze verantwoordelijkheid ontwikkelt zij samen met de gemeenteraad nieuw beleid. Dat gebeurt op een (pro)actieve manier: college (en raad) zoeken samenwerking met inwoners en andere belanghebbenden om tot gedragen resultaten te komen. We betrekken onze inwoners, ondernemers en organisaties tijdig bij het maken van keuzes in ons beleid. Zo ontstaat een breed draagvlak, maar ook ruimte voor creatieve ideeën, die aansluiten bij wat er nodig is of waar behoefte aan is. Feiten en analyse zijn daarbij van belang, zodat er niet iets wordt ontwikkeld wat onhaalbaar of onwenselijk is. ‘Nabij besturen’ betekent voor onze dienstverlening: persoonlijk, dichtbij en online. Onze dienstverleningsvisie 2018-2025 is de leidraad voor de verdere ontwikkeling en professionalisering van de organisatie.

Vanuit de plicht tot actieve informatievoorziening zorgt het college voor terugkoppeling van resultaten van beleid zodat de raad kan toetsen of doelen gehaald worden.

Naast deze meer bestuurlijke taken is het college van B&W verantwoordelijk voor wettelijke (dienstverlenende) taken op het gebied van onder meer burgerzaken, verkiezingen en de Wet Open Overheid.

Nabij besturen - Wat wilden we bereiken?



Nabij besturen - Wat hebben we daar voor gedaan?

Initiatieven vanuit de samenleving worden ondersteund

- We stimuleren dorpen en wijken om een eigen toekomstvisie te maken.

We hebben met diverse dorpen gesprekken gehad over de dorpsvisie die zij al hadden of over nieuw te maken dorpsvisies. Deze kunnen ook op financiële steun rekenen vanuit het dorpen- en wijkenfonds.

- We bespreken initiatieven op de initiatieventafel voor een integrale benadering.

De initiatieventafel is in het kader van de omgevingswet opgezet. In 2024 gaat de organisatie hiermee werken voor het behandelen van initiatieven.

- We zetten in op het dorpen-, en wijkenfonds.

In 2023 zijn 26 initiatieven ondersteund vanuit het dorpen- en wijkenfonds.

- We evalueren in 2022 de subsidieregeling dorpen en wijken en komen op basis daarvan met een voorstel voor een dorpen en wijkenregeling 2.0.
- C – het dorpen- en wijkenfonds verbeteren en continueren.

Het dorpen- en wijkenfonds is geoptimaliseerd, waarmee er onder andere vanaf 2023 een dorps/ wijkbudget beschikbaar is voor dorpen en wijken.

- C – de dorpen- en wijkencoördinatoren vaker inzetten en een ruimer takenpakket geven.

De rol van dorpen- en wijkencoördinatoren is samen met een extern bureau tegen het licht gehouden. Op basis hiervan is de rol opnieuw beschreven en gedeeld binnen de organisatie. Daarnaast zullen de dorpen- en wijkencoördinatoren een rol vervullen bij de initiatieventafel.

In samenwerking met inwoners, bedrijven en mede overheden realiseren we onze doelen

- We doen mee met de Friese Projectenmachine.

Waadhoeke is aangesloten bij de Friese projectenmachine (Europapact Fryslân), een samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen, bedrijfsleven, clusterorganisaties en Innovatiepact Fryslân, waarbij Fryslân meer Europese middelen wil binnenhalen. Met Waadhoeke zijn gesprekken om de doelen uit het coalitieakkoord aan te laten sluiten bij Europese projecten. Vanuit de lobby is Noardwest-Fryslân in 2023 opnieuw benoemd als LEADER gebied voor de periode 2024-2027. Het EU-subsidieprogramma LEADER is een Europees subsidieprogramma dat op de ontwikkeling van het platteland in brede zin is gericht.

- We ontwikkelen een propositie in regioverband.

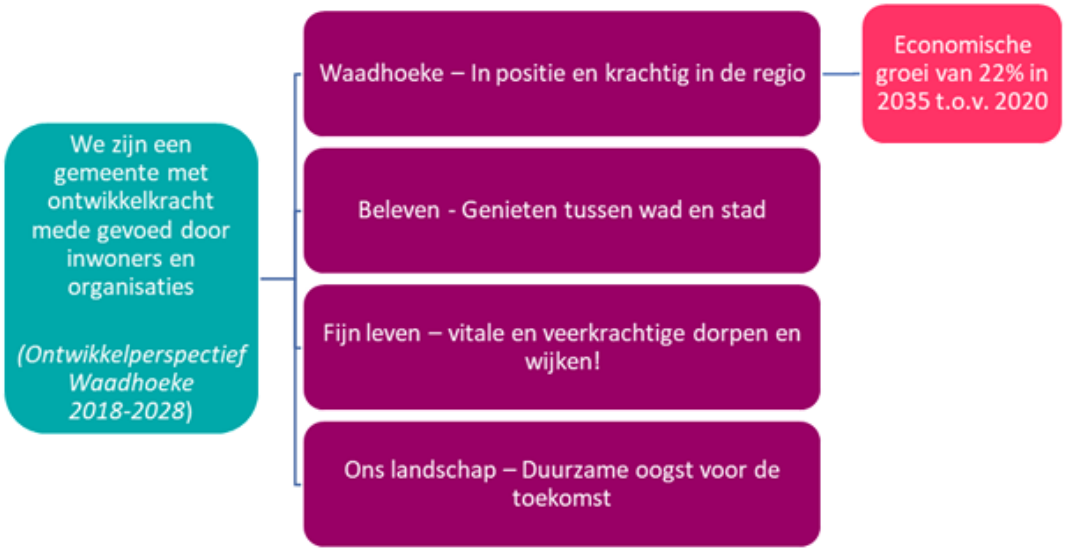
De gemeenten Harlingen, Waadhoeke en Leeuwarden dienden eind 2022 samen met de provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân een voorstel in voor een Regio Deal. Belangrijke regiopartners uit

onderwijs en bedrijfsleven ondersteunden de aanvraag. Het Rijk heeft in februari 2023 € 20 miljoen voor de regio gereserveerd en aangegeven de plannen samen uit te werken tot een volwaardige Regio Deal in de vorm van een convenant. Op 1 november is het convenant met het Rijk ondertekent, waarna de inrichtingsfase is gestart. Vanuit de regio zelf is ook een bedrag van € 20 miljoen gereserveerd als cofinanciering.

- We netwerken en behartigen onze belangen op provinciaal, rijks-, en Europees niveau o.b.v. de ontwikkelagenda.

Vanuit de ontwikkelagenda Waadhoeke is actief gelobbyd om belangrijke opgaven op bovenregionale agenda's te krijgen. De resultaten hiervan zijn hierboven én onder de resultaten van het programma ontwikkelperspectief benoemd. Netwerken en belangenbehartiging zijn inspanningen die over een langere periode resultaten opleveren en de komende jaren meer zichtbaar worden.

Programma Ontwikkelperspectief - Wat wilden we bereiken?



Programma Ontwikkelperspectief - Wat hebben we daar voor gedaan?

Waadhoeke – In positie en krachtig in de regio

- We faciliteren innovatie.
- We zetten in op behouden en aantrekken van talent.
- We versterken het vestigingsklimaat.
- We werken slimmer samen.

Deze doelen bereiken we via het meerjarige Sociaaleconomisch actieprogramma Harlingen/Waadhoeke (SEAP). Waadhoeke werkt daarin samen met een Bestuurstafel en een Programmateam met vertegenwoordigers vanuit de overheden, onderwijs en ondernemers. De resultaten van 2023 zijn gehaald en gedeeld via de twee voortgangsrapportages SEAP op 28 maart 2023 en 28 september 2023.

Beleven - Genieten tussen wad en stad

- We doen een aanvraag voor Planetarium Wereld Erfgoed.

Op 19 september 2023 heeft het Werelderfgoedcomité van Unesco besloten het Eise Eisinga Planetarium in Franeker op de Werelderfgoedlijst te plaatsen. Met deze inschrijving erkent Unesco de uitzonderlijke en unieke waarde van dit erfgoed.

- We realiseren het project Op paad Lâns it Waad.

De buitendijkse toegankelijkheid voor het tracé Harlingen-Koehool is gerealiseerd. Centraal stond het toegankelijk maken van delen van de buitenkant van de zeedijk. Daarnaast zijn op verschillende locaties recreatieve voorzieningen op en langs de dijk gerealiseerd die de beleefbaarheid van de Waddenzee hebben vergroot. De voorbereidingen voor fase 2 van het project zijn gestart. Deze fase behelst de integratie van de ambities van Op Paad lâns it Waad in de dijkversterkingsopgave Koehool-Lauwersmeer.

- We werken samen met Academie van Franeker.

Met de Academie van Franeker is samengewerkt rond het SEAP, een verziltingsonderzoek en in de dealmaking van de Regio Deal.

- We nemen deel aan Sense of Place.

Stichting Sense of Place heeft het projectplan voor project Dijk van een Wijf eind 2023 opgeleverd. In 2024 is de besluitvorming gepland voor de realisatie van dit icoonproject nabij de Waddenzeedijk.

Fijn leven – vitale en veerkrachtige dorpen en wijken!

- We zetten in op Dorpsontwikkelingsmaatschappijen (DOM).

Een DOM is een ontwikkelmotor voor fysieke en sociale leefbaarheidsinitiatieven in dorpen. We werkten in 2023 met vijf DOM's: Ried, Tzum, Wjelsryp, Barradeel (Minnertsga, Oosterbierum, Sexbierum, Tzummarum en Wijnaldum) en Bildtdijken. In 2024 zal de methode geëvalueerd worden.

- We lobbyen voor middelen voor transitie van bestaande woningvoorraad.

Waadhoeke ontving een subsidie van ca. 3,5 miljoen euro uit het Volkshuisvestingsfonds van het Rijk. Dit geld is bedoeld om minstens vijftig woningen aan de Oude- en Nieuwebildtdijk te verbeteren en te verduurzamen.

- We zetten in op de ontwikkeling van de bloeizone.

Een bloeizone is een gebied waar inwoners samen zorgen voor een omgeving waar mensen langer in goede gezondheid kunnen blijven wonen. De ontwikkeling is onderdeel geworden van de uitvoeringsagenda Regio Deal.

Ons landschap – Duurzame oogst voor de toekomst

- We nemen deel aan Greidhoeke plus.

Waadhoeke is aangesloten bij Greidhoeke+, een interbestuurlijke samenwerking met als belangrijkste aandachtsgebied het natuurinclusieve platteland. De haalbaarheid van een Bioregio is verkend. Dit is een wijze van landbouw met aandacht voor de bodem en herstel van de biodiversiteit, dat maatschappelijk draagvlak heeft en economisch rendeert. Vanuit de Regio Deal is hiervoor subsidie ontvangen.

- We werken aan een visie op landschap.

Een visie op een duurzaam landschap is onderdeel van de omgevingsvisie Waadhoeke.

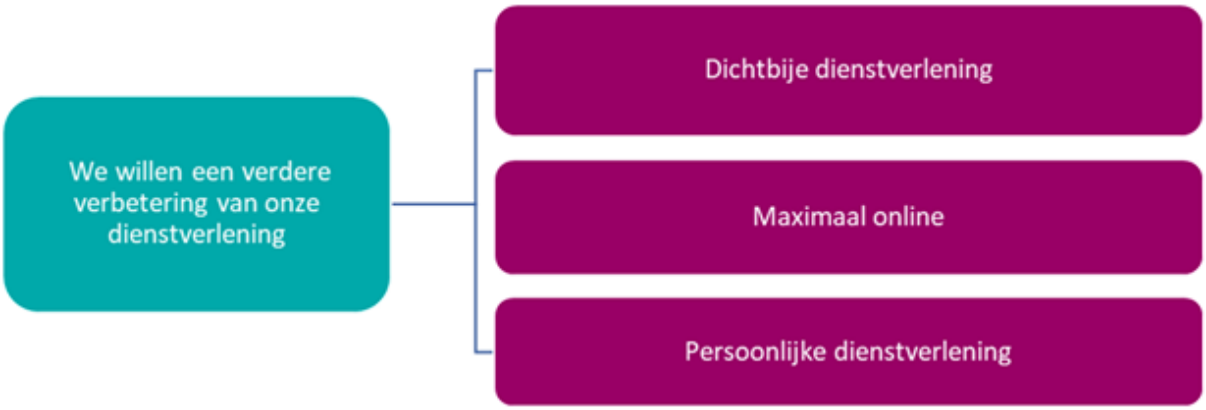
- We jagen innovatiekansen na.

Als project is het recyclen van gemeentelijk berm maaisel en hekkelspecie op het boerenerf als innovatiekans in uitvoering (Agricycling). Waadhoeke is daarnaast partner van het Kenniscluster Verzilting Fryslân en vanuit de Regio Deal is subsidie ontvangen voor een integrale aanpak verzilting in Noardwest-Fryslân.

- We nemen deel aan de landbouwagenda van de provincie.

Het accent lag op deelname aan het Fries Programma Landelijk Gebied. Daarin werkt de provincie samen met de landbouw, natuurorganisaties, kennisinstellingen en de andere Friese overheden aan een gebiedsprogramma. Dit programma gaat over hoe we omgaan met stikstof, natuur, water & bodem, klimaat en een vitaal platteland.

Programma Dienstverlening - Wat wilden we bereiken?



Programma Dienstverlening - Wat hebben we daar voor gedaan?



<u>Algemene doelstelling:</u>

We leren onze inwoners en ondernemers steeds beter kennen en weten hun steeds beter centraal te stellen in het verbeteren van onze dienstverlening.

We onderkennen hiervoor 4 spoorlijnen (onderwerpen/processen):

1. Ken je inwoner:

Met het doorlopen van een klantreis leren wij kijken door de ‘bril’ van de inwoners.

2. Experimenteren:

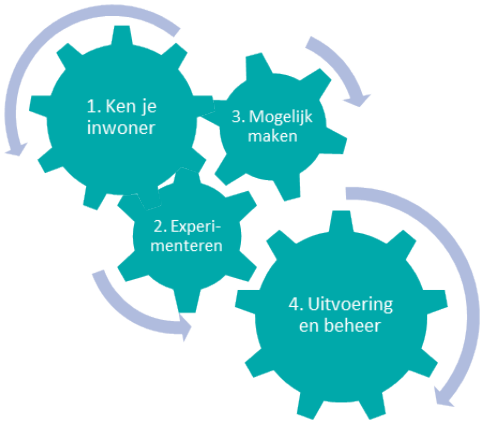
Vanuit de klantreizen gaan we onze dienstverlening vernieuwen door te ‘experimenteren’ in onze vernieuwde dienstverlening

3. Mogelijk maken:

De experimenten worden door zelf-organiserende teams uitgevoerd waarbij we in korte tijd nieuwe vormen van dienstverlening worden opgeleverd

4. Uitvoeren en beheren:

We kijken kritisch naar onze dienstverleningskanalen en zorgen dat die aansluiten bij de behoefte van de inwoner/ondernemer.



Elk jaar wordt er een programmaplan opgesteld met daarin de projecten en experimenten die zullen worden uitgevoerd.

In 2023 hebben we:

- De klantreis VTH bouwvergunningen afgerond en de verbeteracties uitgevoerd.
- De trainingen gastheerschap bij handhaving en publiekscentrum zijn geweest. Voor de interne organisatie is een inspiratiedag georganiseerd (Waadhoekedag) met als thema gastheerschap.
- Een start gemaakt met de borging van het programma richting eind 2024.

Maximaal online

- Onze telefonische dienstverlening is verder doorontwikkeld.
- We hebben verschillende e-diensten geïmplementeerd bij burgerzaken.

Persoonlijke dienstverlening

- We hebben verschillende brieven en website pagina's herschreven naar begrijpelijke tekst (B1 niveau).
- Waar mogelijk zetten we beeldbrieven in.
- Begrijpelijk schrijven is een belangrijk onderdeel geworden in onze social media strategie.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	-3.951	-4.962	-5.004	-41
Baten	586	531	778	248
Saldo	**-3.366**	**-4.431**	**-4.225**	**206**
Dotatie/beschikking reserves	0	-3.880	-3.880	0
Saldo na bestemming	**-3.366**	**-8.312**	**-8.105**	**206**

Taakvelden

In dit programma zijn de volgende taakvelden opgenomen:

0.1	Bestuur
0.2	Burgerzaken

Beleidsindicatoren

N.v.t.

Programma 2 Veiligheid

Hoofdkenmerken
Het doel van dit programma is er aan bij te dragen dat elke inwoner zich veilig voelt in zijn of haar leefomgeving. De gemeente heeft, als eerste overheid, een grote verantwoordelijkheid voor de veiligheid van haar inwoners. Dit programma omvat crisisbeheersing, brandweer, en openbare orde en veiligheid.

Veiligheid is een breed begrip. Veiligheid gaat over de aanpak van woninginbraken, overlast van rumoer op straat maar ook over brandveiligheid en veilig verloop van evenementen. Veiligheid is kwetsbaar omdat één woninginbraak het veiligheidsgevoel van de bewoners van een hele straat kan beïnvloeden.
Het begrip veiligheid is onder te verdelen in sociale en fysieke veiligheid. Sociale veiligheid heeft betrekking op criminaliteit, op ernstige vormen van overlast en op subjectieve gevoelens van onveiligheid. Fysieke veiligheid heeft betrekking op brandveiligheid, externe veiligheid (zoals risico's voor de omgeving bij bedrijven die omgaan met gevaarlijke stoffen) en beheersing van rampen en crises.

Voor alle veiligheidsitems geldt dat vraagstukken in samenhang worden opgepakt, De gemeente heeft daarbij vaak de regie en werkt intensief samen met veiligheidspartners, zoals de politie, het Openbaar Ministerie en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Maar ook het jongerenwerk en het gebiedsteam Waadhoeke zijn vaste sparringpartners, bijvoorbeeld als het gaat om overlast gevende inwoners. Bij zeer extreme casuïstiek wordt de gemeentelijke regie overgedragen aan het Veiligheidshuis Fryslân (VHF).

De dagelijkse brandweerzorg is ondergebracht bij de VRF. Brandveiligheid maakt daar deel van uit. De VRF geeft advies bij vergunningverlening, brandpreventie en brandveilig leven.

Wat wilden we bereiken?



Wat hebben we daarvoor gedaan?



- We sturen besmettingsbrieven* bij inbraken.

Het afgelopen jaar zijn besmettingsbrieven verspreid onder de bewoners van een straat of buurt waar een geslaagde woninginbraak heeft plaatsgevonden. De brieven waarschuwen bewoners omdat inbrekers vaker toeslaan in dezelfde straat of buurt. Het doel van de gemeente en politie om deze brieven te verspreiden is om mensen bewust te maken van inbraakrisico en hen te bewegen

preventiemaatregelen te nemen. Inbrekers slaan na een geslaagde inbraak namelijk vaker toe in dezelfde buurt.

- We doen horeca-controles en passen het sanctiebeleid toe.

Er zijn controles uitgevoerd op de juistheid van vergunningen en het naleven van de schenktijden. Uit deze controles is gebleken dat veel vergunninghouders zich aan de regels houden en dat voldaan wordt aan de voorwaarden. Op enkele locaties is gebleken dat de vergunning aangepast moest worden. Ook tijdens evenementen is gecontroleerd op naleefgedrag van de alcoholwet en op naleving van controles op leeftijd. Uit deze controles is gebleken dat er geen sancties toegepast hoeven te worden.

- We maken een integrale aanpak op jeugdoverlast.

Om onze kwetsbare jongeren weerbaarder te maken, zorgen we als gemeente voor een veilige omgeving en in afstemming met de verschillende ketenpartners hebben we afspraken gemaakt over de gewenste en noodzakelijke preventieve en zo nodig, repressieve aanpak. Dat vereiste een versterking van de huidige samenwerking binnen de keten. Hier zijn we door middel van diverse werkbijeenkomsten met de verschillende partners (o.a. GGD, RIEC, Connexa, scholen, beweegteam, afdeling Samenleving en OOV) mee aan de slag gegaan. Volgend jaar zal hier een zogenoemde Regietafel Jeugd voor opgezet worden, waarbij de verschillende partners vertegenwoordigd zullen zijn. Aan deze Regietafel worden informatie en beelden gedeeld, en worden afspraken gemaakt over de gewenste en noodzakelijke acties (preventief en repressief; wie wat en wanneer). Hierbij zal worden gezorgd voor een gesloten keten van preventie en repressie op basis van een daarvoor opgesteld plan van aanpak en een convenant tussen de betrokken ketenpartners.

- We nemen jaarlijks deel aan een crisisoefening.

Op 28 juni heeft er crisisoefening in de gemeente Waadhoeke plaatsgevonden. Bij het behandelen van het fictieve incident kwamen diverse onderdelen vanuit de crisisstructuur aan bod. De oefendoelen van de oefening waren als volgt:

- Deelnemers krijgen de mogelijkheid om samen te werken binnen en tussen de verschillende taakorganisaties en teams in een Team Bevolkingszorg-setting;
- Deelnemers krijgen de kans om de kerntaken, behorende bij hun functie, uit te voeren in een realistische situatie;
- Deelnemers krijgen inzicht in scenario-denken en uitwerken van scenario's in een Team Bevolkingszorg;
- Deelnemers krijgen de mogelijkheid om te oefenen met de BOB-overlegstructuur (Beeld-Oordeel-Besluitvorming);
- Deelnemers krijgen de ruimte om te zien en te ervaren hoe een collega invulling geeft aan de rol.

De oefening heeft diverse pluspunten en een aantal verbeterpunten opgeleverd. Daar waar de gemeente Waadhoeke verantwoordelijk is voor de invulling en/of uitvoering van deze punten, wordt het opgepakt.

- We actualiseren het integraal veiligheidsplan.

Tot nu toe werden in het Integraal Veiligheidsplan (IVP) vrij veel thema's beschreven, maar waren de doelen niet altijd duidelijk. In het nieuwe IVP hebben we daarom een viertal door de raad op 7 september 2023 geprioriteerde en vastgestelde thema's opgenomen:

1. Digitale veiligheid;
2. Ondermijnende criminaliteit;
3. Jeugd en veiligheid; en
4. Maatschappelijk ongenoegen, polarisatie en radicalisering

In samenwerking met onze diverse ketenpartners (o.a. politie en OM) zal hier de aandacht de komende jaren op gericht worden. Deze prioriteiten zijn voorzien van duidelijke afspraken of prestaties, zodat het in het totale proces van de partijen helder is waar de prioriteiten liggen en hoe dit wordt aangepakt.. Hierbij wordt rekening gehouden met de altijd beperkte capaciteit van de betrokken partijen. Inmiddels heeft het college van B&W kennisgenomen van het nieuwe IVP. Het plan is door de raad op 25 januari 2024 vastgesteld.



- Het integraal veiligheidsbeleid actualiseren.

De inwoners en ondernemers van de gemeente Waadhoeke zijn door middel van een enquête bevraagd over diverse veiligheidsthema's in de gemeente Waadhoeke. De uitkomsten van deze enquête zijn verwerkt in een veiligheidsanalyse. Vervolgens is met behulp van deze analyse de vier prioriteiten voor het nieuwe IVP vastgesteld.

- Meer aandacht besteden aan bewustwording over ondermijning en georganiseerde criminaliteit en hier steviger tegen optreden.

De gemeente Waadhoeke heeft meegedaan aan de landelijke campagne van Meld Misdaad Anoniem rondom vastgoedfraude. Tijdens de campagne zijn inwoners en ondernemers gewezen op het herkennen van signalen en de risico's rondom vastgoedfraude.
Signalen van ondermijnende activiteiten worden door de gemeente opgepakt en daar waar mogelijk worden ketenpartners betrokken.

- De boa’s gemeentebreed inzetten, waar dat het meest nodig is.

Het uitvoeringsprogramma geeft aan op welke prioriteiten de boa's worden ingezet. Onderdelen hiervan zijn jeugdoverlast, verkeer en parkeren, evenementen, en alcoholwet. Naast algehele controles en wordt er ook gesurveilleerd in de gehele gemeenten. Tot slot worden overlastmeldingen van inwoners opgepakt

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil**
Lasten	-4.302	-4.362	-4.610	-248
Baten	56	66	90	23
Saldo	**-4.246**	**-4.295**	**-4.520**	**-225**
Dotatie/beschikking reserves	0	4	4	0
Saldo na bestemming	**-4.246**	**-4.291**	**-4.516**	**-225**

Taakvelden

In dit programma zijn de volgende taakvelden opgenomen:

1.1 Crisisbeheersing en brandweer
1.2 Openbare orde en veiligheid

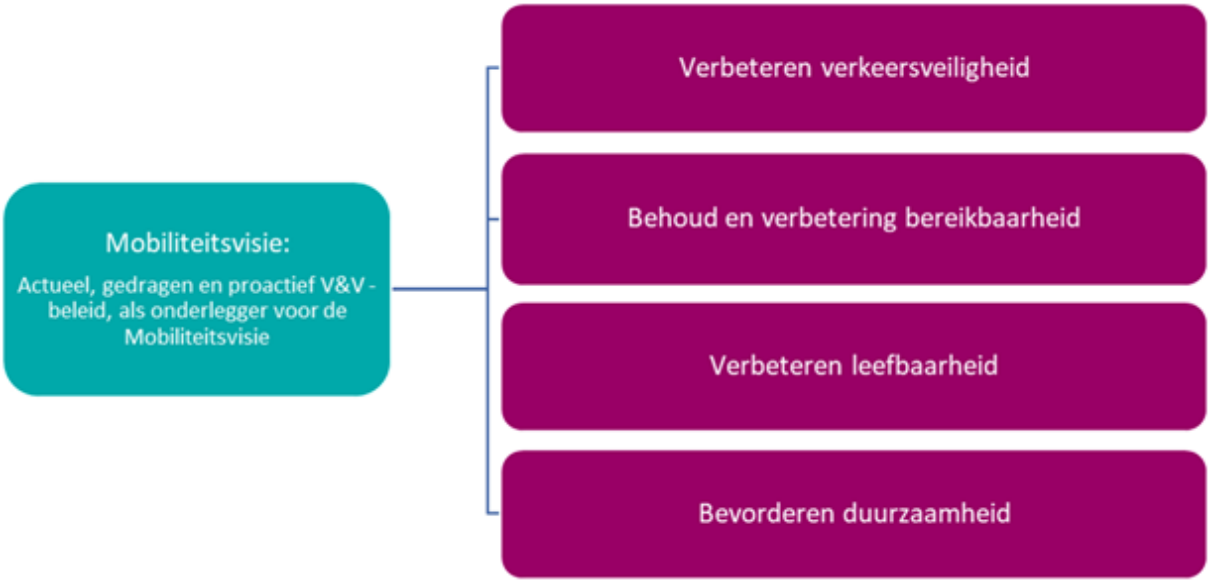
Beleidsindicatoren

Programma 2 Openbare Orde en Veiligheid						
Indicator	**Eenheid**	**Waad hoeke**	**Neder land**	**Bron**	**Periode**	**Beschrijving**
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren 12-18 jaar	4	8	Stichting Halt	2022	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf.
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	1,3	2,5	CBS - Diefstallen	2023	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	3,4	4,3	CBS - Criminaliteit	2023	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,1	1,3	CBS - Diefstallen	2023	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Vernieling	Aantal per 1.000 inwoners	3,9	5,8	CBS - Criminaliteit	2023	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag.
Bovenstaande beleidsindicatoren zijn voorgeschreven. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (datum 11-03-2024)						

Programma 3 Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Hoofdkenmerken
In dit programma zijn de twee belangrijkste taken: het waarborgen van de bereikbaarheid van de stad en de kernen in onze gemeente en het verbeteren van de verkeersveiligheid.
De bereikbaarheid van de stad en de kernen betreft niet alleen de bereikbaarheid over de weg (auto, fiets etc.), maar ook de bereikbaarheid over waterwegen en per openbaar vervoer (spoor en bus).
Dit programma omvat de wegen, waterwegen, spoorwegen, fietspaden, openbaar vervoer en het parkeerbeleid. Het regulier onderhoudsplan is terug te vinden in de paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen'.

Wat wilden we bereiken?



Wat hebben we daarvoor gedaan?



- We maken een eenduidige ordening en inrichting van wegen.

NABO Wjelsryp: de overgang is opgeheven en het fietspad is aangelegd. Daarmee is het project afgerond.
NABO Deinum: ProRail zet in op een tunnelbuis op de huidige locatie van de overgang. ProRail heeft 2023 gebruikt voor de voorbereiding van de aanbesteding om de tunnelbuis in de zomer van 2024 aan te leggen.
Voor verschillende wegen in het buitengebied zijn verkeersbesluiten genomen om de snelheid te verlagen van 80 naar 60 km/uur.
Er is een start gemaakt met het opstellen van een offerteaanvraag voor een onderzoek van Berltsum e.o.

- We zorgen dat er veilig binnen/ buiten de bebouwde kom gefietst kan worden.

In het kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid is een subsidieaanvraag ingediend bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Het gaat om het fietspad Hatsum- Winsum, de aanpak

van de Sideriushoeke (Winsum) en het afwaarderen van de Getswerderdyk en de Hitzumerweg. Het ministerie heeft ons een bijdrage van € 390.500 toegekend.
Voor de Mûntsewei is in overleg met Dorpsbelang Kleaster Lidlum/ Oosterbierum een beperking ingesteld voor alleen gemotoriseerd bestemmingeverkeer. Hiermee wordt de functie van de Mûntsewei steviger in het fietsnetwerk, zoals dat in de Mobiliteitsvisie is opgenomen.
We hebben een inventarisatie gedaan van de fietspaaltjes in onze gemeente. Na het strooiseizoen zal verkend worden welke paaltjes weg kunnen blijven en welke op noodzakelijke punten teruggeplaatst moeten worden.
Met de aankomende herinrichting van de Harlingerweg in Franeker staat de veiligheid voor de fietser op het kruispunt Harlingerweg/Edisonstraat centraal maar ook het terugbrengen van de snelheid en ervaren overlast van aanwonenden. Door meer ruimte te creëren verbetert het overzicht waardoor de fietsers beter zichtbaar zijn.

- We geven educatie, doen aan gedragsbeïnvloeding en handhaven.

Op veel basisscholen is het verkeersproject Streetwise gehouden, met onder andere de remweg- en dodehoekdemonstratie.
Veel scholen hebben meegedaan aan het theoretisch en praktisch verkeersexamen.
Er is een groeps scootmobieltraining gegeven in Sint Annaparochie.
Er zijn 8 individuele scootmobieltrainingen gegeven.
Er zijn Bijtanken- en Oppoetsen trainingen gegeven in Sint Annaparochie, Franeker (2 keer) en Marsum.
In Marsum is een rijvaardigheidstraining gehouden;
Op de scholen voor voortgezet onderwijs zijn diverse projecten uitgevoerd, waaronder verkeerslessen, de verkeersmarkt, de Friese Fiets APK, de workshop afleiding, de Friese Alcocart en de theatervoorstelling Kapot van jou.
We hebben ingezet op de campagnes “Wij gaan weer naar school” en de “Moddercampagne”, onder meer door het plaatsen van sandwichborden en/of spandoeken.

Behoud en verbetering bereikbaarheid

- We optimaliseren de bewegwijzering.

We hebben bebording toegevoegd en verwijderd waardoor voor de weggebruikers meer duidelijkheid ontstaat en overbodige borden worden voorkomen.
In het project ‘Oud Kaatsveld’ is het onderzoek afgerond. Uit overleg met de stakeholders is naar voren gekomen om de bewegwijzering en rotondes op de westelijke rondweg te bezien en eventueel te optimaliseren. Dit zal in 2024 nader worden uitgewerkt.

- We maken aantrekkelijkere fietsverbindingen/-netwerken.

Fietspad Leeuwarden - Harlingen
Tussen Harlingen – Franeker en Leeuwarden ligt een fietspad waaraan de provincie de status ‘Doorfietsroute/ Trochfysrûte’ wil toekennen. Het betreffende fietspad is voor het grootste deel in beheer bij de gemeente Waadhoeke. In december 2022 hebben is er een subsidie- aanvraag bij de provincie Fryslân ingediend om deze fietsroute op te waarderen. Deze subsidie is toegekend.
Langs verschillende fietspaden op de fietsroute Harlingen – Franeker en Franeker – Leeuwarden wordt kantmarkering aangebracht.
Op de Ryksstrjitwei t.h.v. afrit 21 van de A31 nabij Menaam wordt ingezet op het realiseren van een middengeleider voor overstekende fietsers.
Vanuit de regiodeal wordt ingezet op het promoten van deze fietsverbinding

Fietspad Hatsum-Winsum
De grondaankopen zijn geregeld. In het voorjaar van 2024 loopt de procedure voor de bestemmingsplanwijziging. Het werk zal in twee fasen worden uitgevoerd. De eerste fase is het dempen van de sloten waar een voorbelasting wordt aangebracht, met als doel in de zomer van 2024 de gewenste zetting te hebben, zodat dan gestart kan worden met de feitelijke aanleg van het fietspad.

Fietspad Winsum-Sideriushoek
In 2022 is een start gemaakt met de voorbereiding. De aanleg van dit fietspad is gekoppeld aan het fietspad Hatsum-Winsum. Dit volgt dezelfde planning. In dat kader wordt ook de bocht Sideriushoeke gereconstrueerd.

Stationsgebied/ Oud Kaatsveld Franeker
Het integraal oppakken van deze projecten is een resultaat van de inspraak en heeft geleid tot een variant voor het opnemen van een vrijliggende fietsvoorziening voor het station vanaf het fietspad Tzummerweg tot aan de Julianastraat. In 2024 zal dit als voorkeursvariant nader worden uitgewerkt voor besluitvorming.

Parkeren Julianastraat Franeker
Het inrichtingsplan voor dit nieuwe parkeerterrein is gemaakt, er is een ruimtelijk onderbouwing geschreven en de aanvraag omgevingsvergunning is ingediend. Realisatie zal in 2024 plaatsvinden.

- We gaan in overleg met provincie over het behoud van de kwaliteit van het OV.

In 2022 is het aantal trein-stops in Dronryp en Deinum gehalveerd. Er is overleg met de concessiehouder (provincie) gevoerd. De provincie gaf aan dat de dienstregeling een gevolg was van een personeelstekort bij Arriva. We hebben de provincie erop gewezen dat deze versobering in strijd is met de huidige concessie en dat met spoed die concessie dient te worden nageleefd. In de loop van 2023 is weer gereden conform de oorspronkelijke dienstregeling.
Onze zienswijze heeft niet geleid tot bijstellingen in het aanbestedingtraject van de busconcessie bij de provincie. De provincie heeft het busconcessie in 2023 op de markt gezet. Vanwege bezwaren van een aantal inschrijvers is er nog geen definitieve uitkomst. In de loop van 2024 zal meer bekend worden over de invulling van dienstregelingen.
We hebben actief deelgenomen aan de werkgroep voor de Lelylijn. Daarmee hebben we een derde variant (over de afsluitdijk) kunnen introduceren met een opstapplaats tussen Franeker en Harlingen. Voor het behoud van de kwaliteit van onder andere het OV nemen wij deel aan het overleg tussen de provincie en gemeenten.

- We werken samen met de provincie aan de voorbereidingen voor de verbredingen van de bocht in het Van Harinxmakanaal.

We hebben het stedenbouwkundig casco verder uitgewerkt, het Beeldkwaliteitsplan gemaakt en door de provincie is het eerste concept van het bestemmingsplan en de daarbij behorende onderzoeken uitgevoerd.

Verbeteren leefbaarheid

- We starten voorlichting-, en gedragscampagnes.

We voeren overleg met de diverse dorpsbelangen om de leefbaarheid in hun dorpen te verbeteren. Eventuele maatregelen worden betaald vanuit het extra werkbudget. Via bloembakken en andere

kleine maatregelen zijn situaties aangepakt in Sexbierum, Schalsum, Firdgum en Dronryp. Met Hitzum en Menaam zijn we in overleg.

Dronryp
De bebording aan het Skilpaed en Tsjerkebuorren zijn aangepast voor een betere naleving van het éénrichtingsverkeer.

Oud Kaatsveld
Bijeenkomsten met de stakeholders hebben geresulteerd in een aanpak van het Oud Kaatsveld. Hierover heeft het college een besluit genomen dat in 2024 nader zal worden uitgewerkt.

We hebben een inventarisatie gedaan van (verpauperde) reclameborden die het wegbeeld verrommelen. De kunnen in 2024 verwijderd worden wat zorgt voor een betere uitstraling en kwaliteit.

Met dorpsbewoners uit verschillende kernen (St.- Annaparochie, Oude Bildtzijl en Franeker) zijn we het gesprek aan gegaan om met maatregelen de leefbaarheid te verbeteren.

Bevorderen duurzaamheid

- We plaatsen in 2023 de eerste palen op 'strategische plekken'

Er zijn 15 aanvragen voor een openbare laadpaal in behandeling genomen. In totaal zijn er nu 29 laadpalen operationeel, waarvan 3 zogenaamde ‘strategische’. De plaatsing van de palen heeft helaas grote vertraging opgelopen. Het is erg lastig om onderaannemers bereid te vinden de laadpalen te plaatsen.

- We staan positief tegenover nieuwe initiatieven op het gebied van (deel)mobiliteit.

Het college heeft vanuit deze ambitie een positieve grondhouding uitgesproken t.o.v. het initiatief om in Marsum een transferium te realiseren in combinatie met enkele Regiohubs. Initiatiefnemer en overheden zijn hierover in gesprek.

C - Een veilig, betrouwbaar en duurzaam verkeers- en vervoerssysteem voor iedereen en voor alle vervoersmiddelen

- We gaan aan de slag met de uitvoering van de maatregelen uit de Mobiliteitsvisie.

Een aantal activiteiten is hiervoor al beschreven en zullen de komende tijd nader worden uitgewerkt of uitgevoerd.
In het eerste kwartaal van 2024 zal een overleg met stakeholders in St.-Annaparochie worden gehouden om te zien hoe we de 50 km/uur wegen daar tot 30 km/uur wegen kunnen inrichten. Hierbij is draagvlak belangrijk.
Voor verschillende wegen in het buiten zijn verkeersbesluiten genomen om de snelheid te verlagen van 80 naar 60 km/uur.
Met de herinrichting van de Harlingerweg hebben we rekening gehouden met een aantrekkelijke stadsentree.
Er is ingezet op verkeerseducatie en gedragscampagnes (zie hierboven) voor kwetsbare doelgroepen (maatregel G1 uit de Mobiliteitsvisie), samen met provincie Fryslân en Veilig Verkeer Nederland.

De aftrap van het Doortrappenseizoen was ditmaal in Berltsum. Met Doortrappen willen we de seniore inwoners betrekken bij beweegactiviteiten. Ook de ontmoeting is van belang. Deelnemers krijgen (beweeg)adviezen om ongevallen te voorkomen.
Er werd gestart met een nieuwe fietsgroep, onder begeleiding van een buurtsportcoach, in St. Annaparochie. In Franeker is al een fietsgroep actief evenals in Sexbierum. Verder werd er een fietsspiegelactie, een driewieldag en een fiets totaal Doortrappendag georganiseerd.
De verkeersveiligheid rondom basisscholen (maatregel G2 uit de Mobiliteitsvisie) heeft aandacht gekregen. Na de trajecten in Winsum en Menaam zijn dit jaar projecten uitgevoerd / in uitvoering in Deinum en Minnertsga. Centraal staat het stimuleren van fietsgebruik bij het halen en brengen van schooljeugd.

- We plaatsen (strategische) laadpalen op belangrijke plekken met veel bezoekers.

Aan de Hoofdstraat in Ried, de Buorren in Oosterbierum, en de Buorren in Tzummarum zijn strategische laadpalen geplaatst. Nog in procedure zijn strategische palen voor Boksum, Franeker, Achlum en Marsum.

- In aansluiting op de actualisatie van de binnenstadsvisie bekijken we in Franeker of de bevoorrading slimmer kan worden georganiseerd, zodat de verkeersdrukte afneemt.

Dit wordt in afstemming met de stuurgroep binnenstadsmanagement Franeker opgepakt.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil**
Lasten	-8.879	-13.613	-13.479	134
Baten	135	2.068	2.102	33
Saldo	**-8.744**	**-11.545**	**-11.378**	**167**
Dotatie/beschikking reserves	0	2.557	2.418	-138
Saldo na bestemming	**-8.744**	**-8.988**	**-8.959**	**29**

Taakvelden
In dit programma zijn de volgende taakvelden opgenomen:

2.1 Verkeer en vervoer
2.2 Parkeren
2.3 Recreatieve havens
2.4 Economische havens en waterwegen

Beleidsindicatoren
N.v.t.

Programma 4 Economie

Hoofdkenmerken
Dit programma beschrijft onze ambities op het gebied van economie. Het omvat alle activiteiten die bijdragen aan een krachtige en toekomstbestendige economische structuur. De activiteiten van het programma zijn gericht op het aantrekken/behouden van bedrijven en toeristen. Dit bevordert de werkgelegenheid en daarmee het woon- en leefklimaat van Waadhoeke.

Provinciaal beleid en rijksbeleid hebben invloed op onze lokale economische mogelijkheden en omstandigheden.

Wat wilden we bereiken?



Wat hebben we daarvoor gedaan?



- We zetten in op het verbeteren van innovatie en ondernemerschap.

Er is gestart met een aantal innovatietafels:

1. ‘Korte keten landbouw’, het opzetten van een voedselcoöperatie. Tal van boeren zijn bezocht die zich (deels) bezighouden met werkzaamheden in de ‘korte keten’.
2. Duurzame gewasbescherming. 5 boeren stellen 80 ha beschikbaar voor een proef met nieuwe duurzame gewasbescherming voor een evenwichtige en verbetering van de grond.
3. Verhogen kwaliteit ondernemers. Onze regio is vooral een MKB-regio en dat betekent dat er heel veel kleine(re) bedrijven zijn. Succesvol ondernemen vraagt kwaliteit. We zetten in op begeleiding.
4. Voortzetten programma “Kom aan Boord”. Werven van personeel voor de Maritieme Sector.

- We zetten in op het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Opnieuw zijn in het regionale programma Leren en Werken 40 activiteiten georganiseerd voor de leerlingen van de VO-scholen in onze regio om bekend te raken met de bedrijven en instellingen. Ruim 100 instellingen en bedrijven zijn betrokken geweest bij de Meet &Greets (activiteiten van bedrijven samen met leerlingen) en ongeveer 1.000 stagebedrijven in onze regio (waarbij leerlingen kennismaken met het werk in de bedrijven).
Er is een start gemaakt met het ontwikkelen van een innovatieve leerlijn Groen.
In kader van de businesscase Arbeidsmigranten is er input gegeven aan het nieuwe beleid over huisvesting arbeidsmigranten en wordt er nauw samengewerkt.
Diverse gesprekken zijn gevoerd met de Franeker Academie om afstemming te krijgen over de rol van de Academie en de link met het wetenschappelijk onderwijs.

- We zetten in op het versterken van het woon-, en vestigingsklimaat.

De website www.hetgoudvannoordwest.nl staat. Hier is alle informatie te vinden over het sociaaleconomisch actieprogramma. Nieuwsbrieven zijn verstuurd, socials zijn regelmatig ingezet en er is een plan ontwikkeld om de jeugd bij het programma te betrekken.
Met het adviesbureau Samen Verduurzamen zijn er gesprekken gevoerd met zo'n 20 ondernemers op vier bedrijventerreinen waarvan drie in Waadhoeke. Geïnventariseerd is wat er speelt op het bedrijventerrein op het thema Energie, Groen en Circulair en waar de energie is om gezamenlijk het verduurzamingsvraagstuk op te pakken.
Voor de maakindustrie is een plan in voorbereiding om te kijken of er innovatietafels gestart kunnen worden.

* We werken slimmer samen.

De aanvraag voor de Regio Deal is door het Rijk gehonoreerd. Dit betekent dat het SEAP kan gaan versnellen.

- We brengen focus aan op de samenwerken in de regio, met name in Noordwest-Friesland

In het kader van de Regio Deal wordt er nu binnen het SEAP ook nauw samengewerkt met gemeente Leeuwarden en de provincie.

- We geven uitvoering aan de 13 businesscases van het sociaal economisch actieprogramma (SEAP)

SEAP 1 is afgerond. De raad is periodiek geïnformeerd over de voortgang en heeft de eindrapportage SEAP 1 ontvangen. De rekenkamer van Waadhoeke in 2023 onderzoek gedaan naar het SEAP. We zijn nu bezig met het opstellen van SEAP 2.

Stimuleren van waardevol toerisme

- We zetten in op het verbeteren van zichtbaarheid en samenwerking.

Stichting Bestemming Noardwest ontvangt jaarlijks van de gemeenten Leeuwarden, Harlingen en Waadhoeke subsidie om de regiomarketing van Noardwest-Fryslân te verzorgen. Zo ook in 2023. Verbeteren van de regiomarketing is tevens als onderdeel van ontwikkellijn 1.2 'Beleef Noardwest-Fryslân' en opgenomen in de Regiodeal die in 2023 van start is gegaan.

- We versterken Franeker als toeristische trekker.

De herinrichting van Museum Martena is afgerond in 2023. De herinrichting is mede mogelijk door een bijdrage van € 63.700 van de gemeente.

Kletterdei 2023: De seizoensopening van de 11 Fontains was in 2023 in Franeker.
De ’11 Avontuurtjes’ zijn wederom georganiseerd.
Er is onderzoek gedaan naar de kansen voor arrangementontwikkeling in Franeker en het aantrekkelijker maken van de binnenstad van Franeker voor bezoekers. Aanleiding hiervoor is de UNESCO Werelderfgoed status die het Planetarium in 2023 heeft verkregen. Wordt vervolgd in 2024.
Er is een start gemaakt met het onderzoek naar de haalbaarheid van openstelling van de toren in de Martinikerk. Wordt vervolgd in 2024.

- We versterken het landschap als toeristische trekker.

Waadhoeke Fietstocht
Gemeente Waadhoeke heeft een bijdrage beschikbaar gesteld voor de 3e editie van de Waadhoeke Fietstocht.

Op paad lâns it Waad
De werkzaamheden die in het bestek zijn opgenomen zijn uitgevoerd. In Harlingen zijn vier dijktrappen gerealiseerd en ook bij De Slachte is een nieuwe dijktrap gerealiseerd (op de plek van de oude). Buitendijks tussen Roptasyl en de Slachte zijn veeroosters geplaatst zodat doorgefietst kan worden en de slagbomen zijn aangepast zodat fietsers en scootmobiels er veilig bij langs kunnen. Alle voorbereidingen voor de TOP in Oudebildtzijl zijn afgerond, wat rest is de uitvoering en de opening in 2024. Er is een ontwerp gemaakt voor de beoogde natuurbeleefplekken. Tevens zijn er gesprekken geweest met dorpsbelangen en bewoners van Westhoek, Wijnaldum (Roptasyl) en Sexbierum (Frousleane). Uitkomst was dat de bewoners van Sexbierum en Wijnaldum de natuurbeleefplekken graag gerealiseerd zien en dat we vooralsnog afzien van een natuurbeleefplek op de dijk bij Westhoek vanwege te weinig draagvlak aldaar.

Dijk van een Wijf
Er is een QuickScan natuur (soortenbescherming, gebiedsbescherming en houtopstanden van de Wet natuurbescherming) uitgevoerd voor het perceel gelegen aan de Seedyk en Slachte te Oosterbierum. Het ontwerp van Dijk van een Wijf is in kaart gebracht met een 3D scan gebaseerd op de maquette. Vanuit deze 3D weergave zijn horizontale en verticale doorsneden gemaakt. Dit zijn laagjes van ongeveer een halve meter hoog. Met deze data is berekend wat er benodigd is aan gaas/rastermatten (geogrids) welke aan de buitenzijde en in de kern nodig zijn voor de stabiliteit van het model. Er is verder vooral gerekend aan de fundering. De uitdaging m.b.t. de fundering zit hem vooral in de locatie (bovenop een vm. afvalstort). Begin 2024 wordt hierover duidelijkheid verwacht. Er is een inrichtingsplan en beplantingsplan gemaakt voor het plangebied en het kunstwerk. Er is een aanvraag voorbereid voor het Waddenfonds (STUW-regeling) welke op route kan zodra de wijze van fundering duidelijk is. Het Dijk van een Wijf maakt onderdeel uit van de Regiodeal.

Zwarte Haan
De verkeersmaatregelen uit het rapport ‘Verkeersmaatregelen Zwarte Haan’ zijn uitgevoerd. Dit uitgezonderd de toegangsweg naar het bruggetje, die in 2024 wordt gerealiseerd.

Bunker Koehool
Vanuit het gebiedsproces 1 DYK zijn gemeente en Wetterskip Fryslân in 2023 meerdere malen in gesprek geweest met Stichting Bunker Koehool over renovatie en bredere openstelling van de bunker voor bezoekers. Wordt vervolgd in 2024.

Top Dronryp en Oudebildtzijl
Alle voorbereidende werkzaamheden zijn vrijwel afgerond voor realisatie en opening van de TOP in 2024. Dit geldt eveneens voor Oudebildtzijl.

- We bieden ruimte voor extra bedrijvigheid in de agrarische sector, bijvoorbeeld kamperen bij de boer. Zulke kleinschalige initiatieven zijn ook goed voor de leefbaarheid op het platteland en voor het toerisme.

Er zijn geen aanvragen geweest van actieve agrarische bedrijven.

Zorgen voor vitale en aantrekkelijke winkelcentra (Franeker en St. Annaparochie)

- We blijven in nauw contact met de ondernemers in deze winkelgebieden en werken op diverse manieren aan de vitaliteit.

Franeker:
In de stuurgroep binnenstadsmanagement zitten vertegenwoordigers van de Ondernemersvereniging Franeker, Stichting Ster van de Elfsteden en Commerciële Club Noordwest Friesland. Elke 6 weken komt de stuurgroep bij elkaar en worden de activiteiten en werkzaamheden die voortvloeien uit de speerpunten van het binnenstadsmanagement (Franeker Vastgoed, Franeker Verwent en Franeker Verleidt) besproken. Het binnenstadsmanagement heeft als doel Franeker als sterk en aantrekkelijk winkelgebied te behouden.

St. Annaparochie:
We hebben overleg met de Ondernemersvereniging St. Anna Vooruit om zo verbonden te blijven met de ondernemers die de regio vertegenwoordigen. We voeren periodiek overleg met Ondernimmers Fôns St. Anne (OFSA) over zaken zoals de activiteiten en evenementen die bijdragen aan het dorpse sociale leven.

- We investeren in de openbare ruimte.

Franeker:
Er is een werkgroep Verlichting gestart voor het aanlichten van markante panden en er is budget aangevraagd voor fase 2 voor het vervangen van de openbare verlichting in de rest van de binnenstad.
De eerste fase van de herontwikkeling van de Dijkstraat is afgerond .

- We zetten in op kwantitatief en kwalitatief meer aanbod van activiteiten en evenementen en meer bekendheid door inzet van diverse promotiekanalen.

Er is een nieuwe aanjager aangesteld voor het initiëren van nieuwe activiteiten en het begeleiden van organisaties van evenementen. Hier wordt met name gefocust op de toename van bezoekers van het planetarium.
Er zijn stadswandelingen georganiseerd voor winkelpersoneel zodat zij als ambassadeurs kunnen optreden en de bezoekers beter wegwijs maken in de stad.
De website www.franeker.frl is aangepast en wordt nog verder geoptimaliseerd.

- We actualiseren de visie op de binnenstad van Franeker en gaan aan de slag met de acties die hieruit voortvloeien

In juni is het supermarktbeleid en de binnenstadsvisie geactualiseerd. In de visie staan een aantal speerpunten die verder uitgewerkt moeten worden.

- We zetten de samenwerking via het binnenstadsmanagement Franeker voort

Zie uitleg onder kopje *'We blijven in nauw contact met de ondernemers in deze winkelgebieden en werken op diverse manieren aan de vitaliteit'*.

- We werken aan een visie voor Sint Annaparochie en werken toe naar een duidelijke uitvoeringsagenda

De dorpsvisie voor Sint Annaparochie is afgerond. Als vervolg op de dorpsvisie Sint Annaparochie is budget beschikbaar gesteld voor de implementatie. De ondernemersvereniging is gevraagd om een dorpsmanager te werven. Hiermee wordt gewerkt aan een toekomstig vitaal en aantrekkelijk winkelgebied.

Verbeteren ondernemersklimaat

- We verbeteren de relatie ondernemer – gemeente.

Wekelijks zijn er bedrijfsbezoeken afgelegd en regulier overleg heeft plaatsgevonden met de ondernemersverenigingen.
Diverse netwerkbijeenkomsten zoals het symposium tijdens de Agrarische Dagen, starterscafé (eerste editie), bijeenkomst duurzaam ondernemen en het ondernemersontbijt op de Dag van de Ondernemer zijn georganiseerd.
Er zijn netwerkbijeenkomsten bezocht van andere partijen waar ondernemers aanwezig zijn zoals de Commerciële Club Noordwest Friesland.
Er is een Kerstactie geïnitieerd waarbij ondernemers in het zonnetje worden gezet.

- We verbeteren dienstverlening naar ondernemers.

Ondernemers zijn begeleid met diverse vragen en actief doorverwezen naar de juiste contactpersonen binnen of buiten de gemeente.
Vragen van ondernemers zijn beantwoord en ondernemers zijn geadviseerd over hoe ze hun plannen verder kunnen brengen.
Er is bemiddeld tussen ondernemers en gemeente bij het oplossen van vraagstukken.
Bemiddeld bij vergunningaanvragen.
Startende bedrijven zijn geadviseerd.

- We verbeteren het faciliteren van ondernemers

Economische Zaken heeft diverse ondernemerschapsprogramma gefaciliteerd zoals het programma Toekomstgericht Ondernemen en het programma voor startende ondernemer (De Ondernemersschool).
Het programma Toekomstgericht ondernemen had een hoge opkomst qua deelnemers en werd door hen goed gewaardeerd. De ondernemersschool is door een te lage opkomst niet doorgegaan. Voor de startende ondernemers die zich wel hadden aangemeld wordt begin 2024wederom een programma aangeboden.

- We richten binnen de huidige webomgeving een digitaal Ondernemersloket in

De website is het afgelopen jaar geactualiseerd waardoor veel meer informatie beter online is te vinden en de ondernemers beter worden geïnformeerd. De website krijgt langzaam maar zeker ook een andere “look and feel” door o.a. het toevoegen van een headerfilm en foto’s van lokale ondernemers. Ook worden activiteiten van diverse beleidsterreinen meegenomen in de agenda met relevant nieuws voor de ondernemers.

- Ondernemers bieden we ondersteuning bij het zoeken naar subsidies en mogelijkheden om te verduurzamen en te innoveren.

Ondernemers met vragen over o.a. subsidies, verduurzaming en arbeidsvraagstukken worden in verbinding gebracht met de juiste contactpersonen binnen of buiten de gemeente.

- We nemen het huidige inkoop- en aanbestedingsbeleid onder de loep, met aandacht voor duurzaamheid, lokale werkgelegenheid en de werving van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Eind 2023 is het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid door het college vastgesteld. Met specifieke aandacht voor duurzaamheid, lokale werkgelegenheid en de werving van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (SROI).

- We gaan meer communiceren via diverse mediakanalen waaronder het verzenden van digitale nieuwsbrieven

Er is gewerkt aan het opbouwen en uitbreiden van een goed databestand voor het versturen van digitale nieuwsbrieven. Er zijn ook diverse nieuwsbrieven met actuele informatie en uitnodigingen voor activiteiten verstuurd.
Andere communicatiemiddelen zoals social media en berichten via de gemeentepagina van de lokale kranten zijn eveneens actief ingezet.
Optimalisatie van het communicatiebeleid EZ heeft plaatsgevonden en zal nog verder worden ontwikkeld.

- We werken aan de relatie door bedrijfsbezoeken, bijwonen en/of organiseren netwerkbijeenkomsten en periodiek overleg met ondernemersverenigingen

Zie onder kopje “We verbeteren het faciliteren van ondernemers”

- We bieden een programma aan voor startende ondernemers

Zie onder kopje “We verbeteren het faciliteren van ondernemers”

C - Ondernemers krijgen ruimte en kansen voor duurzame ontwikkeling, waar mogelijk met maatwerk

De doelstellingen uit het coalitieakkoord zijn hiervoor opgenomen onder het kopje ‘Verbeteren ondernemersklimaat’.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil**
Lasten	-2.368	-1.633	-1.995	-362
Baten	1.472	935	1.258	323
Saldo	**-895**	**-698**	**-737**	**-39**
Dotatie/beschikking reserves	0	-205	-181	23
Saldo na bestemming	**-895**	**-903**	**-918**	**-15**

Taakvelden
In dit programma zijn de volgende taakvelden opgenomen:

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
3.4 Economische promotie

Beleidsindicatoren

Programma 4 Economie						
Indicator	**Eenheid**	**Waad hoeke**	**Neder land**	**Bron**	**Periode**	**Beschrijving**
Functiemenging	%	43,7	53,8	CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research	2022	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken).
Vestigingen (van bedrijven)	Per 1.000 inw.15-65jr	164,1	174,1	LISA	2022	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
Banen	Aantal per 1.000 inwoners	580,2	825,4	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research	2022	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.
Bovenstaande beleidsindicatoren zijn voorgeschreven. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (datum 11-03-2024)						

Programma 5 Onderwijs

Hoofdkenmerken
Het doel van dit programma is een bijdrage te leveren aan kwalitatief goed onderwijs. Dit moet een kansrijke ontwikkeling bieden aan alle in de gemeente woonachtige kinderen en jongeren, en soms ook aan volwassenen.
De gemeente heeft de regiefunctie in het lokaal onderwijsbeleid. Dit betekent dat we ons richten op de huisvesting van scholen en op kinderen met (onderwijs-)achterstanden. Daarnaast zorgt de gemeente voor de gymnastiekaccommodaties en het vervoer daar naartoe, voor het leerlingenvervoer speciaal onderwijs en voor het voorkomen van schooluitval.
In regionaal verband biedt de gemeente basiseducatie, beroepsonderwijs en het NT2 onderwijs (Nederlands als tweede taal) aan statushouders.

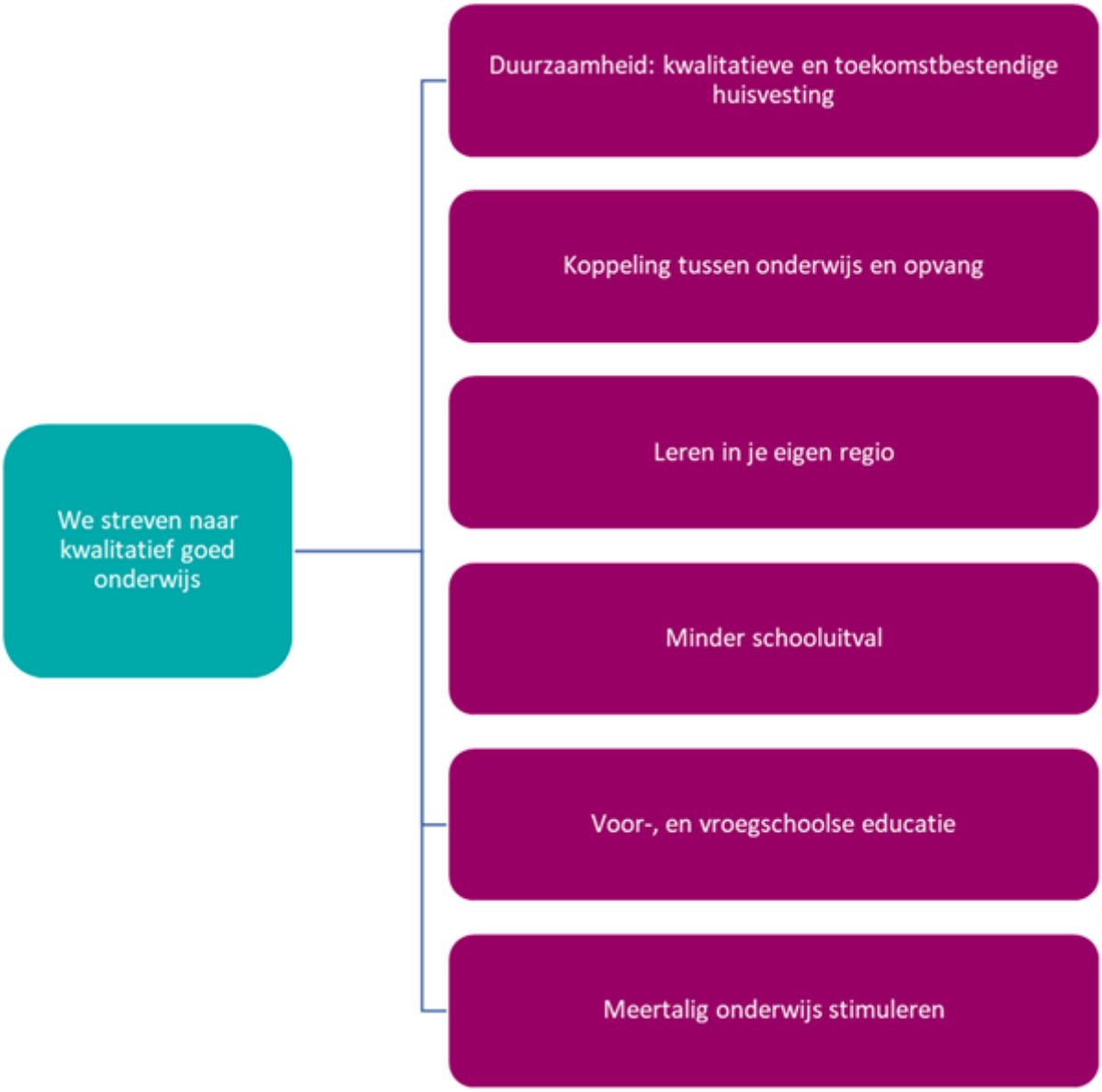
Waadhoeke hecht aan goed en bereikbaar onderwijs. Het primair onderwijs moet evenwichtig gespreid zijn over de gemeente. Als dat voor instandhouding nodig is, stimuleren we totstandkoming van samenwerkingsscholen door bekostiging van (vervangende) nieuwbouw of uitbreiding van scholen. Samen met onderwijsbesturen heeft Waadhoeke een toekomstvisie op goed bereikbaar onderwijs gemaakt. Demografische ontwikkelingen -o.a. leidend tot daling van leerlingenaantallen- hebben in deze visie een prominente plek.

Vanuit onze gemeentelijke regiefunctie bevorderen we verbinding tussen het onderwijsveld en het sociale domein. We richten ons o.a. op het voorkomen schoolverzuim, aanpak van onderwijs-achterstanden en samenwerking met ons Gebiedsteam. Eveneens bevorderen we de verbinding tussen het voortgezet onderwijs en de regionale arbeidsmarkt: het programma 'leren en werken in je eigen regio'.

Verder zet Waadhoeke in op terugdringen van laaggeletterdheid. Het Friesland College verzorgt in opdracht van de gemeente opleidingen op het gebied van alfabetisering, Nederlands als 2e taal en training van de vrijwilligers en taalcoördinatoren van de zgn. DigiTaalHuizen. Volwassenen kunnen daar o.a. terecht om te leren beter te lezen, schrijven en rekenen. We hebben twee DigiTaalhuizen in onze gemeente: in Franeker en in St.-Annaparochie.

Dit programma omvat basisonderwijs, voorgezet onderwijs, gymnastiekonderwijs, onderwijshuisvestingsvoorzieningen, onderwijsbegeleiding, leerlingenvervoer, onderwijsachterstandenbeleid en onderwijs aan volwassenen.

Wat wilden we bereiken?



Wat hebben we daarvoor gedaan?

C - Kwalitatief goede, duurzame en toekomstbestendige scholen en schoolgebouwen (gezien het aantal leerlingen en de komst van integrale kindcentra)

- Wij nemen een voorbereidingsbesluit voor de realisatie van de vervangende nieuwbouw voor de AMS en De Kabas.

De raad heeft op 29 juni 2023 besloten een nader onderzoek te laten uitvoeren naar mogelijke locaties. Hiervoor is de ‘Startnotitie locatie-onderzoek in Franeker voor de nieuwbouw van twee scholen en een zwembad’ opgesteld. Deze startnotitie is aan de raad voorgelegd en in de raad van 19 oktober vastgesteld. Bureau Laos Landschapsarchitectuur is nu volop bezig met de uitvoering van dit

locatieonderzoek. Voor de zomer 2024 zal de raad dan een voorbereidingsbesluit kunnen nemen voor de realisatie van de vervangende nieuwbouw voor de AMS en De Kabas.

- Bij nieuwe projecten onderzoeken we de mogelijkheden van clusteren van voorzieningen en multifunctioneel gebruik zodat de voorzieningen ook in de toekomst kunnen blijven bestaan. In dit kader faciliteren wij onderzoeken naar samenwerkingsscholen.

In kader van de voorbereidingen nieuwbouw De Kabas zijn (en worden) ook de mogelijkheden van kinderopvang meegenomen. Uitgangspunt bij de voorbereidingen nieuwbouw AMS is de Einstein class een plek te geven in dat nieuwe gebouw.

- Het integraal huisvestingsplan actualiseren we onder andere op thema's als duurzaamheid en luchtkwaliteit/ ventilatie, maar ook op bijgestelde prognoses.

Het actualiseren van het Integraal Huisvestingsplan staat voor 2024 op de planning.

-Bij nieuw- of verbouw stimuleren wij de samenwerking tussen onderwijs, zorg, sport, cultuur en kinderopvang.

De mogelijkheden van clusteren van voorzieningen en multifunctioneel gebruik worden onderzocht wanneer nieuwbouw of verbouw plannen zijn. In het jaar 2023 is dit niet specifiek aan de orde geweest. Los van nieuwbouw en verbouw zijn we het hele jaar door in gesprek met schoolbesturen, kinderopvangorganisaties en aanbieders van sport, cultuur en zorg over samenwerking en het creëren van ruim aanbod voor alle leerlingen.

Koppeling tussen onderwijs en opvang

- Per situatie worden afspraken gemaakt over de investeringen in functies van een (I)KC.

Bij de voorbereidingen nieuwbouw De Kabas is dat het uitgangspunt.

- In geval van groei van een school proberen we in gezamenlijkheid de opvangfaciliteiten te behouden.

In Waadhoeke wordt op alle scholen in gezet op samenwerking tussen peuteropvang, buitenschoolse opvang en onderwijs.

- De middelen die we ontvangen hebben in het kader van NPO zetten we in om de samenwerking tussen onderwijs, opvang, sport, cultuur en zorg te versterken en uit te breiden.

De middelen van NPO worden ingezet voor verschillende projecten, waaronder de inzet van het gebiedsteam op school (zorgaanbod daar waar het nodig is), cultuureducatie en sport. Hierbij hebben we zoveel mogelijk aangesloten bij de bestaande beleidsdoelen.

Leren en werken in je eigen regio

- We continueren het programma 'leren en werken in je eigen regio' en maken dit integraal onderdeel van het totale voortgezet onderwijs in Waadhoeke.

Inmiddels is dit programma 'leren en werken in je eigen regio 'onderdeel geworden van het sociaal economisch actieplan van Harlingen en Waadhoeke en bieden ook de scholen voor voortgezet

onderwijs (VO) in Franeker en Harlingen dit programma aan. Het gaat om speeddates, workshops, regionale beroepenmarkten, verkenning beroepen en sectoren, bedrijfsbezoeken etc. ten behoeve van het creëren van beroepsbeelden en baan-mogelijkheden.

- Met gebruik van de NPO middelen gaan we extra inzetten op de verbinding tussen basis- en voortgezet onderwijs en de lokale arbeidsmarkt. We onderzoeken of hierbij ook een koppeling gemaakt kan worden naar jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt en/of thuiszitters.

Vanuit het actieprogramma Maatschappelijke Diensttijd (MDT) zetten jongeren tussen de 12 en 30 jaar zich vrijwillig in voor een maatschappelijk thema, wat bijdraagt aan talentontwikkeling en zelfregie. Hiermee is het een geschikt instrument om thuiszittende jongeren terug te geleiden naar school, studie of werk (thuiszitters) of voor jongeren die dreigen uit te vallen (preventie). Er is een intentieovereenkomst tussen MDT, Connexa en het voortgezet onderwijs in Waadhoeke opgesteld, om de verwijslijnen tussen betrokken partijen beter uit te werken en MDT tegelijkertijd duurzaam in te bedden in het onderwijs, zodat jongeren wederzijds worden doorverwezen naar passend aanbod.

Minder schooluitval

- We faciliteren waar mogelijk het plan van It Twalûk en De Bolder om meer leerlingen uit de buurt van Franeker een passend aanbod te geven.

It Twalûk en De Bolder hebben gezamenlijk het gespecialiseerd centrum voor onderwijs en zorg “Grutsk” opgericht. Grutsk zet in op een versterking en verbreding van een structuur voor kinderen met speciale behoeften in de gemeente Waadhoeke om hen meer ontwikkelingsmogelijkheden te bieden. Na evaluatie is besloten om 1 van de 2 pilots waaraan de gemeente deelneemt voort te zetten als KindOntwikkelingsStimulering voor peuters van 2 tot 4 jaar.
Net als de Einstein Class is dit nu een structurele vorm van preventief en collectief aanbod jeugdhulp.

- We continueren de subsidie aan de Einsteinclass.

De subsidie is gecontinueerd.

- We regelen goed vervoer voor leerlingen die aangewezen zijn op een verder gelegen school en daardoor aanspraak maken op de regeling leerlingenvervoer.

We verstrekken leerlingenvervoer in de vorm van een buskaart, een vergoeding eigen vervoer of taxivervoer. Dit is afhankelijk van de leeftijd en mogelijkheden van de leerling en de wensen van de ouders/verzorgers. Met de taxivervoerder zijn goede afspraken gemaakt over de kwaliteit van het vervoer. Ouders zijn over het algemeen tevreden met het vervoer, zo blijkt uit de klantreis leerlingenvervoer en het geringe aantal klachten die binnenkomen bij de vervoerder en gemeente.

- We stellen een nieuwe verordening op voor leerlingenvervoer.

De verordening leerlingenvervoer is in mei 2023 vastgesteld.

Voor-, en vroegschoolse educatie

- We stellen voldoende VVE middelen beschikbaar stellen voor het aanbieden van kwalitatief en effectief VVE.

Er is uitvoering gegeven aan het bestaande landelijke- en gemeentelijke beleid en de doelstellingen en activiteiten zijn opgenomen in de nieuwe gemeentelijke Notitie onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026.

- We maken heldere afspraken voor de evaluatie van het beleid met de kinderopvangorganisaties.

In de Subsidieregeling Peuteropvang en Voor- en vroegschoolse educatie, gemeente Waadhoeke 2022 zijn specifieke bepalingen opgenomen voor de doelstellingen en evaluatie van het beleid. Over de uitvoering en besteding van de middelen is er per kinderopvangorganisatie een evaluatiegesprek gevoerd en er is overleg over de ontwikkelingen VVE met de werkgroep VVE, bestaande uit de kinderopvangorganisaties en basisscholen, en ook met de bibliotheek Noord Fryslân en de GGD Fryslân.

- We maken resultaatafspraken VVE voor de vroegschoolse educatie met het primair onderwijs.

In de werkgroep VVE worden de resultaatafspraken uitgewerkt.

- We zetten in op actieve ouderparticipatie voor ouderbetrokkenheid en maken hierover afspraken met instellingen.

Op basis van VVE-programma's en voorleesprogramma Boekstart zijn er activiteiten opgezet voor het 'educatief partnerschap', waarmee ouders hun kinderen kunnen ondersteunen. Dit zijn activiteiten van de kinderopvangorganisaties, de bibliotheek en de jeugdgezondheidszorg.

- Wij zorgen voor het aanbod en bekostiging van de deelname van peuters van ouders die niet in aanmerking komen voor de kinderopvangtoeslag (twee dagdelen per week binnen peuteropvang of kinderdagverblijf).

In de Subsidieregeling Peuteropvang en Voor- en vroegschoolse educatie, gemeente Waadhoeke zijn de doelstellingen en subsidievoorwaarden voor deelname aan de peuteropvang opgenomen.

- Wij zorgen er voor dat de peuters op het AZC een educatief aanbod in de peuteropvang op het AZC krijgen met een erkend VVE programma en ouderbetrokkenheid.

Dit heeft ook een vervolg gekregen met de inzet van extra middelen, waarmee er met twee groepen kan worden gewerkt.

- Wij bekostigen binnen het Onderwijs Achterstanden beleid de extra inzet en ondersteuning voor de schakelklas op het AZC.

Evenals in de voorgaande jaren is er subsidie beschikbaar gesteld voor twee schakelklassen.

- We zorgen in samenwerking met de JGZ voor meer toeleiding van de doelgroepkinderen naar VVE.

Er is extra subsidie verleend aan de JGZ voor meer inzet bij de toeleiding en het bereiken van alle peuters en het bereik van de doelgroepkinderen. Er is veel overleg met de JGZ en tijdens de werkgroep VVE wordt de stand van zaken verteld en is er een goede samenwerking met de kinderopvang.

- We zorgen voor meer afstemming tussen de JGZ, kinderopvang, Boekstartcoaches van de bibliotheek en de gebiedsteams om gezamenlijk ouders te stimuleren voor de deelname aan VVE.

In afstemming op de werkzaamheden bij de JGZ voor de toeleiding en bereik peuters en doelgroepkinderen VVE zijn er programma's en activiteiten voor taal- en spraakontwikkeling en ouderbetrokkenheid georganiseerd door de kinderopvangorganisaties en bibliotheek. Hierbij is ook afgestemd met de doelstellingen van het Actieprogramma Kansrijke Start.

Meertalig onderwijs stimuleren

- Het cultuureducatieprogramma Waadzinnig geeft structureel aandacht aan de meertaligheid van Waadhoeke.

Wij hebben subsidie verleend voor het cultuureducatieprogramma Waadzinnig. Een jaarlijks programma waar alle leerlingen van de basisscholen in Waadhoeke aan mee doen. Meertaligheid is één van de 4 thema's waar per 2 schooljaren (groep1/2, 3/4, 5/6 en 7/8) mee gewerkt wordt. De andere thema's binnen Waadzinnig zijn: erfgoed, kijken naar kunst en landschap. Ieder kind krijgt op deze manier 16 activiteiten in zijn/haar basisschoolperiode.

- We zorgen er voor dat alle scholen toegang hebben tot meertalig lesmateriaal.

Diverse partijen, zoals Keunstwurk/Seewyn (met Waadzinnig), Stichting Mearslach en Afûk, verzorgen met regelmaat meertalig lesmateriaal, zowel structureel als op incidentele- of projectbasis.Met het implementeren van dBos op de basisscholen in Waadhoeke wordt ook een passende boekencollectie aangeschaft. Dit betreft ook Friese boeken en voor OBS De Toverbal ook boeken in diverse andere talen.

- We zetten in op een doorgaande leerlijn.

Er is gewerkt aan een doorgaande leerlijn tussen kinderopvang, basisonderwijs en voortgezet onderwijs.

- We zetten op lokaal niveau extra in op de taalontwikkeling, met aandacht voor het voorlezen en meertaligheid; afspraken met de kinderopvangorganisaties, bibliotheek en andere betrokken instellingen.

Er is een vervolg gekomen op de pilots, waarvoor extra subsidie is verleend aan de bibliotheek en de kinderopvangorganisaties voor het versterken van Boekstart in de kinderopvang en Boekenpret voor de ouderbetrokkenheid en programma's voor taal- en spraakontwikkeling en het begeleiden van laaggeletterde ouders. Het voorlezen in meerdere talen is hierbij een mooie activiteit.

- We breiden de aanpak van dBos (de Bibliotheek op school) uit naar zoveel mogelijk (basis)scholen in Waadhoeke.

In het werkgebied van de Bibliotheken Noord Fryslan is, vanaf schooljaar 2023/2024, 98% van de basisscholen aangehaakt bij dBos. Dit is in Waadhoeke mogelijk gemaakt door een extra bijdrage vanuit de NPO middelen. Daarnaast zijn vanuit het Rijk ook extra middelen beschikbaar gesteld voor het versterken van leesbevordering op scholen voor de komende drie jaar.

C - Samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers (3 O's) om vraag en aanbod bij elkaar te brengen

- We zetten in op het O3-concept. We gaan verder met de ondersteuning van O3 op het voortgezet onderwijs in Waadhoeke. Daarnaast gaan we inzetten op de verbinding tussen basis- en voortgezet onderwijs en de lokale arbeidsmarkt. We onderzoeken of hierbij ook een koppeling gemaakt kan worden naar jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt en/of thuiszitters.

Zie hierboven onder "leren en werken in je eigen regio".

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	-6.592	-6.658	-7.151	-493
Baten	1.182	1.627	1.869	243
Saldo	**-5.409**	**-5.032**	**-5.282**	**-251**
Dotatie/beschikking reserves	18	-552	-552	0
Saldo na bestemming	**-5.392**	**-5.583**	**-5.834**	**-251**

Taakvelden

In dit programma zijn de volgende taakvelden opgenomen:

4.1 Openbaar basisonderwijs
4.2 Onderwijshuisvesting
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Beleidsindicatoren

Programma 5 Onderwijs						
Indicator	**Eenheid**	**Waad hoeke**	**Neder land**	**Bron**	**Periode**	**Beschrijving**
Absoluut verzuim	Per 1.000 leerlingen	6,3	4,2	DUO/Ingrado	2022	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar: de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
Relatief verzuim	Per 1.000 leerlingen	21	24	DUO/Ingrado	2022	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
Voortijdige school verlaters totaal (VO + MBO)	%	2,4	2,4	DUO/Ingrado	2022	Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
Bovenstaande beleidsindicatoren zijn voorgeschreven. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (datum 11-03-2024)						

Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie

Hoofdkenmerken
Het doel van dit programma is het initiëren en in stand houden van voorzieningen op het gebied van cultuur, sport en recreatie. Deze voorzieningen dragen bij aan levendigheid, maatschappelijke participatie, gezondheid en een aantrekkelijke woon- en leefomgeving.

Waadhoeke heeft veel voorzieningen op het vlak van sport, cultuur en recreatie. Deze zijn gericht op de eigen inwoners, zoals bibliotheken en sportvoorzieningen, maar ook op bezoekers van buiten de gemeente, zoals theater De Koornbeurs, Museum Martena en De Aerden Plaats. Waadhoeke kent ook veel particuliere musea, waaronder het schoolplaten-museum in Deinum.
Ook voor wat betreft amateuristische kunst- en cultuurbeoefening kent Waadhoeke een breed aanbod. Zo zijn toneel- en muziekverenigingen in de gehele gemeente te vinden, veelal in nauwe verbinding met dorpshuizen en wijkcentra die de activiteiten onderdak bieden.

Cultuur wordt dan ook vaak gezien als de stille kracht in de maatschappij welke zorgt voor meer sociale cohesie en verbondenheid. In de afgelopen coronaperiode hebben we gezien wat het wegvallen van het culturele leven betekent voor de mienskip.

Cultuur, in al haar facetten, bepaalt voor een belangrijk deel de identiteit van een gemeente. In Waadhoeke lezen we deze identiteit niet alleen af aan het brede cultuuraanbod, het landschap en de bebouwing, maar ook aan de taal. Naast de twee Rijkstalen, het Nederlands en het Fries, wordt in Waadhoeke het Bildts en het Franekers gesproken. Deze meertaligheid in onze gemeente beschouwen we als een groot goed waarmee we ons onderscheiden van andere gemeenten.

Waadhoeke onderkent dat sporten en bewegen op veel vlakken grote maatschappelijke betekenis hebben. Het draagt op individueel vlak bij aan gezondheid, vergroting van zelfvertrouwen en eigenwaarde, en aan ontwikkeling van sociale vaardigheden. Sporten vormt in veel dorps- en wijkgemeenschappen bovendien het 'sociale cement' van de samenleving. Kaatsen wordt in vrijwel de gehele gemeente beoefend. Met de jaarlijkse PC te Franeker onderscheidt Waadhoeke zich daarmee als dé kaatsgemeente, ook in promotioneel opzicht.

Om te kunnen sporten is het van belang dat de sportaccommodaties kwalitatief van voldoende niveau zijn en aansluiten bij de behoefte van de sporters en de richtlijnen van de sportbond. Daarnaast is de vitale sportvereniging een belangrijke voorwaarde voor succesvol sportbeleid. De sportverenigingen in Waadhoeke zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor het sport- en beweegaanbod.
Een beweegvriendelijke omgeving wordt ook steeds belangrijker voor inwoners. Het wandelen, fietsen en sporten in de openbare ruimte is sinds de coronaperiode toegenomen. Een beweegvriendelijke omgeving is een leefomgeving die mensen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen en sporten.

Sport - Wat wilden we bereiken?



Sport - Wat hebben we daarvoor gedaan?

Door sport en bewegen staan nog meer inwoners gezonder, prettiger en actiever in het leven

- De vakleerkrachten van het Beweegteam geven 1 x per week bewegingsonderwijs op PO scholen.

Alle kinderen in gemeente Waadhoeke krijgen wekelijks gymles van een vakleerkracht.

- We gaan in een wijk of dorp een nieuw project ‘sociaal vitaal’ opzetten.

In de plaats van Sociaal Vitaal zijn er in 2023 fittesten georganiseerd. Bij ruim 200 mensen van boven de 65 jaar zijn verschillende testen gedaan om de gezondheid te evalueren. Daarnaast is het sportaanbod voor deze leeftijdscategorie onder de aandacht gebracht middels een flyer.
In 2023 hebben we ook het programma Doortrappen uitgevoerd. Er zijn drie fietsgroepen opgezet: in Franeker, in Sint Annaparochie en eentje in Sexbierum. Ouderen fietsen graag en willen dit blijven doen, maar ze zijn ook kwetsbaar in het verkeer. Het programma Doortrappen heeft de ambitie ouderen zo lang mogelijk veilig te laten fietsen. Doortrappen motiveert hen zelf maatregelen te nemen om de risico’s op vallen of botsingen flink te beperken. Zo kunnen ze met een veiliger gevoel hun tocht vervolgen. Wij helpen hen daarbij, samen met het lokale netwerk rondom de ouderen helpt hen daarbij. Met het uitzetten van extra veilige fietsroutes, Doortraproutes, verbeteren we in Fryslân de verkeersveiligheid.

- We ontwikkelen nieuwe sportstimuleringsprojecten: wijkgerichte aanpak Beweegteam.

Vanuit het aandachtsgebied 'Impuls Dorpen en Wijken' heeft team FRL o.a. in samenwerking met de dorpen- en wijkencoördinatoren advies gegeven over verschillende beweeginitiatieven.
Daarnaast is o.a. project ‘Sûn âlder wurde’ uitgevoerd. Dit project, voor alle inwoners vanaf 65 jaar en ouder, is uitgevoerd door TeamFRL Waadhoeke in samenwerking met partijen uit de dorpen

Sexbierum en Pietersbierum met als inzet gezond ouder te worden (o.a. voeding, slapen en bewegen).Acht weken lang konden alle inwoners van Sexbierum en Pietersbierum van 65 jaar en ouder deelnemen aan dit beweegproject. Naast het uurtje bewegen kwam er wekelijks een samenwerkingspartij iets vertellen over hoe zij de deelnemers het beste gezond ouder kunnen worden.

- We stimuleren verenigingen om aandacht te besteden aan positieve sportcultuur en gezonde voeding (kantine).

De verenigingsondersteuner heeft opleidingen en terugkomavonden georganiseerd voor vertrouwenscontactpersoon van sportverenigingen. Daarnaast is er in samenwerking met de KNVB cursus moeilijk gesprek aangeboden. In februari is er een theatervoorstelling georganiseerd in de Koornbeurs voor sportverenigingen over positief coachen.

Meer sportverenigingen omarmen hun maatschappelijke rol en spelen in op flexibiliteit, modernisering en vernieuwing van hun aanbod

- We gaan sportverenigingen helpen innoveren.

De verenigingsondersteuner ondersteunt sportaanbieders bij het inspelen op kansen om meer mensen in beweging te krijgen. Een voorbeeld is een sportaanbieder (crossfit) die met hulp vanuit het sportinclusiefonds inzet op sportaanbod 55+.

- We stimuleren samenwerking tussen sportverenigingen.

De verenigingsondersteuner deelt goede voorbeelden en stuurt op samenwerking tussen verenigingen onderling.

- We versterken ongeorganiseerde sporters.

Bij herinrichting van de openbare ruimte houden we rekening met sporten en bewegen (beweegtuin en open sportpark).

Alle sportvoorzieningen zijn betaalbaar, kwalitatief van hoog niveau, duurzaam en optimaal bezet

- We ondersteunen sportverenigingen bij het verduurzamen van hun sportaccommodatie.

In 2023 heeft de gemeenteraad budget beschikbaar geld voor een subsidieregeling om o.a. verduurzamingsmaatregelen voor sportverenigingen te subsidiëren.

- We stimuleren samenwerking, vooral bij renovatie of nieuwbouw van de accommodatie.

Onze inzet is hierop gericht. Het stimuleren van samenwerking tussen sportaanbieders onderling en tussen gemeente en sportaanbieders of gebruikers van gemeentelijke accommodaties. Een voorbeeld is de besluitvorming omtrent vervanging sportvelden.

Elke kern heeft een omgeving die uitnodigt om te sporten, te spelen of te bewegen

- We maken in samenwerking met de scholen de schoolpleinen beweegvriendelijker en openbaar toegankelijk.

In 2023 is er nieuw speeltuinbeleid vastgesteld. In principe is het schoolplein een verantwoordelijkheid van de scholen, maar de gemeente stuurt aan op koppelkansen en subsidiemogelijkheden.

- We ondersteunen Initiatieven voor spelen en sporten in openbare ruimte.

In 2023 zijn er een drietal omvangrijke projecten ondersteund (Franeker West, Schalsumerplan en Berlikum).

C - Bereikbare en toegankelijke sportvoorzieningen

- Het bestaande beleid verder uitvoeren, bijvoorbeeld door de inzet van buurtsportcoaches.

Dit is uitgevoerd.

- Inzetten op multifunctioneel gebruik van voorzieningen, zodat deze toegankelijk zijn voor alle doelgroepen, bijvoorbeeld met breedtesport.

Samen met de verenigingsondersteuner sturen we op de voordelen van samenwerking.

- Spelen, bewegen en ontmoeten in de buitenlucht stimuleren, ook met ondersteuning van buurtsportcoaches.

Onder andere door naschools aanbod team FRL en sportdagen.

C - Een levendig en vitaal sportklimaat

- Verenigingen ondersteunen bij het invullen van bestuursfuncties en bij het werven en behouden van leden.

Dit doen we door de inzet van verenigingsondersteuning
Cursus succesvol vrijwilligers werven en behouden en besturen met impact georganiseerd.

- Samenwerking tussen verenigingen aanmoedigen, bijvoorbeeld door omni-verenigingen en breedtesport te stimuleren.

De verenigingsondersteuner en beleidsmedewerkers brengen dit onder de aandacht in gesprekken met verenigingen.

- De koppeling van functies in (sport-)accommodaties stimuleren

De verenigingsondersteuner en beleidsmedewerkers brengen dit onder de aandacht in gesprekken met verenigingen.

- Voorlichting geven over goede voorbeelden en navolging daarvan aanmoedigen.

Dit is uitgevoerd door de verenigingsondersteuner.

C - Bewegen en sporten zijn onmisbaar voor een gezonde en actieve leefstijl

- Het huidige sport(accommodatie)beleid evalueren, met als uitgangspunten: verduurzaming van accommodaties, bruikbaarheid, functionaliteit en brede toegankelijkheid.

Het actualiseren van het sportaccommodatiebeleid wordt uitgevoerd in 2024. In Q1 2024 wordt er een startnotitie voorgelegd aan de gemeenteraad.

- Accommodaties worden zoveel mogelijk door meerdere gebruikers benut.

We sturen op het medegebruik van sportaccommodatie vooral op de momenten dat deze beperkt worden bezet door de structurele gebruikers zoals scholen en sportverenigingen. De verenigingsondersteuner helpt verenigingen ook bij binden van nieuwe gebruikers aan sportparken.

- Zwembad Bloemketerp wordt vervangen door een duurzame openbare zwemvoorziening.

De raad heeft op 29 juni 2023 besloten een nader onderzoek te laten uitvoeren naar de mogelijke locaties voor een nieuw zwembad. Hiervoor is de 'Startnotitie locatie-onderzoek in Franeker voor de nieuwbouw van twee scholen en een zwembad' opgesteld. Deze startnotitie is aan de raad voorgelegd en in de raad van 19 oktober vastgesteld. Bureau Laos Landschapsarchitectuur is nu volop bezig met de uitvoering van dit locatieonderzoek.

Cultuur - Wat wilden we bereiken?



Cultuur - Wat hebben we daarvoor gedaan?



- We zetten een cultuurcoach in.

We hebben Seewyn Kunsteducatie gesubsidieerd voor de inzet van een cultuurcoach. Daarbij lag dit jaar het accent van de werkzaamheden op onder meer het faciliteren van onderlinge ontmoeting en contact binnen de amateurkunst (toneel en koren) en deelname van jongeren aan cultuur.

- We overleggen periodiek met het cultuurveld (Cultuurplatform Waadhoeke).

Er is een cultuurplatformbijeenkomst geweest met als thema 'erfgoed'. Daarnaast was er periodiek overleg met de (4) professionele cultuurinstellingen. Met de kleinere (vrijwilligers)instellingen is contact geweest over het herijken van hun subsidie. En middels de cultuurcoach waren er de nodige contactmomenten met de amateurkunst (toneel, koren en hafabra). Daarnaast waren er de nodige contacten met organisatoren van cultuuractiviteiten, over onder meer het verkrijgen van subsidie, het vinden van samenwerking met andere cultuurpartners etc.

- We geven structurele en incidentele subsidies t.b.v. cultuurveld.

We hebben subsidie verleend aan de 4 professionele instellingen en de vrijwilligersinstellingen zoals genoemd in de cultuurnota. Ook hebben we uitvoering gegeven aan de subsidieregelingen voor de amateurkunst en de twee regelingen voor incidentele subsidies.

- We maken jaarlijkse prestatieafspraken met de professionele instellingen.

We hebben uitvoeringsovereenkomsten gesloten het Koninklijke Eise Eisinga Planetarium, Theater de Koornbeurs, Museum Martena en Seewyn Kunsteducatie.

Bevorderen deelname aan cultuur door jong en oud en we zetten in op cultuur als instrument voor het kunnen (blijven) meedoen in de maatschappij

- We geven een jaarlijkse bijdrage aan de coördinatie van het cultuureducatieprogramma.

Het cultuureducatieprogramma 'Waadzinnig' heeft subsidie ontvangen van de gemeente voor de benodigde coördinatie en uitvoering. Met dit programma bereikten we 32 basisscholen in Waadhoeke.

- We hebben subsidieregelingen voor nieuwe culturele initiatieven en activiteiten en voeren deze uit.

We hebben uitvoering gegeven aan de 2 bestaande regelingen, te weten de Regeling Incidentele Subsidies en de Regeling Doarre & Dwaan. De regeling incidentele subsidie is bedoeld voor kleine culturele activiteiten. De regeling Doarre & Dwaan is bedoeld voor grote culturele initiatieven waarin nieuwe vormen van samenwerking dan wel het experiment centraal staat.

- We geven een jaarlijkse bijdrage aan zowel het volwassenen- als kinderfonds sport & cultuur.

Ook in 2023 heeft de gemeente geparticipeerd in deze fondsen. Met het jeugdfonds hebben we 253 kinderen kunnen helpen en met het volwassenenfonds hebben 240 personen kunnen deelnemen aan sport of cultuur.

- Samen met het cultuurveld zetten we in op een jaarlijkse cultuuragenda.

Vanuit het cultuurplatform is een werkgroep, ondersteunt door de cultuurcoach, hiermee aan de slag gegaan. De focus van de werkgroep ligt bij het ontsluiten van informatie over kunnen deelnemen aan de amateurkunst. Om het aanbod van de verenigingen vindbaar en zichtbaar te maken lijkt aansluiting bij de in 2024 te starten pilot 'drempeloos sport en cultuur beleven' de beste optie. Deze

pilot gaat namelijk werken met een (permanent) digitaal platform waarop het complete sport en cultuuraanbod in Waadhoeke moet komen.

Behouden en stimuleren van onze meertaligheid als belangrijk onderdeel van onze identiteit

- We continueren de inzet van een meertaligheidscoördinator.

De meertaligheidscoordinator heeft zich onder meer bezig gehouden met de organisatie van de eerste editie van de Taaldâg Waadhoeke. Hierbij werd ook de eerste Taalpriis voor het mooiste taalinitiatief uitgereikt. In september was Waadhoeke gastheer voor de jaarlijkse Streektaalconferentie van de Stichting Nederlandse Dialecten, met gasten uit binnen- en buitenland.

- We geven uitvoering aan de taalcampagne.

Najaar 2023 zijn we gestart met de eerste voorbereidingen voor een nieuwe taalcampagne. Bedoeling is om hier in 2024 uitvoering aan te geven. De campagne heeft als doel meer taalbewustzijn en gebruik van het Fries, Bildts en Franekers. dit in zowel in onze mienskip maar ook binnen de gemeentelijke organisatie.

- We subsidieren Bildts Aigene.

Aan Bildts Aigene is jaarlijks een subsidie verleend.

- We werken samen met het Taalplatform Waadhoeke bij de uitvoering van ons taalbeleid.

Het Taalplatform komt periodiek bij elkaar onder voorzitterschap van de meertaligheidscoordinator. Daarin is aandacht voor actuele taalontwikkelingen, de voortgang van het gemeentelijk taalbeleid en de werkzaamheden van de verschillende taalpartners.

- We zetten in op het meer zichtbaar en hoorbaar maken van het Fries en de minderheidstalen in en buiten het gemeentehuis.

Dit is een continue gebeuren. Een grote stap is gezet met het verbeteren van de sichtberens: o.a. door met Bildts Aigene en het Genoatskap foar ut Behoud fan ut Franekers projectplannen te maken en hiervoor subsidie bij provincie Fryslân aan te vragen. De wervingscampagne voor nieuw personeel voor gemeente Waadhoeke is inmiddels ook meertalig, en diverse acties – zoals de ANWB-lichtactie, informatieborden over onze flora & fauna – worden meertalig uitgevoerd. Deze lijn wordt doorgetrokken.

C - Cultuur biedt iedereen die in Waadhoeke woont, werkt of verblijft de gelegenheid tot ontwikkeling en ontmoeting, tot genieten, ontdekken en meedoen

- We zetten actief in op de ontwikkellijnen in de huidige cultuurnota: ontdekken, meemaken en durven en doen!

We hebben hier uitvoering aan gegeven door het verstrekken van subsidies, zowel incidenteel als structureel, de inzet van een cultuurcoach, het organiseren van een Cultuurplatform, etc. Hierboven hebben we onder de verschillende ambities aangegeven wat we daar concreet voor gedaan hebben.

- De Koornbeurs krijgt een centrale rol als cultuurknooppunt en zoekt verbinding met de amateurkunst en de verenigingen in de gemeente. De gemeente stimuleert samenwerking op het gebied van cultuur.

Vanaf medio 2019 kreeg het Theater, tijdelijk, een aanvullende subsidie van jaarlijks € 75.000. Vanaf 2023 is dit bedrag structureel opgenomen in de subsidie aan Theater de Koornbeurs.
De Koornbeurs heeft een subsidieverzoek ingediend voor meer personeelsformatie. De behandeling in de raad heeft geleid tot een aangenomen motie waarin het college werd opgedragen om een onafhankelijk, breed en diepgaand onderzoek in te stellen naar de toekomstbestendigheid van Theater de Koornbeurs. Dit onderzoek is inmiddels gestart.

- We bieden ruimte aan innovatie: het gaat niet alleen om ‘kaartjes verkopen’, maar ook om nieuwe, langdurige verbindingen.

Voor wat cultuur betreft geven we hieraan uitvoering onder het thema 'Doarre & dwaan'. Dit betekent onder andere dat we met de subsidieregeling 'Doarre & dwaan' het cultuurveld uitdagen om nieuwe activiteiten te bedenken en nieuwe samenwerkingen aan te gaan. Ook de inzet van het cultuurplatform en de cultuurcoach is gericht op samenwerking binnen het cultuurveld en van het cultuurveld met andere maatschappelijke partijen. Dit met als doel te komen tot nieuwe activiteiten en initiatieven waardoor er nog meer cultuurbeleving in Waadhoeke plaatsvindt.

- We koesteren het talent in de eigen regio.

Eind 2023 heeft de raad ingestemd met de kaders voor de pilot 'drempelloos sporten en cultuur beleven'. De uitvoering van de pilot staat gepland voor de schoolseizoenen 2024-2025 en 2025-2026. Daarnaast zijn de voorbereidingen gestart voor het project 'De rijke schooldag sport en cultuur': jongeren kunnen in de (loop van de) schooljaren 2023-2024 en 2024-2025 deelnemen aan naschoolse activiteiten sport en cultuur. Deze activiteiten worden georganiseerd op en rondom de drie voortgezet onderwijs scholen in de gemeente.

- Aandacht voor de situatie na corona: wat is er nodig voor opstart en doorstart?

Er hebben geen concrete ondersteuningsacties meer plaatsgevonden wat betreft het opstarten na corona. Het activeren van onze inwoners om (weer) deel te nemen aan cultuuractiviteiten blijft ons doel, daar willen we onder meer ARCADIA 2025 voor benutten.

- We ondersteunen evenementen, zoals de PC, festivals en de Waadhoeke-fietstocht.

We hebben de Waadhoeke Fietstocht inhoudelijk en financieel ondersteund en bij de PC hebben we dit jaar ook weer een faciliterende rol gespeeld.
In juni 2023 is er een evenementencoördinator aangesteld. Eén van haar taken is het in kaart brengen van de huidige situatie rondom evenementen en het komen tot een herzien evenementenbeleid in 2024.
De evenementencoördinator is de aangewezen persoon om zorg te dragen voor de wens van Waadhoeke om waardevolle evenementen een warm hart toe te dragen door middel van passende ondersteuning.

- We onderzoeken hoe het oude stadhuis van Franeker een bredere functie kan krijgen in verbinding met de nabije omgeving, bijvoorbeeld als schakel tussen Planetarium en Museum Martena.

In 2023 zijn enkele verkennende acties en gesprekken geweest. Het daadwerkelijke onderzoek start in 2024.

- Onderzoeken of de tuin van het Academiegebouw in Franeker weer een botanisch karakter kan krijgen.

Dit onderzoek wordt in 2024 gestart.

- We zetten het huidige beleid voor meertaligheid voort.

Zie de verantwoording zoals verwoord onder de paragraaf "behoud en stimulering meertaligheid als belangrijk onderdeel van onze identiteit' (blz 24).

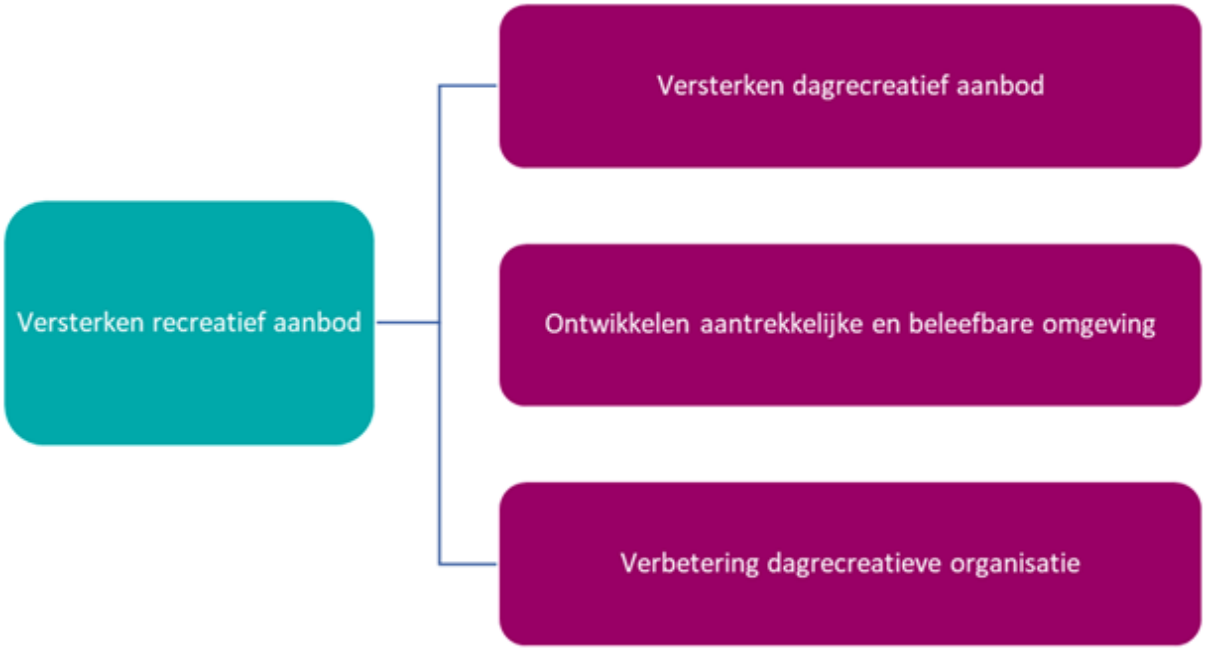
- Een trap in de toren van de Martinikerk realiseren als nieuwe toeristische attractie.

Op 22 december is er opdracht gegeven aan stichting DBF (Kenniscentrum Herbestemming Noord) om een vervolg te geven aan het haalbaarheidsonderzoek toegankelijkheid toren Martinikerk. De eigenaar van de toren heeft aangegeven de exploitatie van het uitzichtpunt niet uit te willen voeren. Er worden gesprekken gevoerd met mogelijke exploitanten om te onderzoeken of er partijen geïnteresseerd zijn in de exploitatie van het uitzichtpunt. Er wordt onderzocht wat de verwachte opbrengsten van het uitzichtpunt zullen zijn en de jaarlijkse lasten. Daarnaast wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de aansprakelijkheid af te dekken en op welke wijze de huidige eigenaar niet aansprakelijk gesteld kan worden. Als laatste wordt er onderzocht wat de oplossingen zijn voor het hoop geluid wat de klokken produceren en het voorkomen van gehoor schade. De werkzaamheden van kenniscentrum Herbestemming noord starten in januari 2024 en leidt tot een eindadvies voor 1 juli 2024.

- Een monumentenbeleid maken.

Hiermee wordt in 2024 gestart. Daarop vooruitlopend zijn behoudenswaardige panden in Waadhoeke geïnventariseerd.

Recreatie - Wat wilden we bereiken?



Recreatie - Wat hebben we daarvoor gedaan?



- We zetten in op productontwikkeling op basis van beleving/verhalen zowel voor Franeker als het landschap.

Zie programma 4.

- We zetten in op productontwikkeling aan de waddenkust met passende activiteiten die de beleving van rust en ruimte versterken.

Zie programma 4.

- We verkennen bredere openstelling van bezienswaardigheden en attracties met eigenaren/beheerders.

Zie programma 4.

Ontwikkelen aantrekkelijke en beleefbare omgeving

- We versterken het centrum van Franeker.

Zie programma 4.

- We zetten in op een doorontwikkeling van de rondvaart/bootverhuur in Franeker.

Zie programma 4.

- We maken het landschap en de cultuurhistorie van de streken/dorpen beleefbaar en zichtbaar.

Zie programma 4.

- We stimuleren/faciliteren van de inzet van cultureel/industrieel/agrarisch erfgoed/panden voor recreatief gebruik.

Zie prgramma 4.

Verbetering dagrecreatieve organisatie

- We ontwikkelen optimale routevoorzieningen.

Met gemeenschappelijke regeling de Marrekrite hebben we doorlopend overleg over het routenetwerk in onze gemeenten en eventuele noodzakelijke aanpassingen daarop. Recreatieschap de Marrekrite is verantwoordelijk voor de routenetwerken voor land- en waterrecreatie.

- We ontwikkelen clusters van voorzieningen. (Toeristische Overstap Punten) oftewel TOPS op strategische plekken langs bekende routes.

Zie programma 4.

- We maken een toekomstplan voor de huidige informatiezuilen.

De informatiezuilen zijn verwijderd. Slechts 1 zuil bleek nog te repareren. Deze zuil is om niet ‘verkocht’ aan Stichting Rembrandt en Saskia uit Sint Annaparochie.

C - Een aantrekkelijk woon- en werkklimaat met een landschap dat uitnodigt om te wandelen, te fietsen en te sporten

- Ervoor zorgen dat inwoners ontspanning kunnen vinden in hun nabije omgeving.

We ontwikkelen nieuwe voorzieningen en bezienswaardigheden die voor ontspanning zorgen. Bijvoorbeeld het Dijk van een Wijf, De Toeristische Overstappunten in Firdgum, Dronryp en Oudebildtzijl en de natuurbeleefplekken op de dijk (ter hoogte van Roptasyl en Frousleane Sexbierum).

- De openbare ruimte zo inrichten dat deze uitnodigt tot sporten, spelen, bewegen en ontmoeten.

We hebben structureel aandacht voor beheer en onderhoud van voorzieningen in de woonomgeving (sport, recreatie en cultuur). Denk bijvoorbeeld aan bestaande wandel- en fietspaden en sportaccommodaties.

- Speciale aandacht geven aan het toerisme in de kuststrook, met name de bereikbaarheid en de toeristische voorzieningen.

Zie programma 4.

- Onderzoeken van de mogelijkheden die het Waddenfonds biedt voor ontwikkeling.

In 2023 is er meerdere malen overleg geweest met het Waddenfonds betreffende Op paad lans it Waad en Dijk van een Wijf. Tevens was gemeente Waadhoeke vertegenwoordigd op provinciale bijeenkomsten van het Waddenfonds. De lijnen zijn kort met de programmaregisseurs.

- Meer aandacht geven aan toegankelijkheid en duurzaamheid op recreatieve routes en plekken, bijvoorbeeld voldoende oplaadpunten voor elektrisch rijden, fietsen en varen en bloemrijke plekken met goed straatmeubilair.

Hier is aandacht voor bij het Dijk van een Wijf en bij de Toeristische Overstappunten.

- Onderzoeken of mensen met afstand tot de arbeidsmarkt ingezet kunnen worden voor dienstverlening langs recreatieve routes en plekken.

Nog geen actie op ondernomen.

- Recreatieve vaarwegen goed bevaarbaar maken.

In 2023 is er budget beschikbaar gesteld in de kadernota en vanuit de Regiodeal voor het bevaarbaar maken van de rondjes ‘Lytse Farwegen’ en ‘Het Bildt’. In 2024 wordt hier verder uitvoering aan gegeven.

- Ruimte bieden voor camperplaatsen.

Hier is aandacht voor bij nieuwe initiatieven. Eind 2023 is er een aanvraag ingediend voor nieuwe camperplekken. Deze aanvraag zit nog in de vergunningprocedure.

- Onderzoeken hoe de gemeente de aanleg van glasvezel kan bevorderen.

Niet meer van toepassing.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	-9.701	-12.329	-12.206	122
Baten	815	1.488	1.535	47
Saldo	**-8.886**	**-10.841**	**-10.671**	**169**
Dotatie/beschikking reserves	168	-29	-43	-15
Saldo na bestemming	**-8.718**	**-10.869**	**-10.714**	**155**

Taakvelden

In dit programma zijn de volgende taakvelden opgenomen:

5.1 Sportbeleid en activering
5.2 Sportaccommodaties
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
5.4 Musea
5.5 Cultureel erfgoed
5.6 Media
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Beleidsindicatoren

Programma 6 Sport, cultuur en recreatie						
Indicator	**Eenheid**	**Waad hoeke**	**Neder land**	**Bron**	**Periode**	**Beschrijving**
Niet-sporters	%	56,1	46,4	Gezondheids-monitor volwassenen (en ouderen), GGD' en, CBS en RIVM	2022	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder.

Bovenstaande beleidsindicatoren zijn voorgeschreven.
Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (datum 11-03-2024)

Programma 7 Sociaal Domein

Hoofdkenmerken
Het doel van dit programma is, dat de gemeente zich inzet voor het faciliteren en realiseren van de participatiesamenleving. Met als resultaat dat iedereen in Waadhoeke meedoet en wel op eigen wijze én dat er een vangnet is voor die personen die tussen wal en schip dreigen te raken. Dit doen we zeker niet alleen, maar samen met onze lokale en regionale partners. Onze ambitie hier in is, het realiseren van een sluitende keten waarin voorzieningen beschikbaar zijn voor iedereen en op maat indien nodig.

Specifieke wetgeving die bepalend zijn voor deze opdracht en koers zijn: de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO), de Participatiewet en de Wet Inburgering nieuwkomers. Iedere wet heeft zijn eigen opgave, zoals “veilig en gezond opgroeien” ingevolge de Jeugdwet. Zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen, regie voeren en meedoen zoals de WMO beoogt. Het bieden van bestaanszekerheid en het stimuleren tot het verkrijgen van eigen inkomsten ingevolge de Participatiewet. En tot slot het begeleiden van nieuwe inwoners met een vluchtelingenachtergrond binnen onze gemeente.

Voor de uitvoering in het sociaal domein hanteren we de volgende uitgangspunten:
- De budgetten worden zoveel mogelijk ontschot ingezet.
- De toegang tot zorg is eenvoudig geregeld.
- Mantelzorgers en vrijwilligers kunnen ondersteuning en begeleiding krijgen.
- Een proactieve aanpak.
- Nieuwkomers (statushouders) krijgen goede maatschappelijke begeleiding, gericht op participatie en integratie, zodat ze volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij. Tevens is het belangrijk dat zij Nederlands leren spreken op het hoogst haalbare niveau.

<u>De opgave 3 x K: kwaliteit, keten en kosten in balans</u>
In het sociale domein intensiveren we onze inzet op transformatie; anders denken, anders doen. De kaders hiervoor zijn vastgesteld in de Lokale Inclusie agenda “En nu aan de slag”. We ontwikkelen nieuwe vormen en werkwijzen om hulp en ondersteuning op maat te bieden. Waarbij gestuurd wordt op kwaliteit en resultaat van de ondersteuning, de keten verstevigd wordt (i.v.m. dekkend zorglandschap) en kosten in balans zijn.

Leidende principes hierbij zijn: vraaggestuurd, versterkend en duurzaam. Voor vraaggestuurd en versterkend is het vertrekpunt: wat is de beste oplossing voor deze persoon/dit gezin in deze specifieke situatie gericht op het verkrijgen/behoud van eigen kracht en regie. Dus wat kunnen mensen zelf, waar zijn leemtes en wat is een passend (tijdelijk) aanvullend aanbod.
En duurzaam, omdat het noodzakelijk is om te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. Zoals de vergrijzing en ontgroening binnen onze gemeente, bijstelling van budgetten door het rijk en het karakter van deze wetgeving. Het zijn namelijk open-einde regelingen en dat betekent dat de gemeente een zorgplicht heeft.

Dat is nodig om het aanbod goed te laten aansluiten bij de mogelijkheden van de inwoner, maar ook om de kostenstijging in het sociaal domein te beperken. We voeren regelarme projecten uit om daarmee ervaring op te doen. Op sommige terreinen werken we samen met andere gemeenten. Dat geldt bijvoorbeeld voor beschermd wonen. Met ingang van 2023 wordt dit een rechtstreekse gemeentelijke verantwoordelijkheid. Op weer andere terreinen werken we samen met het onderwijsveld. Dat doen we o.a. voor leerlingen die vanwege hun autismebeperking anders tussen

wal en schip zouden vallen. En we investeren fors in programma's om taalachterstand bij jonge kinderen te voorkomen.

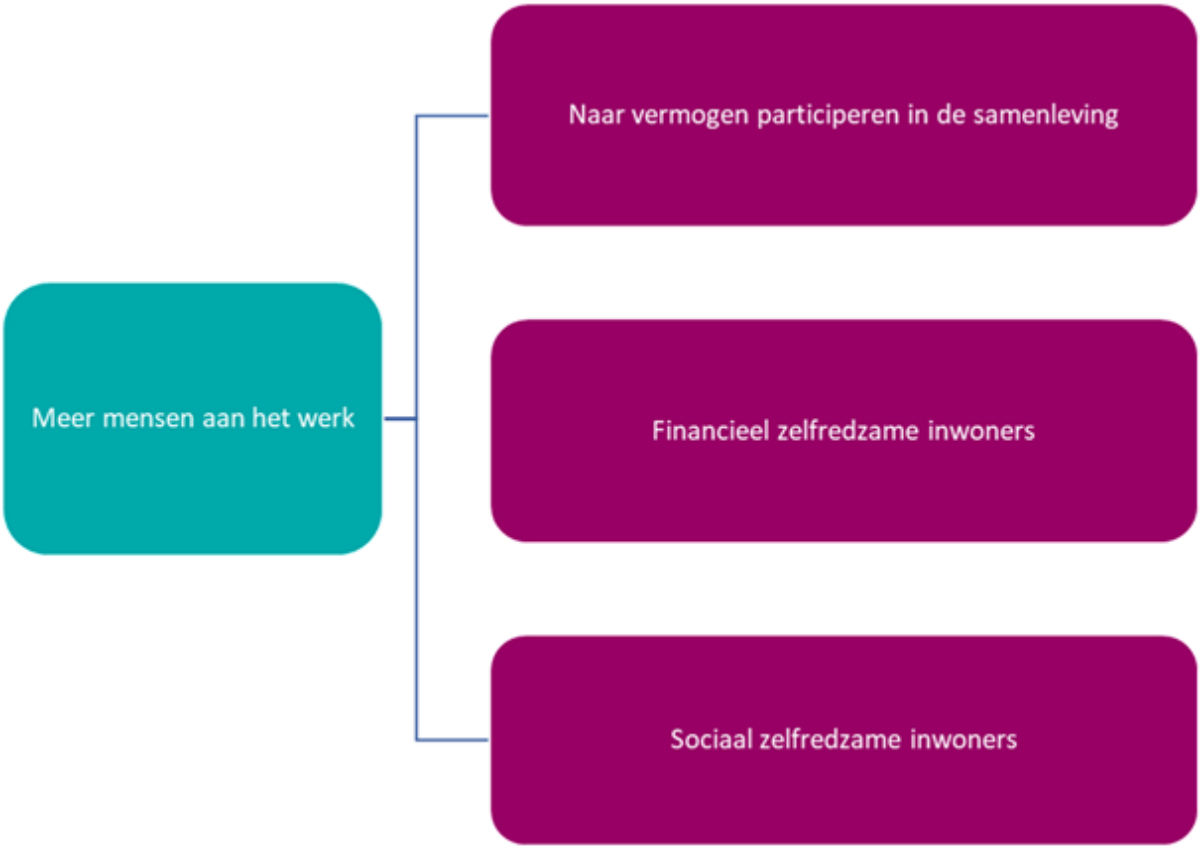
Om dit hoofddoel te realiseren en het betaalbaar te houden is een samenhangende benadering nodig. Dat wil zeggen: allereerst is de vraag 'wat kunnen inwoners zelf' en pas daarna de is vraag aan orde 'waarbij is ondersteuning nodig'. En áls ondersteuning nodig is, dan wordt deze zoveel mogelijk geboden vanuit basisvoorzieningen in de gemeente. Zo kan het gebruik van specialistische (en meestal duurdere) ondersteuning verminderen. De gemeentelijke gebiedsteams hebben een cruciale rol in dit proces. Zij zorgen voor maatwerk en signaleren op welke onderdelen de basisvoorzieningen in de gemeente versterkt kunnen worden. We werken ook aan maatwerk via de sociale inclusie agenda. Daarmee sluiten we aan bij de vraag en bij de netwerken in dorpen en wijken.

Bij de inzet van de Wmo (en de Jeugdwet) is de afgelopen jaren te zien geweest dat de vraag naar ondersteuning en de kosten daarvan toenemen. Dit betekent dat wij in een vroegtijdig stadium het kostenverloop moeten monitoren. Daarnaast is het zinvol om tijdig, preventief, een goede analyse te maken van de zichtbare actuele kosten en de verwachte trends. Het is van belang dat we in beeld krijgen aan welke 'knoppen we kunnen draaien' om de kostenstijging op de korte en lange termijn beheersbaar te houden.

Het kostenaspect is één kant van de medaille. Als gemeente werken we vanuit de visie dat inwoners naar eigen vermogen en naar eigen keuze en verantwoordelijkheid hun leven kunnen invullen; de participatiesamenleving. Voor inwoners die daartoe niet in staat zijn, is er een vangnet beschikbaar. Dit is een vangnet van voorzieningen die op maat ondersteunen bij zelfredzaamheid en participatie van inwoners die dat nodig hebben. De huidige toenemende inzet van maatwerkvoorzieningen roept de vraag op of we wel op de goede weg zijn naar het realiseren van deze visie. Steeds vaker lijkt ondersteuning op maat nodig te zijn. Dit kan het gevolg zijn van de demografische ontwikkeling, maar laat onverlet dat het doel van de gemeente is om de eigen kracht en samenleving te versterken en om te voorkomen dat inwoners een onevenredig beroep moeten doen op het vangnet.

<u>Sturing sociaal domein</u>
De gemeenten Harlingen, Terschelling, Vlieland en Waadhoeke werken samen op de domeinen WMO, Jeugdwet en Participatiewet. In operationele zin binnen de gemeenschappelijke regeling Dienst Sozawe NWF. Beleidsmatig gebeurt dat door middel van het intergemeentelijk Beleidsteam Sociaal domein Noardwest-Fryslân. Dit team zorgt ervoor dat de vier colleges en gemeenteraden in gemeenschappelijkheid de beste besluiten kunnen nemen voor hun inwoners. De landelijke kaders (wetten en regelingen) zijn voor deze gezamenlijke ambities het vertrekpunt. Daarnaast vertegenwoordigt het team de vier gemeenten als regio Noardwest Fryslân in de regionale en provinciale ketens en structuren zoals Sociaal Domein Fryslân, Arbeidsmarktregio Fryslân Werkt!, RMC-regio Midden en de GR Fryslân-West / Empatec NV. Het intergemeentelijke Beleidsteam Sociaal Domein werkt waar dat nodig is samen met de lokale gemeentelijke beleidsteams die betrokken zijn op de terreinen cultuur, welzijn en gezondheid.

Participatie - Wat wilden we bereiken?



Participatie - Wat hebben we daarvoor gedaan?

Naar vermogen participeren in de samenleving

C - Een betere afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt door te investeren in mensen

<u>Prioriteit bij re-integratie naar betaald werk</u>

- Wij zorgen dat de dienstverlening van de Dienst NWF en gemeenten in samenhang leidt tot goede resultaten van onze inwoners en dat zien we door een blijvende daling van het aantal uitkeringsgerechtigden in onze gemeente.

Het aantal betaalde uitkeringen per maand in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ of Bbz is gedaald van 949 op 1 januari 2023 naar 917 op 31 december 2023 (Bron: Benchmark werk & inkomen; volume BUIG). Het percentage jongeren (18-27) op de totale groep is licht gedaald, van 10.5% naar 9.9% (Bron: Benchmark Werk en inkomen).
Het aantal personen dat parttime werkt (waar de uitkering het salaris aanvult tot het sociaal minimum) is gelijk gebleven, namelijk 7%. Wel zien we een opvallende stijging in de inkomsten per parttime werkende. Een reden daarvan kan zijn dat deze personen meer uren zijn gaan werken.
In 2023 is een traject opgestart om de samenwerkingsafspraken rondom de dienstverlening aan inwoner tussen Waadhoeke (in samenwerking met de andere deelnemende gemeenten) en De DIenst NWF te herijken.

- Wij werken aan een aanvullend passend en gedifferentieerd instrumentarium om mensen voor wie werk nog niet op korte termijn haalbaar is, met kleine stappen dichterbij de arbeidsmarkt te brengen.

Als gevolg van de afspraken die de gemeente heeft gemaakt met werkleerbedrijf Empatec en re-integratiebedrijf Pastiel heeft de Dienst plannen kunnen maken voor de begeleiding van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (doelgroep van Waarde). Ook voor de andere groepen is de samenwerking tussen gemeente, Dienst NWF en het werkleerbedrijf afgestemd op de uitgangspunten van de businesscase Werkleerbedrijf.
Samen met werkleerbedrijf Empatec is gewerkt aan een goede bestemming voor de kas in Wier. Begin 2024 zal aan de gemeenteraad in dit kader het projectplan Groeituin worden aangeboden. Dit is een schakelvoorziening voor mensen uit verschillende doelgroepen die de aansluiting bij de arbeidsmarkt nog moet vinden en die daarbij begeleiding nodig hebben.

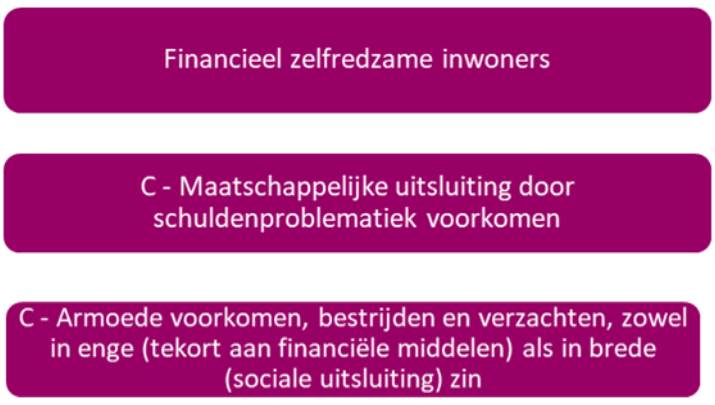
- Meer mensen met een beperking doen mee op de lokale arbeidsmarkt. Dat zien we door een stijging van het aantal Baanafspraakbanen.

40 inwoners hebben een baan in het kader van Beschut werk. Er is geen nieuwe wachtlijst ontstaan in 2023. Het aantal inwoners met een beperking dat met loonkostensubsidie werkt bij een reguliere werkgever is licht gestegen en is nu 81.

<u>Leren en werken in je eigen regio: jongeren hebben perspectief in Noardwest-Fryslân</u>

- Voor een beter perspectief voor kwetsbare inwoners, onder wie de jongeren die uitstromen uit het Pro/VS – en MBO-1-onderwijs, leveren wij een bijdrage aan het regionale netwerk van de drie o's: overheid, ondernemers en onderwijs. Deze drie o's komen samen in de strategische ontwikkelprogramma's Sociaal Economisch Actieplan (Harlingen en Waadhoeke) en de (voorbereidingen) op de Regiodeal.

In het kader van het SEAP is een plan ontwikkeld voor werkcarrousels in de kanssectoren van de lokale arbeidsmarkt. Betreft een nauwe samenwerking tussen het programmateam SEAP en werkleerbedrijf Empatec.
De gemeenteraad en college hebben ingestemd met de verordening Breed Offensief resp. de beleidsregels Werknemersvoorzieningen en Persoonlijke ondersteuning. Dit beleid is gericht op zoveel mogelijk matches tussen werkzoekenden en werkgevers. En met name gaat het hier om werkzoekenden met een arbeidsbeperking.
In het kader van de GR Fryslân West en de GR SOZAWE Dienst NWF zijn de voorbereidingen getroffen voor het vaststellen van de te wijzigen gemeenschappelijke regeling (I.v.m. inwerkingtreding van de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen). Besluitvorming wordt in 2024 verwacht.



Bestaanszekerheid wordt vergroot, ook na werkaanvaarding

- De gemeenteraden stellen in 2023 het Integrale Armoedebeleid 2023 – 2027 vast.

Er is gestart met een participatief proces waarbij verschillende partners, professionals, inwoners en ervaringsdeskundigen betrokken zijn. Daarmee is gekozen om het Integrale Armoedebeleid 2023 – 2027, omgedoopt tot het beleid Bestaanszekerheid 2024 - 2028, in te laten gaan in 2024. Zo is een zorgvuldig proces gewaarborgd. Besluitvorming vindt in de eerst helft van 2024 plaats.

- Vroegsignalering van schulden blijft prioriteit en het minimabeleid zoals dat in 2022 is herijkt is de basis van het armoedebeleid.

Vroegsignalering is een integraal onderdeel van het proces om te komen tot het beleid bestaanszekerheid 2024 – 2028. In september 2021 is de gemeente Waadhoeke gestart met de pilot ''Vroegsignalering van schulden''. Om te kunnen beoordelen of vroegsignalering de gewenste effecten oplevert, heeft eind 2023 een evaluatie plaats gevonden. Uit het evaluatieonderzoek is gebleken dat de huidige aanpak (uitbesteden van de huisbezoeken) niet aansluit op de wensen van gemeente. Het college heeft op 5 december 2023, op basis van de evaluatie, besloten het Gebiedsteam aan te stellen als uitvoerder van de wettelijke taak Vroegsignalering met ingang van 1 januari 2024. Vanuit het Gebiedsteam zijn twee vroegsignaleerders gestart. Ook het minimabeleid wordt onderdeel van het nieuwe beleid. Samen met ervaringsdeskundigen is gekeken naar de doeltreffendheid en toegankelijkheid van onze regelingen. Deze bevindingen liggen aan de basis van het nieuwe beleid.

- We willen bijdragen aan een stimulerende omgeving voor jongeren zodat zij zich optimaal ontwikkelen met het oog op een economisch onafhankelijke toekomst. Wij betrekken kinderen en jongeren bij het opstellen van beleid.

In het proces om te komen tot het nieuwe beleid is er gesproken met jongeren van de CSG Ulbe van Houten in St.- Annaparochie en is de jongerenraad betrokken. Waar het beleid bestaanszekerheid voor iedereen opgesteld wordt, worden jongeren en kinderen specifiek benoemd.

- Vanuit het Sociaal Domein zorgen wij ervoor dat wij bijdragen aan betaalbaar wonen, o.a. door de inzet van middelen en mogelijkheden vanuit het rijk in het kader van het terugdringen van energie-armoede en door de energie-transitie samen met corporaties nader vorm te geven.

Ook dit jaar is de energietoeslag uitgekeerd aan inwoners die dit nodig hebben. Daarbij zijn er via de bijzondere bijstand extra middelen beschikbaar gesteld voor energiekosten.
Waar de coöperaties betrokken zijn bij het beleidsproces is de wens om in 2024 verdergaande betrokkenheid te stimuleren.

- We volgen de herziening van de Participatiewet die moet leiden tot ‘meer menselijke maat’ nauwlettend. We zorgen dat waarden als bestaanszekerheid, complementariteit, iedereen kan werken, eigen verantwoordelijkheid en solidariteit verankerd worden in voorstellen aan de gemeentebesturen en zichtbaar zijn in de dienstverlening aan onze inwoners.

Vooruitlopend op de herziening van de Participatiewet worden met het nieuwe beleid plannen uitgewerkt voor het verder integreren van maatwerk en de menselijke maat in onze organisatie en uitvoering. De genoemde waarden zijn meegenomen in de geformuleerde uitgangspunten waarop het nieuwe beleid gebaseerd is. Deze uitgangspunten zijn in september 2023 besproken met de gemeenteraad.

Sociaal zelfredzame inwoners

- We verbeteren de vindbaarheid en toegang tot (schuld)hulpverlening voor ondernemers.

Zie programma 4, waarin de activiteiten zijn vermeld rondom het faciliteren van ondernemers. Ondernemers worden via mediakanalen en georganiseerde ontmoetingen zo adequaat mogelijk geïnformeerd over relevante zaken.
Schuldhulpverlening voor ondernemers wordt namens de gemeente uitgevoerd door Zuidweg&partners.

- We zetten in op ontmoeting en faciliteren dorpen en wijken passende ontmoetingsplekken, zoals dorpshuizen en MFA's.

Vanuit het dorpen- en wijkenfonds helpen wij dorpshuizen, buurthuizen en MFA's financieel met een onderhoudssubsidie. Daarnaast hebben vijf dorpshuizen/MFA's een projectsubsidie ontvangen voor het verduurzamen van hun dorpshuis. Verder is op 30 november 2023 door de gemeenteraad de startnotitie Dorps- en buurthuizenbeleid vastgesteld om te komen tot beleid voor het ondersteunen en benutten van de dorpshuizen, buurthuizen en MFA's in onze gemeente.

- Iedere statushouder krijgt binnen de wettelijk gestelde termijn woonruimte toegewezen (waardoor de taakstelling van het Rijk wordt gehaald) en wordt daarbij ondersteund door een maatschappelijk begeleider.

Over het jaar 2022 heeft Waadhoeke 25 personen meer gehuisvest dan de taakstelling; die voorsprong konden we in 2023 niet behouden, als gevolg van de stijging van de asielinstroom en een lage mutatiegraad bij de woningcorporaties waardoor er weinig woningen aangeboden kunnen worden. Alternatieve manieren van huisvesting zijn nog beperkt. De taakstelling bedroeg over heel 2023 102 personen. Inclusief de voorsprong vanuit 2022 hebben we in 2023 64 personen gehuisvest, waarvan dus 25 administratief (voorsprong bij de start van 2023) en 39 actief. Betekent dat er 38 personen te weinig gehuisvest zijn. Om de achterstand in te lopen is een start gemaakt met het uitwerken van het Plan van aanpak Huisvesting Statushouders uit 2022 en met het opstellen van een concreet actieplan.

Voor asielstatushouders, die voor het eerst in Waadhoeke komen wonen, is er anderhalf jaar maatschappelijke begeleiding. Deze begeleiding wordt door Connexa vormgegeven en bestaat uit onder andere persoonlijke begeleiding en inloopspreekuren. Connexa heeft voor alle in 2023 gehuisveste personen deze begeleiding verzorgd. Het aantal vrijwilligers dat maatschappelijke begeleiding geeft is beperkt. Connexa heeft getracht vrijwilligers te werven, maar dat is lastig gebleken.

- Andere vormen van huisvesting onderzoeken en uitwerken.

Vanuit de gemeente is er een projectleider aangesteld om (alternatieve-) huisvestingsmogelijkheden voor verschillende aandachtsgroepen in kaart te brengen en met voorstellen voor uitvoering te komen. Specifiek voor asielstatushouders is vanuit bestuurlijk overleg een werkgroep 'huisvesting statushouders' in het leven geroepen, bestaande uit medewerkers van de gemeente, woningcorporaties en De Bewonersraad. Zij zijn begonnen met verdere uitwerking van het plan van aanpak huisvesting uit 2022 en met het zoeken naar een antwoord op de vraag, hoe het tekort aan huisvestingsmogelijkheden voor statushouders opgelost kan worden. Naast de, in het plan van aanpak, genoemde mogelijkheden van huisvesting zijn nieuwe mogelijkheden geïnventariseerd. Er is begonnen met het schrijven van een actieplan voor het uitvoeren van de meest kansrijke en/of duurzame manieren van alternatieve huisvesting.

- De gemeente voert onder de nieuwe Wet inburgering (WI21) regie over het inburgeringstraject van begin tot eind en verder waar nodig;
  1. Leerroutes faciliteren en het Participatieverklaringstraject aanbieden
  2. Module Arbeid en Participatie aanbieden in een arbeidsgerichte omgeving

De Wi21 kent drie leerroutes. De Z-route is gericht op zelfredzaamheid en meedoen in de maatschappij. De B1-route is gericht op het leren van de Nederlandse taal en verkrijgen van werk en de onderwijsroute is gericht op vervolgonderwijs op MBO of HBO niveau. De Z-route en B1-route zijn ondergebracht bij Stavoor en verlopen goed. Er zijn geen wachtlijsten voor het starten met de inburgering.
Voor de onderwijsroute is er samen met alle andere gemeenten in Friesland en Firda een pilot gedraaid in Leeuwarden. De resultaten van de pilot zijn goed. Om die reden is er samen met Firda en de gemeenten in Friesland een reguliere onderwijsroute opgestart. Er wordt lesgegeven op verschillende centraal gelegen locaties. De lesgroepen voor de onderwijsroute zitten snel vol, maar er kan nog steeds binnen de wettelijke termijn gestart worden met de inburgering.

Connexa verzorgt voor alle inburgeringsplichtigen het participatieverklaringstraject (PVT). In 2023 hebben ca. 52 deelnemers dit traject doorlopen. Tijdens het traject zijn verschillende Nederlandse kernwaarden behandeld en zijn er excursies georganiseerd.

In het kader van de Module Arbeid en Participatie (MAP) zijn vanaf september 2023 ca. 10 deelnemers gestart bij Pastiel. Zij volgen daar een programma om kennis te maken met de Nederlandse arbeidsmarkt en zich voor te bereiden op werken in Nederland. Het programma bestaat uit verschillende onderwerpen, zoals beroepenoriëntatie en werknemerscompetenties verwerven. De eerste groep heeft het programma succesvol doorlopen.

- Belemmeringen om in te burgeren waar mogelijk wegnemen (denk aan kinderopvang e.a.)

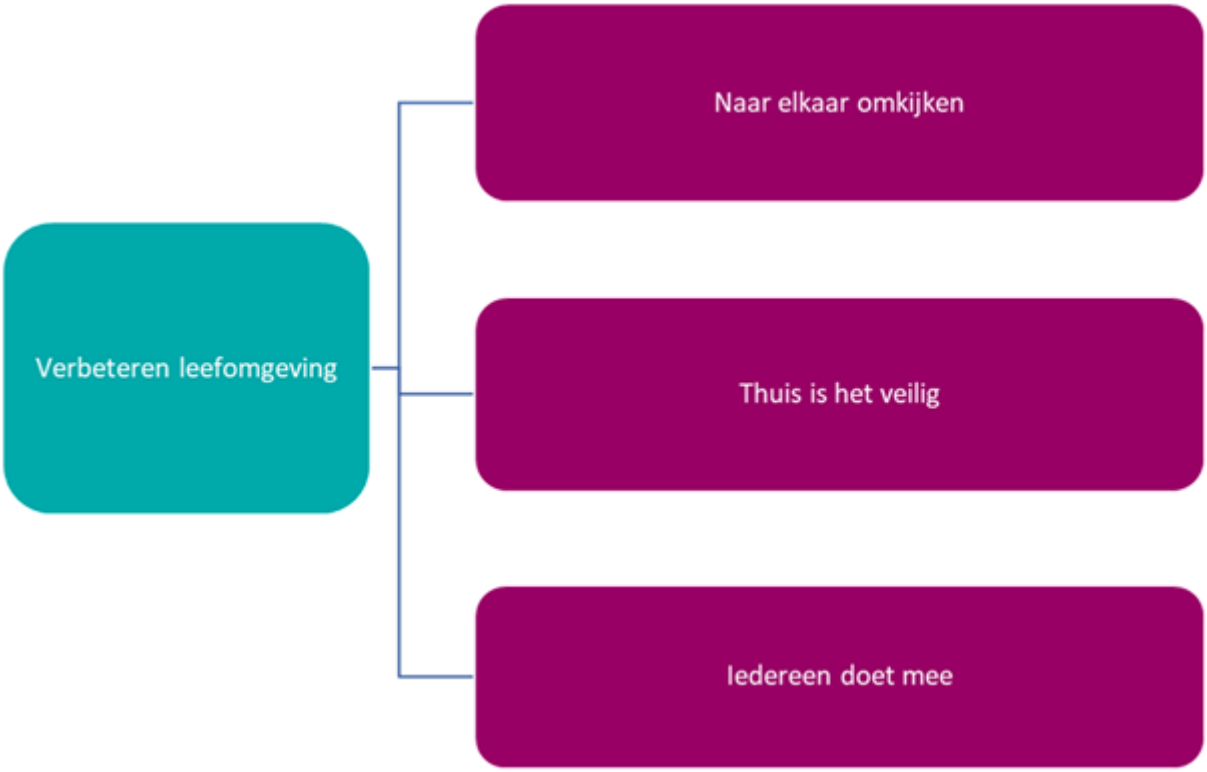
Vanuit De Dienst wordt getracht om zo vroeg mogelijk te starten met de inburgering. Dat wil zeggen dat wanneer het bekend is dat een asielstatushouder aan de gemeente Waadhoeke gekoppeld is, er mogelijk al een eerste intakegesprek plaats vindt op het AZC en de statushouder daar waar mogelijk al begeleid wordt richting werk of school.

Belemmeringen voor het volgen van de inburgering zijn o.a.
- het moeilijk kunnen combineren van werk en school (inburgering), en
- het gebrek aan kinderopvangplekken.

Werken en het volgen van inburgeringslessen is lastig te combineren. Hierdoor komt het voor dat een inburgeraar wil stoppen met werk of niet naar school gaat. Met Stavoor, de aanbieder van de Z- en B1 route, is er Friesland breed gekeken naar mogelijkheden voor avond- of weekend lessen. Zodra een geschikte leslocatie en een bevoegde docent is gevonden zal er een eerste avondgroep starten.

Het gebrek aan kinderopvang is problematisch. Hierdoor kan een inburgeringsplichtige soms niet starten met zijn/haar lessen. Stavoor tracht echtparen zo veel mogelijk in verschillende groepen te plaatsen, om zo de noodzaak van kinderopvang zo klein mogelijk te maken. Helaas lukt het plaatsen in verschillende groepen niet altijd. Er zijn een beperkt aantal kinderopvangplekken beschikbaar en een inburgeringsplichtige heeft geen voorrang op een plek ten opzichte van een andere ouder. De gemeente, Stavoor en BVO De Dienst kijken momenteel welke andere beschikbare opvangmogelijkheden er zijn, zoals gastouderopvang of opvangen van elkaars kinderen.

WMO - Wat wilden we bereiken?



WMO - Wat hebben we daarvoor gedaan?



- We zorgen ervoor dat het beleid ruimte biedt voor integraal maatwerk.

Er wordt voortdurend aandacht besteed aan de behoeften van de inwoners en de integrale aanpak vanuit de drie wetten. Om te reageren op de uitdagingen vanuit de 3 K's, is het project Toekomstbestendige Wmo, voorheen Grip op de Wmo geïnitieerd. We hebben enkele werkprocessen voor de uitvoering vereenvoudigd, dit werkt tijd- en kostenbesparend. Daarnaast hebben we meer gebruik gemaakt van data om ons beleid op te stellen (Plan Do Check Act). Tevens zijn we in het najaar van 2023 gestart met het uitgebreide onderzoek naar de huidige maatwerkvoorzieningen begeleiding en dagactiviteit en de huidige inkoopstrategie. Dit om toekomstig, passend bij de landelijke en lokale ontwikkelingen, een dekkend zorglandschap te kunnen behouden.

- We geven advies over de te maken afspraken met woningbouwcorporaties over de leefbaarheid van de omgeving en over het borgen van voldoende woningaanbod voor de diverse doelgroepen die nu of in de toekomst ondersteuning kunnen behoeven bij het zelfstandig thuis wonen. Hierbij proberen we zoveel mogelijk te normaliseren en te de-stigmatiseren.

We hebben input geleverd aan de meerjarige afspraken wonen. Daarnaast wordt er lokale uitvoering gegeven aan het convenant 'Weer Thuis', met als doel de samenwerking tussen de gemeente, woningcorporaties en zorgaanbieders te versterken.

- Iedereen woont zo lang mogelijk zelfstandig thuis

1. De woonzorgvisie opstellen (i.c.m. de woonvisie)

2. Ontwikkelen beleid voor de toekomstige ‘senioren’ en hun behoeften op het gebied van wonen en ondersteuning.

Er zijn voorbereidende werkzaamheden gedaan voor de WoonZorgvisie, met het doel deze in 2024 op te stellen. In de WoonZorgvisie worden de aandachtsgroepen ouderen en toekomstige senioren meegenomen.
We hebben oriënterende gesprekken gevoerd met zorgaanbieders, gericht op mogelijke woonvormen danwel het inrichten van ondersteuning aan zelfstandig wonende ouderen.

- We werken samen met uitvoerings- en ketenpartners aan het beheersbaar houden van de kosten en de uitvoering van het sociaal domein met in het bijzonder aandacht voor het voorliggende veld, de huishoudelijke hulp, begeleiding en woonvoorzieningen.

Naar aanleiding van initiatieven zoals NWC de Opstap is onderzoek opgestart naar initiatieven die bij kunnen dragen aan het versterken van het voorliggende veld. Inwoners, uitvoerings- en ketenpartners zijn actief betrokken. Met een sterk voorliggend veld kan op termijn geïndiceerde zorg afnemen. Dat is een beweging om zorg op termijn voor de gemeente betaalbaar te houden.
De Verzilverlening is vastgesteld, de lening kan ingezet worden om inwoners/ ouderen langer zelfstandig te laten wonen.
Er is gestart met het onderzoeken van mogelijke maatregelen voor het terugdringen van de kosten van grote woonvoorzieningen. Het onderzoek wordt in 2024 afgerond en daar waar mogelijk wordt er uitvoering aan gegeven.

- Uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda mantelzorgbeleid. Mantelzorgers zijn cruciaal in het zo lang mogelijk thuis blijven wonen en in het kunnen bieden van een dekkend zorglandschap. Zij verdienen onze ondersteuning.

Er is er een analyse gemaakt van het huidige ondersteuningsaanbod, in 2024 worden de conclusies en aanbevelingen verder uitgewerkt. De conclusies en aanbevelingen kunnen bijdragen aan het versterken van het voorliggende veld, een zorgdekkend landschap en het ‘beheersbaar’ houden van de kosten binnen het sociaal domein. Er zijn bewustwordingscampagnes ingezet welke in 2024 vervolg krijgen. Daarnaast is gestart met het geven van trainingen aan de uitvoering.

Thuis is het veilig

- In 2022 zijn we gestart met de inzet van de voorziening Gezond en veilig opgroeien – op maat –.

Per 1 april 2022 is de voorziening Beschermd Wonen Jong Thuis op provinciaal niveau ingevoerd in lijn met de trend om begeleiding zo dicht mogelijk bij huis te organiseren. Als onderdeel van het programma Brede Aanpak Dakloosheid (BAD) heeft gemeente Waadhoeke de wens geuit om aan te sluiten bij het initiatief Kamers met Kansen. Het hoofddoel van Kamers met Kansen is het bevorderen van duurzame schoolgang en het behalen van een startkwalificatie. Naast het verstrekken van woonruimte, biedt het programma begeleiding door middel van een vrijwillige coach, met indien nodig professionele ondersteuning vanuit Wender bij complexe situaties. Deze aanpak is in 2023 voortgezet.

- Huiselijk geweld en mishandeling bestrijden:

1. participeren in SDF verband voor beleid op het gebied ‘Geweld in Afhankelijkheidsrelaties’ (GIA)
2. contracten en subsidies in het kader van huiselijk geweld en kindermishandeling verlopen via SDF/ gemeente Leeuwarden (Veilig Thuis, Fier Fryslân)

We hebben geparticipeerd in SDF verband en er zijn er nieuwe subsidiebeschikkingen afgegeven door de gemeente Leeuwarden aan Veilig Thuis en Fier Fryslân. Er zijn voorbereiding getroffen en er is een begin gemaakt met het actualiseren van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

In samenwerking met de gebiedsteams is gewerkt aan goede implementatie van alle regionale plannen en afspraken.

Iedereen doet mee

- We maken samen met ketenpartners een verdere vertaling van het in 2021 vastgestelde mantelzorgbeleid.
- We borgen een structureel mantelzorgnetwerk om kennis en ervaringen over de ondersteuning en waardering van mantelzorgers in de gemeente met elkaar te delen en om indien nodig bij te sturen op beleid.

In 2023 is er een analyse gemaakt van het huidige ondersteuningsaanbod, in 2024 worden de conclusies en aanbevelingen verder uitgewerkt zodat er concrete acties worden uitgezet die bijdragen aan het versterken van het voorliggende veld, een dekkend zorglandschap en het 'beheersbaar' houden van de kosten binnen het sociaal domein. Er zijn bewustwordingscampagnes ingezet welke in 2024 vervolg krijgen. Daarnaast is gestart met het geven van trainingen aan de uitvoering (toegang en gebiedsteams).

- Vrijwilligerswerk ondersteunen. Vrijwilligers zijn belangrijk voor de verbinding, solidariteit en de leefbaarheid in de samenleving. De gemeente stimuleert en faciliteert de juiste condities voor vrijwilligers zodat ze hun vrijwilligerswerk met plezier blijven doen.

Vrijwilligers die actief zijn via Connexa kunnen via deze organisatie trainingen, coaching en vergoedingen krijgen.

C - Alle inwoners krijgen de kans om mee te doen

- De 'Sociale Inclusie Agenda' uitwerken en verder ontwikkelen en hiervoor budget vrijmaken.

Het budget ten behoeve van de 'sociale inclusie agenda' is vrijgemaakt. Dit budget is met name ingezet voor een aantal burgerinitiatieven, zoals het Huiskamerproject in de Professorenwijk. Daarnaast constateren we dat de term 'sociale inclusie' steeds meer vervangen wordt door een gebiedsgerichte aanpak, waarbij we met inwoners en betrokken professionals (dorpen- en wijkenteam, opbouwwerk etc.) o.b.v. kwalitatieve en kwantitatieve data de leefbaarheid in onze dorpen en wijken trachten te verbeteren. In navolging hiervan zijn we in 2023 samen met de woningcorporaties en huurdersvereniging gestart met een pilot gebiedsgericht werken. Deze pilot wordt in 2024 verder ontwikkeld, o.a. via de inrichting van een monitoringssysteem en door in twee geprioriteerde dorpen/wijken actief aan de slag te gaan met de leefbaarheid.

- Ervoor zorgen dat taal geen barrière is om mee te kunnen doen in Waadhoeke.

In de uitvoeringsagenda 'inclusie en diversiteit' is veelvuldig aandacht voor het thema 'taal'. In onze overheidscommunicatie communiceren we zo inclusief en toegankelijk (B1) mogelijk. Daarnaast bieden we taalmaatwerk om verschillende doelgroepen te bereiken.

- Een pilot opzetten om te onderzoeken hoe inwoners drempelloos kunnen sporten en cultuur kunnen beleven.

Er is een voorstel ontwikkeld hoe inwoners drempelloos kunnen sporten en cultuur kunnen beleven. Het voorstel om vanaf 2024 te starten met de voorbereiding en uitvoering van de pilot is aangenomen door de gemeenteraad.

C - Er is een effectief antidiscriminatiebeleid

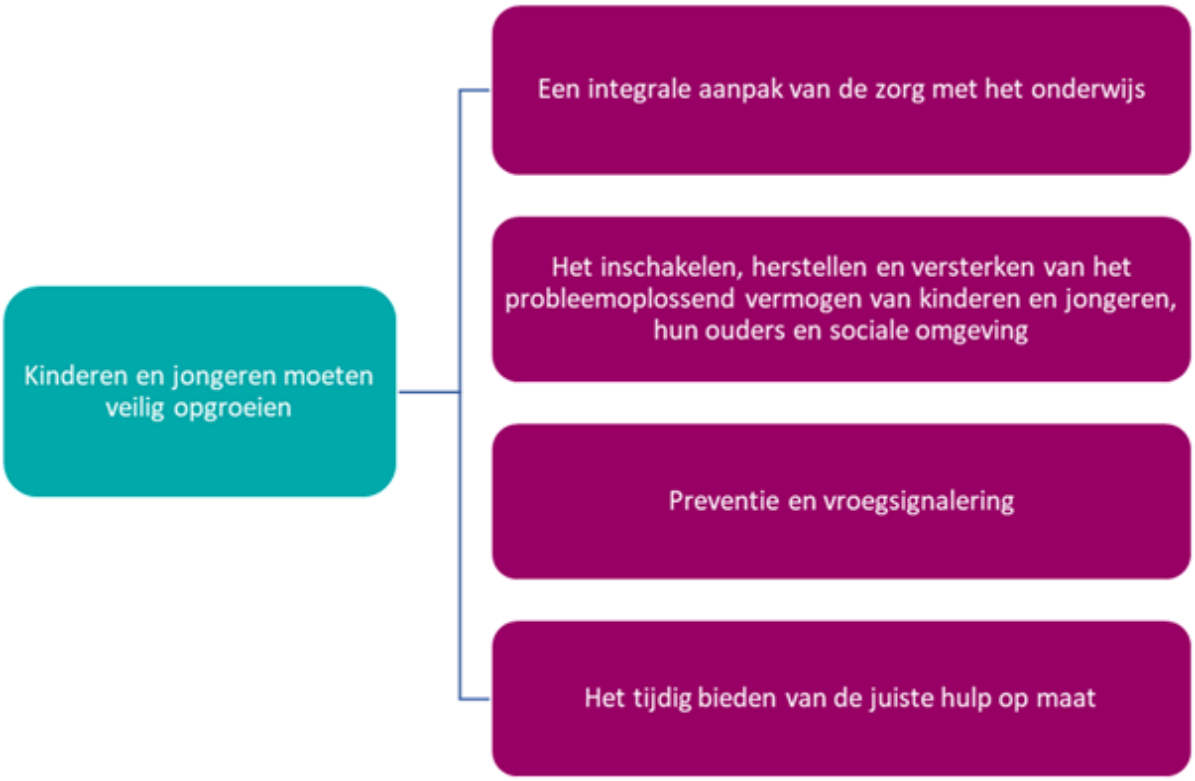
- Als ‘Regenbooggemeente’ het Uitvoeringsplan Antidiscriminatie vaststellen en uitvoeren.

In mei 2023 heeft het college de Uitvoeringsagenda Inclusie en Diversiteit 2023-2025 vastgesteld.

- Goede voorbeelden volgen om discriminatie tegen te gaan, samen met Tûmba en het COC.

Hiervoor wordt verwezen naar de Uitvoeringsagenda Inclusie en Diversiteit en de inzet van de inclusiecoördinator (als eerste Friese gemeente), die de maatregelen uit de uitvoeringsagenda aanjaagt en realiseert.

Jeugd - Wat wilden we bereiken?



Jeugd - Wat hebben we daarvoor gedaan?

Een integrale aanpak van de zorg met het onderwijs

- Normaliseren: in het kader van het provinciebrede transformatieprogramma ‘Foar Fryske Bern’ is normaliseren beschreven als het omarmen en waarderen van variëteit en verschillen tussen kinderen. Daarmee wordt geaccepteerd dat iedereen anders is en dat opvoeden en opgroeien soms een worsteling is. Om deze omslag in het kijken naar kinderen te realiseren wordt in de directe omgeving van het kind ondersteuning ingezet.

Het gebiedsteam past normaliseren toe bij de uitvoering en draagt op de scholen de kennis over naar het onderwijs. Dit is ook een van de doelen van de pilot Gebiedsteam op School. Normaliseren wordt

tevens bevorderd door de inzet van jeugdhulp op de scholen, zoals bijvoorbeeld bij de Einstein Class en de KindOntwikkelingsStimulering op de Bolder in Franeker.

- Domeinoverstijgende aanpak: door het versterken van de ketensamenwerking. Op de verschillende leefgebieden komt er samenhang en afstemming in de aanpak, zorg en ondersteuning. De integrale beoordeling leidt tot één kind/ één plan waarbij de hulp wordt ingezet op de combinatie van de onderwijsbehoefte en de zorgbehoefte van het kind.

Door de aanwezigheid van het gebiedsteam op de scholen en het Intern Zorg Overleg op de scholen is er een nauwe samenwerking met het onderwijs. Hierdoor wordt al in een vroeg stadium overleg gevoerd. Dit leidt tot een domeinoverstijgende aanpak.

Het inschakelen, herstellen en versterken van het probleemoplossend vermogen van kinderen en jongeren, hun ouders en sociale omgeving

- We versterken de omgeving van het kind waarbij het kind in het gezin centraal staat.

De omgeving van het kind is versterkt door de aanwezigheid van het gebiedsteam op de scholen en bij de huisartsen. In 2023 is besloten om structureel gebiedsteammedewerkers bij huisartsen in te zetten. Met inzet van de gelden vanuit het Nationaal Programma Onderwijs is de pilot ‘gebiedsteam op school’ opgezet. Normaliseren, participatie van ouders en een domeinoverstijgende aanpak zijn daarbij belangrijke onderdelen. De laagdrempelige ondersteuning en vroegtijdige hulpverlening moet thuiszitters voorkomen en de weerbaarheid verhogen. Evaluatie van de pilot vindt plaats in 2024.
In 2023 is gestart met de voorbereidingen van HomeStart van Humanitas. Dit is een programma voor de inzet van vrijwilligers bij opvoed- en gezinsondersteuning bij lichte, alledaagse opvoedvragen.
Het opzetten van een Opvoedpunt is niet doorgezet. De gevraagde kosten door de GGD waren te hoog en kunnen niet worden bekostigd uit de middelen van OAB, jeugdbeleid en JGZ.
Er is vanaf medio 2023 gestart met een “opvoed- en taalspreekuur”, waarbij pedagogen en logopedistes van de GGD vragen kunnen beantwoorden. Dit wordt deels bekostigd uit het Aanvullend pakket JGZ en deels uit de rijksbijdrage OAB (taak: VVE en preventie).

- Ouderparticipatie: de ouder is primair verantwoordelijk en werkt samen met de professionals. Ouders kunnen aanwezig zijn bij besprekingen van hun kind en hun ervaringskennis en gezinsomstandigheden delen. Het gebiedsteam benut deze kennis en zorgt voor draagvlak voor de aanpak bij de ouders.

De pilot gebiedsteam op school heeft o.a. als doel dat ouders worden betrokken bij de besprekingen van hun kind. Zo wordt kennis over de thuissituatie toegevoegd. Ook leidt dit tot begrip van de ouders voor de gekozen aanpak. Hiervan is eveneens sprake bij de KindOntwikkelingsstimulering op de Bolder in Franeker.

Preventie en vroegsignalering

- We versterken en zetten in op het voorliggend veld om het kind van zijn zorgen te ontlasten (o.a. mantelzorg) en zich te kunnen ontwikkelen.

Het voorliggend veld wordt versterkt door de aanwezigheid van het gebiedsteam en de lichte, kortdurende hulp die wordt geboden.
Het gebiedsteam hanteert de Buitenhuisaanpak wanneer de problemen van ouders de kinderen in hun ontwikkeling belemmeren. Hierbij worden kinderen in de gelegenheid gesteld zich als andere kinderen te ontwikkelen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de kinderopvang. Door met de

pilot ‘gebiedsteam op school’ de omgeving te versterken worden de zorgen van kinderen sneller gesignaleerd en kan vroegtijdig worden ingezet op een optimale ontwikkeling van het kind.

- We evalueren en analyseren van het aanbod “voorliggende veld”/algemene voorzieningen voor Noardwest Fryslân.

De inzet van de Praktijkondersteuner bij de huisarts voorkomt eveneens verwijzing naar jeugdhulp. Deze werkwijze is geëvalueerd en wordt per 2024 structureel ingezet. Door de verscherpte inkoop van specialistische jeugdhulp verschuift de lichte, kortdurende hulp naar het voorveld. Hiervoor is dan geen verwijzing nodig. De inwoner heeft een eigen verantwoordelijkheid om aanbod in te zetten. Ook registreert het gebiedsteam zijn eigen lichte hulp. Uit analyse zal blijken of er een leemte in het aanbod is ontstaan.

- Transformeren van de jeugdhulp naar een collectieve voorziening, dan wel het versterken van het voorliggend veld waarbij kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen en ouders gesteund worden bij het ouderschap.

De Buitenhuisaanpak, KindOntwikkelingsStimulering, de KindOntwikkelingsstimulering op de Bolder en de Einstein Class zijn allemaal transformaties, waarvoor eerder individuele jeugdhulp werd ingezet. De inzet van de Praktijkondersteuner bij de huisarts voorkomt eveneens verwijzing naar jeugdhulp.

Het tijdig bieden van de juiste hulp op maat

- We evalueren en zetten in op de POH.

De werkwijze van de inzet van een gebiedsteammedewerker als praktijkondersteuner bij de huisarts is in 2023 geëvalueerd. Besloten is om dit structureel voort te zetten bij de huisartsen die hieraan willen meewerken.

- We nemen actief deel aan provinciale werkgroepen (o.a. GIA, onderwijs/zorg, pleegzorg).

Om nauw betrokken te zijn bij de ontwikkelingen in de provincie nemen we deel aan de meest relevante provinciale werkgroepen van SDF, zoals het Ambtelijk Overleg Jeugd, de Regiovisie, de implementatie inkoop jeugd, Passend Onderwijs en Zorg, Crisis en 18-/18+.
Eveneens hebben we deelgenomen aan verschillende werkgroepen om te zorgen voor doorontwikkeling van de specialistische jeugdhulp. Dit zijn de werkgroepen ‘Hoogspecialistisch’, ‘Geweld in Afhankelijkheidsrelaties’, ‘18-/18+’, gedwongen kader, implementatie inkoop jeugd, Crisis, Verwijsindex, ‘doorontwikkeling toegang jeugd’ en ‘onderwijs en zorg’.
Bestuurlijk wordt deelgenomen aan de werkgroepen: klankbord HSJ, Veilig thuis en GI

- Doorontwikkeling van het gebiedsteam conform de landelijke hervormingsagenda en het nieuwe bestuurlijke kader tot een stevig lokaal team 2.0. Daarbij is de triage goed op orde, wordt gewerkt aan het herstel van het gewone leven, gezinsgerichte werken en zelf hulpverlenen door goed opgeleide professionals, met juiste expertise, ruimte en mandaat en voldoende tijd om te leren en reflecteren.

Het uniform ondersteuningsplan is opgenomen in het registratiesysteem. Hierdoor wordt vanuit onderzoek breder geregistreerd gericht op zorgen en krachten en benodigde hulp. De verscherpte inkoop heeft geleid tot inventarisatie van de hulpverlening door het gebiedsteam. In 2024 zal dit worden geanalyseerd en vergeleken met de mogelijke leemte.
Het programmaplan Toekomstscenario 2023-2026 biedt kaders voor de ketensamenwerking en doorontwikkeling van het gebiedsteam.

C - Jongeren zijn psychisch gezond en weerbaar

- Onderwijs, consultatiebureaus en verenigingen meer ruimte geven voor preventieve zorg.

Het gebiedsteam is wekelijks aanwezig op de scholen en kan waar nodig individueel of collectief preventieve zorg bieden. Preventief zetten we wanneer het kan, in op lichte ondersteuning vanuit eigen inzet van het gebiedsteam. Preventieve zorg wordt ook geboden vanuit de functie van de POH.

- Onderzoeken hoe we goede voorbeelden van extra zorg in het onderwijs, zoals de Einstein Class en de KindOntwikkelingsStimulering, verder kunnen uitrollen in Waadhoeke.

Bij het besluit in 2023 om de pilot 'de Pjutten' structureel voort te zetten als KindOntwikkelingsStimulering is eveneens besloten te onderzoeken of een tweede locatie mogelijk is.

- Versterken van de samenhang tussen het jeugd- en veiligheidsbeleid, ter voorkoming van jeugdcriminaliteit.

Er is nauw samengewerkt met ketenpartners als politie, Connexa, onderwijs etc. om een plan van aanpak op te stellen voor een regietafel.

- Inzetten op kwalitatief goede, bereikbare en beschikbare zorg als preventie niet toereikend is.

In 2023 heeft het implementatietraject voor de nieuwe inkoop per 2024 plaatsgevonden. Uitgangspunt van de inkoop 2024 is vertrouwen en partnerschap en de aanbieder bepaalt de intensiteit van de zorg.
De beschikbaarheidswijzer is hierop aangepast en de lumpsum bij Hoog Specialistische Jeugdhulp is afgeschaft. Bij Gecertificeerde Instellingen worden vanaf 2024 landelijke tarieven gehanteerd.
De resultaten zijn op basis van de evaluatie van contracten van HSJ en Crisis aangescherpt.
In de contractmanagement-gesprekken monitort SDF op resultaten. Er is structureel overleg met de zorgaanbieders georganiseerd om signalen in data beter te volgen. Er zijn formats ontwikkeld voor de Voortgangsgesprekken met de zorgaanbieders. De nieuwe inkoop 2024 heeft geleid tot aanpassing van de verordening en de beleidsregels.

C - Voor jongeren (13-18 jaar) is er een veilige, toegankelijke plek waar ze elkaar kunnen ontmoeten

- Contact leggen met de jongeren.

Connexa is de opdracht gegeven contact te leggen met jongeren op scholen door aanwezig te zijn in kantines en op schoolpleinen tijdens de pauzes.

- Ruimte bieden en verantwoordelijkheid geven aan de jongeren zelf.

De scherpe inkoop van jeugdhulp in 2024 sluit lichte vormen van jeugdhulp uit. Dit valt daardoor onder hulpverlening in het voorveld. Het is nu de eigen verantwoordelijkheid van de jongeren en hun ouders om dit, zonder verwijzing, zelf in te zetten

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	-63.231	-78.806	-81.279	-2.472
Baten	15.873	26.659	27.250	591
Saldo	**-47.358**	**-52.147**	**-54.028**	**-1.882**
Dotatie/beschikking reserves	0	-937	-937	0
Saldo na bestemming	**-47.358**	**-53.084**	**-54.966**	**-1.882**

Taakvelden

In dit programma zijn de volgende taakvelden opgenomen:

Beleidsindicatoren

Programma 7 Sociaal domein						
Indicator	**Eenheid**	**Waad hoeke**	**Neder land**	**Bron**	**Periode**	**Beschrijving**
Jongeren met delict voor rechter	%	1	1	CBS Jeugd	2022	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Kinderen in uitkeringsgezin	%	6	6	CBS Jeugd	2022	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Werkloze jongeren	%	2	1	CBS Jeugd	2022	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.
Netto arbeidsparticipatie	%	72,4	73,1	CBS - Arbeidsdeelname	2023	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Bovenstaande beleidsindicatoren zijn voorgeschreven.
Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (datum 11-03-2024)

Programma 7 Sociaal domein						
Personen met een bijstandsuitkering	aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder	29,5	34,48	CBS - Participatiewet	2023	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
Lopende reintegratie-voorzieningen	Per 1.000 inw. 15-65jr	28,2	19,15	CBS - Participatiewet	2023	Het aantal reintegratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	10,8	11,1	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	2023	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014).
Jongeren met jeugdbescherming	%	1,4	1	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	2023	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen.
Jongeren met jeugdreclassering	%	0,3	0,3	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	2023	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Per 1.000 inwoners	72	71	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	2022	Aantal per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maat- werkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde ge-baseerd is op 327 deelnemende gemeenten.
Bovenstaande beleidsindicatoren zijn voorgeschreven. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (datum 11-03-2024)						

Programma 8 Volksgezondheid en Milieu

Hoofdkenmerken
Dit programma omvat Volksgezondheid, Riolering, Milieubeheer, Afvalinzameling en –verwerking, Toezicht en handhaving en Begraafplaatsen.

Voor wat betreft milieu en duurzaamheid is het uitgangspunt, om samen op weg te gaan naar een gezonde, schone, veilige en duurzame leef- en, woonomgeving en die voor de huidige en de komende generaties te behouden. Onder gezond wordt verstaan dat tenminste wordt voldaan aan de wettelijke omgevingseisen ten aanzien van bodem, water, geluid, licht, geur, luchtkwaliteit en veiligheid.

Het onderdeel volksgezondheid in dit programma raakt aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de beschikbaarheid van preventieve en curatieve voorzieningen op het terrein van geestelijke en lichamelijke gezondheid voor haar inwoners, op grond van de Wet Publieke Gezondheid.

Voor wat betreft rioleringen ligt het zwaartepunt van het beleid op adequate uitvoering van de wettelijke taken zoals genoemd in de Waterwet, Wet gemeentelijke watertaken, Wet Milieubeheer en de Europese Kaderrichtlijn Water.

Volksgezondheid - Wat wilden we bereiken?



Volksgezondheid - Wat hebben we daarvoor gedaan?

Meer inwoners van Waadhoeke zijn zich ervan bewust dat hun leefstijl invloed heeft op hun gezondheid en gaan over op een gezonder consumptiepatroon

- We voeren samen met onze partners een gerichte en indringende preventiecampagne om het hiervoor gestelde doel te realiseren.

In januari heeft de gemeente Waadhoeke actief deelgenomen aan de IkPas-campagne, om inwoners te stimuleren een maand lang (en bij voorkeur langer) geen alcohol te nuttigen.

- We werken samen met partners aan activiteiten gericht op preventie (meer bewegen, vermindering van roken en alcoholgebruik) en bewustwording.

Er is in samenwerking met verschillende partners (buurtsportcoaches, Connexa) gewerkt aan verschillende preventieactiviteiten. Voorbeelden zijn Mei-inoar Aktyf en Voel je Goed.

- We werken samen met partners aan activiteiten gericht op veilig en gezond opgroeien.

Middels het aanvullend pakket JGZ wordt er ingezet op veilig en gezond opgroeien. Daarnaast is er extra ingezet om jeugdoverlast aan te pakken. Hiervoor is een ketenaanpak ontwikkeld. In 2024 zal een regisseur jeugd deze aanpak coördineren. Daarnaast is dit onderwerp opgenomen in het plan van aanpak SPUK-GALA en de IZA.

- We werken samen met onze partners aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.

Er is in samenwerking met verschillende partners (buurtsportcoaches, Connexa) gewerkt aan verschillende preventieactiviteiten. Voorbeelden zijn Mei-inoar Aktyf en Voel je Goed. Verder hebben we in de nota gezondheidsbeleid opgenomen dat we de komende jaren een gebiedsgerichte aanpak willen ontwikkelen om gezondheidsverschillen te verkleinen.

- We nemen als gemeente deel aan het Actieprogramma Kansrijke Start van het Ministerie van VWS. Dit programma speelt een belangrijke rol om pasgeboren baby's de 1e 1000 dagen een kansrijke start te geven.

We hebben een aanjager Kansrijke Start aangesteld om de doelstellingen vanuit Kansrijke Start te realiseren.

- We actualiseren het beleid op het gebied van volksgezondheid.

In juli 2023 is door de raad de gezondheidsnota Sûnens Foarop - (samen)werken aan een vitaal en veerkrachtig Waadhoeke vastgesteld. Om de in de nota gestelde doelen en ambities te vertalen naar daadwerkelijke uitvoering werken we op dit moment aan een uitvoeringsprogramma gezondheidsbeleid.

Inwoners van Waadhoeke zijn goed zelfredzaam en nemen deel aan het maatschappelijk leven

- We versterken het gebiedsteam verder in het bieden van tijdelijke ondersteuning op maat in situaties waarin dat nodig is.

Er wordt continu gewerkt aan het up to date houden van het kennisniveau van het gebiedsteam.

Inwoners van Waadhoeke met een drank- of drugsverslaving worden actief geholpen bij de aanpak van hun verslavingsprobleem

- We zetten meer in op het sneller signaleren van verslavingsproblemen plus het actief aanpakken daarvan.

Hier is in 2023 geen nieuwe inzet op gepleegd. Wel is in de gezondheidsnota opgenomen dat we in 2024 een Preventie en Handhavingsplan gaan opstellen.

- We zetten in op preventie bij jongeren inzake alcohol en drugs. We onderzoeken daarbij de noodzaak om voorlichting te geven op scholen.

In de ketenaanpak is een aantal interventies opgenomen om middelengebruik onder jongeren te verminderen, of het liefst te voorkomen. Bij deze interventies zijn scholen nauw betrokken. Eén van de maatregelen richt zich op het geven van voorlichtingen alcohol en drugs in groep 8 en VO klas 1, 2 en 3.

Inwoners van Waadhoeke zetten zich actief in voor de gemeenschap

- We versterken de aandacht van de voorwaarden voor en deelname aan vrijwilligerswerk binnen de gemeenschap.

Deze aandacht voor de voorwaarden is versterkt o.a. door het verplicht stellen van een VOG bij bijvoorbeeld Connexa. Ook wordt er een cursus aangeboden rondom het thema vrijwilligerswerk. Daarnaast is er binnen veel verenigingen in Waadhoeke aandacht voor een sociaal veilige klimaat; dit behoort tot het takenpakket van de verenigingsondersteuner.

C - Gezonde voeding is voor iedereen toegankelijk

- Moestuinprojecten, voedselbossen en initiatieven voor pluktuinen stimuleren.

In 2023 zijn er verkennende gesprekken gevoerd met bewoners, dorpen en een school die aan hebben gegeven een voedselbos, moestuin of pluktuin te willen. Verder wordt onderzocht wat vanuit de gemeente de mogelijkheden zijn voor agrariërs om aan te sluiten bij de nieuwe regelingen van RVO om meer bomen te kunnen planten op het agrarisch land. Hierbij moet gedacht worden aan het uitzoeken van en eventueel kansen op verbeteringen ontdekken voor wat betreft strijdig beleid binnen de gemeente en landelijke regelgeving en kansen.

- Het ‘Too good to go’-principe aanmoedigen.

In het werkcafé is er nagenoeg geen sprake van verspilling. Zo worden broodjes die overblijven van een lunch of catering altijd aangeboden door ze op een centrale plek in het werkcafé neer te zetten. Daarnaast worden producten die bijna over datum zijn bewust gebruikt in het aanbod van de betreffende dag. Zo worden te bruine bananen gebruikt om zelf bananenbrood te bakken.

- Als gemeente het goede voorbeeld geven door intern gezonde, lokale alternatieven aan te bieden.

In het aanbod van het werkcafé is steeds meer rekening gehouden met een gezonder en duurzamer aanbod. Er is vaker een vegetarische optie, de frituur wordt veel minder gebruikt en waar het kan worden er biologische producten ingekocht. Zo zijn alle zuiveldranken en de eieren standaard biologisch.

- Het lokale, gezonde aanbod actief stimuleren en promoten. Dit heeft ook invloed op het verkorten van de keten van producent naar consument en raakt dus ook duurzaamheid.

Dit heeft ook invloed op het verkorten van de keten van producent naar consument en raakt dus ook duurzaamheid. Het gebruik van lokale producten in het dagelijks aanbod stuit op logistieke uitdagingen. Onder andere doordat wij kleine hoeveelheden gebruiken en daar geen goede opslag/koeling voor hebben.

C - Een gezonde leefstijl is voor iedereen toegankelijk

- Een nieuwe gezondheidsnota maken, waarbij we inzetten op ‘positieve gezondheid’.

In juli 2023 is door de raad de gezondheidsnota Sûnens Foarop - (samen)werken aan een vitaal en veerkrachtig Waadhoeke vastgesteld. Hierin is het concept 'positieve gezondheid' één van de leidende principes. Om de in de nota gestelde doelen en ambities te vertalen naar daadwerkelijke uitvoering wordt er een jaarlijks uitvoeringsprogramma gezondheidsbeleid opgesteld.

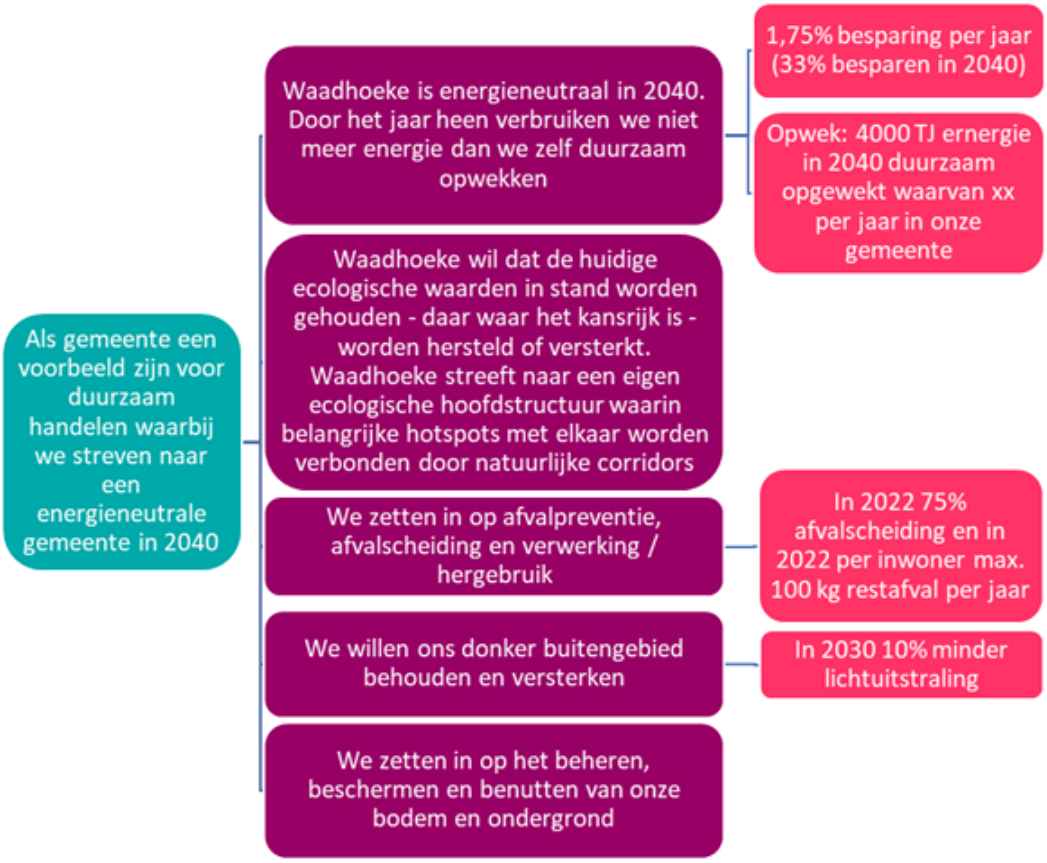
- De inzet van buurtsportcoaches verbreden naar allerlei organisaties voor welzijn, leefstijl en participatie.

Het plan van aanpak SPUK-GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) is vastgesteld. Doorontwikkeling van buurtsportcoaches is hierin opgenomen.

- Cultuur en sport als middel gebruiken voor een gezondere leefstijl en voor participatie.

Om cultuur en sport voor iedereen toegankelijk te maken hebben we weer geparticipeerd in zowel het jeugd- als volwassenenfonds Sport & cultuur. Met het jeugdfonds hebben we 253 kinderen bereikt en met het volwassenenfonds hebben 240 personen kunnen deelnemen aan sport of cultuur.

Milieu - Wat wilden we bereiken?



Milieu - Wat hebben we daarvoor gedaan?

Waadhoeke is energieneutraal in 2040. Door het jaar heen verbruiken we niet meer energie dan we zelf duurzaam opwekken

- We trekken energiecoaches aan.

Er waren 5 energiecoaches beschikbaar die energiebesparende maatregelen bij inwoners met lage inkomens konden uitvoeren. De instrumentenkoffer van de energiecoaches bestaat uit energiebesparende maatregelen zoals tochtstrips, ledlampen en cv-folie. Daarnaast is er de mogelijkheid tot CV-tuning en de witgoedwissel. Naast het bezoek aan inwoners organiseren de energiecoaches ook besparingsmarkten in buurten, wijken en bij bedrijven.

- We zetten in op duurzame inkoopacties.

We zijn al in 2022 gestopt met het aanbieden van inkoopacties voor gezamenlijke inkoop voor bijv. zonnepanelen of isolatie. Deze inkoopacties waren onderdeel van RRE en RREW-acties (voucheracties) met Winst uit je Woning. Bij het afronden van dit project is gekozen om ook te stoppen met de inkoopacties omdat het aantal deelnemers bij de laatste actie te klein was geworden.

- Ondernemers bieden we ondersteuning bij het zoeken naar subsidies en mogelijkheden om te verduurzamen en te innoveren.

In 2023 is de verbinding gelegd met het Sociaal Economisch Actieprogramma om binnen dit programma op een aantal industrieterreinen een gezamenlijke structuur op te zetten. Voorheen konden ondernemers gebruik maken van de mogelijkheid tot een duurzaamheidsscan. Nu draaien we op 3 industrieterreinen een pilot om binnen het terrein met alle ondernemers een traject op te starten voor energiebesparing, verduurzaming, financieringsmogelijkheden etc. Samen met twee energiecoaches is een twintigtal ondernemers bezocht en is een inventarisatie gemaakt over wat speelt op het terrein. Er wordt nu gewerkt aan een vervolgstap om de industrieterreinen te verduurzamen.

- We ontwikkelen binnen de eigen webomgeving een duurzaamheidsloket.

Op de eigen website is een duurzaamheidsloket gecreëerd waar inwoners informatie kunnen vinden en bijv. ook de duurzaamheidslening aan kunnen vragen. Dit loket wordt nog verder ontwikkeld met het oog op de subsidiestromen vanuit het Nationaal Isolatieprogramma.

Waadhoeke wil dat de huidige ecologische waarden in stand worden gehouden - daar waar het kansrijk is - worden hersteld of versterkt. Waadhoeke streeft naar een eigen ecologische hoofdstructuur waarin belangrijke hotspots met elkaar worden verbonden door natuurlijke corridors

- We communiceren via diverse kanalen regelmatig over het thema duurzaamheid.

Via social media en kranten zijn in 2023 meerdere keren berichten verschenen over o.a. ecologisch beheer. Denk bijvoorbeeld aan de aanpak van exoten zoals Japanse Duizendknoop.

- We nemen deel aan landelijke of regionale campagnes over biodiversiteit.

Waadhoeke neemt deel aan Operatie Steenbreek en heeft weer plantenvouchers verstrekt aan bewoners.

- We nemen deel aan de Nationale Boomfeestdag.

In 2023 hebben we wegens personele knelpunten hier niet actief aan deelgenomen.

- We gaan biodiversiteit monitoren om vast te stellen welke invloed de gepleegde inzet op biodiversiteit heeft.

In 10 bermen is een nulmeting gedaan om in kaart te brengen welke planten in de bermen aldaar aangetroffen werden. Op basis hiervan kan over meerdere jaren de ontwikkeling in kaart worden gebracht van deze locaties. Verder vindt er structurele monitoring plaats sinds 2022, over kwaliteit en ontwikkeling van bepaalde stukken die ingezaaid zijn met bloemenmengsels.

- We hebben aandacht voor kennisoverdracht en bewustwording van biodiversiteit door in te zetten op Natuur- en Milieueducatie (NME).

Op de scholen is er een pilot geweest van NME op basisscholen in Waadhoeke. Op basis van de uitkomsten wordt er een programma gemaakt voor 2024. Ook zijn er meer onderzoeken en monitoring op het gebied van biodiversiteit opgezet en uitgevoerd.

- We geven zelf het goede voorbeeld door binnen de eigen organisatie structureel en breed in te zetten op biodiversiteit.

Het beheer en onderhoud is in onderhoudsplannen verduurzaamd. Dit betekent dat er vanaf 2024 in nieuwe onderhoudscontracten meer aandacht is voor dit thema. Zo ontstaat op termijn meer ruimte en veerkracht voor biodiversiteit op gemeentegrond, zoals bermen en sloten en gazons.

- We verkennen de mogelijkheden om over dit thema afspraken te maken met pachters/gebruikers van gemeentegrond.

In 2023 is er een adviseur natuur en biodiversiteit aangesteld en een adviseur landbouw die, onder andere, uitvoering gaan geven aan dit thema.

We zetten in op afvalpreventie, afvalscheiding en verwerking / hergebruik

- We nemen deel aan de Zwerfafvalcampagne Friesland Schoon.

Waadhoeke heeft (samen met de gemeente Harlingen) meegedaan aan de zwerfafvalcampagne Samen Fryslân Schoon van de Friese Milieu Federatie. Voor 2023 is op programmatische wijze uitvoering gegeven aan diverse activiteiten om het zwerfafval te bestrijden samen met allerlei betrokken partijen. 18 basisscholen hebben meegedaan aan de Himmelwike waarbij leerlingen zelf afval opruimen en er is een speciale theaterles en gastles over zwerfafval ontwikkeld waar veel scholen gebruik van hebben gemaakt. Voor middelbare scholen is een specifiek zwerfafvalprogramma ontwikkeld, waaraan de Campus Middelsee heeft meegedaan. Vrijwilligers van allerlei verenigingen, organisaties en instellingen zijn gefaciliteerd met materialen bij opruimacties in de eigen omgeving en is het verzamelde zwerfafval afgevoerd. In oktober 2023 heeft de grote zwerfafvalopruimactie ‘Skjin Wetter’ rond en op het oppervlaktewater door diverse (watersport)verenigingen e.d. plaatsgevonden. Het monitoringsonderzoek van Nederland Schoon heeft plaatsgevonden van de beeldkwaliteit naar het voorkomen van zwerfafval op de meetlocaties in de gemeente.

- We zetten in op verbetering van afvalscheiding op scholen.

De gemeenteraad heeft in 2023 een motie aangenomen over het verbeteren van de afvalscheiding op scholen. Daartoe is onderzoek onder alle scholen uitgevoerd. De meeste scholen zijn goed bezig met afvalscheiding en ook bewust van het belang er van. Vrijwel alle stromen die voorkomen in scholen worden gescheiden ingezameld. Alleen de gescheiden inzameling van gft-afval kan op een groot deel van de scholen nog ingevoerd worden. Het is naast restafval en oud papier namelijk de grootste afvalstroom in scholen. Het scheiden is vergelijkbaar met de inzameling bij huishoudens en het is goed te verwerken. De gemeente wil alle scholen de mogelijkheid tot gft scheiden aanbieden en biedt de scholen gft-containers en biobakjes aan die tegelijkertijd geleegd worden in de gft-route voor huishoudens.

- We maken sorteeranalyses.

Er zijn twee sorteeranalyses uitgevoerd waarbij de samenstelling van het huishoudelijke afval in de sortibak cq. grijze minicontainer is onderzocht. Een analyse bestaat uit een steekproef van totaal 60-70 mini-containers. Een analyse is uitgevoerd in een stadswijk van Franeker en een analyse in een dorp en buitengebied. Het betreft een momentopname van de samenstelling van de diverse categorieën in het restafval van de grijze mini-container van huishoudens.

- We doen mee aan de Bewustwordingscampagne VANG.

De gemeente Waadhoeke doet mee aan de bewustwordingscampagne Samen Halen We Alles er uit van de gezamenlijke deelnemende gemeenten en Omrin. Deze publiekscampagne richt zich op het behalen van de doelstellingen van het programma Van Afval naar Grondstof (VANG). Campagnejaar 2023 stond in het teken van het bepalen van de nieuwe communicatiestrategie voor de komende jaren.

- We zetten in op de optimalisatie van gescheiden inzameling.

In Waadhoeke worden bepaalde categorieën huishoudelijk afvalstoffen gescheiden bij de bron ingezameld. De inzameling is verder geoptimaliseerd, zoals door bijstelling van de inzamelroutes, herziening van onderdelen van het acceptatiebeleid van de milieustraat, vernieuwing van inzamelvoorzieningen. Daarnaast wordt het restafval nagescheiden, waarbij de installatie verder is geoptimaliseerd.

We willen ons donker buitengebied behouden en versterken

- We voeren de acties uit die zijn opgenomen in beleidsplan Tusken Skimer en Moarnsdage.

Er is ingezet op interne bewustwording. Er zijn sessies geweest met alle betrokken collega's en de opgehaalde ideeën zijn verwerkt in het uitvoeringsprogramma. Deze is eind 2023 vastgesteld en de uitvoering wordt in 2024 verder uitgerold.

Verder vordert de uitrol van de vervanging van de openbare verlichting gestaag. De percentages vanaf 2021 tot en met 1januari 2024:
12/2021 2387 van de 8648 LED = 27.6%
12/2022 2748 van de 8691 LED = 31.6%
01/2024 3040 van de 8706 LED = 34,9% ***

****** *er zijn nog circa 500 LED lampen vervangen maar nog niet meegenomen in de telling.*

We zetten in op het beheren, beschermen en benutten van onze bodem en ondergrond

- We geven uitvoering aan de acties in de bodemvisie.

In samenwerking met gemeenten en de FUMO is onderzoek gedaan naar de diffuse gebiedsverontreiniging met lood op gebruiksgevoelige plekken. Organische reststromen worden door de gemeente afgevoerd naar deelnemende agrariërs voor bodemverbetering van de landbouwgrond. Over mijnbouwactiviteiten is de gemeente aangesloten bij het overleg met de landelijke Domeinbegeleidingsgroep Mijnbouw van het Ministerie en daarnaast bestuurlijk in de provincie Friesland via de Friese Mijnbouwtafel. De gemeente staat in nauw contact met Rijkswaterstaat voor de Leefomgeving Bodem+ over bodemontwikkelingen. Samen met de FUMO is gewerkt aan het voorbereiden van de overdracht van de bodemtaken in het kader van de Omgevingswet met de FUMO en provincie. Specifiek geeft Waadhoeke als partner uitvoering aan de Bodemvisie door te participeren in het kenniscluster verzilting en daarnaast is ook deelgenomen aan de ontwikkeling van een regionaal kennisschakelpunt bodem en ondergrond. In 2023 zijn alle nieuwe bodemonderzoeksgegevens ingevoerd in het Bodeminformatiesysteem (shared service).

- We investeren meer dan voorheen in de relaties en contacten met de landbouwsector.

In 2023 hebben we veel geïnvesteerd in de relaties en contacten met de landbouwsector. Landbouw speelt een grote rol in de gemeente Waadhoeke, zowel economisch maar ook wat betreft landgebruik. De Natuur, Water en Klimaat opgaven die de komende jaren op de landbouw afkomen zullen een grote impact hebben op de huidige manier van landbouw. Om grip te krijgen op wat er speelt in de sector zijn er regelmatig bedrijfsbezoeken georganiseerd met de wethouder Jan Dijkstra en ambtelijke functionarissen. Daarnaast is sinds oktober een adviseur landbouw aangesteld, die zich volledig focust op de problematiek in de agrarische sector. Er is gestart om periodiek contact te hebben met agrariërs, agrarische belangenverenigingen, met de agrarische collectieven en bedrijven

die actief zijn in de agrarische sector. Hier zullen we in 2024 verder in investeren om de relaties en contacten in de landbouwsector te onderhouden en uit te breiden.

C - In 2040 energieneutraal zijn, dat wil zeggen dat we alle energie dan uit een duurzame bron halen

- We gaan het energielandschap verder onderzoeken op haalbaarheid met de intentie om hier zo snel mogelijk mee aan de slag te gaan

In 2022 is het onderzoek naar het Energielandschap afgerond en is gestart met de besluitvormingsfase. In november is een kernteam gehouden waarin de raad nog aanbevelingen heeft gedaan. Deze aanbevelingen worden verwerkt om het in 2024 ter besluitvorming aan de raad aan te bieden.

- We helpen inwoners en bedrijven bij de energietransitie door in te zetten op energiecoaches, een aanbod voor maatwerkadviezen en een aanbod voor MKB'ers om een beroep te doen op een bedrijfsenergiecoach

In 2022 is gestart met de voorbereidingen voor het uitvoeren van het Nationaal IsolatieProgramma (NIP). Daarvoor heeft de gemeente middelen gekregen vanuit het Rijk om inwoners met een DEFG-label én WOZ-waarde beneden gemeentelijk gemiddelde financieel te helpen bij het isoleren van de woningen. Daarvoor wordt met alle Friese gemeenten een loket opgericht waar inwoners dit aan kunnen vragen. We onderzoeken de mogelijkheden om in de loket voor Waadhoeke ook de maatwerkadviezen in aan te gaan bieden. De Energiecoaches (die we ook op gaan leiden tot maatwerkadviseurs) worden een belangrijke schakel in deze aanpak.

- We maken een plan voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed (scholen, sportaccommodaties, cultuur- en zorggebouwen).

De raad heeft in december besloten de uitgangspunten voor de subsidieregeling verduurzaming maatschappelijk vastgoed sport en cultuur (geen gemeentelijke bezit) vast te stellen voor 2024 en 2025.
De raad heeft daarvoor € 350 000 beschikbaar gesteld ten laste van de bestemmingsreserve Corona.

- We geven als gemeente zelf het goede voorbeeld geven door:

    - in de meerjarige onderhoudsplannen van gemeentelijke gebouwen investeringen op te nemen voor verduurzaming van het vastgoed;

Voor de gemeentelijke gebouwen zijn duurzame meer jaren onderhoudsplannen (MJOP) gemaakt.

    - materieel dat aan vervanging toe is zoveel mogelijk te vervangen door een duurzaam (elektrisch) alternatief;

Daar waar mogelijk wordt er gekozen voor elektrische voertuigen/materieel. Beperkende factor is het ontbreken van voldoende laadcapaciteit. Zo is er gekozen voor twee hybride vrachtwagens met mobiele laadunits. Het gereedschap van de buitendienst is voor circa 50% elektrisch en dat wordt uitgebreid. Voor bepaalde (zwaardere) werkzaamheden zijn er nu nog geen werkbare elektrische alternatieven.

    - een (digitaal) loket in te richten waar inwoners terechtkunnen met al hun vragen over duurzaam (ver)bouwen, energie besparen, energie opwekken en financieringsmogelijkheden;

Op de eigen website is een duurzaamheidsloket gecreëerd waar inwoners informatie kunnen vinden en bijvoorbeeld ook de duurzaamheidslening aan kunnen vragen. Dit loket wordt nog verder

ontwikkeld met het oog op de subsidiestromen vanuit het Nationaal Isolatieprogramma.

- waar mogelijk verduurzaming ook als vereiste op te nemen bij vergunningen, subsidies, inkoop en aanbestedingen;

Duurzaamheid is op deze gebieden (nog) niet altijd als een vereiste opgenomen. Dat betekent niet dat er niks gebeurt. Duurzaamheid is steeds meer een onderwerp van gesprek met initiatiefnemers en ook bij inkoop en aanbesteding. In 2023 is er gewerkt aan nieuw inkoop- en aanbestedingsbeleid waarin duurzaamheid is opgenomen.

Het evenementenbeleid bevindt zich in de fase dat het wordt herzien en waarin duurzaamheid wordt meegenomen. Duurzaamheid is tijdens evenementen een belangrijk onderdeel van diverse bijeenkomsten en gesprekken met evenementen organisaties geweest in het afgelopen jaar. Zo hebben we bijvoorbeeld in november een informatiebijeenkomst gehouden voor alle organisaties (meer dan 100 mensen aanwezig). Één van de onderwerpen tijdens die avond was het gebruik van plastic bekers op evenementen. Veel evenementen organisaties zijn al heel bewust bezig en door meer verbinding onderling te creëren kunnen ze ook veel van elkaar leren.

In 2023 waren er meerdere subsidiebudgetten (en leningen) beschikbaar voor een verscheidenheid aan verduurzamingsmaatregelen. Het is in de huidige subsidieverordening niet als een vereiste opgenomen dat alle subsidieontvangers een verplichting hebben ten aanzien van duurzaamheid.

- klimaatadaptatie integraal onderdeel te maken van het gemeentelijk beleid

Klimaatadaptatie is in 2023 niet als een integraal onderdeel opgenomen in het duurzaamheidsbeleid. Het is een ontwerpopgave die mee moet worden genomen in projecten. BOR (beheer openbare ruimte) neemt klimaatadaptatie zo veel mogelijk mee in haar plannen (o.a. weghalen obstakels, open verhardingen of een draintransportriool).

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil**
Lasten	-14.344	-15.582	-14.843	739
Baten	13.054	13.485	13.353	-132
Saldo	**-1.289**	**-2.097**	**-1.490**	**607**
Dotatie/beschikking reserves	0	836	836	0
Saldo na bestemming	**-1.289**	**-1.261**	**-654**	**607**

Taakvelden

In dit programma zijn de volgende taakvelden opgenomen:

7.1 Volksgezondheid
7.2 Riolering
7.3 Afval
7.4 Milieubeheer
7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Beleidsindicatoren

Programma 8 Volksgezondheid & Milieu						
Indicator	**Eenheid**	**Waad hoeke**	**Neder land**	**Bron**	**Periode**	**Beschrijving**
Omvang huishoudelijk restafval	Kg per inwoner	196	148	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	2022	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
Hernieuwbare elektriciteit	%	54,5	33,1	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor	2021	

Bovenstaande beleidsindicatoren zijn voorgeschreven.
Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (datum 11-03-2024)

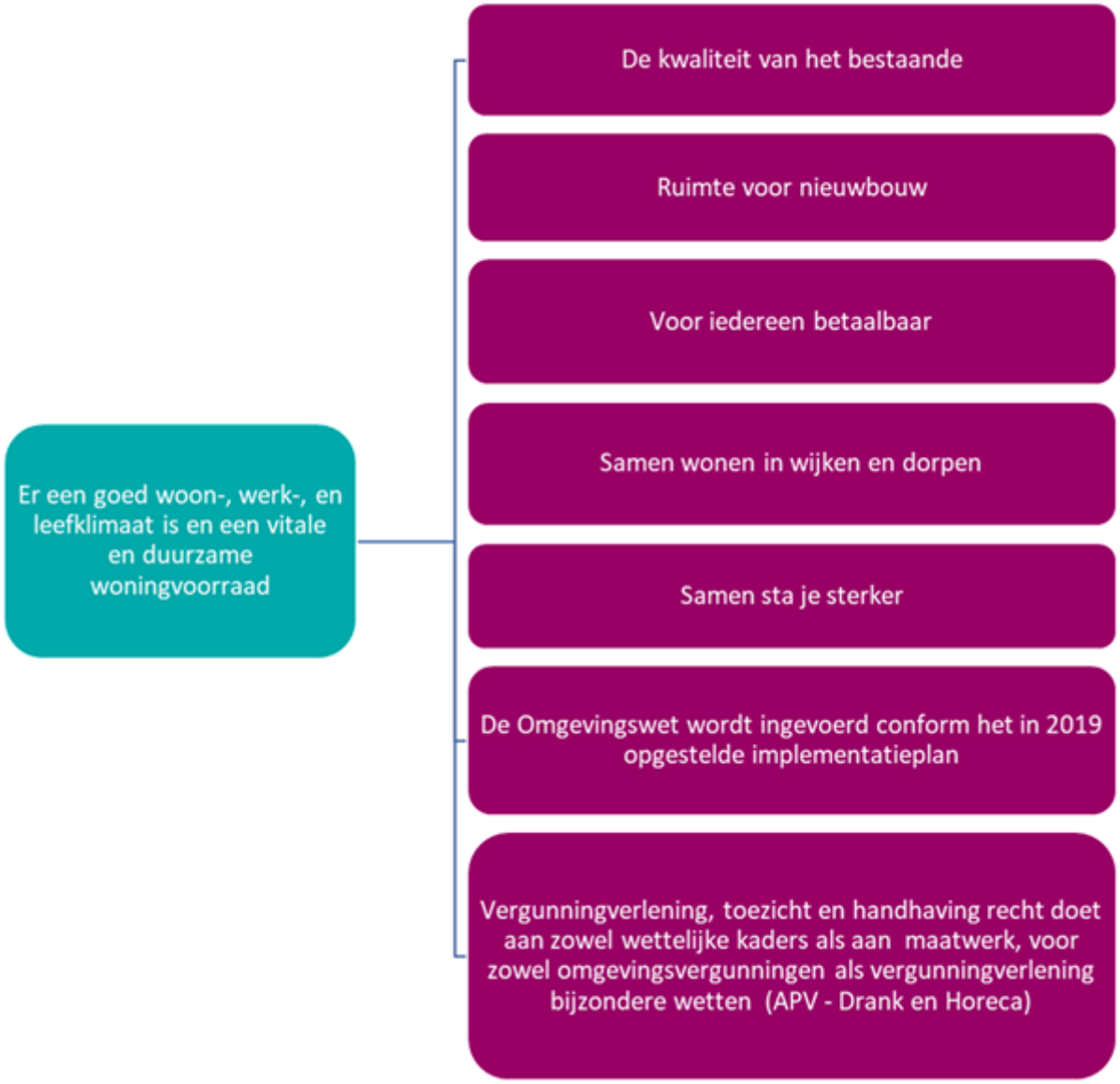
Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Hoofdkenmerken
Dit programma richt zich op het wonen en de gewenste ruimtelijke kwaliteit van onze gemeente. Polders, dijken en akkers, watergangen, werelderfgoed de Waddenzee, monumentaal Franeker en de karakteristieke (terp)dorpen: samen typeren ze ons gebied. Ze geven Waadhoeke de ruimtelijke kwaliteit die inwoners en bezoekers zo waarderen.

Er zijn ook ontwikkelingen die hierop van invloed zijn en om aandacht vragen. Denk daarbij aan ontwikkelingen in de landbouw (schaalvergroting, bodemdaling, verzilting, monocultuur, vergroten percelen), de groei van toerisme en recreatie, de demografische ontwikkelingen (minder inwoners, vergrijzing en ontgroening, voorspelde krimp van het aantal huishoudens), de energietransitie en de veranderende woningmarkt.

Het vinden van de juiste balans tussen de diverse belangen met het behoud van de gewenste ruimtelijke kwaliteit is een continue uitdaging.

Wat wilden we bereiken?



Wat hebben we daarvoor gedaan?

De kwaliteit van het bestaande

- We stellen een monitor op voor de woningmarkt (zowel huur als koop).

In samenwerking met de woningcorporaties (Wonen Noordwest Friesland en Accolade), huurdersverenigingen (Huurdersvereniging Franeker en De Bewonersraad) is een monitor voor de woningmarkt (zowel huur als koop) van de gemeente Waadhoeke opgesteld. In 2024 zal deze monitor in gebruik genomen worden.

Ruimte voor nieuwbouw

- We leveren maatwerk per dorp en wijk vanuit de lokale behoefte.

Wij zijn met de navolgende dorpen en wijken in overleg geweest aangaande nieuwbouw projecten; Berltsum, Bitgum, Boksum, Dronryp, Marsum, Menaam, Minnertsga, Nij Altoenae, Ried, Sexbierum, St.-Annaparochie, St.-Jacobiparochie, Spannum, Tzummarum, Vrouwenparochie, Winsum, Wjelsryp en op diverse locaties in de stad Franeker. Deze projecten verkeren in verschillende stadia van ontwikkeling. Zo zijn er eind 2023 voor bijna 300 woningen bestemmingsplannen ter inzage gelegd. In 2024 krijgen deze overleggen en procedures een vervolg om te komen tot het realiseren van maatwerk per dorp en wijk vanuit de lokale behoefte.

Voor iedereen betaalbaar

- We faciliteren starters op de woningmarkt door voor jongeren t/m 35 jaar die in de gemeente wonen als voor jongeren ‘om útens’ eens starterslening in te voeren. Hierbij verkennen we ook of het instrument 'erfpacht' van toegevoegde waarde is.

De starterslening is ingevoerd. Hier wordt goed gebruik van gemaakt. Er zijn vier startersleningen toegekend en er zijn negen aanvragen voor startersleningen in behandeling. We verwachten dat het aantal aanvragen voor startersleningen in 2024 verder zal toenemen.

- We overleggen met (markt)partijen en corporaties om te komen tot betaalbare woonconcepten bij nieuwbouwontwikkelingen.

We zijn continu in overleg met (markt)partijen en corporaties geweest om te komen tot betaalbare woonconcepten bij nieuwbouwontwikkelingen. Sommige van deze gesprekken hebben geleid tot het opnemen van deze concepten in ontwerpschetsen, die uiteindelijk tot uitvoering kunnen worden gebracht.

Samen wonen in wijken en dorpen

- We vragen in gesprek met dorpen en wijken, aandacht voor sociale inclusie.
- We nodigen dorpen uit te experimenteren met de uitgangspunten van de Sociale Inclusie agenda.

Er is een inclusiecoördinator aangesteld. Zij gaat een inclusienetwerk opstellen waarbij dorpen en wijken worden betrokken.

- We ondersteunen en faciliteren dorpen bij initiatieven die de directe leefomgeving verfraaien.

Er zijn 26 initiatieven ondersteund vanuit het dorpen- en wijkenfonds.

- We dagen inwoners uit om bij nieuwbouw, onderhoud en beheersplannen mee te denken over. de inrichting van de openbare ruimte.

Bij diverse projecten in de openbare ruimte is samen met inwoners gewerkt aan de plannen voor de inrichting van die openbare ruimte.

Samen sta je sterker

- We zetten dorpen coördinatoren in.

We werken met vier dorpen- en wijkencoördinatoren die actief zijn in de gemeente.

- We faciliteren initiatieven en projecten middels het dorpen-, en wijkenfonds.

Er zijn 26 initiatieven ondersteund vanuit het dorpen- en wijkenfonds.

- We experimenteren met regionale DOM's.

Een DOM is een ontwikkelmotor voor fysieke en sociale leefbaarheidsinitiatieven in dorpen. We werkten in 2023 met vijf DOM's: Ried, Tzum, Wjelsryp, Barradeel (Minnertsga, Oosterbierum, Sexbierum, Tzummarum en Wijnaldum) en Bildtdijken. In 2024 zal de methode geëvalueerd worden.

- We ontwikkelen een afwegingskader voor het spreiden van voorzieningen.

De startnotitie voor Dorpshuizenbeleid is vastgesteld. Daarnaast zal er een startnotitie Accommodatiebeleid worden opgesteld.

- We helpen dorpen(netwerken) graag bij het maken van integrale plannen en ambities met denkkracht, het organiseren van ontmoeting of financiële ondersteuning.

Dorpen en wijkencoördinatoren hebben bij veel dorpen en wijken gefaciliteerd bij het maken van plannen en daarnaast is vanuit het Dorpen- en wijkenfonds middels waarderingssubsidies, dorpsbudgetten en ontwikkelsubsidies financiële ondersteuning verstrekt.

De Omgevingswet wordt ingevoerd conform het in 2019 opgestelde implementatieplan

- We werken verder aan het opstellen van een Omgevingsvisie voor de gehele gemeente Waadhoeke

Na de inventarisatie van het bestaande beleid, het in kaart brengen van de trends en ontwikkelingen en het doorlopen van de 1e fase van het participatietraject, hebben we in de 1e helft 2023 de 2de fase van het participatietraject doorlopen. Op basis van de uitkomsten van het participatietraject en de beleidsanalyse en de in kaart gebrachte trends en ontwikkelingen hebben we een waardenkaart en een visiekaart gemaakt. Ook is een begin gemaakt met het schrijven van de Omgevingsvisie. Het is de bedoeling dat de Omgevingsvisie in 2024 wordt vastgesteld.

- We starten met het maken van het eerste Omgevingsplan en bouwen dit verder uit, om uiteindelijk in 2030 over 1 Omgevingsplan voor de gehele gemeente Waadhoeke te kunnen beschikken.

Na het opstellen van een handboek voor het Omgevingsplan (over de inrichting van het Omgevingsplan) is er een handreiking Omgevingsplan voor de vergunningverleners opgesteld, zodat zij kunnen werken met het omgevingsplan en aanvragen voor een omgevingsvergunning kunnen behandelen. Tenslotte is er gewerkt aan een experimenteerplan voor een stuk gemeentelijk grondgebied om zo ervaring op doen met de nieuwe planvorming en met de nieuwe software. Dit experimenteerplan wordt begin 2024 afgerond.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving recht doet aan zowel wettelijke kaders als aan maatwerk, voor zowel omgevingsvergunningen als vergunningverlening bijzondere wetten (APV - Drank en Horeca)

- Naar verwachting treedt per 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking. Deze wet brengt de nodige veranderingen met zich mee, om deze reden gaan we ervoor zorgen dat de initiatiefnemers begeleid worden bij het indienen van aanvragen.

We hebben een proces uitgewerkt waarbij initiatiefnemers begeleid worden van het eerste idee tot de aanvraag. Via de website van de gemeente kan eenvoudig een idee worden ingebracht, een initiatievenbegeleider van de gemeente zal de initiatiefnemer vervolgens begeleiden en deze regelmatig op de hoogte houden.

- De ingediende aanvragen handelen we af binnen de wettelijk gestelde termijnen.

Vanaf maart 2023 zijn we een nieuw VTH-zaaksysteem gaan gebruiken in voorbereiding op de Omgevingswet. Hieruit blijkt dat we in 2023 579 aanvragen voor een omgevingsvergunning hebben ontvangen en 148 verzoeken voor een vooroverleg. De rapportages uit verschillende systemen zijn niet optimaal maar het blijkt dat we ongeveer 75% van de aanvragen binnen de wettelijke termijn hebben afgehandeld.

- Waar mogelijk denken we mee met de initiatiefnemer om te komen tot een plan dat past binnen de kaders of passen we maatwerk toe.

We zijn gaan oefenen met het proces om initiatiefnemers te begeleiden bij het realiseren van de plannen. Door vroegtijdig aan te haken bij een initiatief kunnen we aangeven of een plan haalbaar is. We werken hierbij vanuit de “ja, mits” gedachte.

- We stellen een VTH-uitvoeringsprogramma op.

Begin 2023 is het VTH-beleidsplan geactualiseerd. Op 18 april is dit beleidsplan door het college vastgesteld. Gelijktijdig is ook het VTH-uitvoeringsprogramma vastgesteld.

- We gaan risicogestuurd werken, dit omwille de beschikbare capaciteit. Aan de hand van een beoordelingskader bepalen we of we toezicht gaan uitvoeren. Bij overtredingen treden we op volgens de landelijke handhavingsstrategie.

In het geactualiseerde VTH-beleidsplan zijn nieuwe prioriteiten gesteld, op basis hiervan bepalen we in welke mate toezicht wordt gehouden. Bij overtredingen hebben we gehandeld conform de landelijke handhavingsstrategie. Om deze strategie goed toe te passen hebben de toezichthouders een training gevolgd.

C - Waardevolle netwerken in dorpen en wijken

- Onderzoeken hoe wij een grotere rol kunnen spelen in de organisatie van de sociale samenhang (bijvoorbeeld dorpen- en wijkencoördinatoren in combinatie met het opbouwwerk).

Er is een start gemaakt met de wijks-gewijze aanpak waarbij onder andere opbouwwerkers en dorpencoördinatoren gezamenlijk gaan werken aan de sociale samenhang in kwetsbare dorpen en/of wijken.

- Het Dorpen- en wijkenfonds optimaliseren.

Het dorpen- en wijkenfonds is geoptimaliseerd, waarmee er onder andere vanaf 2023 een dorps/ wijkbudget beschikbaar is voor dorpen en wijken.

- Het netwerkcentrum 'De Opstap' als pilot evalueren.

De pilot is geëvalueerd. Het college van B&W heeft op 28 november op basis van de evaluatie besloten om in 2024 het gesprek aan te gaan met de Stichting om te verkennen hoe de pilot structureel kan worden voortgezet. Tot dit duidelijk is worden de huidige financiële afspraken voortgezet.

- Actief in gesprek met zorgverzekeraars en huisartsen om de continuïteit van de huisartsenzorg te kunnen blijven waarborgen.

We zijn met meerdere huisartsen in gesprek geweest rondom de continuering huisartsenzorg en patiëntenstop om hen te ondersteunen en hierin mee te denken.

C - Meer woningen om aan de sterk toegenomen behoefte te kunnen voldoen, waarbij de ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en ontwikkelingen als de vergrijzing in acht worden genomen

- Het eind 2022 gepresenteerde woningbouwprogramma vormt de basis voor de woningbouw de komende jaren.

Het gepresenteerd woningbouwprogramma is verder uitgewerkt in overleg met diverse stakeholders, zoals woningcorporaties, ontwikkelaars, dorpsbelangen/wijkraden, omwonenden en inwoners. Dit heeft ertoe geleid dat eind 2023 vele beoogde woningbouwontwikkelingen ter inzage zijn gelegd door het college en ter vaststelling zijn voorgelegd aan de gemeenteraad.

- We ontwikkelen nieuwbouwplannen die aansluiten bij de lokale behoefte (maatwerk), waarbij aandacht is voor jongeren, starters en ouderen en voor lokale binding, maar ook ruimte voor tijdelijke of bijzondere woonvormen zoals tiny houses en Knarrenhof.

De maatwerk gesprekken, die gevoerd worden met de diverse betrokken partijen, leiden ertoe dat de nieuwbouwplannen aansluiten bij de lokale behoefte. Dit geldt voor zowel doelgroep bepaling als verschijningsvorm van de te realiseren woningen.

- We maken duidelijke prestatieafspraken met de corporaties, onder andere over de bouw van extra huurwoningen, lokale binding bij toewijzing, betaalbaarheid, verduurzaming, de positie van starters bij de verkoop van bezit en de mogelijkheid van tijdelijke verhuur van woningen die onderdeel zijn van een herstructureringsproject.

Met de corporaties en huurdersverenigingen zijn dit jaar voor het eerst meerjarige prestatieafspraken gemaakt die de periode van drie jaar beslaan. Dit is gedaan op verzoek van zowel de corporaties als de huurdersverenigingen, opdat meer tijd kan worden besteed aan de uitvoering en realisatie van de gemaakte prestatieafspraken.

- We zorgen voor voldoende voeding van het Stads- en dorpsvernieuwingsfonds, zodat de gemeente bij herstructurerings- en nieuwbouwprojecten kan investeren in de openbare ruimte.

De herstructurerings- en nieuwbouwprojecten vragen in sommige gevallen bijdragen van de gemeente om realisatie mogelijk te maken. Deze bijdrage in openbare ruimte en in voorkomende gevallen aankoop van objecten kunnen uit het Stads- en dorpsvernieuwingsfonds (S&D-fonds) komen. Mocht het S&D-fonds niet meer toereikend zijn om de beoogde herstructurerings- en

nieuwbouwprojecten te ondersteunen, zal hernieuwde voeding van het S&D-fonds aan de raad worden gevraagd.

- We werken aan de zichtbaarheid rond het thema Wonen door actiever over actuele projecten te communiceren.

We zijn in gesprek met de in onze gemeente ontwikkelende (markt)partijen om via hun (digitale) netwerk actief te communiceren over de onder handen zijnde woningbouwprojecten. Tevens zijn we intern bezig om de mogelijkheden te verkennen om op de gemeentelijke website een informatiepagina over actuele woningbouwprojecten te ontwikkelen, waarbij de gemeente actief betrokken is.

- We verkennen de mogelijkheden voor tijdelijke woningen die duurzaam en natuurinclusief worden gebouwd.

Voor de opvang van aandachtsgroepen, zoals bijvoorbeeld opvang van statushouders en Oekraïners, kan het product van een tijdelijke woning uitkomst bieden. Hierbij zal de huidige regelgeving op het gebied van duurzaamheid en natuurinclusiviteit leidend zijn.

C - Landschap, natuur en landbouw versterken elkaar duurzaam, zodat we kunnen blijven genieten van een gezond en divers landschap

- We besteden meer aandacht aan ecologisch bermbeheer, waarbij rekening wordt gehouden met de verkeersveiligheid. Het maaibeleid is gericht op het beschermen en versterken van flora en fauna.

In afwachting van het nieuwe beheerplan Groen is in 2023 weinig aandacht besteed aan ecologisch bermbeheer. Het nieuwe beheerplan Groen is inmiddels vastgesteld en op basis hiervan zullen nieuwe afspraken met aannemers worden gemaakt voor 2024.

- We onderzoeken hoe we kunnen bijdragen aan de bossenstrategie uit het Klimaatakkoord door meer ‘verticaal’ groen en meer biodiversiteit te realiseren, passend bij het landschap van Waadhoeke.

In onze eigen dorpsbossen wordt het beheer zo ingepast, dat de vegetatiestructuur gevarieerder wordt én de levensduur van het bos als geheel wordt verlengd. Waar mogelijk worden ook boomsoorten bij geplant.

- Voor iedere baby die geboren wordt planten we een boom.

Vooralsnog zijn er geen bomen geplant.

- We ondersteunen initiatieven die de natuur, het landschap en de biodiversiteit versterken, zoals het initiatief van het Agrarisch Collectief Waadrâne.

Er zijn regelmatig bijeenkomsten geweest met het agrarisch collectief Waadrâne. Ook zijn er gesprekken geweest met inwoners en agrariërs om initiatieven te onderzoeken en waar mogelijk uit te voeren. Deze bijeenkomsten/gesprekken zullen in 2024 worden voortgezet.

- Lokale initiatieven om een dorp of wijk te vergroenen kunnen een beroep doen op het Dorpen- en wijkenfonds of op een speciale subsidieregeling.

Met regelmaat zijn subsidies voor het verduurzamen/vergroenen van de leefomgeving aan inwonersinitiatieven uitgekeerd uit het dorpen en wijkenfonds op basis van cofinanciering.

- We gaan Natuur- en milieueducatie structureel aanbieden op scholen om bewustwording bij kinderen en ouders te vergroten.

Op de scholen is er een pilot geweest van NME op basisscholen in Waadhoeke. Op basis van de uitkomsten wordt er een programma gemaakt voor 2024.

- We werken aan de versterking van de samenwerking met de agrarische sector.

Vanuit het beheer van bermen en in het kader van circulariteit is samengewerkt met boeren om bermgras en hekkelspecie te composteren bij de boeren op het terrein zelf. Dit om de bodem te verbeteren en het gebruik van kunstmest terug te dringen.

- We stellen eisen aan de landschappelijke inpassing van bedrijven en bedrijfsterreinen.

Bij aanvragen met betrekking tot bedrijfsvestigingen en bij realisatie van bedrijventerreinen et klopt dat we stellen we inderdaad eisen aan de landschappelijke inpassing.

- We werken niet mee aan de vestiging van grootschalige databedrijven en distributiecentra.

We hebben hiervoor geen aanvragen binnen gekregen in 2023.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil**
Lasten	-4.007	-5.077	-6.003	-926
Baten	1.911	1.774	3.001	1.227
Saldo	**-2.097**	**-3.304**	**-3.003**	**301**
Dotatie/beschikking reserves	250	-2.363	-2.525	-162
Saldo na bestemming	**-1.847**	**-5.667**	**-5.527**	**139**

Taakvelden

In dit programma zijn de volgende taakvelden opgenomen:

8.1 Ruimte en leefomgeving
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
8.3 Wonen en bouwen

Beleidsindicatoren

Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing						
Indicator	**Eenheid**	**Waad hoeke**	**Neder land**	**Bron**	**Periode**	**Beschrijving**
Gemiddelde WOZ waarde	x €1.000	242	368	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	2023	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	8	9,3	ABF - Systeem Woningvoorraad	2022	Het aantal nieuwbouwwoningen.
Demografische druk	%	80,8	70,3	CBS - Bevolkings-statistiek	2023	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
Gemeentelijke woonlasten één-persoonshuishouden	€	805	860	COELO, Groningen	2023	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.
Gemeentelijke woonlasten meer-persoonshuishouden	€	928	942	COELO, Groningen	2023	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.

Bovenstaande beleidsindicatoren zijn voorgeschreven.
Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (datum 11-03-2024)

Algemene Dekkingsmiddelen

Inleiding
De belangrijkste onderdelen van de algemene dekkingsmiddelen zijn de uitkeringen uit het Gemeentefonds en de lokale heffingen. Deze inkomsten zijn vrij besteedbaar en daarom niet rechtstreeks aan een programma toe te rekenen.

Uitkeringen Gemeentefonds

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Gemeentefonds 2023	97.924	100.879	104.130	3.251
Gemeentefonds 2022	-	1.179	1.179	-
Gemeentefonds 2021	-	21	80	59
Gemeentefonds 2020	-	80	80	-
Totaal	**97.924**	**102.159**	**105.469**	**3.310**

Bij het gemeentefonds zien we een voordeel van € 3.309.602 ten opzichte van de bijgestelde begroting. Het effect in 2023 is € 3.250.537 voordelig en in het oude jaar 2021 € 59.065.

Gemeentefonds 2023
In Berap II werd voor 2023 nog uitgegaan van een ontvangst vanuit het gemeentefonds van € 100.879.859. In de jaarrekening komen we uit op € 104.130.396. Dit betekent een voordelig effect van € 3.250.537. Hiervan heeft de gemeente € 506.038 ontvangen voor de algemene ruimte. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een bijstelling van de maatstaf 'lage inkomens met drempel'.

In de decembercirculaire 2023 heeft de gemeente extra budget ontvangen voor een aantal onderwerpen, waar in de raming in de begroting 2023 geen rekening mee is gehouden:
- € 2.191.578 voor het resterende deel van de energietoeslag (€ 800 van de € 1.300). Hier staan elders in de begroting uitgaven tegenover. Tot de decembercirculaire 2023 was de hoogte van de compensatie nog onbekend, waardoor hier in de raming geen rekening mee gehouden kon worden.
- € 44.465 als compensatie voor de meerkosten in het sociaal domein voor de vluchtelingen uit Oekraïne;
- € 428.454 aanvullende compensatie voor kosten in verband met de transitie naar de nieuwe Omgevingswet. Hier staan in de begroting geen uitgaven tegenover.;
- € 80.001 extra budget voor uitvoeringskosten voor gebiedsgerichte aanpak.

In aanvulling hierop zijn er nog diverse overige ontwikkelingen, deels voortvloeiend uit de decembercirculaire 2023, wat een extra ontvangst betekende van € 46.491.

Gemeentefonds 2021
Er was een extra ontvangst van € 10.428 door een aantal kleine mutaties in de maatstaven (hoofdzakelijk OZB). Er was een hogere ontvangst doordat de uitkeringsfactor van 2021 definitief is vastgesteld met één punt hoger. Het positieve effect bedraagt € 48.638. Dit betekent per saldo een nadeel van € 59.065.

Lokale heffingen
De lokale heffingen kunnen onderverdeeld worden in gebonden en ongebonden heffingen. Ongebonden heffingen zijn heffingen waarvan vooraf het bestedingsdoel niet is vastgelegd en worden daarom onder de algemene dekkingsmiddelen verantwoord. In Waadhoeke hebben we opbrengsten uit OZB, parkeerbelasting en reclamebelasting.
Gebonden heffingen zoals de riool- en waterzorgheffing en de afvalstoffenheffing worden verantwoord bij programma 8 Volksgezondheid en Milieu.
In de paragraaf Lokale heffingen worden alle heffingen, leges en rechten vermeld.

Overige posten in de Algemene Dekkingsmiddelen
Overhead
Het BBV schrijft voor dat de overhead inzichtelijk gemaakt moet worden. De definitie van overhead is: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De overhead is als gevolg hiervan geen onderdeel van de programmalasten. In een aantal gevallen is het nodig overhead extracomptabel toe te rekenen. Bijvoorbeeld bij de tarieven voor leges en heffingen. Gemeenten zijn vrij in de toe te passen systematiek. Waadhoeke berekent de overhead als een percentage van het begrotingstotaal. In 2023 is het overheadpercentage 11,72% (2022: 11,99%). Het overheadpercentage op rekeningbasis is 11,25%.

In onderstaande tabel is de overhead uitgesplitst, baten en lasten gesaldeerd. De inhoudelijke analyse van de verschillen is in paragraaf 2.5 Toelichting op de baten en lasten opgenomen.

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil**
Ambtelijke organisatie	10.124	12.957	11.581	1.376
Huisvesting	1.293	1.270	1.496	-227
ICT	2.601	2.577	2.423	154
Overig	452	578	771	-192
Totaal	**14.470**	**17.382**	**16.271**	**1.111**

Vennootschapsbelasting (Vpb)
Momenteel wordt er gewerkt aan de aangifte Vpb 2022 (deadline 1 mei 2024).
Op basis van de huidige informatie is de gemeente Waadhoeke nagenoeg geen Vpb verschuldigd.
De gemeente verricht als onderneming activiteiten op het terrein van de grondexploitatie en bij afval (het zich ontdoen van huishoudelijke afvalstoffen tegen een positieve opbrengst).
Per grondexploitatie wordt beoordeeld in hoeverre er sprake is van winst dan wel verlies.
De gerealiseerde en de geprognosticeerde kosten en opbrengsten per complex spelen hierin een rol.
De grondexploitatie komt echter niet door de ondernemerspoort. Ten aanzien van de activiteit afval is de Belastingdienst akkoord met onze pragmatische aanpak welke we dus voor 2022 en 2023 zullen continueren. Voor 2023 is een voorlopige aanslag ontvangen en betaald.

Overige financiële middelen
De gemeente is in het bezit van 134.319 aandelen Bank Nederlandse Gemeenten, 210 aandelen Afvalsturing Friesland N.V. en 21.265 aandelen N.V. Fryslân Milieu. Jaarlijks ontvangt de gemeente hierover dividenduitkeringen.

Het werkelijke dividend 2022 van de BNG ad € 335.798 is opgenomen onder de Algemene dekkingsmiddelen.

Het werkelijke dividend 2022 van de N.V. Afvalsturing ad € 218.770 is ook opgenomen onder de

Algemene dekkingsmiddelen.

Saldo van de financieringsfunctie

De gemeente Waadhoeke heeft per 1 januari 2023 € 28.526.524 aan langlopende vaste geldleningen op de balans. De hiermee gepaarde externe rentelast voor 2023 bedraagt € 839.633.
Het gehanteerde rentepercentage voor eigen financieringsmiddelen bedraagt 2%.
De werkelijke stand aan reserves en voorzieningen per 1 januari 2023 is € 78.384.088, de rentelast van de eigen financieringsmiddelen is € 1.360.808.
De werkelijke last over het financieringstekort in 2023 is -€ 630.491.
In totaliteit is er dus een rentelast van € 1.569.950 aan eigen en externe financieringsmiddelen.
Aan de programma's is op basis van de verwachte boekwaarden per 1-1-2023 een rentelast van € 2.107.222 toegerekend. Als voordelig saldo van de financieringsfunctie resteert € 537.272.

De afwijking baten/lasten tussen begroting en realisatie op de post Bespaarde rente heeft te maken met de technische verwerking van de doorbelasting. Per saldo is de afwijking het gevolg van de hogere vermogenspositie dan begroot.

Onvoorzien

Het opgenomen bedrag voor Onvoorzien (overig) bestaat uit twee componenten. De eerste is de post onvoorzien éénmalig welke dient ter dekking van eenmalige lasten. De tweede betreft de post onvoorzien met bestemming waarin onder andere bedragen voor loon- en prijscompensatie zijn gereserveerd.
De besteding van de posten binnen onvoorzien zijn in de volgende tabellen weergegeven.
Voor de volledigheid is het verloop van onvoorzien structureel ook zichtbaar gemaakt.

Bedragen x € 1

Nr.	Begrotingswijziging	Datum besluit raadsvergadering	Bedrag
	Bedragen in hele euro's		
	6.080.001 Onvoorzien eenmalig	**Beginstand**	**-**
6.	Berap I 2023	6-7-2023	110.000
7.	(7.01) Correctie thuiswerkvergoeding (6.01)	20-7-2023	60.000
8.	(8.10) Contributieverhoging vereniging Waddenzeegemeenten	5-10-2023	-15.111
9.	(9.01) Berap II 2023	9-11-2023	463.446
11.	(11.01) Belastingen en leges	21-12-2023	140.000
	(11.02) Rente kort geld	21-12-2023	275.000
	(11.03) Rente en provisie RC	21-12-2023	-55.000
	(11.06) Betreft vervanging/inhuur griffie	21-12-2023	-17.300
	(11.09) Betreft toevoeging saldo onvoorzien eenmalig aan het resultaat	21-12-2023	-961.035
	Stand raming begroting na wijziging per 31 december 2023		**-**

Bedragen x € 1

Nr.	Begrotingswijziging	Datum besluit raadsvergadering	Bedrag
	Bedragen in hele euro's		
	6.080.002 Onvoorzien structureel	**Beginstand**	**767.248**
1.	(1.01) Invulling beschikbare ruimte	26-1-2023	-529.018
3.	(3.01) Algemene ruimte - Septembercirculaire 2022	30-3-2023	1.068.990
	(3.03) Vervallen bezuiniging leerplichtambtenaar	30-3-2023	-30.000
	(3.04) Begrotingswijziging Dienst Sozawe	30-3-2023	-515.151
4.	(4.09) Tractieplan 2023-2026	11-5-2023	-40.000
5.	(5.08) Duurzaamheidsleningen via SVN	6-7-2023	-15.000
6.	(6.01) Berap I 2023	6-7-2023	518.156
7.	(7.01) Nieuwe cao gemeenteambtenaren	20-7-2023	-1.000.000
	(7.04) Beheerplan gebouwen	20-7-2023	-77.000
11.	(11.09) Betreft toevoeging saldo onvoorzien structureel aan het resultaat	21-12-2023	-148.225
	Stand raming begroting na wijziging per 31 december 2023		**-**

Bedragen x € 1

Nr.	Begrotingswijziging	Datum besluit raadsvergadering	Bedrag
	Bedragen in hele euro's		
	6.080.003 Onvoorzien met bestemming	**Beginstand**	**4.024.773**
1.	(1.01) Invulling beschikbare ruimte	26-1-2023	591.610
2.	(2.01) Reserve jaarovergang	26-1-2023	771.353
3.	(3.01) Asiel (inburgering) - Septembercirculaire 2022	30-3-2023	110.498
	(3.01) WKB - Septembercirculaire 2022	30-3-2023	41.645
	(3.04) Begrotingswijziging Dienst Sozawe - loon & prijscompensatie	30-3-2023	-1.205.038
	(3.04) Begrotingswijziging Dienst Sozawe - inburgering personeel	30-3-2023	-62.840
4.	(4.01) Extra formatie BOA	11-5-2023	-36.926
	(4.07) Beheerplan wegen 2023-2026	11-5-2023	-55.894
	(4.08) Beheerplan civiele kunstwerken 2023-2026	11-5-2023	-106.741
	(4.09) Tractieplan 2023-2026	11-5-2023	40.000

Bedragen x € 1

Nr.	Begrotingswijziging	Datum besluit raadsvergadering	Bedrag
5.	(5.01) Betreft begrotingswijziging 2023 FUMO (L&P)	6-7-2023	-30.171
	(5.03) Betreft wijzigingen na opstellen PB 2023 (11.04)	6-7-2023	-2.903
	(5.03) Betreft wijzigingen na opstellen PB 2023 (13.01)	6-7-2023	-16.801
	(5.05) Subsidie 2023 Connexa	6-7-2023	-90.156
	(5.11) Aanvullende subsidie St Bestemming Noordwest	6-7-2023	-7.242
6.	(6.01) Berap I 2023	6-7-2023	-155.573
7.	(7.01) Nieuwe cao gemeenteambtenaren	20-7-2023	-617.131
	(7.01) Correctie thuiswerkvergoeding (6.01)	20-7-2023	-60.000
	(7.04) Beheerplan gebouwen	20-7-2023	-153.000
	(7.06) Indexering subsidies	20-7-2023	-100.028
8.	(8.03) Mantelzorg	5-10-2023	-25.000
	(8.12) Beheerplan groenbeheer	5-10-2023	-1.145.051
	(8.13) Uitvoering klimaat- en energiebeleid (DU dec 2022)	5-10-2023	-303.957
9.	(9.01) Berap II 2023 - Wet kwaliteitsborging voor het bouwen	9-11-2023	-70.000
	(9.01) Berap II 2023 - Setembercirculaire 2023	9-11-2023	329.739
	(9.01) Berap II 2023 - Vrijval ivm Versterking dienstverlening en Vroegsignalering	9-11-2023	-177.509
11.	(11.07) Bijdrage centrumgemeente	21-12-2023	-23.000
	(11.10) Betreft toevoeging saldo onvoorzien met bestemming(deels) aan het resultaat	21-12-2023	-147.581
12.	(12.01) Toevoeging aan reserve jaarovergang	21-12-2023	-1.317.076
	Stand raming begroting na wijziging per 31 december 2023		**-**
	Totaal		**-**

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten				
Onvoorzien structureel	-767	0	0	0
Onvoorzien overig	-4.026	-1	-1	0
Overhead	-14.470	-17.435	-16.628	807
Saldo financieringsfunctie	-75	425	537	112
Heffing VPB	0	0	-1	-1
Overige lasten	-1.171	-1.625	-1.781	-156
Totaal Lasten	**-20.509**	**-18.636**	**-17.873**	**762**
Baten				
Overhead	53	53	357	304
Gemeentefonds	97.924	102.159	105.468	3.310
Lokale heffingen	8.669	8.734	8.694	-40
Overige financiële middelen	234	334	336	2
Bespaarde rente / saldo financieringsfunctie	1.325	1.325	1.361	36
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Overige baten	402	744	774	30
Totaal Baten	**108.607**	**113.349**	**116.991**	**3.642**
Saldo voor bestemming	**88.098**	**94.713**	**99.117**	**4.404**
Dotatie/beschikking reserve	50	5.502	5.502	0
Saldo na bestemming	**88.148**	**100.215**	**104.619**	**4.404**

Taakvelden
In dit programma zijn de volgende taakvelden opgenomen:

0.10 Mutaties reserves
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
0.4 Overhead
0.5 Treasury
0.61 OZB woningen
0.62 OZB niet-woningen
0.63 Parkeerbelasting
0.64 Belastingen overig
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
0.8 Overige baten en lasten
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

Beleidsindicatoren

Algemene Dekkingsmiddelen						
Indicator	**Eenheid**	**Waad hoeke**	**Neder land**	**Bron**	**Periode**	**Beschrijving**
Formatie	fte per 1.000 inwoners	7,78	-	Eigen gegevens	2023	De formatieve bezetting in fte per 1000 inwoners in 2023.
Bezetting	fte per 1.000 inwoners	7,27	-	Eigen gegevens	2023	De daadwerkelijke bezetting in fte per 1000 inwoners in 2023.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	752,79	-	Eigen jaarrekening	2023	De apparaatskosten per inwoner. De apparaatskosten bestaan o.a. uit kosten voor: personeelslasten, huisvesting, inhuur en automatisering
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	15,58%	-	Eigen jaarrekening	2023	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen.
Overhead	% van totale lasten	11,25	-.	Eigen jaarrekening	2023	Overhead berekend als percentage van de totale lasten van de gemeente.

Deze beleidsindicatoren zijn als gemiddelde voor Nederland (nog) niet gepubiceerd via www.waarstaatjegemeente.nl en dus niet opgenomen in de tabel.

Jaarverslag - Paragrafen

Inleiding
Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) maken de paragrafen verplicht onderdeel uit van de programmaverantwoording. Ze bevatten de verantwoording van wat in de overeenkomstige paragrafen van de programmabegroting is opgenomen. In de paragrafen dienen de beleidslijnen te worden vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten die een groot beslag op de financiële middelen (kunnen) leggen.

Het betreft de volgende (door het Rijk voorgeschreven) paragrafen:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid;
- Openbaarheid.

Paragraaf Lokale heffingen

Onder de lokale heffingen in de gemeente Waadhoeke vallen de riool- en waterzorgheffing, afvalstoffenheffing, leges, en dergelijke. Voor heffingen waarbij kosten worden verhaald (de riool- en waterzorgheffing, afvalstoffenheffing, leges en lijkbezorgingsrechten) geldt dat de gemeente er geen winst op mag maken en alleen de daadwerkelijke kosten in rekening mag brengen. Om inzicht te geven in de lokale lastendruk nemen wij de onroerende zaakbelasting (OZB) mee in deze paragraaf. Ook de opbrengsten uit parkeerbelasting en reclamebelasting worden geschetst.

Beleid
In de nota Harmonisatie gemeentelijke belastingen/nota Lokale heffingen is het tariefbeleid van de gemeente Waadhoeke vastgelegd. Enkele uitgangspunten zijn:

- Juridisch: de heffing is conform de wet, regelgeving en beleidsregels en is toetsbaar door de belastingplichtige.
- Eenvoud: voor de belastingplichtige is de aard van de heffing en de hoogte van de tarieven op herkenbare wijze vastgelegd. De communicatie op de website en in de bijsluiter dient ter ondersteuning en draagt bij aan een voor de burger begrijpelijke uitleg van de in rekening gebrachte heffingen.
- Rechtvaardig: de heffing en de hoogte van het tarief moet voldoen aan de norm van redelijkheid en billijkheid.
- Beheersbaar: de belastingheffing en -inning wordt binnen een compacte organisatie doelmatig en efficiënt ingericht. Het streven is de perceptiekosten zo veel mogelijk te beperken.
- Verordeningen zijn gebaseerd op de modelbepalingen zoals die door de VNG worden bekendgemaakt.
- De hoogte van de te bepalen tarieven is gekoppeld aan de geraamde opbrengsten van de verschillende belastingsoorten in de begroting.
- Het streven bij de leges en rechten is kostendekkendheid van de tarieven.
- Het beperken van de (negatieve) financiële gevolgen voor een individuele belastingplichtige.

Inflatiecorrectie
Er wordt inflatiecorrectie toegepast op OZB. Het percentage dat we hiervoor gebruiken is het inflatiepercentage van het CBS t-2. Dit wil zeggen dat we in de begroting 2023 het inflatiepercentage van 2021 hanteren. Reden hiervoor is dat dit percentage reeds vastgesteld is en dus niet aan verandering meer onderhevig is.

Subsidieregeling compensatie OZB voor buitensport
Op 11 juli 2019 is er een besluit genomen over de harmonisatie van de buitensport. De gemeente legt aanslagen voor de OZB op en de verenigingen kunnen voor compensatie een beroep doen op de subsidieregeling.

Stappen naar volledige kostendekkendheid
Afgezien van de extra lasten van het vGRP zijn de afvalstoffenheffing, en riool- en waterzorgheffing nu ook nog niet volledig kostendekkend. Het huidige uitgangspunt blijft gehandhaafd namelijk dat de kostendekkendheid niet verder wordt doorgetrokken naar 2022 en 2023 en dit uitgangspunt pas te heroverwegen in de kadernota van 2024-2027.
Uitgangspunt is eveneens dat de tarieven voor inwoners minimaal gelijke tred houden met de lastenontwikkeling voor afval en riool.
Om het vGRP te kunnen dekken over de gehele looptijd is binnen de planperiode gestart met een ingroeimodel voor dotatie aan de voorziening waarbij het uitgangspunt is dat de extra lasten volledig worden omgeslagen over inwoners en bedrijven (dotatie in verband met het vastgesteld vGRP).

Overzicht opbrengsten OZB en lokale heffingen
De opbrengsten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000	2023 primitief	2023 na wijziging	Rekening 2023
OZB	7.987	8.122	8.124
Parkeerbelasting	560	510	454
Reclamebelasting	122	122	116
Rioolheffing	5.903	5.903	5.994
Afvalstoffenheffing	6.058	5.677	5.696
Leges	1.372	2.775	3.026
Begraafplaatsrechten	234	234	251
Marktgelden	16	16	12
Liggelden	47	67	72
Totaal	**22.299**	**23.426**	**23.746**

OZB
De OZB kan worden onderscheiden in OZB voor gebruikers van niet-woningen en OZB voor eigenaren van een pand of een perceel grond. De belasting wordt opgelegd als betrokkene op 1 januari 2023 gebruiker is van een niet-woning respectievelijk bij het kadaster staat ingeschreven als eigenaar van een pand of perceel grond. De tarieven 2023 zijn gebaseerd op de taxatiewaarde met als peildatum 01-01-2022.

In hierna opgenomen tabel zijn de tarieven 2022 en 2023 verwerkt.

Tabel: Tarieven OZB. Het tarief is een percentage van de WOZ-waarde.

Woningen	**2022**	**2023**
Eigenaarsdeel	0,1281	0,1111
Totaal	**0,1281**	**0,1111**
Niet woningen	**2022**	**2023**
Eigenaarsdeel	0,2229	0,2251
Gebruikersdeel	0,1539	0,1556
Totaal	**0,3768**	**0,3807**

Riool- en waterzorgheffing
Afgezien van de extra lasten van het vGRP is de riool- en waterzorgheffing nu ook nog niet volledig kostendekkend.
Om het vGRP te kunnen dekken over de gehele looptijd is binnen de planperiode gestart met een ingroeimodel voor dotatie aan de voorziening waarbij het uitgangspunt is dat de extra lasten volledig worden omgeslagen over inwoners en bedrijven (dotatie in verband met het vastgesteld vGRP). Uitgangspunt is eveneens dat de tarieven voor inwoners minimaal gelijke tred houden met de lastenontwikkeling voor riool.

Dit heeft geresulteerd in de gewenste/noodzakelijke opbrengsten in de begroting en jaarrekening 2023. De tariefberekening over categorieën is als volgt bepaald:

Categorie	Tarief
Tarief meerpersoonshuisdoudens (MPH)	MPH
1 persoonshuishouden	80% MPH
Bedrijfsafvalwater of overige niet woning	140% MPH
Garagebox of opslagruimte met > 10 m3 waterverbruik	140% MPH
Garagebox of opslagruimte met < 10 m3 waterverbruik	30% MPH
Recreatieterrein	50% MPH

In onderstaande tabel zijn de tarieven riool- en waterzorgheffing 2022 en 2023 opgenomen van een eenpersoons- en meerpersoonshuishouden.

Tabel: Tarief rioolheffing 2022-2023 Waadhoeke (bedragen in €)

	2022	2023
Eenpersoonshuishoudens (1)	235,20	239,20
Meerpersoonshuishoudens	294,00	299,00

Effect van de stijging van riool- en waterzorgheffing als gevolg van het nieuwe vGRP (verbreed gemeentelijk rioleringsplan) is hierin opgenomen. Dit is verwerkt in het tarief riool- en waterzorgheffing vanaf 2023.

Afvalstoffenheffing
Uitgangspunt van de afvalstoffenheffing is dat de tarieven voor inwoners minimaal gelijke tred houden met de lastenontwikkeling voor afval.
Afgezien van de extra lasten van de afvalstoffenheffing is deze nu nog niet volledig kostendekkend. Het huidige uitgangspunt blijft gehandhaafd namelijk dat de kostendekkendheid niet verder wordt doorgetrokken naar 2022 en 2023 en dit uitgangspunt pas te heroverwegen in de kadernota 2024-2027. Dit heeft geresulteerd in de gewenste/noodzakelijke opbrengsten in de begroting en jaarrekening 2023.

In onderstaande tabel zijn de tarieven opgenomen van de afvalstoffenheffing 2022 en 2023 van een eenpersoons- en meerpersoonshuishouden.

Tabel: Tarieven afvalstoffenheffing 2022-2023 (Bedragen in Euro's)

	2022	2023
Eenpersoonshuishoudens (1)	236,00	251,20
Meerpersoonshuishoudens	295,00	314,00

[1] De tarieven voor eenpersoonshuishoudens zijn genormeerd op 80% van de meerpersoonshuishoudens.

Kostendekkendheid heffingen
De riool- en waterzorgheffing en de afvalstoffenheffing mogen ten hoogste kostendekkend zijn. Aan de hand van onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid inzichtelijk gemaakt.

De geraamde dekkingspercentages in de primitieve begroting 2023 waren respectievelijk 92% voor riool- en waterzorgheffing en 95 % voor afvalstoffenheffing.

De werkelijke lasten en baten 2023 resulteren in een dekkingspercentage voor de riool- en waterzorgheffing van bijna 100%. Dit wordt veroorzaakt door een combinatie van hogere

opbrengsten (€ 91.000) en lagere kosten (€ 373.000). Deze lagere kosten worden met name veroorzaakt door vertraging in de uitvoering van het VGRP en lagere uitgaven voor vegen, reiniging en afwatering. Lagere uitgaven betekent ook minder BTW en toe te rekenen overhead.

Voor de afvalstoffenheffing resulteren de werkelijke lasten en baten in een dekkingspercentage van bijna 99%. Zowel de lasten als baten zijn lager geweest dan geraamd. Dit heeft voornamelijk te maken met het vervallen van kosten en vergoedingen voor kunststof verpakkingen. Ook hier geldt dat lagere uitgaven tot minder BTW en toe te rekenen overhead leidt.

In de begroting werd rekening gehouden met een overhead van 11,72%. De lagere overhead van 11,25% leid tot een hoger dekkingspercentage.

Kostendekkendheid *Bedragen x €1.000*	**Riool- en waterzorgheffing 2023**	**Afvalstoffenheffing 2023**
Lasten taakveld inclusief toerekeningen	4.685	4.862
Baten taakveld exclusief heffingen	121	747
Kwijtscheldingen	223	273
Netto lasten taakveld	**4.788**	**4.387**
Toe te rekenen kosten		
Overhead 11,25%*	539	494
BTW	689	885
Totale kosten	**6.015**	**5.766**
Opbrengst heffing	5.994	5.696
Dekkingspercentage	**99,65%**	**98,79%**

* Het overheadpercentage wordt berekend op basis van de verhouding overhead / begrotingstotaal.

Lokale lastendruk
Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) brengt jaarlijks de Atlas van de lokale lasten uit. De Atlas van de lokale lasten presenteert de bruto woonlasten in vergelijking tot omliggende gemeenten. Voor een vergelijking met andere gemeenten verwijzen we naar www.coelo.nl.

Leges
Tot de rechten worden de leges gerekend, zoals leges voor een paspoort, rijbewijs, omgevingsvergunning, enzovoort. Uitgangspunt bij deze rechten is, voor zover de tarieven niet door het Rijk worden voorgeschreven, dat ze zo veel mogelijk kostendekkend dienen te zijn.

De hogere leges die zijn ontvangen in het kalenderjaar 2023 worden voornamelijk veroorzaakt door niet geraamde degeneratievergoedingen (schaderegeling ingravingen kabels en leidingen) en hogere leges omgevingsvergunningen dan geraamd.

Kwijtscheldingsbeleid
Voor inwoners met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van kwijtschelding van de geheven belasting. Het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid maakt onderdeel uit van het gemeentelijk minimabeleid. Het percentage van de bijstandsnorm dat ten behoeve van de beoordeling of een verzoek wel of niet kan worden gehonoreerd is gesteld op 100%. Gelet op dit gegeven kan worden gesteld dat maximaal gebruik wordt gemaakt van de wettelijke vrijheden op dit gebied.

Kwijtschelding is alleen mogelijk voor de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing. De bedragen aan kwijtgescholden afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing worden verdisconteerd in de desbetreffende heffingen. In de begroting 2023 is een raming (na wijziging) van € 488.160 opgenomen. De realisatie in 2023 is € 496.109.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

A. Gekwantificeerde risico's
Incidentele risico's die de gemeente Waadhoeke loopt betreffen met name risico's in de grondexploitatie en kapitaalgoederen.
Het totaal aan incidentele risico's bepaalt de benodigde incidentele weerstandscapaciteit. Echter door de maximale gevolgen van de individuele risico's bij elkaar op te tellen ontstaat een te negatief oordeel over de risico's. Want niet alle risico's doen zich in één jaar voor in hun maximale omvang. Daarom wordt een inschatting gemaakt van de kans dat een risico zich voordoet en de financiële impact hiervan.

Klasse kans

Klasse	Kans	Financiële impact
1	Zeer klein (1-20%)	5%
2	Klein (21-40%)	25%
3	Gemiddeld (41-60%)	50%
4	Groot (61-80%)	75%
5	Zeer groot (81-100%)	95%

Voorbeeld:
Stel een project van € 5 miljoen. Het financiële risico wordt bepaald op € 1 miljoen. De kans dat dit risico zich voordoet wordt geschat op klein (klasse 2). De bijbehorende financiële impact bedraagt 25%. De benodigde incidentele weerstandscapaciteit voor dit project wordt berekend op € 250.000.

Wanneer een complex in de berekening een positief resultaat laat zien, kan er wel een risico zijn dat door onvoorziene omstandigheden een financieel risico ontstaat.
Voor een aantal complexen in de grondexploitatie wordt een negatief resultaat verwacht en is voor de grootte hiervan een voorziening opgenomen. Het is niet uitgesloten dat ook het deel wat niet afgedekt wordt door een voorziening een risico vormt.

Voor de volledige systematiek hoe risico's te kwantificeren wordt verwezen naar de nota Weerstandsvermogen & Risicobeheersing (Raad 25 november 2021). Hierin wordt een ratio weerstandsvermogen aanbevolen tussen 1,0 en 1,4. Op basis van de beoordelingstabel weerstandsvermogen wordt dit gekwalificeerd als 'voldoende'. Wanneer uit berekeningen in de programmabegroting blijkt dat de ratio lager is dan 1,0 moeten maatregelen genomen worden om het weerstandsvermogen binnen de meerjarenplanperiode op peil te brengen.

$$\text{De ratio weerstandsvermogen bedraagt: } \frac{\text{Beschikbare incidentele weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde incidentele weerstandscapaciteit}} = > 1{,}0 \text{ en } <1{,}4$$

Daarnaast is de ondergrens van de algemene reserve bepaald op € 15,0 miljoen (nota Reserves en Voorzieningen, Raad 20 mei 2021). De hoogte van de vrij besteedbare reserve is daarom een combinatie van alles boven de ratio weerstandsvermogen van 1,0 met in achtneming van deze ondergrens. Alle bedragen in de volgende tabellen zijn x € 1, tenzij anders vermeld.

Voor de hierna geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's is een rapporteringsondergrens voor het maximale financiële risico gehanteerd van € 250.000 of lager indien er bijzondere omstandigheden zijn. Oftewel maximale financiële risico's onder de € 250.000 worden in principe niet gepresenteerd.

Berekeningsmethode omvang weerstandscapaciteit
Voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit worden de risico's met een financieel negatief gevolg als onderstaand meegerekend in de simulatie:

1. Risico's met een structureel gevolg vermenigvuldigen met de factor 2;
2. Als zekerheid 90% hanteren;
3. De uitkomst vermenigvuldigen met de factor 1,2.

Risico: Waddenglas
Waddenglas is een tuinbouwgebied ten zuiden van Sexbierum. Het betreft een gebied dat vanaf 2008 in samenwerking met de provincie Fryslân en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (R.V.O.) tot stand is gekomen.

Nadat de koopovereenkomst met Friss Holding b.v. in oktober 2022 is ontbonden hebben R.V.O, de Provincie en de gemeente Waadhoeke het besluit genomen om de samenwerking Waddenglas te beëindigen. De financiële afrekening is in de boekwaarde verwerkt. De gemeente Waadhoeke zal nu de grondexploitatie Waddenglas zelfstandig op zich nemen. Inclusief de afkoopsommen van R.V.O. en de Provincie van in totaal € 6.886.786 is de boekwaarde per 1-1-2023 € 8.446.866.

De gemeente Waadhoeke kan zelfstandig over ruim 50 ha. grond van Waddenglas beschikken. Deze 50 ha. ligt in het zoekgebied en biedt een kans bij de ontwikkeling van een energielandschap. Of dit een goede kans is zal blijken uit het onderzoek naar de haalbaarheid van een energielandschap. De resultaten van dit onderzoek zijn eind 2023 opgeleverd. Bestuurlijke besluitvorming is het vervolg in 2024. De verkoop van Waddenglas als tuinbouwgebied is daarom voorlopig stop gezet in afwachting van bestuurlijke besluitvorming.

Momenteel wordt vooral ingezet op het onderzoek naar de haalbaarheid van een energielandschap. De financiële uitkomsten van de exploitatie van een energielandschap zijn op dit moment (mede door de ontwikkelingen op de energiemarkt) lastig te voorspellen. Gelet op de onzekerheid wordt voorgesteld om de huidige voorziening van ca. € 2,25 miljoen te handhaven.
Het maximaal risico wat kan ontstaan is wanneer de gronden uiteindelijk tegen een agrarische waarde worden verkocht. De grondexploitatie sluit dan ongeveer € 5,7 miljoen negatief. Het saldo van € 3,45 miljoen (verschil tussen de waarde van de voorziening en het eindresultaat van de grondexploitatie indien de gronden tegen agrarische waarde worden verkocht) is derhalve het risico. De kans hierop wordt echter zeer klein ingeschat.

Risicobeheersing
De risico’s worden zoveel mogelijk beperkt door beheersmaatregelen. Dat betekent de kosten beperken.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 3.450.000	Zeer klein (5%)	I	1

Risico: Kie-1
Kie is een bedrijventerrein aan de zuidwestkant van Franeker. De belangstelling voor de kavels is goed te noemen. De boekwaarde per 01-01-2024 bedraagt € 1,267 miljoen. Waarschijnlijk zal de grex in 2025 sluiten met een tekort van ca. € 1,2 miljoen. Hiervoor is een voorziening is getroffen. Het verschil tussen de boekwaarde en de voorziening is nagenoeg nihil. De kans dat het tekort groter wordt kan als zeer klein beoordeeld worden.

Risicobeheersing
Naast het beheersen van de kosten wordt middels contacten met ondernemer de verkoop van kavels gestimuleerd.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 0	Zeer klein (5%)	I	1

Risico: Kie-2
Kie fase 2 is een uitbreiding aan de westkant van het bestaande bedrijventerrein Kie fase 1. Het bestemmingsplan en ook de grondexploitatie is in de raadsvergadering van 7 maart jongstleden vastgesteld. Het geraamd eindresultaat is zo goed als sluitend. De boekwaarde is op het moment van schrijven nihil. De belangstelling voor deze uitbreiding is goed, ook omdat fase 1 zo goed als uitverkocht is. Omdat we aan het begin staan van deze grondexploitatie zijn de risico's diverse en kunnen ze groot worden. Het terrein moet nog bouwrijp gemaakt worden met de daarbij behorende aanbestedings- en uitvoeringsrisico's. Onderdeel van het bouwrijp maken is de aanleg van nutleidingen, waarbij met name de beschikbaarheid van ruimte op het elektriciteitsnet een risico is. Daarnaast zal de belangstelling t.z.t. ook omgezet moeten worden naar daadwerkelijke verkopen, ook dat is een risico. Om het financieel risico concreter te maken is een ongunstiger scenario doorgerekend. Twee jaar vertraging en een verhoging van het rentepercentage van 2% naar 3% geeft een verwacht negatief resultaat van ca. € 570.000 op eindwaarde (2037).

Risicobeheersing
Naast het beheersen van de kosten, is inzet nodig om ruimte op het elektriciteitsnetwerk beschikbaar te krijgen, dan wel alternatieven te zoeken. Tegelijkertijd zal het contact met belangstellende bedrijven worden onderhouden.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 570.000	Groot (75%)	I	1

Risico: Project Alvestêdewyk
De Alvestêdewyk is de uitbreidingslocatie voor woningbouw van Franeker. De eerste fase is in ontwikkeling en wordt inmiddels woonrijp gemaakt. Ongeveer 150 woningen zijn gerealiseerd. Voor de tweede fase is een uitwerkingsplan opgesteld en dit deel is inmiddels bouwrijp gemaakt en er wordt gebouwd. Voor beide fasen geldt overigens wel dat de gronden door de gecontracteerde marktpartij zijn afgenomen en afgerekend. De woonwijk wordt door deze marktpartij, o.b.v. een exploitatieovereenkomst ontwikkeld.

De gemeente heeft de gronden (fase 3 en 4) in eigendom. De zogenaamde grondbank. In 2007 heeft de eerste uitname (fase 1 en 2) van gronden door de marktpartij plaatsgevonden voor een bedrag van bijna € 5 miljoen. Contractueel diende in 2013 de grondbank volledig te zijn afgenomen. Deze afname heeft echter niet plaats gevonden. Er is een juridische procedure gestart om alsnog nakoming van het contract te vorderen. Medio 2016 heeft de Rechtbank uitgesproken dat de marktpartij de gronden moet afnemen. Deze overdracht heeft op 25 augustus 2016 plaatsgevonden. Door de marktpartij is vervolgens een gerechtelijke procedure bij het Gerechtshof aangespannen. Op 27 november 2018 heeft het Gerechtshof vonnis uitgesproken, waarbij de uitspraak van de Rechtbank is vernietigd en de gemeente medewerking heeft verleend aan teruglevering en -betaling. Feitelijk betekent dit dat de gemeente eind december 2018 het eigendom heeft gekregen van de gronden gelegen in de 3e en 4e fase.

In 2022 is een proces met de marktpartij afgesproken over de grondbank en dus ook over de ontwikkeling van fase 3 en 4. Samen met de marktpartij wordt verkend hoe de financiële last van de grondbank kan worden opgelost en hoe de samenwerking bij de ontwikkeling van fase 3 en 4 het beste kan worden vorm gegeven. Bij deze verkenning is een onafhankelijk externe deskundige ingeschakeld die zowel het vertrouwen heeft van de marktpartij als van de gemeente.

Risicobeheersing
Zorgvuldig handelen zowel aangaande de juridische procedure als ook richting de marktpartij.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 13.300.000	Klein/gemiddeld (35%)	I	1

Risico: Baggerplan 2022-2030
In het door de raad op 11 november 2021 vastgestelde baggerplan 2022-2030 zijn de volgende waterwegen niet meegenomen:

- watergangen gelegen in het landelijk gebied, deze zijn voor ca. 90 % in onderhoud bij het waterschap
- nautisch vaarwater (dit is water bestemd voor (recreatie) scheepvaart), bestaande uit “opfearten” die niet als vaarweg zijn geclassificeerd,
- reeds overgedragen (secundaire en hoofd)watergangen in de voormalig gemeente Menameradiel die binnen de Overdracht Stedelijk Waterbeheer (OSW) vallen. Deze watergangen zijn in beheer en onderhoud overgegaan naar het Wetterskip Fryslân .

Het wel of niet baggeren voor ander gebruik dan waterafvoer (zogenaamde natte profiel) is een keuze en geen wettelijke verplichting. Het op peil houden voor de waterafvoer van deze wateren ligt bij de eigenaar.

De uitvoering van het vastgestelde baggerplan is in 2022 opgepakt en in 2023 verder uitgevoerd. Gekozen is om eerst de wateren in het kader van het stedelijk water en de overdracht hiervan uit te voeren. Hiervoor is een bestek op de markt gebracht. Uitvoering heeft plaats gevonden in 2023. Na de uitvoering is het stedelijk water op niveau en vindt afrekening en overdracht plaats aan het Wetterskip in 2024. In het verdere baggerplan komen er mogelijk onvoorziene milieurisico's in de uitvoering.

Risicobeheersing
Zorgvuldige uitvoering.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 0	Gemiddeld (50%)	I	1

Risico: Alternatieven in beheerplannen
In de vastgestelde beheerplannen (voor wegen, kunstwerken openbaar groen, gebouwen en openbare verlichting) zijn ten aanzien van het groot onderhoud alternatieven doorgevoerd die gericht zijn op kostenbesparing. Het onderhoudsniveau is bepaald op veilig, sober doch doelmatig. Keerzijde hiervan is dat op termijn het aan te pakken onderhoud behoorlijk groter wordt. De kans is aanwezig dat het onderhoud toch eerder uitgevoerd moet worden. Dit brengt een risico met zich mee. Daarnaast zal de komende jaren de ondergrondse infrastructuur (glasvezel, stroom) behoorlijk op de schop gaan, waardoor misschien binnen de beheerplannen met de planning geschoven moet worden.
Stel het financieel risico op € 1.000.000 en een gemiddelde kans.

Risicobeheersing
Door werk met werk te maken wordt het onderhoud bijgehouden en worden de kosten laag gehouden.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 1.000.000	Gemiddeld (50%)	I	1

Risico: Seizoenschade gemeentelijke kapitaalgoederen
Extremere weersomstandigheden zorgen voor een grotere belasting van de kapitaalgoederen. Dit brengt het risico van ongepland onderhoud met zich mee.
Stel het financieel risico op € 1.000.000 en de kans op klein.

Risicobeheersing
Door inspecties wordt het onderhoud bijgehouden en worden de kosten beperkt gehouden.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 1.000.000	Klein (25%)	I	1

Risico: Misschatting in beheerplannen
De kosten voor vervanging en groot onderhoud in beheerplannen is gebaseerd op inspecties en reële schattingen. In totaal bedraagt de omvang van de beheerplannen in de planperiode afgerond € 10.000.000. Er is een kans op mis schatting, voordelig en nadelig. Dit kan leiden tot extra kosten, stel 5%. Door de economische situatie wordt door partijen hoger ingeschreven dan in de afgelopen jaren. Daardoor is er amper meer sprake van aanbestedingsvoordelen. Ten tijde van de Covid-pandemie en de oorlog in Oekraïne zijn de prijzen van grondstoffen veel verder gestegen dan voorzien. Deze tendens lijkt zich nog steeds door te zetten.

Risicobeheersing
Regelmatig actualiseren van kostenramingen.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 500.000	Klein (25%)	I	1

Risico: Vervuilde bodemlocaties
Gevallen van bodemverontreiniging zijn bekend als er eerder een bodemonderzoek heeft plaatsgevonden (en de resultaten daarvan ook bij de gemeente en/of provincie bekend zijn). Ook potentiële gevallen van bodemverontreiniging zijn eerder door de provincie (als bevoegd gezag Wet bodembescherming) geïnventariseerd op basis van historische activiteiten (zoals voormalige fabrieken, brandstoffenopslagen of stortplaatsen) die mogelijk gevolgen kunnen hebben voor de aanwezige bodemkwaliteit. Deze gegevens staan geregistreerd in het bodeminformatiesysteem van de provincie, FUMO en Friese gemeenten (die zijn aangesloten bij de shared service voorziening). Daarnaast heeft de gemeente een generieke bodemkwaliteitskaart (inclusief PFAS) voor het grondgebied vastgesteld. Daarmee is de huidige situatie van de aanwezige bodemkwaliteit adequaat in beeld.

Bij de voorbereidingen van nieuwe ontwikkelingen, wijzigingen van bestemmingsplannen, eigendomstransacties, nieuwbouwplannen e.d. geldt dat er onderzoek dient te worden uitgevoerd naar de verschillende aspecten die bij de uitvoerbaarheid van een ontwikkeling een rol (kunnen) spelen, waaronder ook het uitvoeren van een verkennend bodemonderzoek. Op basis van actuele

onderzoeksresultaten toetst de gemeente of de bodem milieuhygiënisch geschikt is voor de geplande vorm van bodemgebruik. Bij het actualiseren van onderzoeksgegevens of bij het uitvoeren van nieuw bodemonderzoek komt soms nieuwe informatie over de bodemkwaliteit naar voren. Heel soms wordt daarbij onverwacht een 'nieuw geval' van een oude bodemverontreiniging aangetroffen (wettelijk uitgangspunt hiervoor is dat deze is ontstaan vóór 1987, want daarna geldt de wettelijke zorgplicht) die nog niet eerder is ontdekt. Dat valt op voorhand (zonder onderzoek) doorgaans niet te voorzien en vormt in die zin in enige mate een risico voor de gemeente, voor zover het gemeentelijk eigendom betreft en er ter plaatse ontwikkelingen spelen die van belang zijn in relatie tot het beoogde bodemgebruik.

Risicobeheersing
Afwijkingen melden via reguliere P&C-cyclus.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 500.000	Klein (25%)	I	1

Risico: Vangnetuitkering WWB (Dienst SoZaWe)
Gemeenten dienen tekorten op de budgetten van taakveld 6.63 Inkomensregelingen (programma 7 Sociaal Domein) zelf aan te vullen. Als het tekort oploopt bestaat de mogelijkheid voor compensatie, oftewel een vangnetuitkering. Om voor compensatie in aanmerking te komen moet aan een groot aantal voorwaarden voldaan worden. Waadhoeke komt in 2024 niet in aanmerking voor een vangnetuitkering, omdat er geen sprake is van een tekort.

Risicobeheersing
Initiatieven nemen en alert zijn om te voldoen aan de regels voor toekenning.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 0	Klein (25%)	I	1

Risico: Kosten Sociaal Domein
De belangrijkste financiële risico's zijn het open eind karakter van Zorg voor jeugd en WMO en de uitvoering van de Participatiewet. Daarbij zijn de demografische ontwikkelingen een belangrijke factor. De bevolking van Waadhoeke wordt ouder en de middelen volgen deze groei niet exact 1 op 1. Ook is de informatiestroom nog niet zodanig dat we een exact beeld hebben van de jaarlijks te verwachten uitgaven. Dit geldt met name voor het onderdeel Jeugd. De gemeente kan elk jaar een nieuwe groep jongeren krijgen die een geheel andere zorgbehoefte/zorgzwaarte heeft dan de groep die het jaar ervoor hulp nodig had. Bij de uitvoering van de Participatiewet is van belang, dat uitvoering wordt gegeven aan de implementatie van de Business Case Fryslân West/Empatec. Deze geeft financieel gezien een stabiel beeld.
Voor de risicoberekening is de realisatie van programma 7 Sociaal Domein als basis genomen, met een risico van 10%.

Risicobeheersing
Nauwkeurig monitoren van de inkomsten en uitgaven binnen de P&C cyclus.
Implementatie beheersmaatregelen m.b.t. GR Fryslân-West (rapport KoxkdeVoogd).

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 5.514.000	Gemiddeld (50%)	S	2

Risico: Gewaarborgde leningen

Achtervang Stichting waarborgfonds Sociale Woningbouw

Bij het gemeentelijk woonbeleid zijn gemeenten en corporaties op elkaar aangewezen. Corporaties investeren in sociale huurwoningen en maatschappelijk vastgoed. Voor de financiering sluiten zij leningen af die kunnen worden geborgd door de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Het rijk en gemeenten vormen de achtervang van die borging. Mocht een corporatie niet in staat zijn om geborgde leningen af te lossen, dan zijn er afspraken over de betaling via het WSW. Borging vindt plaats in 3 schillen:

1) In eerste instantie wordt een beroep gedaan op eigen tegoeden van het WSW
2) Vervolgens kan het WSW een bedrag innen bij de corporaties die deelnemen aan het WSW
3) Pas wanneer dat niet voldoende is, verstrekken de staat (50%) en gemeenten (50%) als achtervangers op basis van achtervangovereenkomsten renteloze geldleningen aan WSW.

De kans dat de gemeenten op grond van de achtervangovereenkomst aangesproken worden om renteloze leningen te verschaffen, is onder de huidige omstandigheden bijzonder klein. Dat is sinds de oprichting van het WSW in 1983 ook nog nooit gebeurd. Conform opgave VNG is de kans dat het Rijk en gemeenten in een jaar renteloze leningen aan het WSW moeten verstrekken niet meer dan 1%.

Gemeente Waadhoeke staat voor 50% van het op basis van verdeelsleutels toegerekende bedrag in de achtervang; zijnde 50% * € 101,2 miljoen = € 50,6 miljoen.

Direct garant
De gemeente staat daarnaast rechtstreeks garant voor leningen aan onder andere diverse woningstichtingen (Stichting Accolade en Stichting Wonen Noordwest Friesland). Bruto bedraagt het bedrag aan gewaarborgde leningen waarvoor de gemeente 100% garant staat € 18,4 miljoen. De kans dat een beroep gedaan wordt op de garantstelling van de gemeente is zeer klein, maar wel aanwezig.

Verschil ten opzichte van begroting 2024
In de begroting 2024 was sprake van een bedrag van circa € 38,5 miljoen waarvoor de gemeente direct garant stond. Het verschil ten opzichte van de begroting 2024 van circa 20 miljoen wordt verklaard doordat hierin bij de vastlegging van enkele WSW leningen de verdeelsleutel (100%) als basis is genomen. Hierdoor zijn deze leningen meegenomen in het totaalbedrag waarvoor de gemeente direct garant zou staan. Zoals bovenstaand beschreven geeft de verdeelsleutel aan welk deel van de lening toerekenbaar is aan de gemeente en zegt dit niets over de garantstelling. In de jaarverslaglegging over 2023 is voor alle WSW leningen het bedrag vermeld waarvoor wij in de achtervang staan. Wij staan voor deze leningen niet direct garant.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 18.400.000	Zeer klein (5%)	I	1

Risico: Verstrekte langlopende leningen
De gemeente heeft in het verleden een aantal langlopende leningen verstrekt aan o.a. De Bildtse Slag (gymlokaal) waarvan de restantsom nog € 1.302.000 is. Dit bedrag is in 2023 verhoogd doordat er twee geldleningen zijn verstrekt aan Bloemketerp ter hoogte van afgerond € 225.000 (warmteboiler en energiekosten). De verstrekte lening aan Bloemketerp voor de gestegen energiekosten zal naar verwachting worden afgelost in 2024 met de 'Rijksbijdrage compensatie meerkosten energie'. De

verstrekte lening voor de warmteboiler zal naar verwachting worden afgelost in 2024 middels een ISDE subsidie van het RVO.
Daarnaast is er een lening toegezegd aan de MFC Menaam van € 472.000. De kans dat een lening niet wordt afgelost aan de gemeente is zeer klein maar wel aanwezig. Voor verstrekte langlopende geldleningen is een bestemmingsreserve gevormd.
Stand per 1 januari 2024: € 106.609.

Risicobeheersing
De mogelijkheden van risicobeheersing zijn beperkt.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 1.774.000	Zeer klein (5%)	I	1

Risico: Inrichtingsplan Franekeradeel-Harlingen
Door jarenlange gas- en zoutwinning in Waadhoeke is schade ontstaan door bodemdaling. Deze bodemdaling is vooral voor de landbouw en de waterhuishouding een groot probleem. Om de schade te herstellen/compenseren is het Gebiedsproject Franekeradeel-Harlingen opgestart. In het inrichtingsplan zijn maatregelen opgenomen gericht op verbetering van de waterhuishouding, infrastructuur, recreatie, landschap en cultuurhistorie. Ook zit een ruilverkaveling in het plan.

Bij dit project is een groot aantal partijen betrokken: Provincie Fryslân (projectleiding), Wetterskip Fryslân, Frisia Zout BV, Vermillion Gas&Oil, gemeente Harlingen, gemeente Waadhoeke (de betalende partijen), Agrarische sector, Federatie van Dorpsbelangen en de Friese Milieufederatie. Het totale plan bevat ongeveer € 50 miljoen aan maatregelen. De gemeente Waadhoeke draagt ongeveer € 3,7 miljoen bij aan het plan. Hierin is begrepen € 1,8 miljoen voor de Maatschappelijke Plus. De Maatschappelijke Plus (MP) heeft met name betrekking op de herinrichting van de dorpen Sexbierum, Oosterbierum en Tzummarum.

De uitvoering van werken in het kader van de bodemdaling is zo goed als afgerond en de aanbestedings- en uitvoeringsrisico's worden als zeer klein geschat en worden gerelateerd aan de bijdrage van de gemeente. Na afrekening van de MP is er nog restbudget beschikbaar. Dit restbudget wordt weer ingezet in de streek.
De grondaankopen voor met name de ruilverkaveling worden door de betalende partijen voor gefinancierd: totaal voor plm. € 15 miljoen. De financiering door Waadhoeke bedraagt plm. € 750.000. Bij de afronding van de ruilverkaveling (gepland in 2025) worden de betalingen terug gestort.

Sluitstuk van het Inrichtingsplan is de ruilverkaveling. Daarin wordt een aantal ha. toebedeeld aan de gemeente. Zoals de ondergrond voor de verbreding van de Ottemaleane/Kapellewei, de ondergrond van het fietspad Tzummarum - Boer en de landbouwweg ten zuiden van Pietersbierum.

De uiteindelijke eindafrekening van dit Inrichtingsplan kan afwijken van het beschikbare budget waardoor het niet past binnen het beschikbaar gestelde budget van € 3.700.000. Er is nog wel een aantal risico's zoals de bijdrage van de gezamenlijke eigenaren en de hoge kostenstijgingen van de laatste jaren. De kans op overschrijding is het laatste jaar toegenomen. Enerzijds omdat de betalende partijen en daarmee ook de gemeente een deel van de bijdrage van de gezamenlijke eigenaren overnemen. Anderzijds is er nog onzekerheid over de kosten voor de gemeente in het kader van de Lijst Geldelijke Regeling (LGR). In deze regeling worden de ingebrachte- en toebedeelde gronden financieel verrekend. Tegen de ontwerp LGR is bezwaar ingediend. De overbedeling is naar onze mening al (deels) financieel voldaan via onze bijdrage van € 3,7 miljoen.
Risicobeheersing

Voor het gehele plan is een risicoanalyse gemaakt. Deze analyse wordt gebruikt bij de uitvoering en monitoring van het inrichtingsplan.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 3.700.000	Zeer klein (5%)	I	1
€ 750.000	Zeer klein (5%)	I	1

Risico: Verzelfstandigd Openbaar Onderwijs
Financiële verantwoordelijkheid bij verzelfstandigd openbaar onderwijs. Als er tekorten ontstaan bij het openbaar onderwijs blijven de gemeenten eindverantwoordelijk.

Risicobeheersing
Een commissie van toezicht bestaande uit bestuurders. Periodieke (kwartaal) rapportages en periodiek overleg.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 1.000.000	Klein (25%)	I	1

Risico: Geluidswal Menaam
In 2008 is een aanlegvergunning door de gemeente Menameradiel afgegeven. Er zijn nadien vele juridische bestuursrechtelijke procedures gevoerd over deze vergunning en over de omvang, vormgeving en samenstelling van deze grondwal. De vergunninghouder i.c. de voormalige grondeigenaar is bij dagvaarding van 16 april 2021 een civiele procedure gestart bij de rechtbank Noord-Nederland, locatie Leeuwarden i.v.m. onrechtmatig genomen, althans door de rechter vernietigde besluiten van de gemeente en de provincie Fryslân. Bij akte d.d. 21 juli 2021 heeft zij haar eis gewijzigd. Zij vordert dat de gemeente en de provincie hoofdelijk worden veroordeeld een bedrag te voldoen van afgerond € 2.378.342 vermeerderd met rente en kosten. De advocaat van de gemeente, de provincie en de verzekeraars van beide overheden heeft in het najaar van 2021 een conclusie van antwoord ingediend. Partijen zijn vervolgens in overleg gegaan om te proberen de zaak in der minne te regelen. De procedure bij de rechtbank wordt zolang aangehouden.

Bij dagvaarding van 31 december 2021 is een andere voormalige eigenaar van de grondwal een procedure gestart tegen de gemeente. Partijen zijn tezamen met de provincie en de verzekeraars van de beide overheden in overleg getreden. In 2022 is tussen partijen een schikking bereikt (€ 82.500), waarna de procedure bij de rechtbank is doorgehaald.

Risicobeheersing
De gemeente heeft de best estimate, die is opgesteld door het door de verzekeraar ingeschakelde expertisebureau Lengkeek, ontvangen. Lengkeek heeft de schade ingeschat op circa € 485.000. De verzekeraar heeft laten weten, dat voor vermogensschade een verzekerd bedrag van € 1.250.000 per aanspraak geldt. Dit bedrag behelst de kosten voor verweer en een eventuele schadevergoeding.

Zoals hierboven aangegeven is er reeds een schadevergoeding uitgekeerd. Het verzekerd bedrag is verminderd met een bedrag van € 82.500 tot een bedrag van € 1.167.500 minus de kosten van verweer.

De vordering (€ 2.378.342 x 50 % = € 1.189.171) in de nog lopende zaak is blijkens de akte beperkt (€ 21.671) hoger dan het verzekerd bedrag (€ 1.167.500). Uitgaande van de best estimate en de hoofdelijke aansprakelijkheid tussen de beide overheden is de kans gering, dat de gemeente voor een deel van het uiteindelijke schadebedrag niet verzekerd is. Niettemin dient de gemeente nog wel

met de mogelijkheid rekening te houden dat niet alle schade verzekerd is. Het risico (€ 21.671) is kleiner dan € 250.000. Om deze reden is het risico als nihil opgenomen.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 0	Gemiddeld (50%)	I	1

Risico: Plafond BTW Compensatiefonds (BCF)
Het is onzeker wat de ruimte onder het Plafond van het BTW Compensatiefonds gaat doen in de komende jaren en of er ruimte blijft onder het plafond. De ruimte kan ook negatief worden. In dat geval komt de negatieve ruimte ten laste van het gemeentefonds.
Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft in afstemming met de VNG en de provinciale toezichthouders een advies opgesteld. Gemeenten mogen in de meerjarenraming voor de ruimte onder het plafond maximaal rekening houden met de laatst gerealiseerde ruimte. Uit voorzichtigheid is er rekening gehouden gehouden met een lagere ruimte onder het plafond in de meerjarenraming 2024-2027 (€ 425.000) . De definitieve afrekening volgt in de meicirculaire van 2024.

Risicobeheersing
We volgen de berichtgeving.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 425.000	Zeer Klein/klein (10%)	S	2

Risico: Stelpost Jeugd
Rijk en VNG werken op dit moment aan de Hervormingsagenda jeugdzorg. Deze zal naar verwachting dit najaar worden afgerond. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren 2022 en 2023 reeds aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW). Voor 2024 en 2025 zijn de bedragen geconcretiseerd in de meicirculaire 2023. In 2024 bedraagt het € 3,8 miljoen en in 2025 € 2,4 miljoen. Het rijk heeft over 2026 en 2027 nog geen middelen toegezegd. Het risico is om deze reden in deze jaren nog steeds aanwezig en bedraagt afgerond in 2026 € 0,8 miljoen en € 0,6 miljoen in 2027.

Daarnaast mogen gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparing op de uitgaven van € 500 miljoen in 2025, € 500 miljoen in 2026 en vanaf 2027 € 511 miljoen (structureel) als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken.
In het principeakkoord Hervormingsagenda Jeugd geeft het Rijk aan voor deze besparing verantwoordelijkheid te nemen. Als het niet lukt om tijdig maatregelen te treffen dan worden de gemeenten gecompenseerd via het Gemeentefonds. De verwachting is dat in 2024 en mogelijk 2025 deze compensatie geëffectueerd zal worden. Voor de jaren daarna bestaat er nog grote onduidelijkheid welke maatregelen welk financieel effect zullen hebben. Het risico bedraagt € 1,4 miljoen.

Risicobeheersing
We volgen de berichtgeving.

Max. financieel risico	Kans	I/S	Factor
€ 2.200.000	Zeer klein (5%)	S	1

Verzameltabel risicobeheersing

Risico Bedragen x € 1	Toelichting risico	Maximaal financieel risico	Kans	S/I	Factor
Grondexploitatie					
Waddenglas	Belangrijkste risico is een stagnerende ontwikkeling van de glastuinbouwsector.	3.450.000	5%	I	1
Kie-1	Belangrijkste risico is de stagnerende verkoop. Er is een voorziening gevormd, deze is al in mindering gebracht op het financieel risico.	0	5%	I	1
Kie-2	Vertraging aanleg nutsleidingen	570.000	75%	I	1
Alvestedenwyk	Grond weer in eigendom bij gemeente, diverse scenario's denkbaar, onzekerheid over nog te nemen besluit.	13.300.000	35%	I	1
Totaal risico grondexploitatie		**17.320.000**			
Kapitaalgoederen					
Beheerplannen, Baggerplan 2022-2030	Niet opgenomen werkzaamheden in het baggerplan 2022-2030	0	50%	I	1
Beheerplannen, alternatieven	In de beheerplannen zijn ten aanzien van het groot onderhoud alternatieven doorgevoerd gericht op kostenbesparing.	1.000.000	50%	I	1
Beheerplannen, seizoenschade	Het onderhoudsniveau is gesteld op sober doch doelmatig. Keerzijde hiervan is dat de kans op acuut op te pakken achterstallig onderhoud	1.000.000	25%	I	1
Beheerplannen, misschatting	De kans is aanwezig dat extra onderhoud moet worden uitgevoerd. Dit brengt een risico met zich mee.	500.000	25%	I	1
Beheerplannen, vervuilde bodemlocaties	Niet alle vervuilde bodemlocaties binnen de gemeente zijn in beeld gebracht.	500.000	25%	I	1
Totaal risico kapitaalgoederen		**3.000.000**			
Overige financiële risico's met een incidenteel karakter					
Vangnetuitkering WWB	Risico op (gedeeltelijk) niet honoreren aanvraag	0	25%	I	1
Sociaal Domein	Variabelen m.b.t. inkoop en het aanbieden van zorg zijn nog onzeker.	5.514.000	50%	S	2
Gewaarborgde leningen	De gemeente staat borg voor leningen aan diverse organisaties en stichtingen	18.400.000	5%	I	1
Langlopende leningen	Risico dat de leningen niet worden terugbetaald door de desbetreffende organisatie	1.774.000	5%	I	1
Inrichtingsplan Franekeradeel-Harlingen	Aanbestedings- en uitvoeringsrisico's. Inclusief de maatschappelijke plus.	3.700.000	5%	I	1

Risico Bedragen x € 1	Toelichting risico	Maximaal financieel risico	Kans	S/I	Factor
	Voorfinanciering grondaankopen	750.000	5%	I	1
Openbaar Onderwijs	Verzelfstandigd openbaar onderwijs, gemeenten eindverantwoordelijk	1.000.000	25%	I	1
Geluidwal Menaam	Juridische procedure	0	50%	I	1
Plafond BCF	Ruimte onder plafond BCF	425.000	10%	S	2
Stelpost Jeugd	Extra structurele middelen jeugd	2.200.000	5%	S	1
Totaal overige financiële risico's		**33.763.000**			
Totaal benoemd risico		**54.083.000**			

De ratio weerstandsvermogen bedraagt: $\frac{\text{€ 14.736.000}}{\text{€ 16.400.000}}$ = 0,90 (matig)

De stand van de algemene reserve is tot en met de 5e begrotingswijziging 2024, aangevuld met claims en andere verplichtingen.
De kwantificering van de gelopen risico's is met behulp van Naris berekend op € 17,5 miljoen. Hierbij dient er rekening worden gehouden dat er een reserve grondexploitatie is gevormd ter dekking van de risico's binnen de grondexploitatie. De stand van de reserve grondexploitatie is per 31-12-2023 € 1.125.335 (afgerond € 1,1 miljoen).

Hierdoor wordt er ingeschat dat de gemeente € 16,4 miljoen aan risico's loopt (€ 17,5 miljoen - € 1,1 miljoen).

B. Niet gekwantificeerde risico's, ontwikkelingen en onzekerheden

De niet-gekwantificeerde risico's hebben ook een (negatief) effect op de bedrijfsvoering en/of de financiële positie. Het effect is echter niet meetbaar gemaakt in euro's. Hieronder is een groot aantal risico's en onzekerheden benoemd, zowel eenmalig, structureel, groot, klein, etc. De volgorde van presentatie geeft geen indicatie van prioriteit of rangorde. We melden deze onderwerpen om een zo goed mogelijk beeld te geven van wat er speelt bij ons en in de omgeving van gemeenten.

Materieel begrotingsevenwicht

De (meerjaren) begroting moet materieel in evenwicht zijn, dat wil zeggen, dat structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten. Omdat een gemeente per definitie meer wensen dan mogelijkheden heeft zal er altijd spanning op de beschikbare middelen en dus ook op het begrotingsevenwicht staan. Daarnaast zullen zich onmiskenbaar autonome ontwikkelingen voordoen waarmee geen rekening kon worden gehouden.

Risicobeheersing

Om te voorkomen dat er teveel middelen worden ingezet wordt in de meerjarenbegroting altijd het jaar met de minst gunstige begrotingspositie als uitgangspunt genomen. Hierbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met toekomstige (autonome) ontwikkelingen in zowel de baten als de lasten.

Kapitaallasten

Conform de nota Reserves en Voorzieningen wordt alle bespaarde rente ten gunste van de exploitatie gebracht, met uitzondering van de bespaarde rente over het saldo van de algemene reserve boven de € 15,0 miljoen. Gevolg van dit besluit is dat de omvang van de reserves en/of voorzieningen direct van invloed zijn op de (rentelasten/baten in de) exploitatie en dat hierdoor de verschillen tussen begroting en rekening per jaar kunnen wisselen, zowel positief als negatief.

Risicobeheersing

Door mutaties in de overige reserves en voorzieningen is de verwachte rente-bate aangepast. In het meerjarenbeeld is rekening gehouden met een afname van de reserves en voorzieningen.

Rijksbeleid (o.a. gemeentefonds, decentralisaties)

Het rijksbeleid is van grote invloed op de gemeentelijke organisatie. Bezuinigingen, decentralisatie van taken, herijking van het gemeentefonds zijn actuele onderwerpen die tot onzekerheden in het (financieel) beleid leiden. Actueel is de herziening van het gemeentefonds.

Risicobeheersing

De ontwikkelingen in het rijksbeleid worden op de voet gevolgd en waar mogelijk vertaald in maatregelen. Ten aanzien van de decentralisatie van taken is het uitgangspunt dat taken uitgevoerd worden op basis van beschikbaar budget. Risico's in uitvoering en bedrijfsvoering worden beheerst door de samenwerking met omliggende gemeenten te zoeken.

Kosten juridische bijstand bij gegrond verklaarde bezwaren

Burgers hebben de mogelijkheid om bij de indiening van bezwaar- en/of beroepschriften tegelijk te verzoeken de kosten van juridische bijstand vergoed te krijgen. De gemeente is verplicht deze kosten te vergoeden als een bezwaar en/of beroep gegrond wordt verklaard en vaststaat dat het besluit waartegen de gronden van bezwaar en/of beroep zich richtten, onrechtmatig is genomen.

Risicobeheersing

De gemeente heeft een beperkte capaciteit in huis als het gaat om juridische ondersteuning bij bezwaar en beroep. Bij specifieke casussen wordt er ingehuurd.

Verzekeringen
De gemeente is in de meeste gevallen voor risico's betreffende brand en storm verzekerd. Als basis daarvoor geldt de verzekerde waarde zoals die ten tijde van het afsluiten van de verzekering bekend was. De verzekerde waarden worden geïndexeerd en zijn per definitie op niveau. In 2021 was het noodzakelijk om de brandverzekering aan te besteden. Dit heeft voor de begroting 2022 / 2023 geleid tot een uitzetting van de kosten. Eind 2023 loopt het verzekeringscontract af en is het derhalve noodzakelijk om wederom aan te besteden.
Eisen door ICT- en beveiligingsontwikkelingen naast extra aanschaf en vernieuwing van inventaris, computers e.d. leiden tot verandering. Wijzigingen wat betreft de verzekerde waarden moeten geregistreerd worden.

Risicobeheersing
Preventiebeleid draagt bij tot beperking van risico's.

WA-verzekeringen en fraude risico's
Op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid is in de jurisprudentie een verschuiving waarneembaar, waardoor de positie van de 'benadeelde' ten opzichte van de bestuursorganen sterker wordt. Ook is de aansprakelijkheid van werkgevers verruimd. Er is een toenemende claimbereidheid te bespeuren. De risico's van besturen worden hierdoor vergroot.

Risicobeheersing
Preventiemaatregelen ter voorkoming van fraude in relatie tot integriteit.

Automatisering/ICT
Automatisering en ICT zijn essentieel voor onze (kritische) bedrijfsprocessen. Dit vereist niet alleen dat systemen up-to-date zijn en blijven, maar ook dat we voorbereid zijn op mogelijke uitval. Het beheer van onze ICT-omgeving is ondergebracht bij het Shared Service Centrum Leeuwarden (SSC). De kwaliteitsafspraken en -eisen voor onze ICT-omgeving zijn vastgelegd in een servicelevel agreement (SLA) en dossier afspraken procedures (DAP).

Risicobeheersing
De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) biedt een praktische benadering voor actief risicomanagement, waarbij drie beveiligingsniveaus (BBN1, BBN2 en BBN3) worden onderscheiden. Elk niveau omvat een verplichte set beveiligingsmaatregelen. We hebben maatregelen geïmplementeerd om zowel de kans als de impact van risico's te verminderen. We voeren jaarlijks onder meer een RI&E Informatiebeveiliging uit om te beoordelen of er aanvullende maatregelen nodig zijn om specifieke risico's te beheersen.

We voeren jaarlijks samen met het SSC een uitwijktest uit. Tijdens deze test simuleren we een situatie waarbij bijvoorbeeld ICT-systemen, (netwerk)verbindingen of datacenters uitvallen. Hierbij wordt een back-up- en herstelsituatie gesimuleerd. Deze activiteit maakt ook deel uit van het informatiebeveiligingsplan en draagt bij aan een effectief bedrijfscontinuïteitsbeheer.

Privacy & informatieveiligheid
De ambitie van Waadhoeke is om in 2025 'Persoonlijk, dichtbij en online' met de gemeenschap samen te werken. Nieuwe technologieën en inzichten zorgen daarbij voor snelle veranderingen in de digitale samenleving. Het dreigingsbeeld 2023 - 2024 beschrijft de grootste risico's en dreigingen voor gemeenten op het gebied van informatiebeveiliging en gegevensbescherming. De belangrijkste risico's, zoals uitval van de dienstverlening, verstoringen in de bedrijfsvoering en het in verkeerde handen vallen van vertrouwelijke informatie, worden veroorzaakt door de meest actuele dreigingen, zoals meer ransomware met destructievere gevolgen, steeds toenemende en ernstigere

kwetsbaarheden in software, en gevaren in ketens die buiten het zicht liggen. Gemeente Waadhoeke is zich hiervan zeer bewust.

Risicobeheersing
Voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) blijft het uitgangspunt. We treffen passende maatregelen om zowel onze data als onze systemen te beschermen. Voor de eisen met betrekking tot de beheeromgeving van ICT sluiten wij aan bij het beveiligingsplan van het Shared Service Centrum (SSC). De verbeterpunten die voortkomen uit onze zelfevaluatie en controles nemen we mee bij het opstellen, uitvoeren en bijstellen van ons informatiebeveiligingsbeleid, inclusief domeinspecifiek informatiebeveiligingsbeleid, voor de komende jaren.

Gemeente Waadhoeke toetst nieuwe verwerkingen van persoonsgegevens aan de basisbeginselen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), voert Data Protection Impact Assessments (DPIA's) uit en houdt een register bij van datalekken.De gemeente heeft een Functionaris Gegevensbescherming aangesteld, die ook deelneemt aan diverse overleggen in de regio/provincie. Zowel nieuwe als bestaande medewerkers krijgen trainingen op het gebied van informatieveiligheid en privacy. Communicatie vindt regelmatig plaats via MijnWerk, en periodiek wordt gebruik gemaakt van (externe) programma's om het kennisniveau en de weerbaarheid van de organisatie te vergroten.

BTW
Voor projecten met derden die met steun van de gemeente worden gefinancierd, of projecten waarvan de gemeente de projectleider is met steun van derden, is het erg belangrijk dat de btw component niet vergeten wordt. Deze vorm heeft vaak te maken met mengpercentages. Voorafgaand aan de uitvoering van het project is toestemming van de belastingdienst wenselijk.

Voor de specifieke uitkering sport is € 184 miljoen (macro) beschikbaar in 2023. De gemeente Waadhoeke heeft een bedrag van € 252.710 aangevraagd. De aanvragen van iedere gemeente oversteeg het macrobudget wat er beschikbaar is gesteld. Hierdoor heeft de gemeente een voorschot uitgekeerd gekregen dat 68,81% was van de originele aanvraag (€ 172.089). De gemeente Waadhoeke loopt een risico voor het verschil tussen de originele aanvraag en het uitgekeerde bedrag.

De regeling SPUK Sport loopt tot en met 2023. De laatste aanvraagronde is van januari tot maart 2023. Over de voortzetting van SPUK Sport is nog geen definitief besluit genomen. De middelen zullen echter op een nog nader te bepalen manier bij de gemeenten terecht komen. Zodra hier meer over bekend is, wordt dit aan de gemeente bekend gemaakt.

Risicobeheersing
Periodiek en ad hoc overleg tussen afdeling Financiën en vakafdelingen. Daarnaast worden kredietaanvragen en boekingen gescreend op btw-vraagstukken.

Horizontaal toezicht
De gemeente Waadhoeke heeft gekozen voor Horizontaal Toezicht (HT). Op deze manier vervalt, op termijn zodra er sprake is van aangepast toezicht, de 5-jaarlijkse controle en worden (nadelige) verrassingen achteraf voorkomen. Bij HT gaat het om het proces dat de belastingdienst bij alle fiscale facetten wordt betrokken. Vooraf en open overleg met de belastingdienst is hierbij belangrijk.
Een van de onderdelen die de gemeente moet ontwikkelen is het zgn. Tax Control Framework (TCF). Hierin worden alle processen die te maken hebben met fiscaliteit beschreven. De voortgang van de ontwikkeling van dit TCF is mede bepalend voor het in stand blijven van het convenant en voor het bereiken van aangepast toezicht.

Risicobeheersing
Borging in processen en toepassen van interne controles.

VPB
Vanaf 1 januari 2016 zijn gemeenten vennootschapsbelastingplichtig.
De inventarisatie en implementatie van de Vpb-plicht en het doen van aangifte voor de eerste jaren is met behulp van Caraad Belastingadviseurs gedaan.

UIt de inventarisatie blijkt dat gemeente Waadhoeke 3 activiteiten met enige "winstpotentie" heeft waarover mogelijk Vpb verschuldigd is:
- het straat parkeren, maar deze is voor de Vpb vrijgesteld,
- het zich ontdoen van huishoudelijke afvalstoffen tegen een positieve opbrengst,
- en de grondexploitatie,
De opbrengst op restafval is gering zodat de Vpb zeer klein is.
De grondexploitaties komen in 2018, 2019 en 2020 niet door de spreekwoordelijke 'ondernemerspoort' waardoor er geen Vpb verschuldigd is.
De aangiften vennootschapsbelasting 2018 t/m 2020 worden gevolgd door de belastingdienst, ten aanzien van de activiteit afval is de Belastingdienst derhalve akkoord met onze pragmatische aanpak.
De aangifte Vpb 2022 is inmiddels ingediend (deadline 1 mei 2024) en betreft slechts afval.
Voor 2023 is een voorlopige aanslag ontvangen en betaald.

De wetgeving en jurisprudentie over de Vpb voor gemeenten is nog volop in beweging.
Elk jaar moet opnieuw de Vpb-plicht beoordeeld worden.

Risicobeheersing
Goed volgen van de Vpb-regelgeving en -jurisprudentie die nog in beweging is.
Bij nieuwe activiteiten alert zijn op mogelijke gevolgen voor de Vpb.
Bij de nieuwe Grondexploitatie-opzetten de jaarlijkse actualisatie van de Vpb meenemen.

Leerlingenvervoer
Gemeenten zijn verplicht een regeling vast te stellen op basis waarvan ouders van leerlingen - onder bepaalde voorwaarden - aanspraak kunnen maken op bekostiging van vervoer van en naar school. Het vervoer omvat leerlingen van basisscholen, speciale scholen voor basisonderwijs en scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs. Leerlingen van het regulier voortgezet onderwijs die gehandicapt zijn kunnen in principe ook in aanmerking komen voor bekostiging van het vervoer.
Uitgangspunt van de regeling is een bekostiging op basis van het openbaar vervoer. Als dat niet mogelijk is kan aangepast vervoer bekostigd worden.

Risicobeheersing
Het leerlingenvervoer is een zogenaamde "open-eind-regeling". Dit betekent dat het aantal aanvragen en de daarmee gepaard gaande kosten moeilijk in te schatten zijn.

Peuterspeelzalen
De bekostigingssystematiek is dat ouders een inkomensafhankelijke bijdrage betalen voor deelname aan het peuterspeelzaalwerk. Afhankelijk van het inkomen krijgen ouders een toeslag van de Belastingdienst. Bij kostwinnersgezinnen wordt deze toeslag (een vast bedrag per kind) door de gemeente betaald. Het aantal kinderen dat van deze voorziening gebruik maakt fluctueert elk jaar.

Risicobeheersing
De bijdrageregeling is een zogenaamde "open-eind-regeling". Dit betekent dat het aantal aanvragen en de daarmee gepaard gaande kosten moeilijk in te schatten zijn.

Algemene risico's verbonden aan het subsidiëren van instellingen

De gemeente Waadhoeke verstrekt jaarlijks vele subsidies, van kleine bedragen tot vele tonnen. Risico's liggen er vooral op het gebied van de gesubsidieerde instellingen die grotendeels gefinancierd worden door de gemeente en die een bestuurlijke relatie met de gemeente hebben. Als er iets mis gaat dan wenden de instellingen zich veelal tot de gemeente voor een (financiële) oplossing .

Risicobeheersing

Tussentijds voortgangsgesprek met instellingen die substantieel subsidie ontvangen (groter dan € 50.000), in gesprek gaan als er problemen gesignaleerd worden, controle- of beoordelingsverklaring bij de jaarstukken.

Beschermd wonen

Tot op heden worden de taken uitgevoerd via Centrumgemeenten, in ons geval Leeuwarden. Met ingang van 2018 ligt het financieel risico al bij de gemeente. De tekorten in eerdere jaren (2018 en 2019) zijn door de inzet van het regionale expertiseteam teruggebracht en sinds 2020 is er een klein overschot. Hieruit blijkt dat de genomen maatregelen door SDF voldoende effect hebben gehad in het terugdringen van het tekort.
Het was de bedoeling dat het nieuwe verdeelmodel van beschermd wonen ingevoerd zou worden per 1 januari 2024. De invoering van dit nieuwe verdeelmodel is uitgesteld tot 1 januari 2025. Meer informatie zal worden bekend gemaakt in de meicirculaire 2024.

Risicobeheersing

Regelmatig overleg en afstemming met SDF. Daarnaast actieve monitoring van informatie over de nieuwe herijking van de middelen voor beschermd wonen.

Ziekteverzuim

In de CAO gemeenten, zoals die geldt vanaf 1 januari 2023, is bepaald dat een zieke medewerker in de eerste 52 weken van zijn afwezigheid recht heeft op 100% doorbetaling van het salaris. In de 52e tot en met de 104e week van zijn afwezigheid is dit percentage 70%.

De werkgever en werknemer spannen zich samen in om de zieke medewerker zo snel mogelijk weer aan het werk te krijgen. Met name in de eerste weken van afwezigheid wegens ziekte voert de werkgever zelf de regie op de bedrijfsgezondheidszorg en de verzuimbegeleiding. Uitgangspunt daarbij is snel en effectief ingrijpen en het verzuim bekorten. Vanaf dag 1 is de direct leidinggevende verantwoordelijk voor de verzuimbegeleiding. Na 3 weken neemt de arbodienst en bedrijfsarts de verzuimbegeleiding voor een deel over in met name een adviserende rol richting de werkgever.

Het ziekteverzuimpercentage bedroeg op 31-12-2023 6,69%.

Risicobeheersing

Ziekteverzuimbegeleiding als gezamenlijke inspanning en sturing van leidinggevende, arbodienst en bedrijfsarts.
Vanuit het werkbelevingsonderzoek en rapportages van de arbodienst extra aandacht voor thema werkdruk in relatie tot verzuim, o.m. door verdiepingssessies in MO.
Maatregelen gericht op preventie zoals coaching, stimuleren van een gezonde leefstijl, aanbieden van een preventief medisch onderzoek (PMO).

Wet WIA

Sinds 2006 hebben we te maken met de WIA (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen). De WIA regelt onder meer de arbeidsongeschiktheidsuitkering voor medewerkers die 2 jaar of langer ziek zijn en die volgens het UWV (deels) blijvend arbeidsongeschikt zijn. De WIA voorziet in deze situaties in

een inkomensvoorziening voor medewerkers die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn (IVA) en die voor een deel of tijdelijk volledig arbeidsongeschikt zijn (WGA).
Gemeente Waadhoeke is eigen risicodrager voor de WGA en Ziektewet. Een eigen risicodrager betaalt voor een periode van 10 jaar zelf de WGA-uitkeringen van de (ex)-werknemers. De werkgever is tijdens deze periode van 10 jaar eveneens zelf belast met de re-integratie van zijn arbeidsongeschikte (ex)-werknemers.
Deze wijziging vraagt een nog actievere en zorgvuldiger hantering van het ziekteverzuimbeleid. Regelmatige toetsing in hoeverre het huidige beleid voldoet aan nieuwe wetgeving moet zeker plaatsvinden.

Risicobeheersing
Bij verwachte WIA-instroom van een medewerker, vroegtijdig melden van de WGA-gerechtigde bij en inschakelen van de casemanager van HCS. HCS voert vervolgens het casemanagement uit en verzorgt de begeleiding en ondersteuning bij de re-integratie. Doel hiervan is medewerkers zo snel mogelijk te begeleiden naar een plek waar ze hun restverdiencapaciteit kunnen inzetten, waardoor de kosten voor ons als eigen risicodrager worden beperkt.

Keuzepensioen
Een gemeentelijke organisatie is op grond van het Pensioenreglement verplicht deelnemer in het ABP. Een werknemer bouwt tijdens zijn actieve periode pensioen op bij het ABP.
Met het ABP-keuzepensioen kan een werknemer zelf het moment kiezen waarop het pensioen in gaat. Dat kan al vanaf de 60e verjaardag, maar moet uiterlijk 5 jaar ná de AOW-gerechtigde leeftijd in gaan.
De medewerker heeft binnen het ABP-keuzepensioen diverse keuzemogelijkheden:

- het moment waarop het keuzepensioen in gaat;
- het pensioen (gedeeltelijk) laten ingaan en daarnaast (gedeeltelijk) blijven werken;
- eerst een hoger en later een lager pensioen ontvangen, of andersom;
- een gelijkblijvend inkomen, vóór en ná de AOW-leeftijd;
- het verhogen van het pensioen met (een deel van) het nabestaandenpensioen.

Dit onvoorspelbare vraagt een grote mate van flexibiliteit van de organisatie.

Risicobeheersing
De mogelijkheden van risicobeheersing zijn beperkt.

WW en bovenwettelijke WW
De Werkloosheidswet (WW) is ook van toepassing op overheidspersoneel. We zijn als gemeentelijke organisatie verplicht eigenrisicodrager voor de WW. Dit houdt in dat de kosten van WW-uitkeringen van ex-medewerkers voor rekening van de werkgever zijn. Het betekent daarnaast ook dat de werkgever wettelijk verantwoordelijk is voor de re-integratie van zijn ex-medewerkers met als doel om deze medewerkers weer aan het werk te krijgen.
In 2015 is de WW op een aantal onderdelen versoberd (vertraagde opbouw en verkorting maximale duur van de WW-uitkering). Afgesproken is om deze versoberingen in opbouw en duur te repareren. Dit vindt plaats door een zgn. reparatie-uitkering.

Risicobeheersing
We investeren in re-integratiebegeleiding van de ex-medewerkers. Om er voor te zorgen dat de ex-medewerkers zo snel mogelijk uitstromen naar werk en dus geen geld meer kosten voor de werkgever.

Voor de reparatie-uitkering betalen werknemers een kostendekkende werknemerspremie. De ingehouden werknemerspremies worden centraal gereserveerd. Daaruit worden eventuele WW-uitkeringen van ex-medewerkers betaald.

Krapte op de arbeidsmarkt
De schaarste op de arbeidsmarkt en problemen met betrekking tot de levering van goederen en diensten door onze leveranciers leiden tot vertragingen en prijsstijgingen. Niet te voorspellen is of en hoe snel de vertragingen weer ingehaald kunnen worden en hoe de prijzen zich gaan ontwikkelen.

Risicobeheersing
De mogelijkheden van risicobeheersing zijn beperkt.
Risico's zitten in veel meer vakgebieden, de krapte op de arbeidsmarkt is momenteel een landelijk probleem. Beheersing van de risico's blijft derhalve een punt van aandacht.

Verbonden partijen
De gemeente Waadhoeke neemt deel in een aantal verbonden partijen. Dit zijn partijen die gemeentelijke taken in opdracht van de gemeente uitvoeren.
Gemeenten lopen een aantal risico’s ten aanzien van verbonden partijen. Het gaat hierbij o.a. om:

- Financiële tekorten bij verbonden partijen;
- Taken, doelstellingen en prestaties worden niet gerealiseerd;
- Onvoldoende sturingsmogelijkheden door de organisatievorm (bijvoorbeeld door verschillende inzichten bij de deelnemers in een Gemeenschappelijke Regeling)

De verbonden partijen worden afzonderlijk toegelicht in de paragraaf Verbonden Partijen in deze jaarrekening. In deze paragraaf worden bovengenoemde zaken vermeld zodra deze van toepassing zijn bij één van de verbonden partijen.

Risicobeheersing
Door duidelijke afspraken met verbonden partijen, een frequente rapportage/verantwoording door verbonden partijen aan de gemeente en periodieke ambtelijke overleggen wordt het inzicht in het functioneren van de verbonden partijen vergroot. Hiermee wordt getracht de gelopen risico's te minimaliseren.

Overdracht oevers en vaarwegen
Waadhoeke neemt deel in een provinciaal onderzoek naar oevers en eigendom. Inmiddels zijn vijf varianten voor het beheer en onderhoud van oevers langs vaarwegen uitgewerkt en is gevraagd een voorkeursvariant te onderschrijven. Uitgaande van variant 5 krijgt de gemeente 27 km in beheer en onderhoud.

Risicobeheersing
De Stuurgroep Oevers (waarin gemeente Waadhoeke deelneemt) en het Provinciaal Bestuurlijk Overleg Water (PBOW) willen proberen om tot een eenduidig gezamenlijk advies te komen aan provinciale staten en gedeputeerde staten. Insteek is dat de Friese gemeenten een unaniem gezamenlijk advies uitbrengen aan de provincie.
Overigens ligt de uiteindelijke keuze voor toewijzing bij de provincie. Ook zonder consensus over een toewijzingsmethode kan de provincie eigenhandig op basis van de Waterwet het beheer en onderhoud toewijzen.
Als alle partijen besluiten om mee te gaan met de voorkeursvariant kan in 2024 door de provincie een besluit genomen worden. Over de gemeentelijke bijdrage aan het gezamenlijk in te stellen oeverfonds is in 2023 door de raad een besluit genomen.

WOZ van Dijkwoningen

Bij het samengaan van de voormalige gemeenten speelde dat een aantal inwoners van de voormalige gemeente het Bildt bezwaar hadden gemaakt tegen de WOZ-waarde 2017, waarbij werd verwezen naar de uitspraak van de Hoge Raad d.d. 4 maart 2016 . De Hoge Raad heeft – kort gezegd – in deze uitspraak over zogenaamde 'waterverdedigings- en beheersingswerken' geoordeeld, dat de grond die bij het waterverdedigingswerk hoort, niet meegerekend moet worden bij het bepalen van de WOZ-waarde van het onroerend goed waar deze grond onderdeel van uitmaakt. Als nieuwe gemeente heeft het college van B&W begin 2018 besloten de WOZ-waardes van 1300 dijkwoningen te herzien. De waarde van de grond van het waterverdedigingswerk wordt niet volledig meegerekend in de WOZ-waarde over 2017. Wanneer het verschil tussen de oude en herziene WOZ-waarde meer dan 20% bedraagt en minimaal € 5.000, worden de eigenaren ook gecompenseerd over de jaren 2013 tot en met 2016. In verband met het gelijkheidsbeginsel zijn niet alleen de aanslagen van de bewoners van de Oudebildtdijk die een bezwaarschrift indienden, herzien. Alle aanslagen 2017 in het grondgebied van de gemeente waarop deze uitzonderingsregeling van toepassing is, zijn herzien.

Eén inwoner heeft de gemeente verzocht de schade te vergoeden vanaf 1995 tot en met 2016 omdat in deze periode de WOZ waarden van zijn onroerend goed onjuist c.q. te hoog zijn vastgesteld. Daartoe heeft hij een procedure aangespannen bij de bestuursrechter van de rechtbank Noord-Nederland. De inwoner is deels in het gelijk gesteld bij uitspraak van 7 mei 2021. De rechtbank is van oordeel dat de gemeente de onrechtmatigheid van de WOZ-beschikkingen voor de jaren 2014 tot en met 2016 heeft erkend. Vervolgens is het naar het oordeel van de rechtbank aannemelijk dat de door de inwoner gestelde schade een rechtstreeks en onmiddellijk gevolg is van de onrechtmatige vaststelling van de WOZ-waarden door de gemeente voor de jaren 2014 tot en met 2016.

Omdat de bestuursrechter zich onbevoegd heeft verklaard de vordering in behandeling te nemen, waar het gaat om de jaren voor 2014, heeft de inwoner daarvoor een procedure opgestart bij de civiele rechter van de rechtbank Noord-Nederland. De civiele rechter heeft de vordering van de inwoner afgewezen waartegen de inwoner niet in hoger beroep is gegaan. De gemeente heeft met succes hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank d.d. 7 mei 2021. Het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden heeft uitspraak gedaan op 14 september 2022 en de uitspraak van de rechtbank van 7 mei 2021 vernietigd. Het verzoek om schadevergoeding met betrekking tot de jaren 2014, 2015 en 2016 is afgewezen. De inwoner heeft cassatie ingesteld bij de Hoge Raad. Op 17 november 2023 heeft de Hoge Raad het beroep in cassatie ongegrond verklaard. Dit betekent concreet dat de inwoner geen recht heeft op schadevergoeding.

Het financieel risico van deze nu afgeronde zaak en de overige procedures is zeer gering c.q. nihil. Naar aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zullen de rechters de uitspraak van de Hoge Raad volgen.

Risicobeheersing

Gelet op voornoemde uitspraak van de Hoge Raad behoeven de nog resterende procedures niet langer genoemd te worden in de jaarrekening en/of begroting.

Invoering Omgevingswet

Na de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zullen we te maken krijgen met de structurele (extra) kosten van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen, door onder andere de beheerskosten van het DSO (digitaal stelsel omgevingswet), legesvermindering en de verzwaring van de procedures door intensiever vooroverleg, adviesrecht, participatie en de intensievere samenwerking met andere overheden. Hoeveel deze kosten zullen bedragen is nog niet duidelijk omdat veel van de gevolgen van de implementatie van de Omgevingswet nog onzeker zijn

op het moment van invoering. Op dit moment is er in de begroting nog geen rekening gehouden met deze kosten.

Risicobeheersing
De monitoring van risico's vindt plaats in de wekelijkse bijeenkomsten van het projectteam.

C. Financiële kengetallen

1a. Netto schuldquote

Een kengetal om de hoogte van de schulden van gemeenten te beoordelen en te vergelijken is de netto schuld als aandeel van de inkomsten, uitgedrukt in procenten. Dit kengetal is de netto schuldquote. De hoogte van de inkomsten bepaalt in belangrijke mate hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Hoe hoger de inkomsten des te meer rente en aflossing een gemeente kan dragen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

1A Netto schuldquote *Bedragen x € 1.000*	**2023** **Begroting**	**2023** **Rekening**
A Langlopende schulden en vlottende passiva	37.401	63.301
B Uitzettingen looptijd < 1 jaar en liquide middelen	6.000	56.208
Netto schuld (A-B)	**31.401**	**7.093**
C Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	144.177	168.226
Netto schuldquote (A-B)/C x 100%	**22%**	**4%**

Analyse

De gemiddelde netto schuldquote van de Nederlandse gemeenten bedraagt ongeveer 79%. Een normale netto schuldquote bevindt zich tussen 0% en 100%. Dit varieert door investeringen die gedaan zijn. De netto schuldquote van de gemeente Waadhoeke bedraagt 4%. Dit is lager dan gemiddeld en geeft aan dat rente en aflossing geen onevenredig deel uitmaken van de exploitatie.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

In veel gevallen lenen gemeenten gelden aan derden of verbonden partijen. Hierover wordt rente in rekening gebracht en worden aflossingen ontvangen. Voor het bedrag aan verstrekte leningen hebben de schulden per saldo geen lasten op de exploitatie. Deze verstrekte leningen zijn niet meegenomen in de definitie van de netto schuldquote bij 1A.
Wanneer sprake is van een grote portefeuille verstrekte leningen kan dit de netto schuldquote negatief beïnvloeden. Daarom wordt ook de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen berekend (verstrekte leningen worden in mindering gebracht op de schulden). De gemeente Waadhoeke heeft beperkt leningen verstrekt. Gemiddeld over de afgelopen jaren gaat het om een bedrag van afgerond € 3.000.000.

1B Netto schuldquote gecorr. Voor alle verstrekte leningen *Bedragen x € 1.000*	**2023** **Begroting**	**2023** **Rekening**
A Langlopende schulden en vlottende passiva	37.401	63.301
B Verstrekte leningen	1.047	2.757
C Uitzettingen looptijd < 1 jaar en liquide middelen	6.000	56.208
Netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A-B-C)	***30.354***	***4.336***
D Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	144.177	168.226
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A-B-C)/D x 100%	**21%**	**3%**

Analyse
De gemiddelde netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen bedraagt voor alle Nederlandse gemeenten ongeveer 57%. Het verschil tussen de kengetallen 1A en 1B laat zien dat Nederlandse gemeenten gemiddeld meer leningen verstrekken dan Waadhoeke.

2. Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft de verhouding weer tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. Hiermee wordt inzichtelijk in welke mate de bezittingen op de balans (linkerzijde) gefinancierd zijn met eigen vermogen. De tegenhanger van de solvabiliteitsratio is de schuldratio. De schuldratio geeft aan welk deel van de bezittingen gefinancierd is met vreemd vermogen. In het bedrijfsleven wordt de solvabiliteitsratio gebruikt om inzichtelijk te maken in welke mate aan de financiële verplichtingen (aflossing van schulden) kan worden voldaan. Met name bij een liquidatie. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves.

Solvabiliteitsratio *Bedragen x € 1.000*	**2023** **Begroting**	**2023** **Rekening**
A Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	38.436	56.097
B Balanstotaal	104.277	148.782
Solvabiliteit (A/B) x 100%	**37%**	**38%**

Analyse
De solvabiliteit van de gemeente Waadhoeke bedraagt in 2023 38%. Dit is hoger dan het gemiddelde van de Nederlandse gemeenten (33%) en kan derhalve worden gezien als een gezonde solvabiliteit. Opgemerkt moet worden dat voorzieningen worden gezien als vreemd vermogen aangezien hier verplichtingen tegenover staan. Waadhoeke heeft een behoorlijke voorziening op de balans om de uitgaven in de beheerplannen te dekken.

3. Kengetal grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De boekwaarde van de grondexploitatie heeft daarmee een relatie met de netto schuldquote aangezien rente toegerekend en geactiveerd wordt en daarmee niet op de exploitatie drukt. En in een normale situatie zullen bij verkoop de schulden die aangegaan zijn voor de aankoop van bouwgrond afgelost kunnen worden. Daarom wordt het kengetal grondexploitatie ook uitgedrukt als de boekwaarde ten opzichte van de totale baten exclusief mutaties in de reserves.

Grondexploitatie *Bedragen x € 1.000*	**2023** **Begroting**	**2023** **Rekening**
A Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)	0	0
B Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	16.842	16.458
C Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	144.177	168.226
Grondexploitatie (A+B) / C x 100%	**12%**	**10%**

Analyse
De grondexploitatie vormt een groot aandeel in de bezittingen van de gemeente (Met name fase 3 en 4 van Franeker Zuid en Waddenglas vormen samen een groot deel van de bouwgrondexploitatie).

4. Structurele exploitatieruimte
Op basis van de Gemeentewet moet de begroting structureel en reëel in evenwicht zijn. Structureel evenwicht betekent dat structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten. Een aantal uitgaven in de begroting zijn incidenteel. Op basis van artikel 19 BBV worden incidentele baten en lasten en structurele mutaties in de reserves al inzichtelijk gemaakt. Om de structurele exploitatieruimte inzichtelijk en vergelijkbaar te maken wordt deze uitgedrukt in een percentage. Het kengetal wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten exclusief mutaties in reserves.

Structurele exploitatieruimte *Bedragen x € 1.000*	**2023** **Begroting**	**2023** **Rekening**
A Totale structurele lasten	135.325	146.113
B Totale structurele baten	141.618	150.538
C Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	0
D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	236	236
E Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	**144.177**	**168.226**
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%	**5%**	**3%**

Analyse
Het blijkt dat de structurele exploitatieruimte beperkt is. Het grootste deel van de baten en lasten in de exploitatie is structureel. De rekening/begroting is minder flexibel wat betekent dat bijsturen lastig is.

5. Belastingcapaciteit
Belastingen zijn een belangrijke inkomstenbron voor gemeenten. Verhoging van belastingen geeft structurele ruimte in de begroting. Belastingen zijn echter ook een politiek gevoelig punt, wat het belang van vergelijking vergroot. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met de gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijke gemiddelde in jaar t-1 uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden *Bedragen x € 1.000*	**2023** **Begroting**	**2023** **Rekening**
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	258	258
B Rioolheffing voor gezin	299	299
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	314	314
D Eventuele heffingskorting	0	0
E Totale woonlasten voor gezin bj gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	871	871
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	944	944
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	**92%**	**92%**

Analyse
Uit de vergelijking blijkt dat de woonlasten van de gemeente Waadhoeke, bij een WOZ-waarde van € 242.000, iets lager dan het landelijk gemiddelde liggen. Dit zegt echter maar beperkt iets over de mogelijkheid om de lasten wel of niet te verhogen. De rioolheffing en afvalstoffenheffing mogen maximaal kostendekkend zijn, de OZB wordt door gemeenten zelf bepaald. Ter indicatie: van alle gemeenten is de laagste gemiddelde woonlast ongeveer € 652 en de hoogste ongeveer € 1.874.

Verloop kengetallen

Totaal kengetallen *Netto schuldquote*	**2023** **Begroting**	**2023** **Rekening**
Netto schuldquote	22%	4%
Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	21%	3%
Solvabiliteitsratio	37%	38%
Grondexploitatie	12%	10%
Structurele exploitatieruimte	5%	3%
Belastingcapaciteit	92%	92%

Totaal analyse
De huidige schuldpositie van de gemeente Waadhoeke brengt op basis van de kengetallen geen grote risico's met zich mee. De wendbaarheid van de begroting is echter beperkt. De woonlasten zijn op dit moment lager dan het landelijk gemiddelde. De reservepositie van de gemeente Waadhoeke stijgt alsmede het balanstotaal, ook stijgt de solvabiliteitsratio. De grondexploitatie 2023 heeft een lager aandeel in het balanstotaal ten opzichte van 2022.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding
In deze paragraaf dient m.b.t. de kapitaalgoederen wegen, riolering, civieltechnische kunstwerken, water, groen, sportvelden, tractie, openbare verlichting, gebouwen en speelvoorzieningen te worden aangegeven:
1. Het beleidskader;
2. De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
3. De vertaling van de financiële consequenties binnen de begroting.

In 2021 zijn het baggerplanWaadhoeke en het beheerplan Buitensportaccommodaties vastgesteld. In 2020 zijn het vGRP, beheerplan gebouwen en openbare verlichting vastgesteld. In 2023 zijn voor het beheer van diverse kapitaalgoederen (de wegen, het groen en de kunstwerken) de beheerplannen geactualiseerd.
Ook zijn in 2023 het beheerplan tractie en begraafplaatsen vastgesteld
Het beheerplan speeltoestellen zal in 2024 geactualiseerd worden. Uitvoering van het beheer wordt op deze vlakken conform de vastgestelde plannen opgepakt.

In een beheerplan worden de kwantiteit en kwaliteit van de kapitaalgoederen beschreven. Beschreven wordt het geheel van activiteiten om de veiligheid, het comfort en de kwaliteit van de kapitaalgoederen op basisniveau in stand te houden c.q. te brengen tegen zo laag mogelijke kosten. Voor de vastgestelde beheerplannen is een voorziening per kapitaalgoed getroffen.

In de beheerplannen wordt onderscheid gemaakt tussen:
1. Regulier onderhoud (terugkerende niet te grote bewerkingen in een vastgestelde termijn) en
2. Groot onderhoud, reconstructies en vervangingen (deze bewerkingen zijn aan een (vaak langere) vastgestelde termijn gebonden).
De bedragen zoals genoemd komen uit de huidige beheersystemen. Jaarlijks worden inspecties uitgevoerd waarna daadwerkelijk de onderhoudsmaatregel bepaald wordt. Afhankelijk van de staat van onderhoud op dat moment kunnen maatregelen naar voren worden gehaald of uitgesteld worden.
Ook wordt in de beheerplannen uitgegaan van de technische noodzaak van maatregelen. Hierop is de planning gebaseerd. In de uitvoering blijkt dat in de voorbereiding onderwerpen als duurzaamheidsmaatregelen, inspraak, nutsbedrijven, aanbestedingen enz. steeds meer het tempo van uitvoering bepalen dan de technische noodzaak als gehanteerd in de beheerplannen.

Samengevat zijn de ontwikkelingen van de komende jaren, op basis van de vastgestelde beheerplannen als volgt:

- Er is voldoende budget voor het regulier onderhoud voor alle kapitaalgoederen.
- De voorzieningen zijn op peil.
- Het onderhoudsniveau is sober doch doelmatig. De basiskwaliteit.
- Jaarlijkse inspectie bepaalt welke maatregelen uit de beheerplannen naar voren worden gehaald of kunnen worden doorgeschoven (technisch mogelijk).

Beheerplan wegen (2023-2026)
Het beheerplan probeert een antwoord te geven op de vraag welke kosten voor inspectie, onderhoud en eventuele vervanging / reconstructie gewenst zijn.
Het aanwezige oppervlak verhardingen bedraagt 4.294.490 m2. Dit is te verdelen in 2.034.604 m2 asfaltbetonverhardingen, 233.234 m2 cementbetonverhardingen en 1.865.599 m2

elementenverhardingen. Voorts is nog 161.053 m2 aan onverharde en half verharde wegen aanwezig.

De onkruidbestrijding op verhardingen werd altijd op eenvoudige wijze onopgemerkt uitgevoerd. Met ingang van 2016 is toepassen van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen verboden. We kunnen het resultaat van het tot nu toe toegepaste chemische onkruidbestrijdingsmiddel maar op 1 manier proberen te evenaren. Dat is met de methode die bestaat uit een combinatie heet-water-techniek en onkruid-borstelen. Wij zullen het onkruid op elementenverhardingen nu moeten beheren. Ook voor het onkruidbeheer streven wij naar basiskwaliteit.
De invloed van de werkzaamheden van nutsbedrijven op met name de elementenverharding is groot. Hiermee is in het nieuwe beheerplan rekening gehouden

Er wordt gewerkt conform het beheerplan Wegen.

Beheerplan openbaar groen (2023-2026)
Het plan is beperkt tot het openbaar groen (bomen, bosplantsoen, heesters, gazon enzovoort) en het groen in het buitengebied, in beheer bij de gemeente. De sportvelden en de begraafplaatsen vallen niet binnen dit beheerplan.

In het beheerplan groen zijn de kwantiteit en de kwaliteit van het openbaar groen beschreven met daarop aansluitend een beschrijving van het geheel van activiteiten om de kwaliteit van het openbaar groen in stand te houden, dan wel op gezette tijden op niveau te brengen tegen zo laag mogelijke kosten. Dit impliceert een efficiënte planning en uitvoering van onderhoud.

Het nieuwe beheerplan is in juli 2023 vastgesteld. Vanaf juli 2023 is gestart met het werken conform het nieuwe beheerplan.

Beheerplan civiele kunstwerken (2023-2026)
De gemeente Waadhoeke heeft 135 verkeersbruggen, 156 fiets-/voetgangersbruggen, 3 sluizen, 2 natuurlijke oevers, 45 beschoeiinggedeeltes, 93 damwandgedeeltes, 23 kademuurgedeeltes, 6 duikers (voorlopige inventarisatie niet compleet) en 43 vaar-recreatieve objecten. Deze zijn gemaakt van hout, kunststof, beton/metselwerk of van staal. In het beheerplan staan de bewerkingen en de termijn van uitvoering vermeld, waarbij het huidige kwaliteitsniveau als uitgangspunt is genomen. De termen sober, doch doelmatig kunnen hierbij gehanteerd worden. De gehanteerde levensduur is gebaseerd op door de raad vastgestelde notitie Nota waarderen, activeren en afschrijven. De onderhoudskosten zoals genoemd in het beheerplan dienen als minimaal benodigd te worden beschouwd.

Voor het bepalen van het onderhoudsniveau wordt met een aantal factoren rekening gehouden. Veiligheid is het eerste criterium voor vervanging. Daarnaast wordt rekening gehouden met de functionaliteit van de brug (verkeersbrug, fietsvoetgangersbrug, loopbrug), de ligging van de brug (doorgaande route, sluipwegen, doodlopende weg) en de situatie van het gebied (openbaar gebied, bedrijventerrein, particulier terrein).
Jaarlijks wordt 20% van alle bruggen aan een gedegen inspectie onderworpen. Een aantal betonbruggen in hoofdverkeerswegen hebben gedetailleerd onderzoek nodig. Dit om te bepalen of ze nog aan de huidige verkeersklassen voldoen. Groot en regulier onderhoud is benoemd in het beheerplan Bruggen.

Er wordt gewerkt conform het Beheerplan civiele kunstwerken.

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (2020-2024)
In 2020 is een Waadhoeks Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2020 -2024 vastgesteld.
Met de verbreding van de gemeentelijke watertaken neemt het gemeentelijk rioleringsplan (hierna te noemen als vGRP) een prominente plaats in.
Het vGRP is het beleidskader voor de uitvoering van de zorgplichten.

In het nieuwe vGRP is een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren (2020-2024) opgenomen. Dit uitvoeringsprogramma geeft sturing aan de opgave voor exploitatie, onderhoud, inspectie, onderzoek en eventuele vervanging/reconstructie om te voldoen aan de beleidsuitgangspunten voor de zorgplichten.

Er wordt gewerkt conform het vGRP.

Beheerplan Openbare verlichting 2019-2029
Het beheerplan openbare verlichting heeft als doel om het beheer te harmoniseren en op een aantal vlakken ook te standaardiseren. Daarbij geeft dit beheerplan inzicht in de vervangingsopgave die er ligt voor de komende jaren (periode 2020-2039) inclusief de financiële onderbouwing.

De scope van dit beheerplan betreft de openbare verlichting. Daaronder vallen de lichtmasten en armaturen, gevel- en overspanningsarmaturen en grondspots. Verlichte reclameborden, abri's etcetera maken geen onderdeel uit van dit beheerplan.

In 2023 is gestart met het maken van een inhaalslag op het gebied van vervanging van de openbare verlichting conform het beheerplan.
Er wordt gewerkt conform het beheerplan openbare verlichting.

Beheerplan Gebouwen 2023-2032
In het beheerplan worden de kwaliteit en kwantiteit van de in gemeentelijk eigendom zijnde kapitaalgoederen beschreven. Het gaat om het geheel van activiteiten die de veiligheid, het comfort en de kwaliteit van de kapitaalgoederen in stand houden c.q. brengen tegen zo laag mogelijke kosten. Beheerplannen zijn belangrijk omdat het hier gaat om beheer van kapitaalgoederen en het voorkomen van kapitaalvernietiging.
Op basis van het collegeprogramma is in 2023 een nieuw beheerplan gebouwen vastgesteld. Hierbij ligt het accent conform het collegeprogramma op het verduurzamen van de gebouwen van Waadhoeke.

Kapitaalgoederen dienen zo lang mogelijk een bijdrage te leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangeschaft of vervaardigd. Er moet dus beleid gemaakt worden voor het beheer van deze kapitaalgoederen. Beheer gaat hierbij om behouden wat je hebt. Een kapitaalgoed kan daartoe op verschillende manieren worden beheerd. Hoe mooi moet het er uit zien, hoe veilig moet het zijn, welk kwaliteitsniveau wordt nagestreefd en wat mag het kosten? Allerlei vragen waarvan de antwoorden van invloed zijn op de keuzes die per kapitaalgoed kunnen worden gemaakt en de financiële consequenties die daaruit voortvloeien. Het beheerplan Gebouwen probeert een antwoord te geven op de vraag welke kosten voor inspectie, onderhoud en eventuele vervanging gewenst zijn in de periode 2023 - 2032. De gemeente heeft 43 grote en minder grote gebouwde objecten in eigendom.
In het beheerplan gebouwen wordt uitgegaan van:

- Het huidige kwaliteitsniveau, te weten voldoen aan veiligheid conform de Arbo-normen en het voorkomen van achterstallig onderhoud, is uitgangspunt voor het beheer.
- De gehanteerde levensduur is gebaseerd op de door de raad vastgestelde Nota waarderen, activeren en afschrijven.

- De gebouwen waarover is besloten of wordt besloten dat deze op de nominatie staan voor verkoop/sloop zijn hier niet in meegenomen.
- Aan het beheer van Rijksmonumenten liggen inspectieverslagen van Monumentenwacht Fryslân ten grondslag. Op basis van de gebruikte Periodieke Instandhoudings Plannen (PIP's) van Monumentenwacht Fryslân is een doorberekening gemaakt op basis van dezelfde systematiek en rekening houdend met de gebruikelijke onderhoudscycli.
- De ontwikkeling binnen het gebouwenbestand (bv afstoten gebouwen) bepaalt ook of de uitvoering van groot onderhoud wel of niet uitgevoerd wordt.
- Om het beheer optimaal te kunnen uitvoeren is een voorziening voor Gebouwen getroffen.

Er wordt gewerkt conform het beheerplan gebouwen 2023-2032.

Baggerplan 2022-2030
Om (inzicht te krijgen in en) aan de onderhoudsverplichting te voldoen voor de periode 2022 - 2030, heeft de gemeente de beschikking over een onderhoudsplan. Door het structureren van de aanpak voor het onderhoud zijn de kosten voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt en is een tijdsschema opgezet. Dit plan is in de raad van 11 november 2021 vastgesteld.
In 2023 zijn de werkzaamheden aan het zogenaamde stedelijk water gebundeld en in de uitvoering naar voren gehaald i.v.m. bijdrage van het Wetterskip. Verder is conform dit plan gewerkt.

Buitensportaccommodaties 2022-2026
Het Beheerplan Buitensportaccommodaties 2022-2026 gaat in het op het beheer van natuurgras en kunstgras sportvelden inclusief het beheer van inrichtingselementen, renovaties en de daarbij behorende kosten.
Ten aanzien van de verschuiving in planning en verhoging van kosten van renovatie van velden zijn in 2023 voorstellen aan de raad voorgelegd (Minnertsga, Sexbierum en Schatzenburg). Over Sexbierum en Schaztenburg wordt in 2024 een voorstel aan de raad voorgelegd.
In 2023 is gewerkt conform dit beheerplan.

Overige
Voor alle kapitaalgoederen zijn door de raad van Waadhoeke geactualiseerde of nieuwe beheerplannen vastgesteld. In februari 2024 zal de raad het beheerplan speeltoestellen worden aangeboden.

Overzicht van onderhoudsuitgaven

Regulier onderhoud (t.l.v. exploitatie) *Bedragen x € 1.000*	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil**
Wegen	3.177	6.963	7.301	338-
Openbaar Groen	1.396	2.693	2.598	95
Civiel Technische werken	571	1.390	887	502
Riolering	2.948	2.967	2.687	280
Openbare verlichting	333	333	601	268-
Gebouwen	600	809	1.050	241-
Buitensportaccommodaties	533	558	358	199
Speelplaatsen	81	131	86	45
Baggeren	72	72	72	-
Totaal	**9.712**	**15.917**	**15.641**	**276**

In vorenstaande tabel zijn zowel de structurele als incidentele lasten voor onderhoud kapitaalgoederen opgenomen. Deze lasten betreffen uitgaven voor klein/regulier of jaarlijkse onderhoud en dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen voor groot onderhoud. Dus niet de lasten voor inzet eigen personeel, kapitaallasten en overhead.

De vaststelling van de verschillende beheerplannen staan in onderstaande tabel:

Naam beheerplan	**Looptijd**	**Vastgesteld in de raad van**
Groen	2023-2026	20-7-2023
Wegen	2023-2026	30-3-2023
Gemeentelijk Rioleringsplan	2020-2024	27-2-2020
Tractie	2023-2026	30-3-2023
Kunstwerken	2023-2026	30-3-2023
Begraafplaatsen	2023-2026	1-7-2023
Sportaccommodaties	2022-2026	28-10-2021
Baggerplan	2022-2030	11-11-2021
Openbare verlichting	2020-2029	3-9-2020
Gebouwen	2023-2032	29-7-2023

In onderstaande tabel staan de uitgaven voor groot onderhoud die ten laste van voorzieningen zijn gebracht.

Groot onderhoud (t.l.v. voorzieningen) *Bedragen x € 1.000*	**Realisatie 2023**
Wegen	30
Civiel Technische werken	90
Riolering	2.050
Gebouwen	413
Buitensportaccommodaties	679
Baggeren	682
Totaal	**3.944**

Paragraaf Financiering

Inleiding
Op grond van de wet Financiering decentrale overheden (Fido) is door de gemeenteraad het Treasurystatuut 2022 voor onze gemeente opnieuw vastgesteld in de raadsvergadering van 25 november 2021. Daarin is opgenomen het uitvoeringsbesluit Treasury, zoals deze is vastgesteld in de collegevergadering van B&W.

Uitgangspunten begroting
In de Jaarstukken 2023 was er sprake van een financieringsoverschot, een beroep op de geldmarkt was derhalve niet nodig.

Volgens het vastgelegde beleid wordt de bespaarde rente van 2% (over de reserves en voorzieningen) ten gunste van de exploitatie gebracht, met uitzondering van de bespaarde rente over het saldo boven de algemene reserve € 15.000.000. De rente over het meerdere (in casu de vrij besteedbare algemene reserve) wordt niet ten gunste van de exploitatie gebracht.
Stand van de algemene reserve per 1 januari 2023 is: € 21.618.246.

Treasurybeheer
Algemeen
De financiële administratie is primair ingericht op budgetbeheer en minder op het volgen van kasstromen. Dit heeft tot gevolg, dat investeringen budgettair snel worden verwerkt, maar dat er minder zicht is op (meerjaren) gevolgen voor de treasury.

Renterisicobeheer
In de wet Fido is een norm gegeven voor de omvang van het renterisico. Onder renterisico wordt verstaan de gevoeligheid van de financiële positie van de organisatie voor renteschommelingen. De beheersing bestaat eruit dat de herfinanciering gelijkmatig gespreid moet worden.

Renterisiconorm
De basis van de norm is de omvang van de begroting. Het percentage is 20%. De gemeentelijke aflossingsverplichtingen bevinden zich ruim binnen deze norm.

Renterisiconorm

Omschrijving	**Bedragen x € 1.000**
Begroting 2023 (afgerond)	144.000
Renterisiconorm	28.800
Aflossingen	1.528
Ruimte onder de risiconorm	**27.272**

Beschrijving renterisiconorm
De renterisiconorm stelt in de kern dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer dan 20% van de begroting mogen bedragen. Het maximum percentage van 20% moet voor de komende vier jaar worden berekend op basis van de begroting voor het komende jaar.

De norm is bedoeld om het budgettaire risico van rentestijgingen te maximeren. Het gaat erom dat openbare lichamen bewust omgaan met de risico's van langlopende financiering, vooral het renterisico bij herfinanciering. Hoe meer de looptijd van schuld gespreid wordt, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschommelingen bij herfinanciering. Als de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen worden begrensd tot 20% van de begroting, leidt een rentestijging van 1 procentpunt tot 0,2 procentpunt hogere rentelasten op de begroting. Als de rente met 5 procentpunt stijgt, stijgen de rentelasten op de begroting met 1 procentpunt.

Bedragen x € 1.000	**Realisatie 2023**
Renterisico op vaste schuld	
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	-
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	-
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld o/g	0
3b. Nieuw verstrekte leningen u/g	244
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a-3b)	-244
5. Betaalde aflossingen	1.528
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	1.528
7. Renterisico op vaste schuld (2+6)	**1.528**
Renterisiconorm	
8. Stand van de vaste schuld per 1 januari 2023	28.527
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	
10. Renterisiconorm	**5.705**
Toets Renterisiconorm	
7. Renterisico op vaste schuld	1.528
10. Renterisiconorm	5.705
11. Ruimte/overschrijding (10-7)	**4.177**

Kasgeldlimiet

Bij een primaire begrotingsomvang van ongeveer € 144 miljoen bedraagt de toegestane kasgeldlimiet 8,5% van dit bedrag ofwel € 12,2 miljoen (afgerond). Gedurende 2023 heeft de vlottende schuld de kasgeldlimiet niet overschreden.

KASGELDLIMIET PER 31-12-2023	REALISATIE				
	1: jan-mrt	2: apr-jun	3: jul-sep	4: okt-dec	Jaar
Vlottende schuld					
Opgenomen gelden < 1 jaar					0
Schuld in rekening-courant	4.070			6.068	2.535
Gestorte gelden door derden < 1 jaar					0
Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld					0
Totaal vlottende schuld	**4.070**	**-**	**-**	**6.068**	**2.535**
Vlottende middelen					
Uitgeleende gelden < 1 jaar	12.430	15.402	18.670	36.829	20.833
Contante gelden in kas					
Tegoeden in rekening-courant		777	892		417
Overige uitstaande gelden < 1 jaar					
Totaal vlottende middelen	**12.430**	**16.179**	**19.562**	**36.829**	21.250
Toets kasgeldlimiet					
Totaal netto vlottende schuld	-8.360	-16.179	-19.562	-30.761	-18.716
Toegestane kasgeldlimiet	12.255	12.255	12.255	12.255	12.255
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**20.615**	**28.434**	**31.817**	**43.016**	**30.971**

Intern liquiditeitenbeheer

Aan de interne liquiditeitsplanning wordt de nodige aandacht besteed. Dit geldt in het bijzonder voor de liquiditeitsplanning van investeringen. Bij de huidige renteontwikkeling is het risico van mis schattingen minimaal.

Gemeentefinanciering

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten en investeringen wordt uitgegaan van integrale financiering. Dat wil zeggen, dat steeds gekeken wordt naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente. Financiering met kort geld is financieel aantrekkelijker dan een negatief saldo in Rekening Courant. Overigens is de kredietfaciliteit in de RC (Rekening Courant) bij de BNG € 10 mln. In kalenderjaar 2023 werden we geconfronteerd met een financieringsoverschot, de behoefte aan kort geld was er dus niet. De behoefte aan een vaste financiering is er eveneens niet geweest in 2023.

Wet HOF

De inwerkingtreding van de wet Houdbare Overheidsfinanciën zal gaandeweg leiden tot een EMU-macronorm voor de decentrale overheid als geheel. De praktijk op dit moment wijst uit, dat het weinig effect heeft voor de gemeentelijke financiering.

Schatkistbankieren

Voor zover de gemeente overtollige middelen heeft worden die afgeroomd ten gunste van de schatkist vanaf een drempelbedrag.

Vanaf 1 juli 2021 is het drempelbedrag schatkistbankieren verhoogd, dit moet de administratieve lasten verlagen. Het drempelbedrag wordt vanaf 1 juli 2021 als volgt bepaald:
Voor gemeenten met een begrotingstotaal kleiner of gelijk aan € 500 miljoen is het drempelbedrag gelijk aan 2% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt.
Voor Waadhoeke is het drempelbedrag ongeveer € 2.880.000 op begrotingsbasis.

``

		Verslagjaar			
(1a)	Drempelbedrag	**2.880,000**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**139**	**210**	**278**	**194**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	2.741	2.670	2.602	2.686
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	144.000			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	144.000			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	2.880,000			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	12.516	19.066	25.531	17.886
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	139	210	278	194

Rentetoerekening
Hieronder wordt inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Belangrijke punten bij de rentetoerekening zijn:
- De rente die aan de grondexploitatie doorberekend mag worden, bedraagt het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille maal de verhouding VV / TV (Vreemd Vermogen/Totaal Vermogen).
  Het percentage mag afgerond worden op maximaal 0,5% naar boven of beneden.
  (notitie grondexploitaties 2016 van de commissie BBV).
  In de begroting 2023 en de toekomstige grexen (grondexploitaties) bedraagt deze rente 2,0%.
- Er mag bespaarde rente berekend worden over reserves en voorzieningen. Het rentepercentage wat gehanteerd wordt in de begroting 2023 bedraagt 2%.
- De rente moet over alle investeringen omgeslagen worden op basis van een omslagpercentage waarbij het renteresultaat maximaal 0,5% af mag wijken van de door te berekenen rente.
  In de 2023 wordt gerekend met 2,5%.

Op basis van de rentetoerekening ontstaat een renteresultaat van afgerond € 537.000 positief.
Dit bedrag is doorbelast aan de taakvelden.

Rentetoerekening (Bedragen x € 1.000)	**Jaarrekening 2023**	**Begroting 2023 Na wijziging**	**Begroting 2023**	**Verschil**
a. Externe rentelasten korte en lange financiering	209	469	928	-259
b. Externe rentebaten	-	-	-	-
Saldo rentelasten en rentebaten	209	469	928	-259
c. Rente die aan grondexploitatie moet worden doorberekend	193	136	136	57
d. Bespaarde rente (reserves en voorzieningen)	1.361	1.325	1.325	36
Aan taakvelden door te berekenen rente	1.570	1.793	2.253	-224
Vaste rente (o.a. annuïteit)	-	-	-	-
Omslagrente	2.107	2.218	2.177	-111
e. Totaal doorberekende rente	2.107	2.218	2.177	-111
Renteresultaat (positief is meer doorbelast)	**537**	**425**	**-75**	**112**

Omschrijving	**2023**
Gewogen gemiddelde leningen portefeuille	3,00%
Investeringen	3,00%
Financieringstekort	1,00%
Bespaard	2,00%
Grondexploitatie	2,00%
Omslag	2,50%

Administratieve organisatie
De administratieve organisatie heeft onze doorlopende aandacht. In het Treasurystatuut 2022 is het door het College van Burgemeester en wethouders vastgestelde uitvoeringsbesluit als bijlage opgenomen.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding
Deze paragraaf is gewijd aan de bedrijfsvoering van de gemeente, dat wil zeggen de manier waarop de processen in ons bedrijf zijn georganiseerd, worden aangestuurd en de manier waarop de bedrijfsmiddelen worden ingezet. Doel van de bedrijfsvoering is om zo effectief en efficiënt mogelijk de afgesproken prestaties te leveren.

Managementfilosofie
In het document Managementfilosofie en hoofdstructuur van de gemeente Waadhoeke is vastgelegd hoe wij de organisatie willen besturen, managen, ontwerpen en inrichten. Hierin is de rolopvatting voor de normen en waarden die medewerkers in de organisatie met elkaar delen en met anderen samenwerken vertaald in een aantal kernwaarden:

1. Vertrouwen;
2. Integer en betrouwbaar;
3. Klantgericht;
4. Doel- en resultaatgericht;
5. Omgevingsbewust.

Onze kernwaarden zijn de basis van waaruit we handelen, bepalen wie we zijn als organisatie en als medewerkers ("is ons DNA"). Op de kernwaarden zijn we intern en extern aanspreekbaar.

De organisatie is inmiddels gewend aan hybride werken. Afhankelijk van het type werk kan worden gekozen om of op kantoor, of thuis te werken. De praktijk is dat de meeste collega's hierin een goede balans hebben gevonden. Wel dient daarbij gezorgd worden voor behoud van voldoende binding met de organisatie en collega's.
Ook landelijke ontwikkelingen zijn van invloed op onze gemeentelijke organisatie. Zo merken we ook een toenemende krapte op de arbeidsmarkt. Om hier op te anticiperen hebben we een negental trainees aangenomen. Deze trainees zijn binnen onze organisatie op verschillende vakgebieden gedurende anderhalf jaar opgeleid. Daarnaast is een strategische personeelsplanning opgestart. Hierbij kijken we naar ontwikkelingen die voor ons voor de komende jaren gevolgen hebben voor het type personeel dat we nodig hebben. Ook profileert Waadhoeke zich op het gebied van arbeidsmarktcommunicatie. Ten behoeve van de werving ontwikkelen we een eigen gezicht van de werknemer van Waadhoeke en wordt de werving afgestemd op de vacature en de zoekplaats van geïnteresseerden. Dit kan zijn bv. Werken in Friesland, social media, LinkedIn of ieder ander type communicatiekanaal. De eerste resultaten hiervan zijn bemoedigend.
Voor duurzaamheid is ook aandacht. Er wordt gewerkt aan bewustwording en de vertaling daarvan in concrete acties. Voorbeelden hiervan variëren van de aanschaf van duurzaam gemaakte artikelen, veganistische producten in het werkcafé, duurzame afdelingsuitjes, tot aan de aanschaf van elektrische auto's voor het gemeentelijke wagenpark.

Human Resource Management
Formatie
De vastgestelde personeelsformatie (incl. Bestuur en Griffie maar excl. voormalig personeel) was op 1 januari 2023 351,25 fte. Op 31 december 2023 is de vastgestelde personeelsformatie 363,46 fte. De formatie is toegenomen doordat een aantal wensen uit het collegeprogramma zijn gehonoreerd en formatief ingevuld. Dit is het geval bij de afdelingen Publiekscentrum, Bedrijfsvoering, Samenleving, Gebiedsteam, V&VTH en Omgeving. Er is geen sprake van over-formatie.

Het wordt steeds duidelijker dat de krapte op de arbeidsmarkt ook invloed heeft op het werven van nieuw personeel voor onze organisatie. Op verschillende vakgebieden en bij bepaalde functies is het

erg lastig gekwalificeerd personeel te krijgen. De komende jaren zullen we al onze creativiteit moeten gebruiken om deze uitdaging aan te gaan.
Als onderdeel van het Organisatie Ontwikkelprogramma (OOP) wordt er daarom stevig ingezet op arbeidsmarktcommunicatie. Doel daarvan is de gemeente als werkgever beter te profileren om op deze manier meer potentieel talent aan te trekken en moeilijk vervulbare functies in te vullen met mensen die passen bij Waadhoeke.

Opleidingen
Voor wat betreft opleiding en ontwikkeling worden, naast individuele trainingen/opleidingen, waar nodig ook organisatiebrede trainingen/opleidingen aangeboden. Conform de landelijke richtlijnen is voor opleidingen 2% van de loonsom beschikbaar.

Het Organisatie Ontwikkelprogramma (OOP) helpt bij het vertalen van de ontwikkeling van onze organisatie naar gedrag en aanleren van vaardigheden. Denk hierbij aan digitale en/of fysieke trainingen, workshops en lezingen, onder andere op het gebied van integriteit, het optimaal benutten van talent, digitale vaardigheden, betere samenwerking, projectmatig en integraal werken. Ook onze nieuwe arbeidsmarktcommunicatie, het traineeship, Waadwiis wurde en de introductiedagen voor nieuwe medewerkers zijn ontwikkeld binnen het OOP. In 2023 is het volledige budget van € 387.800 benut.

Arbeidsomstandigheden
In 2023 zijn we gestart met de Risico Inventarisatie en Evaluatie onder begeleiding van een extern bureau. Gedurende het jaar hebben we aan de hand van interviews, locatiebezoeken, analyses van rapportages en een enquête onder medewerkers alle benodigde informatie verzameld. Vervolgens zijn de arbeidsrisico's in kaart gebracht, geëvalueerd en gewogen. Wij zijn nu in de laatste fase beland waarbij de rapportage en een plan van aanpak worden opgesteld. In het begin van 2024 zullen de directie, de OR, preventiemedewerkers en andere belanghebbenden de hoogste risico's gepresenteerd krijgen. Daarna starten we met de uitvoering van het plan van aanpak.

Rechtspositie en Arbeidsvoorwaardenbeleid
De rechtspositionele en arbeidsvoorwaardelijke basis van onze medewerkers is neergelegd in de CAO sector Gemeenten en in het Personeelshandboek (lokale regelingen). De huidige CAO liep af op 31 december 2023. Inmiddels is een nieuwe CAO vastgesteld met een looptijd van 15 maanden tot en met 31 maart 2025.
In 2023 is besloten om de secundaire arbeidsvoorwaarden voor de medewerkers te moderniseren. Dit leidt er toe dat vanaf 1-1-2024 een hoger IKB wordt opgebouwd (18%), de mogelijkheden voor uitruil in het IKB zijn uitgebreid (fiets en sport/fitness) en reiskosten woon-werkverkeer worden vergoed.

Informatievoorziening
Behoeftemanagement
We hebben het proces behoeftemanagement verder aangescherpt. Dit proces is ervoor bedoeld om binnen de gemeente de (informatie en ICT) behoeften op te halen, uit te werken, te budgetteren en in te plannen voor realisatie. We hebben stappen gezet in het prioriteren en de toetsing van de impact van deze behoeften. In 2024 willen we met behulp van het behoeftemanagement verder werken om het portfoliomanagement (inzicht in alle projecten met IT component) goed neer te zetten.

In 2023 zijn een aantal grotere projecten gestart of afgerond:
- In 2023 zijn de eerste 10 e-diensten van Centric geïmplementeerd waardoor de digitale dienstverlening verder is geoptimaliseerd. In 2024 gaan we verder met de implementatie van 5 aanvullende e-diensten.

- Er is gewerkt aan de verdere professionalisering rondom datagedreven werken. Zo wordt gewerkt aan een management dashboard en zijn er diverse datagedreven projecten gestart.
- In 2024 het thuisbezorgen van reisdocumenten voor onze inwoners mogelijk maken.
- De implementatie van de applicatie p8 is gestart zodat we onze huur en pachtadministratie verder professionaliseren.
- De vergunning applicatie Centric Leefomgeving (CLO) klaar maken voor de nieuwe omgevingswet.

Regionaal samenwerken

Voor het beheer van onze ICT voorzieningen en de doorontwikkeling van onze informatievoorziening werken we nauw samen met onze partnergemeenten Noardeast Fryslân, Leeuwarden en het Shared Service Centrum (SSC) van Leeuwarden.

In 2022 is Waadhoeke toegetreden tot de coöperatie DataFryslân. Deze coöperatie brengt met data van verschillende Friese organisaties maatschappelijke vraagstukken kwantitatief in beeld. In het onderzoek 'Ynjoch yn kriminaliteit' heeft DataFryslân gegevens verzameld die onder andere de georganiseerde ondermijnende criminaliteit in Fryslân in kaart brengen. Onze gemeente was hierbij nauw betrokken.

Daarnaast is er samen met onze partners gewerkt aan een aantal grote regionale projecten:

- Het e-HRM pakket van AFAS is in gebruik genomen.
- Er is een onderzoek uitgevoerd samen met de gemeente Leeuwarden om de behoefte op te halen voor het gebruik van videobellen als kanaal voor klantcontact.
- Met het SSC, het Historisch Centrum Leeuwarden en Noardeast Fryslân is een regionale digitale bewaarstrategie opgesteld, waarin acties zijn geformuleerd om de informatiehuishouding verder op orde te krijgen in een periode van 3 jaar. het Historisch Centrum Leeuwarden (HCL), dat de archieven van de gemeente Leeuwarden beheert, streeft ernaar om in deze periode ook toe te werken naar de aanschaf van een e-depot.
- Sinds 1 januari ’24 wordt email gearchiveerd volgens de Capstone-methodiek. Zogenaamde sleutelfunctionarissen, eigenaren van een mailbox die volgens deze methodiek blijvend bewaard moeten worden, zijn hierover geïnformeerd. Waadhoeke werkt samen met Leeuwarden en Noardwest Fryslân om deze methodiek technisch te faciliteren.

Planning en Control

De opzet van de P&C cyclus is vastgelegd in de nota Planning & Control. De instrumenten/producten die de gemeenteraad hiervoor heeft om invulling te geven aan zijn rol zijn de kadernota, de programmabegroting, de tussentijdse rapportages (BERAP 1 en 2) en de jaarstukken. In de Auditcommissie worden sommige onderdelen van de P&C-cyclus besproken en geëvalueerd.

Rechtmatigheid/Doelmatigheid en doeltreffendheid/ Interne controle

Rechtmatigheidsverantwoording naar college met ingang van boekjaar 2023

Met ingang van verslagjaar 2023, dus in 2024, moet het college van burgemeester en wethouders in de *jaarrekening* een rechtmatigheids*verantwoording* afgeven. Op die wijze legt het college expliciet verantwoording af over het rechtmatig handelen in de organisatie.

Verantwoordingsgrens

Eventueel geconstateerde afwijkingen, voor zover deze boven de door de raad vast gestelde grens uitkomen, worden vermeld. Deze worden automatisch onderdeel van de accountantscontrole op de jaarrekening en zijn daarmee onderdeel van het getrouwheidsoordeel van de accountant. In het door de raad in november 2023 vastgestelde Controleprotocol is de verantwoordingsgrens voor 2023 bepaald op 3% van de totale lasten, inclusief de dotaties aan de reserves.

Rapportagegrens
In de paragraaf Bedrijfsvoering, onderdeel van het *jaarverslag*, zet het college uiteen hoe de rechtmatigheidsverantwoording tot stand is gekomen. Daartoe heeft het college een controle- en rapportagesysteem om zicht te hebben op de relevante rechtmatigheidsaspecten in de organisatie, de risico's op afwijkingen en de daarop genomen beheersmaatregelen, alsmede (een toetsing op) de werking van deze beheersmaatregelen en de uitkomsten daarvan.
Blijven zowel de fouten als afzonderlijke onduidelijkheden onder de verantwoordingsgrens dan worden geen afwijkingen opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Wel is het relevant om geconstateerde afwijkingen te vermelden in de paragraaf Bedrijfsvoering. Hiervoor kan de raad ook een grens met het college afspreken. In het door de raad in november 2023 vastgestelde Controleprotocol is de rapportagegrens voor 2023 bepaald op 1% van de totale lasten, inclusief de dotaties aan de reserve. Dit is afgerond € 1,9 miljoen.

De rechtmatigheidsverantwoording door het college gaat over 3 criteria:
- het voorwaardencriterium
- het begrotingscriterium
- het misbruiken oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium)

Verantwoording
- het voorwaardencriterium
In 2023 zijn er geen afwijkingen geconstateerd van het voorwaardencriterium welke de rapportagegrens van € 1,9 miljoen overschrijden. Om toch inzicht te geven in de ontwikkelingen sluiten we aan bij de rapportage zoals deze in de Berap plaatsvindt.
Over 2023 zijn voor een bedrag van € 0,9 miljoen de Europese aanbestedingsregels niet nageleefd. Het betreft onder andere de aansprakelijkheidsverzekering, mobiele telefoon- en internetdiensten, ingenieursdiensten, diensten van architecten, inkoop van brandstof en inhuur per personeel (onder andere IT-diensten).
Ter vergelijking: over het jaar 2020 was voor een bedrag van € 0,9 miljoen de Europese aanbestedingsregels niet nageleefd, over 2021 € 0,7 miljoen en over 2022 € 0,8 miljoen.

- het begrotingscriterium
De geconstateerde afwijkingen van de begroting worden in het jaarverslag en in het onderdeel jaarrekening toegelicht.

- het misbruiken oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium)
Er zijn geen afwijkingen geconstateerd in 2023.

Rechtmatigheidsverantwoording BVO Sociaal Domein NWF
Over het boekjaar 2023 is de verantwoording, als gevolg van de toedeling (delegatie) van de uitvoerende taken, aan de Dienst.

Doelmatigheid en doeltreffendheid
Met het instellen van de externe rekenkamerfunctie heeft de gemeenteraad het instrument om de doelmatigheid en doeltreffendheid van gemeentelijke beheershandelingen nader te laten onderzoeken. De Rekenkamer heeft in 2023 onderzoek gedaan naar Jeugdhulp en Sociaal Economisch beleid.

Het opstellen van een plan van aanpak interne onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid en het daadwerkelijk uitvoeren hiervan is vastgelegd in de (in 2023 geactualiseerde) verordening

213a. Dit is een verantwoordelijkheid van het college. De “eigen” onderzoeksthema’s worden met de Rekenkamer afgestemd. In 2023 is geen 213a onderzoek uitgevoerd.

Interne controle
Gemeente Waadhoeke heeft een intern controleplan dat jaarlijks wordt vastgesteld. De rechtmatigheidscontroles en de interne controles vinden in samenhang plaats.

Frauderisicoanalyse
Er is een frauderisicoanalyse, waarin de frauderisico’s in beeld zijn gebracht en waarbij is aangegeven in hoeverre deze worden afgedekt door de getroffen interne beheersmaatregelen. Het document wordt jaarlijks aangepast en aangevuld. Er zijn in 2023 geen fraudes geconstateerd.
Voor verstrekkingen is er sprake van M&O (misbruik en oneigenlijk gebruik) beleid, maar aangezien de uitkeringen en voorzieningen Wmo en Jeugd door de Dienst worden verstrekt, ligt de uitvoering van dit beleid met name daar.

Continuïteitsrisico's
De continuïteit van de gemeente als instelling kent in geval van nood achtervang door de steun van het Rijk in de vorm van de artikel 12 status. Er zijn geen voornemens/besluiten om in de nabije toekomst belangrijke taken/activiteiten te beëindigen.

Risicomanagement
Risicobewustheid/risicomanagement wordt binnen de organisatie verder onder de aandacht gebracht. Om dit te ondersteunen wordt de digitale tool NARIS gebruikt voor nadere analyses en presentaties. Risicomanagement voor de beoordeling van verbonden partijen wordt op provinciale schaal in samenwerking met collega's van andere gemeenten opgepakt.

Facilitair
De medewerkers van Waadhoeke zijn centraal gehuisvest in het gemeentehuis van Franeker. Uitzondering hierbij zijn de buitendienst (locaties in Menaam, St. Jacobiparochie en Franeker) en het gebiedsteam Platteland, vanuit Menaam en St.-Annaparochie.
Bij de facilitaire taken zoals bij voorbeeld de organisatie van de verkiezingen, inkoop van (kantoor)artikelen en meubilair, boodschappen, schoonmaak, bedrijfsauto's en de aankleding van gebouw(en) staat duurzaamheid voorop. Met (kleine) aanpassingen maken we de werkomgeving groener! Hierin speelt de in 2023 nieuw aangestelde "duurzame doener" bij Bedrijfsvoering een belangrijke ondersteunende rol.

Informatieveiligheid
De gemeentelijke informatievoorziening is kwetsbaar, en de digitale dreiging is de afgelopen jaren voor gemeenten steeds groter geworden. Het aantal incidenten neemt toe, en de impact wordt steeds ernstiger. Informatiebeveiligingsmaatregelen maken in toenemende mate deel uit van onze dagelijkse bedrijfsvoering.

Afwegingen op het terrein van informatiebeveiliging maken structureel deel uit van de verdere ontwikkeling van onze digitalisering, zowel lokaal via behoeftemanagement als in samenwerking met het SSC. Het intern samenwerkingsproces, dat in 2022 is gestart, heeft in 2023 zijn plek in de organisatie beter gevonden. Dit heeft al geleid tot tijdige mitigatie van enkele potentiële risico's.

Het in 2022 gestarte doorlopende bewustwordingsprogramma werpt zijn vruchten af. Actief volgt meer dan 80% van onze medewerkers het programma Arda. Actieve sturing vanuit de directie en managers draagt daar aan bij. Het algehele kennisniveau binnen de organisatie is merkbaar gestegen, wat zich ook uit in het aantal meldingen dat wordt gedaan. Naast het bewustwordingsprogramma is er in oktober 2023, tijdens de Europese Cybersecurity maand, ook binnen gemeente Waadhoeke

extra aandacht besteed aan informatiebeveiliging. Diverse activiteiten en bijeenkomsten zijn georganiseerd om de bewustwording te vergroten.

Door middel van de jaarlijkse ENSIA zelfevaluaties en specifieke audits is door een externe auditor getoetst of wij voldoen aan het normenkader BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). Dit geldt ook voor de eisen van de toezichthouders voor Suwinet en DigiD. Het college verantwoordt zich hierover in de Collegeverklaring ENSIA inzake informatiebeveiliging, DigiD en Suwinet. In 2023 is daarnaast een separate rapportage over informatiebeveiliging naar de gemeenteraad gegaan.

Privacy
In de loop van 2023 heeft de Functionaris Gegevensbescherming (FG) in opleiding geleidelijk aan steeds meer verantwoordelijkheden van de huidige FG overgenomen. Tegen het einde van het jaar had de FG in opleiding het merendeel van de taken van de huidige FG, die nu ook de rol van CISO vervult, overgenomen. Dit waarborgt de scheiding van functies tussen de CISO en FG. In 2024 neemt de FG in opleiding de functie van de huidige FG volledig over.

Er zijn in het afgelopen jaar verschillende Data Protection Impact Assessments (DPIA’s) uitgevoerd om risico’s bij het verwerken van persoonsgegevens in kaart te brengen. Ook is er een start gemaakt met het integreren van het bestaande verwerkingsregister met de procesbeschrijvingen van onze organisatie. Hierdoor ontstaat een algeheel inzicht in de verwerking van persoonsgegevens op procesniveau en wordt de juistheid en actualiteit van het register gewaarborgd.

Daarnaast ligt de focus van het bewustwordingsprogramma, zoals eerder vermeld bij 'Informatiebeveiliging', ook op de AVG en de bijbehorende eisen voor het verwerken van persoonsgegevens. Hetzelfde geldt voor de overige bewustwordingsactiviteiten die gedurende het jaar zijn georganiseerd. Tijdens de Cybersecurity maand is een maand lang aandacht besteed aan bewustwording op het gebied van informatiebeveiliging en privacy.

Er zijn in 2023 geen ernstige datalekken ontstaan. Alle gerapporteerde datalekken zijn adequaat behandeld, wat resulteerde in (zeer) beperkte of geen merkbare gevolgen voor de privacy van de betrokkenen. In vergelijking met 2022 hebben het afgelopen jaar minder betrokkenen verzoeken ingediend op basis van hun privacyrechten.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding
Verbonden partijen zijn, volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), samenwerkingsverbanden (rechtspersonen) waarin de gemeente een direct bestuurlijk én financieel belang heeft.
Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Deze verbindingen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. De rechtsvorm die daarvoor wordt gekozen kan variëren, afhankelijk van de activiteiten. Zo kan er bijvoorbeeld sprake zijn van een verbonden partij met een publiekrechtelijke grondslag (gemeenschappelijke regeling), maar ook met een privaatrechtelijke grondslag (vennootschap).

In de financiële verordening ex art. 212 is aangegeven dat met betrekking tot verbonden partijen is gekozen voor een paragraaf en niet voor een vierjaarlijkse beleidsnotitie.

Kader/beleid gemeenteraad
Wettelijke kaders
Er is een aantal wettelijke kaders en verplichtingen inzake verbonden partijen. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn algemene voorschriften omtrent verbonden partijen opgenomen. De gemeentelijke financiële verordening ex art. 212 bevat minimumvereisten omtrent informatievoorziening in de gemeentelijke planning & control producten. Daarnaast bepaalt de rechtsvorm van de verbonden partij welke wettelijke kaders en verplichtingen meer specifiek van toepassingen zijn, bijvoorbeeld de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Beleid
Gemeente Waadhoeke kan niet alle taken zelf uitvoeren. Soms omdat wettelijke bepalingen samenwerking voorschrijven (zoals bij de Veiligheidsregio), soms om taken adequaat en efficiënt uit te kunnen voeren (zoals bij ICT).

Grip op samenwerkingsverbanden
Als taken op afstand worden georganiseerd/uitgevoerd dan moet de gemeente invloed kunnen uitoefenen en de voortgang en financiële kaders kunnen controleren en bewaken. Dit vraagt van de gemeente professioneel opdrachtgeverschap en een gedegen inhoudelijke en procesmatige sturing.

Aangaan nieuwe participaties
Bij het eventueel aangaan van nieuwe participaties zijn er drie invalshoeken van waaruit de afweging over deelname wordt gemaakt: het publiek belang, de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en de financiële voorwaarden.

Publiek belang
Het doel van de verbonden partij moet passen in de doelstellingen van de gemeente zoals geformuleerd in de programmabegroting en daaraan ondersteunend zijn. Door het aangaan van de participatie kunnen gemeentelijke doelstellingen meer doelmatig en doeltreffend worden gerealiseerd.

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Bij het aangaan van een nieuwe participatie is het helder hoe de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen gemeente en verbonden partij zijn geregeld. Met de verbonden partij worden afspraken gemaakt over het aanleveren van verantwoordingsgegevens die passen in de cyclus van planning en control van de gemeente.

Financiële voorwaarden
De (financiële) risico's die de gemeente loopt dienen onderkend en inzichtelijk te zijn. Rapportage hierover vindt plaats in de planning & control documenten (paragraaf verbonden partijen en risicoparagraaf). Voorafgaand aan de daadwerkelijke participatie moet inzichtelijk zijn welke (financiële) consequenties uittreding met zich mee zal brengen (beëindiging participatie).

Wijzigen / beëindigen van participaties
Het staat de gemeente vrij om terug te komen op afspraken die gemaakt zijn bij het aangaan van een verbonden partij. Wel zijn daaraan altijd regels, voorschriften en (financiële) consequenties verbonden.

Informatievoorziening
Voor wat betreft betrokkenheid van gemeenteraden bij gemeenschappelijke regelingen hanteert de gemeente de volgende uitgangspunten:

1. Het zwaartepunt van democratische gemeenteraadscontrole wordt verlegd naar "sturing vooraf": doelen en indicatoren zijn helder geformuleerd;
2. Beleidsplannen in conceptstadium en politiek gevoelige informatie worden voor wensen en bedenkingen voorgelegd aan de gemeenteraad;
3. Verantwoordingsinformatie en controle vindt plaats via de reguliere gemeentelijke planning- en control cyclus;
4. De gemeenschappelijke regeling stelt éénmaal per raadsperiode een evaluatierapport op en de gemeenteraad bespreekt dit evaluatierapport.

Stukken waarover de raad een zienswijze kan geven (begrotingen etc.) worden voor wensen en bedenkingen op de agenda geplaatst, overige stukken (jaarverslagen etc.) ter kennisneming.

1. Gemeenschappelijke regelingen

De Dienst Noardwest Noardwest-Fryslân
Wijze van belang/doelstelling: De taak van de Dienst SoZaWe is het uitvoeren van sociale voorzieningen zoals de Wwb (Wet, werk en bijstand), WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) het minimabeleid (Financieel Vangnet) en overige wetten op de terreinen van sociale zekerheid en gesubsidieerde arbeid waarvan de uitvoering op grond van wetgeving aan de gemeentebesturen is opgedragen.
Financieel belang: Elke deelnemende gemeente draagt bij op basis van aantal inwoners dat gebruik maakt van de beschikbare voorzieningen.
Eigen vermogen: 1 januari 2023: € 654.806;
1 januari 2024: € 654.806.
Vreemd vermogen: 1 januari 2023: € 11.350.000;
1 januari 2024: € 11.350.000.
Omvang resultaat begrotingsjaar: Nihil.
Risico's: De gemeente is verantwoordelijk voor haar aandeel in de tekorten.
Opmerkingen: De cijfers zijn op basis van de herziene begroting 2023 van de Dienst SoZaWe, aangezien er geen recentere gegevens zijn over het boekjaar 2023. Er wordt geen substantiële wijziging in het vermogen verwacht.

FUMO (Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing)

Wijze van belang/doelstelling: Inzetten voor een betere en veilige leefomgeving in Fryslân door vergunningen te verstrekken, toezicht te houden, te handhaven daar waar nodig en advisering op het gebied van op het gebied van licht, geluid, trillingen, bodem, energie, externe veiligheid en juridische zaken.

Financieel belang: Elke deelnemende gemeente draagt bij op basis van de feitelijke afname van ingezette uren per taak (basistaken). Daarnaast kan elke deelnemer de keuze maken voor het afnemen van plustaken. De plustaken kunnen een andere verdeelsleutel hanteren dan de basistaken.

Eigen vermogen: 1 januari 2023: € 1.300.000;
1 januari 2024: € 1.300.000.

Vreemd vermogen: 1 januari 2023: € 4.000.000;
1 januari 2024: € 4.000.000.

Omvang resultaat begrotingsjaar: Nihil.

Risico's: De gemeente is verantwoordelijk voor haar aandeel in de tekorten die ontstaan binnen de FUMO. Daarnaast levert de invoering van de omgevingswet risico's op voor de FUMO. Deze bevinden zich hoofdzakelijk op financieel gebied en in de onzekerheid welke taken de FUMO in de toekomst dient uit te voeren.

Opmerkingen: De cijfers zijn op basis van de ontwerpbegroting 2023 van de FUMO, aangezien er geen recentere gegevens zijn over het boekjaar 2023. Er wordt geen substantiële wijziging in het vermogen verwacht.

Hûs en Hiem

Wijze van belang/doelstelling: Welstands- en monumentenadvisering voor de deelnemende gemeenten.

Financieel belang: Elke deelnemende gemeente draagt bij in de kosten van Hûs en Hiem naar rato van de dienstverlening op basis van tarieven die door het Algemeen Bestuur worden vastgesteld en meegedeeld aan de gemeenten.

Eigen vermogen: 1 januari 2022: € 454.558;
1 januari 2023: € 338.222.

Vreemd vermogen: 1 januari 2022: € 136.383;
1 januari 2023: € 153.299.

Omvang resultaat begrotingsjaar: € -109.336 voor bestemming.

Risico's: De gemeente is verantwoordelijk voor haar aandeel in de tekorten. Het effect van de invoering van de omgevingswet op de hoeveelheid advies aanvragen is onduidelijk. Vooralsnog wordt uitgegaan van gelijkblijvende hoeveelheid aan aanvragen, ook gezien de krapte op de huizenmarkt en de daarmee gepaarde wens om meer huizen te bouwen.

Opmerkingen: De ontwerpbegroting 2023 van Hûs en Hiem bevatte geen informatie over de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen. Daarom zijn de meest recente cijfers (jaarrekening 2022) hiervoor opgenomen. Er wordt geen substantiële wijziging in het vermogen verwacht.

Fryslân-West

Wijze van belang/doelstelling: Samen met nv Empatec vormt deze gemeenschappelijke regeling het sociale werkbedrijf dat onder de naam van Empatec en Pastiel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek biedt (Empatec) of deze begeleidt/re-integreert naar een zinvolle werkplek (Pastiel).

Financieel belang: Doorberekening aan de gemeente vindt plaats op basis van het daadwerkelijk aantal werknemers met een Wsw-status dat werkzaam is bij Fryslân-West, andere schappen of in Begeleid Werken.

Eigen vermogen: 1 januari 2022: € 6.389.000;
1 januari 2023: € 6.714.000.

Vreemd vermogen: 1 januari 2022: € 932.000;

1 januari 2023: € 932.000.
Omvang resultaat begrotingsjaar: € 75.000 positief.
Risico's: De gemeente is verantwoordelijk voor haar aandeel in de tekorten.
Opmerkingen: De cijfers zijn gebaseerd op de eerste begroting 2023 van Fryslân-West.

De Marrekrite
Wijze van belang/doelstelling: De Marrekrite onderhoudt en beheert ongeveer 33 kilometer aan vrije ligplaatsen midden in de natuur, zorgt voor afvoer van recreatieafval en onderhoudt boeien en bakens in recreatievaarten. Daarnaast beheert en onderhoudt De Marrekrite het fietsknooppuntennetwerk, het wandelknooppuntnetwerk en de toeristische opstappunten.
Financieel belang: De gemeente Waadhoeke draagt met een deelnemersbijdrage bij aan de GR. Voor 2023 is de bijdrage van de gemeente Waadhoeke € 38.969 geweest.
Eigen vermogen: 1 januari 2023: € 4.704.090;
1 januari 2024: € 4.328.380.
Vreemd vermogen: 1 januari 2023: € 4.813.102;
1 januari 2024: € 4.893.971.
Omvang resultaat begrotingsjaar: € 90.522 positief.
Risico's: De gemeente is verantwoordelijk voor haar aandeel in de tekorten.
Opmerking: De cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2023 van de Marrekrite.

Veiligheidsregio Fryslân
Wijze van belang/doelstelling: Binnen de Veiligheidsregio Fryslân werken de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Financieel belang: De vastgestelde bijdrage in het nadelig saldo voor de programma's gezondheid en crisisbeheersing wordt verdeeld op basis van het inwonertal. In afwijking hiervan heeft het algemeen bestuur besloten de bijdrage voor het programma Brandweer te verdelen op basis van de verdeling van het cluster openbare orde en veiligheid (OOV) binnen de algemene uitkering uit het Gemeentefonds die de gemeenten jaarlijks ontvangen.
Eigen vermogen: 1 januari 2023: € 7.253.000;
1 januari 2024: € 6.814.000.
Vreemd vermogen: 1 januari 2023: € 74.073.000;
1 januari 2024: € 81.277.000.
Omvang resultaat begrotingsjaar: nihil.
Risico's: De gemeente is verantwoordelijk voor haar aandeel in de tekorten.
Opmerkingen: De cijfers zijn gebaseerd op de programmabegroting 2023 van de Veiligheidsregio Fryslân.

2. Vennootschappen en coöperaties
Afvalsturing Friesland (Omrin)
Wijze van belang/doelstelling: Het afvalbeleid van gemeenten uitvoeren via inzameling, verwerking en valorisatie van huishoudelijk afval op de meest duurzame wijze.
Financieel belang: Deelname in het aandelenkapitaal ter waarde van € 94.500 (210 aandelen à € 450).
Eigen vermogen: 1 januari 2022: € 64.757.000;
1 januari 2023: € 70.303.000.
Vreemd vermogen: 1 januari 2022: € 128.437.000;
1 januari 2023: € 119.141.000.
Omvang resultaat begrotingsjaar: Resultaat over 2022 was € 7.870.000.
Risico's: Geen bijzonderheden.
Opmerkingen: De ontwerpbegroting 2023 van Afvalsturing Friesland bevatte geen informatie over de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen. Daarom zijn de meest recente

cijfers (jaarrekening 2022) hiervoor opgenomen. Er wordt geen substantiële wijziging in het vermogen verwacht.

nv Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Wijze van belang/doelstelling: Duurzaam bijdragen aan het laag houden van de kosten van de maatschappelijke voorzieningen voor de burgers.
Financieel belang: Deelname in het aandelenkapitaal ter waarde van € 335.798 (134.319 aandelen à € 2,50).
Eigen vermogen: 1 januari 2022: € 4.615 miljoen;
1 januari 2023: € 4.721 miljoen.
Vreemd vermogen: 1 januari 2022: € 107.459 miljoen;
1 januari 2023: € 110.819 miljoen.
Omvang resultaat begrotingsjaar: Resultaat over 2023 was € 254 miljoen.
Risico's: Geen bijzonderheden.
Opmerkingen: De cijfers zijn op basis van het jaarverslag van 2023.

NV Fryslân-Miljeu (concern)
Wijze van belang/doelstelling: Het afvalbeleid van gemeenten uitvoeren via inzameling, verwerking en valorisatie van huishoudelijk afval op de meest duurzame wijze.
Financieel belang: Deelname in het aandelenkapitaal ter waarde van € 96.330 (21.265 aandelen à € 4,53).
Eigen vermogen: 1 januari 2022: € 11.485.000;
1 januari 2023: € 11.303.000.
Vreemd vermogen: 1 januari 2022: € 25.340.000;
1 januari 2023: € 23.497.000.
Omvang resultaat begrotingsjaar: Resultaat over 2021 was € 1.432.000 na bestemming.
Risico's: Geen bijzonderheden.
Opmerkingen: De ontwerpbegroting 2023 van NV Fryslân Miljeu bevatte geen informatie over de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen. Daarom zijn de meest recente cijfers (jaarrekening 2022) hiervoor opgenomen. Er wordt geen substantiële wijziging in het vermogen verwacht.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
Wijze van belang/doelstelling: Het behartigen van het 50%-belang in de Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland. EPZ is de eigenaar van de kerncentrale in Borsele.
Financieel belang: € 19.041 aandelenkapitaal.
Eigen vermogen: 1 januari 2021: € 1.567.326;
1 januari 2022: € 1.463.206.
V**reemd vermogen:** 1 januari 2021: € 6.925;
1 januari 2022: € 9.914.
Omvang resultaat begrotingsjaar: - € 52.060
Risico's: Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Het aandeel van Waadhoeke is € 19.041.
Opmerkingen: De cijfers zijn op basis van het jaarverslag van 2022.

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.
Wijze van belang/doelstelling: De coöperatie verzorgt de inkoop van energie voor zeventien Friese gemeenten en de provincie Fryslân.
Financieel belang:
Eigen vermogen: 1 januari 2021: € 327.638;
1 januari 2022: € 445.431.

Vreemd vermogen: 1 januari 2021: € 46.324;
1 januari 2022: € 53.156.
Omvang resultaat begrotingsjaar: Resultaat na bestemming was 0.
Risico's: Geen bijzonderheden.
Opmerkingen: De cijfers zijn op basis van het jaarverslag van 2021.

3. Stichtingen en verenigingen
Vereniging van Waddenzeegemeenten
Wijze van belang/doelstelling: De vereniging is een platform voor overleg en informatie- en kennisuitwisseling van die aangelegenheden die het Waddengebied in bestuurlijk zin raken. De vereniging behartigt de belangen van de leden bij de betrokken instanties en doet de uitvoering van gezamenlijke projecten.
Financieel belang: Door de leden wordt contributie betaald.
Eigen vermogen: 1 januari 2022: € 51.043;
1 januari 2023: - € 6.277.
Vreemd vermogen: 1 januari 2022: € 136.361;
1 januari 2023: € 262.924.
Omvang resultaat begrotingsjaar: - € 57.320.
Risico: Gering.
Opmerkingen: De cijfers zijn op basis van het jaarverslag van 2022 aangezien er geen recentere gegevens zijn over het boekjaar 2023. Er wordt geen substantiële wijziging in het vermogen verwacht.

Stichting tot behoud van Monumenten in Waadhoeke
Wijze van belang/doelstelling: Beheer, onderhoud en restauratie van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke
Financieel belang: Gemeentelijke budgetsubsidie.
Eigen vermogen: 1 januari 2022: € 237.631;
1 januari 2023: € 269.812.
Vreemd vermogen: 1 januari 2022: € 65.585;
1 januari 2023: € 80.167.
Omvang resultaat begrotingsjaar: € 32.879 voor bestemming.
Risico: Gering.
Opmerkingen: De cijfers zijn op basis van het jaarverslag van 2022 aangezien er geen recentere gegevens zijn over het boekjaar 2023. Er wordt geen substantiële wijziging in het vermogen verwacht.

4. Overige verbonden partijen
N.v.t.

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding
Het grondbeleid is een middel om de ruimtelijke doelstellingen te realiseren, bijvoorbeeld voor het maken van een nieuw woongebied of bedrijventerrein of herstructurering van bestaand bebouwd gebied. Eén vorm van grondbeleid is dat de gemeente zelf de gronden koopt, bouw- en woonrijp maakt en gronden verkoopt voor het laten bebouwen (actief grondbeleid). Een andere vorm is door afspraken met marktpartijen te maken (faciliterend grondbeleid).

Kaders
Het wettelijk kader waarbinnen het grondbeleid zich afspeelt is omvangrijk. Er zijn diverse wetten van toepassing waaronder de Wet ruimtelijke ordening. Voor de financiële verslaggeving is het Besluit begroting en verantwoording (BBV) leidend, onder andere voor het actief en faciliterend grondbeleid en de toerekening van rente. Afgezien van de wettelijke kaders zijn er aanvullende keuzes mogelijk.

Het huidige grondbeleid van Waadhoeke is divers. Zo wordt het grootste nieuwe woongebied, Franeker Zuid, op basis van faciliterend grondbeleid gerealiseerd, terwijl het woongebied Groot Hermana 2e fase in Minnertsga op basis van actief grondbeleid wordt ontwikkeld.

Welke vorm van grondbeleid (actief/faciliterend) het beste toegepast kan worden is sterk afhankelijk van de doelstellingen die de gemeente met haar ruimtelijke ontwikkeling nastreeft. Belangrijke criteria bij de keuze voor actief of faciliterend grondbeleid zijn de gewenste mate van regie en invloed en de financiële risico's.

Grondbeleid
In de raadsvergadering van 28 november 2019 heeft de Raad de nota "Grondbeleid 2020-2024" vastgesteld. Kern van dit beleid is om situationeel grondbeleid toe te passen. Het toe te passen grondbeleid (actief, faciliterend) wordt per situatie bepaald, afhankelijk van de gewenste invloed en risico's.

Complexen in gemeente Waadhoeke
Begin 2023 waren er 9 grondexploitaties in Waadhoeke, ook wel complexen genoemd. Eind 2023 zijn het er nog 7. Deze complexen worden met een actief grondbeleid ontwikkeld. Dat wil zeggen dat de gronden zijn door de gemeente zijn of worden aangekocht, bouw- en woonrijp gemaakt worden en vervolgens als kavels worden verkocht. Hieronder wordt per complex kort beschreven wat er in 2023 gebeurd is.

Complexen bedrijventerreinen
Kie
De vraag naar kavels is goed te noemen. Om de uitgifte verder te stimuleren zijn twee nieuwe wegen aangelegd om de vraag naar kleinere kavels te kunnen bedienen. Vanwege de toenemende belangstelling is er een krediet beschikbaar gesteld om de volgende fase "Kie fase 2" van dit bedrijventerrein voor te bereiden.

Waddenglas
Nadat de koopovereenkomst met Friss Holding b.v. in oktober 2022 is ontbonden hebben R.V.O, de Provincie en de gemeente Waadhoeke het besluit genomen om de samenwerking Waddenglas te beëindigen. De financiële afrekening is in de boekwaarde verwerkt. De gemeente Waadhoeke zal nu de grondexploitatie Waddenglas zelfstandig op zich nemen. Inclusief de afkoopsommen van R.V.O. en de Provincie van in totaal € 6.886.786 is de boekwaarde per 1-1-2023 € 8.446.866.

De gemeente Waadhoeke kan zelfstandig over ruim 50 ha. grond van Waddenglas beschikken. Deze 50 ha. ligt in het zoekgebied en biedt een kans bij de ontwikkeling van een energielandschap. Of dit een goede kans is zal blijken uit het lopende onderzoek naar de haalbaarheid van een energielandschap. De resultaten van dit onderzoek zijn eind 2023 afgerond en er volgt bestuurlijke besluitvorming in 2024. De verkoop van Waddenglas als tuinbouwgebied is daarom voorlopig stop gezet in afwachting van de conclusies uit het onderzoek over de haalbaarheid van een energielandschap.

Oudebildtzijl
Er zijn twee kavels beschikbaar voor verkoop. De gronden zijn bouwrijp.

Winsum - St. Michaelsberg
De laatste kavels zijn verkocht. De planning was om het woonrijp maken in 2023 af te ronden. De aanbesteding voor de afrondende werkzaamheden heeft plaats gevonden en de kosten zijn als nog te maken kosten op de balans gezet. De uitvoering vindt in 2024 plaats. Deze grondexploitatie is per 31-12-2023 afgesloten.

Complexen woningbouw
Nij Altoenae - uitbreiding 2e fase
Het terrein is woonrijp en de laatste 2 kavels zijn eind 2021 verkocht. Nadat de woningen gereed zijn kan het terrein woonrijp gemaakt worden.

Minnertsga - Hermana 2e fase
Alle kavels zijn verkocht er de meeste woningen zijn klaar. Nadat de bouwactiviteiten zijn afgerond wordt het plan woonrijp gemaakt.

Deinum – Oost
Alle kavels zijn verkocht en het terrein is woonrijp gemaakt. Deze grondexploitatie is per 31-12-2023 afgesloten.

Menaam - de Boech Zuid
Alle kavels zijn verkocht en het terrein is woonrijp gemaakt. Deze grondexploitatie is per 31-12-2023 afgesloten.

Winsum - Trije Keningen
Alle kavels zijn in optie of verkocht.

Spannum
Het terrein is bouwrijp gemaakt en de verkoop van de kavels kan beginnen

Tabel
De hierna opgenomen tabel geeft een overzicht van de complexen in het grondbedrijf. Voor de complexen die in exploitatie zijn is een berekening gemaakt van het verwachte eindresultaat en is de voorziening per 31-12-2023 daarop afgestemd.

COMPLEXEN (bedragen x € 1)	Boekwaarde 01-01-2023	Resultaat 2023	Boekwaarde 31-12-2023	Voorziening 31-12-2023	Balanswaarde 31-12-2023	Verwacht eindresultaat
Bouwgronden in exploitatie: bedrijventerreinen	**10.139.814**	**-71.208**	**10.068.606**	**3.468.541**	**6.600.065**	**3.448.100**
Kie	1.693.346	-426.301	1.267.045	1.218.408	48.637	1.218.408
Waddenglas	8.446.866	292.251	8.739.116	2.250.133	6.488.983	2.250.133
Oudebildtzijl	61.220	1.224	62.445	-	62.445	-20.441
Winsum - St. Michaelsberg	-61.618	61.618	-	-	-	0
Bouwgronden in exploitatie: woningbouwlocaties	**-588.394**	**384.586**	**-203.808**	**-**	**-203.808**	**-598.238**
Nij Altoenae	-171.652	36.902	-134.750	-	-134.750	-204.245
Minnertsga 2e fase	-533.064	233.179	-299.885	-	-299.885	-104.207
Deinum - Oost	260.871	-260.871	-	-	-	-0
Menaam - de Boech Zuid	-205.330	205.330	-	-	-	0
Winsum - Trije Keningen	60.781	-80.734	-19.953	-	-19.953	-50.294
Spannum	-	250.780	250.780	-	250.780	-239.492
Overige gronden	**10.159.446**	**-97.804**	**10.061.642**	**-**	**10.061.642**	**-**
Grondbank Franeker-Zuid	12.575.094	691.630	13.266.724	-	13.266.724	-
Grondbank Franeker-Zuid (xx)	-2.513.452	-691.630	-3.205.082	-	-3.205.082	-
Woonkavel Berltsum	97.804	-97.804	-	-	-	-
Totaal	**19.710.866**	**215.574**	**19.926.440**	**3.468.541**	**16.457.899**	**2.849.862**

Overige gronden
Grondbank Franeker - Zuid
Al is dit geen gemeentelijke grondexploitatie, conform de BBV is deze wel opgenomen in de paragraaf grondbeleid omdat hier sprake is van een grondbank. In deze grondbank “zitten” de gronden die bedoeld zijn voor de ontwikkeling van de Alvestêdewyk (Franeker Zuid). De ontwikkeling van de Alvestêdewyk en daarmee ook de “uitname” van grond uit de grondbank is onderwerp van gesprek met de ontwikkelaar Franeker – Zuid CV/BV.

Een laatste woonkavel in Berlikum is in 2023 verkocht en daarmee is dit afgesloten.

Voorziening
Uit de grondexploitatieberekening kan een negatief eindresultaat volgen. Dan is het noodzakelijk om een financiële voorziening voor dit verwachte verlies te treffen. Voor de verliesgevende complexen zijn deze voorzieningen getroffen.

In 2023 zijn enkele complexen met verlies afgesloten ten laste van de getroffen voorziening.

Het verhogen en/of verlagen van de voorziening komt ten laste of gunste van de reserve grondexploitatie zodat dit geen effect op de andere middelen heeft.

Reserve grondexploitatie
Naast het treffen van een voorziening bij een geprognosticeerd verlies is er ook een reserve exploitatie omdat grondexploitaties risico’s met zich meebrengen. Zo kunnen de kosten voor het bouw- en woonrijp maken tegenvallen. Ook het niet of later verkopen van de gronden is een risico. Tegenover deze risico’s moet een “passende” reserve staan: de reserve grondexploitatie. De

gewenste omvang van de reserve grondexploitatie is gerelateerd aan de boekwaarde van alle complexen.
Per 31-12-2023 is de boekwaarde berekend op afgerond € 9,8 miljoen (excl. de Overige gronden) en de reserve grondexploitatie op € 1,1 miljoen. De verhouding komt daarmee uit op 11% .
In het door de gemeenteraad gegeven beleidskader (Nota Reserves en voorzieningen) is het 20%-criterium opgenomen: de reserve grondexploitatie wordt afgeroomd op 20% van de gezamenlijke boekwaarden. Daarvan is nu dus geen sprake.

COMPLEXEN (bedragen x € 1)	Boekwaarde 01-01-2023	Mutaties 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Reserve grondexploitatie	746.343	378.992	1.125.335
Voorziening grondexploitatie	4.380.377	-911.836	3.468.541

Grondprijzen
Het college heeft de bevoegdheid om de grondprijzen voor bouwkavels naar eigen inzicht vast te stellen. De grondprijzen zijn in 2023 niet aangepast.

Paragraaf Openbaarheid

Paragraaf Openbaarheid
Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De Woo vervangt de Wet openbaarheid van bestuur. Artikel 3.5 van de Woo schrijft voor dat een bestuursorgaan in de begroting aandacht besteed aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de wet.
In de jaarstukken moeten we verslag doen van de uitvoering van de wet, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.
In deze paragraaf doen wij voor de eerste maal verslag van onze beleidsvoornemens. Daarbij richten wij ons op de drie pijlers van de Woo:

- Actieve openbaarmaking
- Passieve openbaarmaking
- Verbetering van de informatiehuishouding

Actieve openbaarmaking
De Woo noemt elf categorieën die wij actief openbaar moeten maken. Het overgangsrecht van de Woo regelt dat de start van de actieve openbaarmaking van deze elf categorieën wordt geregeld in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Daarin zal naar verwachting naast de datum ook worden bekend gemaakt dat de elf categorieën niet allemaal tegelijk openbaar gemaakt moeten worden, maar dat daar een fasering in wordt aangebracht. Voorlopig is er nog geen duidelijkheid vanaf wanneer wij moeten starten met actieve openbaarmaking. Overigens maken wij al diverse zaken actief openbaar. Denk aan de raadsstukken, vastgestelde verordeningen, beleidsregels, organisatiegegevens en dergelijke. Het staat ons vrij om al meer documenten actief openbaar te maken.

Passieve openbaarmaking
Naast het actief openbaar maken kan iedereen altijd vragen om bepaalde informatie (op verzoek) openbaar te maken. Ook bij openbaarmaking op verzoek gaat de Woo ervan uit dat het belang van openbaarheid altijd geldt en dat alleen in uitzonderingsgevallen een bijzonder belang vóór openbaarmaking kan gaan. Concreet betekent dit dat een Woo-verzoek (of onderdelen daarvan) alleen kan (of kunnen) worden geweigerd wanneer een beschermd belang in het geding is.

Verbetering van de informatiehuishouding
Een van de uitgangspunten van de Woo is dat de informatiehuishouding op orde is. De verbetering van de informatiehuishouding is niet nieuw. Jaarlijks worden stappen gezet, mede onder invloed van zaakgericht werken en digitalisering. Met de introductie van het zaaksysteem REX is gestart van achteraf op papier archiveren naar directe, digitale vastlegging in REX met ondersteuning van de afdeling informatievoorziening.

Jaarrekening

Balans

(Bedragen x € 1.000) **ACTIVA**	**31-12-2023**		**31-12-2022**	
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		0		0
Materiële vaste activa		72.984		74.901
- Investeringen met een economisch nut	46.580		48.245	
- Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	11.433		11.792	
- Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	14.971		14.864	
Financiële vaste activa		2.757		1.750
- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	1.680		880	
- Leningen aan deelnemingen	0		0	
- Ov. verbonden partijen	0		0	
- Overige langlopende leningen u/g	1.077		870	
Totaal vaste activa		**75.741**		**76.651**
Vlottende activa				
Voorraden		16.833		15.330
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	16.458		15.330	
- Handelsgoederen en gereed product	375		0	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		47.076		24.584
- Vorderingen op openbare lichamen	8.722		7.500	
- Uitzettingen in schatkist	0		0	
- Rekening courant verhouding met het Rijk	36.829		14.831	
- Overige vorderingen	1.525		2.253	
Liquide middelen		17		32
- Kassaldi	5		5	
- Banksaldi	12		27	
Overlopende activa		9.115		6.422
- Van overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel	7482		1522	
- Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	1.633		4.900	
Totaal vlottende activa		**73.041**		**46.368**
TOTAAL GENERAAL		**148.782**		**123.020**

(Bedragen x € 1.000) **PASSIVA**	**31-12-2023**		**31-12-2022**	
Vaste passiva				
Eigen vermogen		56.097		52.313
- Algemene reserve	16.097		21.618	
- Bestemmingsreserves	35.575		25.025	
- Gerealiseerd resultaat	4.425		5.670	
Voorzieningen		29.362		26.070
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.340		4.620	
- Voorzieningen ter egalisatie van kosten	23.340		19.872	
- Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	1.483		1.518	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		26.986		28.529
- Onderhandse leningen van binnenlandse banken	26.964		28.526	
- Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	0		0	
- Waarborgsommen	22		2	
Totaal vaste passiva		**112.445**		**106.912**
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		11.033		8.000
- Overige kasgeldleningen	0		0	
- Banksaldi	6.068		548	
- Overige schulden	4.965		7.451	
Overlopende passiva		25.304		8.108
- Nog te betalen bedragen	2.771		2.108	
- Vooruit ontvangen bedragen specifieke uitkeringen	20.481		4.223	
- Overige vooruit ontvangen bedragen	2.051		1.777	
Totaal vlottende passiva		**36.337**		**16.108**
TOTAAL GENERAAL		**148.782**		**123.020**
Gewaarborgde geldleningen		**69.042**		**78.361**

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 2 januari 2018 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva én de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld worden de activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt opgenomen conform de laatst gepubliceerde accresmededeling van het boekjaar. Deze wordt gepubliceerd in de septembercirculaire.

Personeelslasten worden (in principe) toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Hierbij kan gedacht worden aan componenten als ziektekostenpremies t.b.v. gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Een uitzondering wordt gemaakt indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisatie). In een dergelijk geval dient er wel een verplichting gevormd te worden.

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de organisatie zich over verschillende zaken een oordeel vormt en dat de organisatie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken.

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

De raad stelt jaarlijks het normenkader vast en voor boekjaar 2023 is het normenkader vastgesteld op 30 november 2023. Daarin is de geldende externe wet- en regelgeving opgenomen alsmede de eigen verordeningen van de gemeente Waadhoeke. Dit kader bevat de uitgangspunten voor de financiële rechtmatigheid en is de basis voor de uitgevoerde interne beheersmaatregelen en interne controles ter onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening.

De rechtmatigheidsverantwoording is in de jaarrekening opgenomen en is gebaseerd op de kadernota en het normenkader. Eveneens is er in de paragraaf bedrijfsvoering aandacht besteed aan de rechtmatigheid.

Balans

Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV). Hierbij wordt de verkregen bijdrage als bate verantwoord.

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo agio en disagio

Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden afgeschreven gedurende de restant looptijd van de betrokken geldlening.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden volgens artikel 64 afgeschreven in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële actief.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Voor bijdragen aan de activa in eigendom van derden, bedoeld in artikel 34, onderdeel c, is de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak die aan de vervaardiging van het actief worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze kosten worden geactiveerd.

Investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in bijlage 3.5.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investeringen die grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, worden op de balans opgenomen in een aparte categorie: de Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

In erfpacht uitgegeven gronden
Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Eventuele afkoopsommen voor voortdurende contracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vervallen naar rato van de afkoopperiode ten gunste van het resultaat.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij hierna anders is vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van N.V.'s en B.V.'s (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa
Grond- en hulpstoffen
Grond- en hulpstoffen zijn opgenomen tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs wordt afgewaardeerd naar deze lagere marktwaarde.

Onderhanden werk, gronden in exploitatie
De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede de rentekosten berekend zoals voorgeschreven in het BBV en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de 'percentage of completion methode': voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat, Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gereed product
Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva
Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake uiteengezet.

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Toelichting op balans

Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa
Er zijn geen immateriële vaste activa opgenomen in de balans van de gemeente Waadhoeke.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

Bedragen x € 1.000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Investeringen met economische nut	48.245	46.580
Investeringen met economisch nut , waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	11.792	11.433
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	14.864	14.971
In erfpacht uitgegeven gronden	-	-
Totaal	**74.901**	**72.984**

De investeringen met een economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Bedragen x € 1.000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Gronden en terreinen	4.811	4.527
Bedrijfsgebouwen	41.817	40.565
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	359	336
Vervoermiddelen	32	16
Machines, apparaten en installaties	936	820
Overige materiële vaste activa	290	316
Totaal	**48.245**	**46.580**

Het verloop van de boekwaarde van de investeringen met een economisch nut was in 2023 als volgt:

Bedragen x € 1.000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Investe-ringen**	**Desinves-teringen**	**Afschrij-vingen**	**Bijdragen van derden**	**Afwaar-deringen**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Gronden en terreinen	4.811	-	118	166	-	-	4.527
Bedrijfsgebouwen	41.817	785	-	2.037	-	-	40.565
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	359	-	-	23	-	-	336
Vervoermiddelen	32	-	-	16	-	-	16
Machines, apparaten en installaties	936	78	-	181	13	-	820
Overige materiële vaste activa	290	121	35	60	-	-	316
Totaal	**48.245**	**984**	**153**	**2.483**	**13**	**-**	**46.580**

Specificatie van de (des)investeringen en bijdragen van derden in 2023 is als volgt:

De desinvesteringen betreffen de verkoop van grond Spannum en de verkoop van grond Jetskereed te Berlikum. De bijdrage van derden betreft een bijdrage aan de Vredo doorzaaimachine vanuit de regeling SPUK Sport.

Bedragen x € 1.000	**Beschikbaar gesteld krediet**	**Bijdragen van derden 2023**	**Werkelijk besteed in 2023**	**Cumulatief besteed t/m 2023**
Software programma Digitaal Werken	500	-	121	346
Vredo doorzaaimachine	60	12	72	60
Franeker Verwent	400	-	6	6
Verbouw Twirre (vh Wizebeam)	785	-	785	785
Totaal	**1.745**	**12**	**984**	**1.197**

Korte toelichting op de bestedingen groter dan € 100.000

Software programma Digitaal Werken

Dit programma is gereed/afgerond. De uitgaven zijn ruim binnen het krediet gebleven en het krediet kan worden afgesloten.

Verbouw Twirre (vh Wizebeam)

De verbouw is afgerond en het krediet kan worden afgesloten.

Franeker Verwent

De uitvoering van het vervangen van de verlichting in het winkeldeel van Franeker heeft ook in 2023 vertraging opgelopen. In 2022 is de verlichting vervangen. Het aanstralen van de gebouwen stond voor 2023 gepland , maar dit is wederom vertraagd.

De investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden gegeven kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Bedragen x € 1.000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Gronden en terreinen	-	-
Bedrijfsgebouwen	-	-
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	11.758	11.404
Vervoermiddelen	-	-
Machines, apparaten en installaties	33	29
Overige materiële vaste activa	1	-
Totaal	**11.792**	**11.433**

Het verloop van de boekwaarde van de investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden gegeven was in 2023 als volgt:

Bedragen x € 1.000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Investe-ringen**	**Desinves-teringen**	**Afschrij-vingen**	**Bijdragen van derden**	**Afwaar-deringen**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Gronden en terreinen	-	-	-	-	-	-	-
Bedrijfsgebouwen	-	-	-	-	-	-	-
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	11.758	-	-	354	-	-	11.404
Vervoermiddelen	-	-	-	-	-	-	-
Machines, apparaten en installaties	33	-	-	4	-	-	29
Overige materiële vaste activa	1	-	-	1	-	-	-
Totaal	**11.792**	**-**	**-**	**359**	**-**	**-**	**11.433**

Er waren in 2023 geen (des)investeringen en alleen reguliere afschrijvingen.

De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Bedragen x € 1.000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Gronden en terreinen	527	524
Bedrijfsgebouwen	2	1
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	14.277	14.391
Vervoermiddelen	-	-
Machines, apparaten en installaties	58	55
Overige materiële vaste activa	-	-
Totaal	**14.864**	**14.971**

Het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut was in 2023 als volgt:

Bedragen x € 1.000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Investeringen**	**Desinvesteringen**	**Afschrijvingen**	**Bijdragen van derden**	**Afwaarderingen**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Maatschappelijk nut vóór 2017							
Gronden en terreinen	527	-	-	3	-	-	524
Bedrijfsgebouwen	2	-	-	1	-	-	1
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	9.104	-	-	702	-	-	8.403
Machines, apparaten en installaties	47	-	-	3	-	-	44
Subtotaal	9.680	-	-	709	-	-	8.972
Maatschappelijk nut vanaf 2017	-	-	-	-	-	-	-
Gronden en terreinen	-	-	-	-	-	-	-
Bedrijfsgebouwen	-	-	-	-	-	-	-
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	5.173	979	-	160	3	-	5.989
Machines, apparaten en installaties	11	-	-	1	-	-	10
Subtotaal	5.184	979	-	161	3	-	5.999
Totaal	**14.864**	**979**	**-**	**870**	**3**	**-**	**14.971**

Specificatie van de (des)investeringen en bijdragen van derden in 2023 is als volgt:

Bedragen x € 1.000	**Beschikbaar gesteld krediet**	**Bijdragen van derden 2023**	**Werkelijk besteed in 2023**	**Cumulatief besteed t/m 2023**
Maatschappelijk nut vóór 2017				
	-	-	-	-
Subtotaal	-	-	-	-
Maatschappelijk nut vanaf 2017				
Fietspad Dronryp	420	3	196	451
Parkeerterrein Julianastraat Franeker	150	-	21	43
Fietspad Hatzum - Winsum	1.992	-	161	216
Fietspad Winsum - Sideriushoeke	419	-	15	14
Aanleg vrijliggend fietspad Hegesylsterwei	1.200	-	62	1.134
Kademuren Het Vliet Franeker	3.000	-	23	2.378
Brug Herbaijum	925	-	211	216
Brug Hitzumerweg - Arumervaart	770	-	1	12
Brug Puoldyk Dronryp	250	-	34	63
Brug Hoarnestreek - Vissersvaart Tzummarrum	248	-	251	281
Brug Ried	590	-	5	5
Subtotaal	9.964	3	980	4.813
Totaal	**9.964**	**3**	**980**	**4.813**

In het algemeen kan gesteld worden dat investeringen qua uitvoering achter op de planning lopen waardoor kredieten (nog) niet volledig besteed zijn.

Korte toelichting op de bestedingen groter dan € 100.000 en/of overschrijding van het krediet.
Fietspad Dronryp
De kosten voor de aanleg zijn afgerond netto € 31.000 hoger uitgevallen dan het beschikbaar gestelde krediet. De provincie heeft de werkzaamheden uitgevoerd. De afrekening is eind 2023 binnengekomen en bedroeg € 195.700. Dit was zo'n € 47.000 meer dan geraamd door een extra werk voor het gemeentelijk deel (€ 24.000) en een claim van de aannemer vanwege de prijsstijgingen door Oekraïne-oorlog (€ 23.000). Deze overschrijding is als begrotingsonrechtmatigheid aangemerkt.

Fietspad Hatzum - Winsum en Vervangen brug Herbaijum
In 2023 is daadwerkelijk gestart met uitvoering de werkzaamheden

Vervangen brug Hoarnestreek - Vissersvaart Tzummarrum
De kosten hebben het beschikbaar gestelde krediet met afgerond € 23.000 overschreden door een combinatie van hogere aanbesteding en meer kosten voorbereiding en toezicht dan geraamd. Deze overschrijding is als begrotingsonrechtmatigheid aangemerkt.

De kredieten die ultimo 2023 afgesloten worden zijn:
- Fietspad Dronryp
- Aanleg vrijliggend fietspad Hegesylsterwei Tzummarrum
- Nieuwe kadeconstructie Het Vliet Franeker
- Vervangen brug Hoarnestreek - Vissersvaart Tzummarrum

Financiële vaste activa
Het verloop van de financiële vaste activa in 2023 was als volgt:

Bedragen x € 1.000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Investe-ringen**	**Desinvest-eringen**	**Aflossing-en**	**Afwaar-deringen**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen						
- deelnemingen	475	-	-	-	-	475
- overige verbonden partijen	405	800	-	-	-	1.205
Leningen aan:						
- deelnemingen	-	-	-	-	-	-
Overige langlopende leningen	870	244	-	37	-	1.077
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd > 1 jaar	-	-	-	-	-	-
Uitzettingen in vorm van Nederlandse schuldpapier met een looptijd > 1 jaar	-	-	-	-	-	-
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	-	-	-	-	-	-
Totaal	**1.750**	**1.044**	**-**	**37**	**-**	**2.757**

De investeringen betreffen:
- kapitaalverstrekking aan de SVN
- tweetal leningen aan zwembad Bloemketerp tbv energielasten en aanschaf van een warmteboiler
- lening aan Stichting Nij Dok tbv kaatsmuur

Vlottende activa

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Bedragen x € 1.000	**Boekwaarde 1-1-2023**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Grond- en hulpstoffen	-	-
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	19.711	19.927
Gereed product en handelsgoederen	-	375
Vooruitbetalingen	-	-
Totaal	**19.711**	**20.302**

De voorziening verlieslatende complexen is in mindering op de boekwaarde gebracht om tot een juiste waardering voor de balans te komen.

Van het onderhanden werk kan van het verloop in 2023 het volgende overzicht worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000	**Boek-waarde 1-1-2023**	**Investe-ringen**	**Opbreng-sten**	**Winst-uitname**	**Af-sluiting Grex**	**Boek-waarde 31-12-2023**	**Voorziening verlieslatend complex**	**Balans-waarde 31-12-2023**
BIE: bedrijventerreinen	10.140	638	517	-	192	10.069	3.469	6.600
BIE: woningbouwlocaties	588-	947	239	-	323	204-	-	204-
Grondbank	10.159	2	113	-	13-	10.062	-	10.062
Totaal	**19.711**	**1.587**	**869**	**-**	**502**	**19.927**	**3.469**	**16.458**

Bedragen x € 1.000	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Geraamde nog te maken kosten**	**Geraamde opbrengsten**	**Geraamd eindresultaat (nominale waarde)**	**Geraamd eindresultaat (contantewaarde)**
BIE: bedrijventerreinen	10.069	4.010	12.439	37	-
BIE: woningbouwlocaties	204-	1.275	1.698	32	-
Grondbank	10.062	3.205	13.267	-	-
Totaal	**19.927**	**8.490**	**27.404**	**69**	**0**

Voorraad handelsgoederen

De voorraad handelsgoederen bestaat uit de in 2023 aangekochte Oude Smidse in Franeker.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Vorderingen op openbare lichamen	7.500	8.722
Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	14.831	36.829
Overige vorderingen	2.253	1.525
Totaal	**24.584**	**47.076**

Voor het drempelbedrag schatkistbankieren (rekening-courantverhouding met het Rijk) verwijzen we naar de paragraaf Financiering.

Overige vorderingen
Het saldo van de overige vorderingen bestaat uit de volgende componenten:

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Belastingdebiteuren	660	678
Voorziening oninbaarheid belastingdebiteuren	157-	132-
Debiteuren	1.944	1.106
Voorziening oninbaarheid debiteuren	196-	156-
Overige vorderingen	4	29
Totaal	**2.253**	**1.523**

Liquide middelen
Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Bedragen x € 1	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Kas		
algemeen, liggelden,burgerzaken	6	4
Bank		
bankrekeningen Waadhoeke	26	13
Totaal	**32**	**17**

Overlopende activa
De overlopende activa zijn ten opzichte van vorig jaar gestegen van € 6,4 naar € 9,1 miljoen.

De van overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel zijn als volgt:

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Toevoegingen**	**Ontvangen bedragen**	**Saldo 31-12-2023**
Regeling Toeslagenaffaire kwijtschelding	3	-	3	-
Regeling Toeslagenaffaire	45	228	45	228
Uitvoeringslasten TOZO 2022	46	-	46	-
Opvang Ontheemden	1.428	7.216	1.428	7.216
SPUK sport 2023	-	38	-	38
Totaal	**1.522**	**7.482**	**1.522**	**7.482**

Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen
De vorig jaar opgenomen nog te ontvangen bijdrage van RVO in verband met beëindiging overeenkomst Waddenglas ter grootte van € 3,4 miljoen is in 2023 ontvangen. Wel is de afrekening 2023 van SDF opgenomen ter grootte van € 1,1 miljoen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Algemene reserve	21.618	16.097
Bestemmingsreserves	25.024	35.575
Gerealiseerde resultaat	5.670	4.425
Totaal	**52.312**	**56.097**

Het gerealiseerd resultaat 2022 is toegevoegd aan reserves zoals hieronder in de tabel opgenomen.

Het verloop van de reserves in 2023 is als volgt:

Bedragen x € 1000	**Boek-waarde 31-12-2022**	**Toevoe-ging**	**Ont-trekking**	**Bestemming resultaat vorig boekjaar**	**Vermindering ter dekking van afschrijvingen**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Algemene reserve	21.618	6.020	14.889	3.348	-	16.097
Verbouw Martenahuis tot museum"	153	-	-	-	38	115
Reserve sportvelden H. v. Saxenlaan	433	-	-	-	72	361
Reserve kunstgrasvelden Sexbierum	199	-	-	-	11	188
Reserve wegen	152	-	-	-	-	152
Reserve Obs-groepsafhankelijk Winsum	63	-	-	-	-	63
Reserve huisvesting Waadhoeke	1.797	-	-	-	50	1.747
Reserve dekking kap.lasten nieuwbouw gymlokaal SJP	384	-	-	-	16	368
Reserve dekking kap.lasten huisvesting onderwijs	42	-	-	-	2	40
Bestemmingsreserve sporthal	237	-	-	-	19	218
Reserve dekking kapitaallasten aanleg/renovatie sportvelden sc Berlikum	255	-	-	-	27	228
Reserve Bochtverbreding	1.951	-	-	-	-	1.951
Reserve Dorpen en Wijken	333	1.200	372	-	-	1.161
Bestemmingsreserve beheerplannen	162	-	40	-	-	122
Egalisatie vervangingskosten OV	875	138	-	-	-	1.013
Bestemmingsreserve Corona	1.250	-	241	32	-	1.041
Grondexploitatie	746	432	53	-	-	1.125
SDV/ISV eigen middelen	1.960	2.450	452	-	-	3.958
Bildts Investeringsfonds	11	-	-	-	-	11
Reserve jaarovergang	4.624	5.790	4.624	-	-	5.790
Reserve dorpenvisie	878	-	841	-	-	37
Reserve sociaal domein	1.358	2.195	1.167	2.000	-	4.386
Reserve Kemissie Meertalighyd	11	-	-	-	-	11
Reserve risico's dorpsherstel Bildtdijken	258	-	-	-	-	258

Bedragen x € 1000	**Boek-waarde 31-12-2022**	**Toevoe-ging**	**Ont-trekking**	**Bestemming resultaat vorig boekjaar**	**Vermindering ter dekking van afschrijvingen**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Reserve gemeentelijke garantstellingen (algemeen)	107	-	-	-	-	107
Bestemmingsreserve opschonen vaarten	9	-	-	-	-	9
Bestemmingsreserve Breedtesport	21	-	21	-	-	-
Bestemmingsreserve IHP	1.302	570	-	-	-	1.872
Bestemmingsreserve Dienstverleningsfonds	-	350	-	88	-	438
Bestemmingsreserve Ontwikkellijnen	218	4.000	192	88	-	4.114
Reserve Stationsgebied Franeker	1.223	-	28	-	-	1.195
Reserve GO Franeker - Harlingen	624	-	-	-	-	624
Bestemmingsreserve Omgevingswet	920	-	110	-	-	810
Bestemmingsreserve Toezeggingen Dorpen	1.462	-	805	-	-	657
Bestemmingsreserve Op paad lâns it Waad	250	-	-	-	-	250
Bestemmingsreserve Impuls woningmarkt	471	-	136	-	-	335
Bestemmingsreserve Tegemoetkoming Afvalstoffenheffing	285	-	285	-	-	-
Bestemmingsreserve Ecologisch bermbeh.en biodiversiteit	-	570	-	-	-	570
Bestemmingsreserve Duurzaam wonen	-	750	500	-	-	250
Totaal	**46.642**	**24.465**	**24.756**	**5.556**	**235**	**51.672**

De mutaties van de reserves zijn toegelicht in de bijlage 3.4.1.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2023 is als volgt:

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Toevoeging**	**Vrijval**	**Aanwending**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Voorziening pensioenverplichting	4.559	153	118	331	4.263
3 WW jaar ambtenaren	61	16	-	-	77
Voorziening verlofsparen	60	23	-	-	83
Voorziening APPA ontslaguitkering	-	230	11	103	116
Ter egalisering van kosten					
Spaarvoorziening riolering	13.921	1.811	-	2.050	13.682
Voorziening wegen	866	4.183	-	30	5.019
Voorziening gebouwen	2.812	510	-	413	2.909
Voorziening bruggen	741	182	-	173	750
Voorziening kademuren	287	7	-	-	294
Voorziening Sportvelden	552	730	-	679	603
Voorziening overdracht stedelijk water	693	72	-	682	83
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting					
Sangers van den Biezenbosfonds	49	1	-	-	50
Voorziening afkoop onderhoud grafstenen (HB)	16	1	1	-	16
Onderhoud begraafplaatsen (FR)	538	48	70	-	516
Voorziening afkoop onderhoud begraafplaatsen (HB)	915	83	97	-	901
Totaal	**26.070**	**8.050**	**297**	**4.461**	**29.362**

De mutaties van de voorzieningen zijn toegelicht in de bijlage 3.4.2.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Obligatieleningen	-	-
Onderhandse leningen		
binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	-	-
binnenlandse banken en overige financiële instellingen	28.526	26.964
binnenlandse bedrijven	-	-
openbare lichamen	-	-
overige binnenlandse sectoren	-	-
buitenlandse instellingen	-	-
Door derden belegde gelden	-	-
Waarborgsommen	2	22
Overige leningen	-	-
Totaal	**28.528**	**26.986**

Over de langlopende leningen is in 2023 een bedrag van € 839.633 aan rente verantwoord.

In het hierna opgenomen overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar over het jaar 2023.

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Vermeer-deringen**	**Aflossingen**	**Saldo 31-12-2023**
Obligatieleningen	-	-	-	-
Onderhandse leningen				
binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	-	-	-	-
binnenlandse banken en overige financiële instellingen	28.526	-	1.562	26.964
binnenlandse bedrijven	-	-	-	-
openbare lichamen	-	-	-	-
overige binnenlandse sectoren	-	-	-	-
buitenlandse instellingen	-	-	-	-
Door derden belegde gelden	-	-	-	-
Waarborgsommen	2	20	-	22
Overige leningen	-	-	-	-
Totaal	**28.528**	**20**	**1.562**	**26.986**

Vlottende passiva
Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	7.999	11.032
Overlopende passiva	8.108	25.303
Totaal	**16.107**	**36.335**

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	-	-
Overige kasgeldleningen	-	-
Banksaldi	548	6.068
Overige schulden	7.451	4.964
Totaal	**7.999**	**11.032**

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Verplichtingen die in de loop van het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	2.107	2.771
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten vn volgende begrotingsjaren	4.223	20.481
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	1.778	2.051
Totaal	**8.108**	**25.303**

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1000	**Boekwaarde 31-12-2022**	**Ontvangen bedrag**	**Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen**	**Saldo 31-12-2023**
Vooruitontvangen SPUK 2022	6	-	6	-
Vooruitontvangen Stim.verkeersveiligheidsmaatregelen	390	-	-	390
Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022	1.083	-	483	600
Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026	-	1.559	1.312	247
Vooruitontvangen BDU-subsidie	53	-	5	48
Vooruitontvangen regeling Aanpak energiearmoede	1.253	498	314	1.438
Vooruitontvangen Sportakkoord 2020 - 2022	35	-	29	6
Vooruitontvangen lokale isolatie	-	2.435	-	2.435
Kapitaalverstrekkingen TOZO	522	-	208	314
Vooruitontvangen Regeling inburgering	152	-	76	76
Vooruitontvangen Regeling ventilatie scholen	-	2	-	2
Vooruitontvangen Onderwijsroute	39	111	39	111
Vooruitontvangen Regeling Lok.preventieakkoord	17	-	-	17
Vooruitontvangen CDOKE	-	856	378	478
Vooruitontvangen MEOZ	-	284	198	86
Vooruitontvangen Regeling Onderwijsvertragingen	526	-	200	326
Vooruitontvangen Opvang Ontheemde peuters	-	54	-	54
Vooruitontvangen Spec. Uitk.Volkshuisvesting	-	3.476	-	3.476
Vooruitontvangen spec.uitk. lok.bibliotheekvoorzieningen	-	101	-	101
Vooruitontvangen RREW 2021-2022	118	-	-	118
Vooruitontvangen Brede SPUK	-	870	703	167
Vooruitontvangen BBZ	29	-	29	-
Totaal	**4.223**	**10.246**	**3.980**	**10.490**

Bedragen x € 1000	Boekwaarde 31-12-2022	Ontvangen bedrag	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	Saldo 31-12-2023
Regiokassier Regiodeal Noardwest Fryslan	-	9.991	-	9.991
Totaal	**-**	**9.991**	**-**	**9.991**

Waarborgen en garanties

Het onder de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen en garanties aan natuurlijke en rechtspersonen kan als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

Bedragen x € 1.000

Financier /Organisatie	Aantal leningen	Aard / omschrijving	Oorspron-kelijk bedrag	Restant lening ultimo 2023 *1)	Achter-vang	Percentage borgstelling	Garantiebedrag 31-12-2023
BNG Bank							
Stichting Wonen Noordwest Friesland	7	Woningbouw	14.586	5.280		100%	5.280
Stichting Accolade	7	Woningbouw	9.196	5.999		100%	5.999
Noorderbreedte B.V.	1	Financiering	818	88		100%	88
Stichting GGZ Friesland	1	Financiering	756	76		100%	76
Waarborgfonds Sociale Woningbouw							
Stichting Accolade	7	Woningbouw	81.281	16.686	50%		8.343
Stichting Wonen Noordwest Friesland	16	Woningbouw	83.640	78.847	50%		39.424
Woonzorg Nederland	21	Woningbouw	362.833	3.352	50%		1.676
Stichting Habion	8	Woningbouw	72.701	1.661	50%		831
Stichting Woon Friesland	14	Woningbouw	240.613	745	50%		373
Nederlandse Waterschapsbank							
Stichting Campus Middelsee	1	Realisatie Campus	5.905	5.619		100%	5.619
Stichting Dorpscentrum Ried	1	Financiering	100	70		100%	70
Stichting Sportbedrijf Waadhoeke	1	Huisvesting divers	onbekend	501		100%	501
Stichting Vastgoed MFC Berltsum	1	Bouw MFC	onbekend	660		100%	660
Overig							
Stichting Beheer van "Ons Huis"	1	Onderhoud pand	136	21		100%	21
Stichting De Koornbeurs	1	Verbouw theater	200	66		100%	66
Stichting Hatzumer Manege	1	Bouw rijhal kantine	100	16		100%	16
	89		**872.865**	**119.687**			**69.042**

*1) Bij leningen WSW betreft dit het op basis van de verdeelsleutel toegerekende bedrag

Langlopende financiële verplichtingen

In de gemeente Waadhoeke zijn de volgende 'niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen' groter dan € 50.000.

Langlopende financiële verplichtingen	**Periode**	*Bedrag x € 1.000*
Leaseverplichtingen	< 1 jaar	-
	1-5 jaar	242
	> 5 jaar	-
Totaal		**242**
Subsidieverplichtingen	< 1 jaar	3.808
	1-5 jaar	245
	> 5 jaar	-
Totaal		**4.053**
Overige financiële verplichtingen	< 1 jaar	1.555
	1-5 jaar	907
	> 5 jaar	-
Totaal		**2.462**

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Bedragen x € 1.000	raming begroting 2023 vóór wijziging			raming begroting 2023 ná wijziging			realisatie 2023		
Omschrijving programma	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
Bestuur en Ondersteuning	586	-3.951	-3.366	531	-4.962	-4.431	778	-5.004	-4.225
Veiligheid	56	-4.302	-4.246	66	-4.362	-4.295	90	-4.610	-4.520
Verkeer, Vervoer en Waterstaat	135	-8.879	-8.744	2.068	-13.613	-11.545	2.102	-13.479	-11.378
Economie	1.472	-2.368	-895	935	-1.633	-698	1.258	-1.995	-737
Onderwijs	1.182	-6.592	-5.409	1.627	-6.658	-5.032	1.869	-7.151	-5.282
Sport, Cultuur en Recreatie	815	-9.701	-8.886	1.488	-12.329	-10.841	1.535	-12.206	-10.671
Sociaal Domein	15.873	-63.231	-47.358	26.659	-78.806	-52.147	27.250	-81.279	-54.028
Volksgezondheid en Milieu	13.054	-14.344	-1.289	13.485	-15.582	-2.097	13.353	-14.843	-1.490
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	1.911	-4.007	-2.097	1.774	-5.077	-3.304	3.001	-6.003	-3.003
Subtotaal programma's	**35.084**	**-117.375**	**-82.291**	**48.633**	**-143.022**	**-94.389**	**51.236**	**-146.570**	**-95.334**
Algemene Dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	8.710	-573	8.137	8.775	-573	8.202	8.761	-675	8.086
Gemeentefonds	97.924	0	97.924	102.159	0	102.159	105.468	0	105.468
Dividend	284	0	284	551	0	551	555	0	555
Saldo financieringsfunctie	0	-75	-75	0	425	425	0	537	537
Gerealiseerde kosten overhead	53	-14.470	-14.417	53	-17.435	-17.382	357	-16.628	-16.271
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	-1	-1
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.636	-5.391	-3.755	-3.755	-1.053	758	1.850	-1.107	742
Subtotaal algemene dekkingmiddelen	**108.607**	**-20.509**	**88.098**	**113.349**	**-18.636**	**94.713**	**116.991**	**-17.873**	**99.117**
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	**0**	**0**	**0**	**161.982**	**-161.658**	**324**	**168.227**	**-164.443**	**3.783**
Toevoeging/onttrekking aan reserves:									
Programma 1 Bestuur en Ondersteuning	0	0	0	555	-4.436	-3.880	555	-4.436	-3.880
Programma 2 Veiligheid	0	0	0	80	-76	4	80	-76	4
Programma 3 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	0	0	0	3.790	-1.234	2.557	3.790	-1.372	2.418
Programma 4 Economie	0	0	0	209	-414	-205	233	-414	-181
Programma 5 Onderwijs	18	0	18	198	-750	-552	198	-750	-552
Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie	168	0	168	2.364	-2.393	-29	2.350	-2.393	-43
Programma 7 Sociaal Domein	0	0	0	3.433	-4.370	-937	3.433	-4.370	-937
Programma 8 Volksgezondheid en Milieu	0	0	0	1.164	-328	836	1.164	-328	836
Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	250	0	250	2.513	-4.876	-2.363	2.400	-4.925	-2.525
Algemene Dekkingsmiddelen	50	0	50	16.650	-11.148	5.502	16.650	-11.148	5.502
Subtotaal mutaties reserves	**486**	**0**	**486**	**30.955**	**-30.022**	**933**	**30.852**	**-30.210**	**642**
Gerealiseerd resultaat	**144.177**	**-137.884**	**6.293**	**192.937**	**-191.680**	**1.257**	**199.078**	**-194.653**	**4.425**

Toelichting op de baten en lasten in de jaarrekening

Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil - incidenteel	Verschil - structureel
Lasten	-3.951	-4.962	-5.004	-6	-35
Baten	586	531	778	248	0
Saldo	**-3.366**	**-4.431**	**-4.225**	**241**	**-35**
Dotatie/beschikking reserves	0	-3.880	-3.880	0	0
Saldo na bestemming	**-3.366**	**-8.312**	**-8.105**	**241**	**-35**

Bij programma 1 Bestuur en Ondersteuning is per saldo een voordeel (voor bestemming) zichtbaar van € 206.000. Dit bestaat uit een nadeel aan de lastenkant van € 41.000 en een voordeel aan de batenkant van € 248.000. De belangrijkste over- en onderschrijdingen op de lasten en baten worden hieronder verklaard.

De hogere baten zijn het gevolg van een vrijval van de voorziening pensioen (voormalige) wethouders van afgerond € 130.000. Dit komt voornamelijk door de hogere rekenrente die wordt gebruikt in de berekening van de voorziening, na renteverhogingen van centrale banken.
Eveneens zijn hier verantwoord de niet geraamde baten cofinanciering regiodeal € 70.000.
De hogere lasten worden met name veroorzaakt door een hogere doorbelasting personele kosten. De personele kosten worden toegerekend naar diverse programma's en kunnen daar op onderdelen bepaalde afwijkingen t.o.v. de begrote bedragen veroorzaken. De totale analyse van de personeelsbegroting vindt u onder de Algemene dekkingsmiddelen, onder het kopje Overhead.

Programma 2 Veiligheid

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil - incidenteel	Verschil - structureel
Lasten	-4.302	-4.362	-4.610	-248	0
Baten	56	66	90	23	0
Saldo	**-4.246**	**-4.295**	**-4.520**	**-225**	**0**
Dotatie/beschikking reserves	0	4	4	0	0
Saldo na bestemming	**-4.246**	**-4.291**	**-4.516**	**-225**	**0**

Bij programma 2 Veiligheid is per saldo een nadeel (voor bestemming) zichtbaar van € 225.000.
Dit bestaat uit een nadeel aan de lastenkant van € 248.000 en een voordeel aan de batenkant van € 23.000. De belangrijkste over- en onderschrijdingen op de lasten en baten worden hieronder verklaard.

De hogere lasten bij OOV (Openbare Orde en Veiligheid) / APV komen met name door de hogere toerekening van de personeelslasten en inhuurlasten dan begroot. De totaalanalyse van de personeelslasten staan op het taakveld Overhead (onder Algemene Dekkingsmiddelen).

Programma 3 Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil - incidenteel	Verschil - structureel
Lasten	-8.879	-13.613	-13.479	239	-105
Baten	135	2.068	2.102	8	25
Saldo	**-8.744**	**-11.545**	**-11.378**	**247**	**-80**
Dotatie/beschikking reserves	0	2.557	2.418	-138	0
Saldo na bestemming	**-8.744**	**-8.988**	**-8.959**	**109**	**-80**

Bij programma 3 Verkeer, Vervoer en Waterstaat is een voordeel zichtbaar (voor bestemming) van € 167.000. Dit bestaat uit een voordeel aan de lastenkant van € 134.000 en een voordeel aan de batenkant van € 33.000. De belangrijkste over- en onderschrijdingen op de lasten en baten worden hieronder verklaard.

Wegen
De overschrijding van de lasten ad € 231.000 is voornamelijk veroorzaakt door gestegen prijzen onder andere door verduurzaming ten opzichte van 2022. Daarnaast zijn er kosten gemaakt voor de Heerengracht, Godsacker, Skoalstrjitte, Fjildleane, Prins Willem de Zwijgerlaan die oorspronkelijk ten laste van het budget van 2022 waren begroot, en er zijn extra kosten gemaakt voor een geslaagde proef met een ander soort halfverharding.
De hogere baten worden veroorzaakt doordat de vergoeding van Delta voor het leggen van glasvezelkabels wel was geraamd, maar de overige degeneratiekosten niet.

Bruggen
De onderschrijding is ontstaan door het tekort aan menskracht bij de uitvoerende aannemers, met name in de uitvoering, maar ook in de werkvoorbereiding
Prorail heeft een deel van de kosten voor de NABO Wjelsryp in mindering op haar bijdrage gebracht waardoor er zowel bij de lasten als baten een onderschrijding van zo'n € 150.000 is ontstaan

Afwatering kanalen, vaarten en sloten
De onderschrijding van de lasten ad € 305.000 is een gevolg van het niet kunnen uitvoeren van het baggerplan door functionele onderbezetting.

Openbare verlichting
Door personeelsgebrek is er achterstand ontstaan in de uitvoering van de vervanging. Dit is hoofdzakelijk de oorzaak van de onderschrijding (€ 138.000). Dit bedrag is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Openbare verlichting. De overschrijding komt voor uit hogere elektriciteitslasten.

Programma 4 Economie

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil - incidenteel	Verschil - structureel
Lasten	-2.368	-1.633	-1.995	-357	-5
Baten	1.472	935	1.258	323	0
Saldo	**-895**	**-698**	**-737**	**-34**	**0**
Dotatie/beschikking reserves	0	-205	-181	23	0
Saldo na bestemming	**-895**	**-903**	**-918**	**-10**	**-5**

Bij programma 4 Economie is een nadeel (voor bestemming) zichtbaar van € 39.000.
Dit bestaat uit een nadeel aan de lastenkant van € 362.000 en een voordeel aan de batenkant van € 323.000. De belangrijkste over- en onderschrijdingen op de lasten en baten worden hieronder verklaard.

De lasten en baten voor de grondexploitaties laten een afwijking ten opzichte van de begroting zien door een afwijking in de planning van bij voorbeeld verkoop gronden en het woonrijp en bouwrijp maken. Het resultaat wordt overgeboekt naar de voorraden op de balans heeft dit per saldo geen effect op de exploitatie. Het afsluiten van de grondexploitatie Winsum - St. Michaëlsberg heeft tot een negatief resultaat van € 22.000 geleid (welke is onttrokken aan de reserve grondexploitatie).

Programma 5 Onderwijs

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil - incidenteel	Verschil - structureel
Lasten	-6.592	-6.658	-7.151	-398	-95
Baten	1.182	1.627	1.869	243	0
Saldo	**-5.409**	**-5.032**	**-5.282**	**-156**	**-95**
Dotatie/beschikking reserves	18	-552	-552	0	0
Saldo na bestemming	**-5.392**	**-5.583**	**-5.834**	**-156**	**-95**

Bij programma 5 Onderwijs is per saldo een nadeel (voor bestemming) zichtbaar van € 251.000.
Dit bestaat uit een nadeel aan de lastenkant van € 493.000 en aan de batenkant een voordeel van € 243.000. De belangrijkste over- en onderschrijdingen op de lasten en baten worden hieronder verklaard.

De hogere lasten betreffen voor € 235.000 meer uitgaven voor het onderwijsachterstandenbeleid. Dit wordt voor hetzelfde bedrag gecompenseerd door hogere baten van het rijk hiervoor.
Er is € 44.000 subsidie maatschappelijke diensttijd aan de Ulbe van Houten betaald die niet was geraamd. Dit wordt voor hetzelfde bedrag gecompenseerd door een niet geraamde ontvangst van het rijk.

De energielasten van de gymnastieklokalen zijn afgerond € 52.000 hoger uitgevallen dan geraamd. De lasten van het gymnastiekonderwijs zijn € 40.000 hoger dan begroot door meer lessen en hogere huurtarieven. Het leerlingenvervoer is € 75.000 duurder door meer deelname en prijsstijgingen; dit is een open einde regeling.

De hogere lasten worden voor € 59.000 veroorzaakt door een hogere doorbelasting personele kosten. De personele kosten worden toegerekend naar diverse programma's en kunnen daar op

onderdelen bepaalde afwijkingen t.o.v. de begrote bedragen veroorzaken. De totale analyse van de personeelsbegroting vindt u onder de Algemene dekkingsmiddelen, onder het kopje Overhead.

Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil - incidenteel	Verschil - structureel
Lasten	-9.701	-12.329	-12.206	127	-5
Baten	815	1.488	1.535	47	0
Saldo	**-8.886**	**-10.841**	**-10.671**	**174**	**-5**
Dotatie/beschikking reserves	168	-29	-43	-15	0
Saldo na bestemming	**-8.718**	**-10.869**	**-10.714**	**160**	**-5**

Bij programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie is per saldo een voordeel (voor bestemming) zichtbaar van € 169.000. Dit bestaat uit een voordeel aan de lastenkant van € 122.000 en aan de batenkant een voordeel van € 47.000. De belangrijkste over- en onderschrijdingen op de lasten en baten worden hieronder verklaard.

Bij het onderdeel sport kon een deel van de kosten voor de buurtsportcoaches onder diverse onderdelen van de Brede Spuk ondergebracht worden. Hierdoor is afgerond € 175.000 aan regulier gemeentelijk budget niet benut. De tegenvallers zijn een hogere uitgave van afgerond € 61.000 aan onderhoud van de sportvelden dan begroot. Dit komt onder andere door onvoorziene kosten voor herstelwerkzaamheden aan dug-outs en hekwerken, vervallen ballenvangers en brandschade op kunstvelden door vandalisme. De toerekening tractie sportvelden is ruim € 51.000 hoger uitgevallen door de aanschaf van een nieuwe doorzaaimachine.

Bij het onderdeel cultuur doen zich aan de lastenkant geen grote afwijkingen voor. De hogere baten op dit programma wordt veroorzaakt door de ontvangen subsidie voor instandhouding rijksmonumenten die niet was geraamd.

Bij de recreatieve uitgaven exclusief het openbaar groen zijn er ook geen grote afwijkingen.
Het onderdeel openbaar groen valt afgerond € 100.000 voordeliger uit doordat het budget voor de ontmoetingsplek Schalsumerplan slechts deels is besteed. Dit levert een voordeel van € 71.000. De kosten komen in 2024.

Programma 7 Sociaal Domein

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil - incidenteel	Verschil - structureel
Lasten	-63.231	-78.806	-81.279	-2.472	0
Baten	15.873	26.659	27.250	591	0
Saldo	**-47.358**	**-52.147**	**-54.028**	**-1.882**	**0**
Dotatie/beschikking reserves	0	-937	-937	0	0
Saldo na bestemming	**-47.358**	**-53.084**	**-54.966**	**-1.882**	**0**

Bij programma 7 Sociaal Domein is per saldo een nadeel (voor bestemming) zichtbaar van € 1.882.000. Dit bestaat uit een nadeel aan de lastenkant van € 2.472.000 en aan de batenkant een voordeel van € 591.000. De belangrijkste over- en onderschrijdingen op de lasten en baten worden hieronder verklaard.

Toerekening personeelskosten gebiedsteam en beleidsteam
De aan programma 7 toegerekende kosten zijn hoger uitgevallen dan geraamd.
Voor een totaalanalyse van de personele kosten verwijzen wij u naar het onderdeel overhead binnen de algemene dekkingsmiddelen.

Wet inburgering
De lasten van de wet inburgering worden bekostigd uit een specifieke uitkering, voor zover het de trajecten voor de inburgeraars betreft. Dit betekent op jaarrekeningbasis altijd afwijkingen t.o.v. de begroting. Dit speelt te meer omdat een deel van de uitvoering via de Dienst loopt en een jaar later moet worden verantwoord aan het rijk. De verrekening met het rijk vindt plaats via de balans. De voorlopige afrekening 2023 van de Dienst komt € 73.000 hoger uit dan begroot. Op jaarrekeningbasis lijkt de specifieke uitkering te laag geraamd, wat een voordeel oplevert van afgerond € 309.000.

Buitenhuisaanpak
Het budget kinderopvang/buitenhuisaanpak kent een overschrijding van € 208.000. De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat deze voorziening in een behoefte voorziet. Met de inzet van de buitenhuisaanpak worden hogere lasten voor de jeugdwet voorkomen.

Toeslagenaffaire
De regeling voor de toeslagenaffaire is aangepast waardoor nu ook de kinderen (m.i.v. 2023) en de toeslagpartners (m.i.v. 2024) meetellen voor de aantallen. Voor het meerwerk in het voeren van gesprekken en het maken van een Plan van Aanpak (PvA) én de kosten van de PvA ontvangt Waadhoeke een fors hogere bijdrage van het rijk. Inclusief een correctie betreffende 2022 betekent dit een niet geraamde bate van afgerond € 192.000. De lasten van de uitvoering PvA zijn uitgekomen op afgerond € 30.000. Dit was niet begroot.

Diverse subsidies
Binnen het budget voor het Coronaherstelplan zijn geen kosten geweest voor de mantelzorgmakelaar, voordeel afgerond € 17.000. Begroot was op 2 jongerenwerkers en 1 opbouwwerker. In onderling overleg is besloten dat 1 jongerenwerker toereikend was, voordeel afgerond € 45.000.
Een deel van de kosten van Connexa zijn ondergebracht onder de Brede Spuk, onderdeel Eén tegen eenzaamheid, waardoor het gemeentelijk budget van afgerond € 30.000 vrijvalt. Dat geldt ook voor het onderdeel Sociale Basis, voordeel € 106.000. Het subsidiebudget van € 32.000 voor Makkersplak valt vrij.
In totaal dus een voordeel ten opzichte van de begroting van € 230.000.

Hoofdlijnenakkoord
Er is afgerond € 177.000 voor het hoofdlijnenakkoord ontvangen van centrumgemeente Leeuwarden. Hierover zijn bestuurlijke afspraken gemaakt. Deze bate was niet geraamd. Over de invulling van dit bedrag volgt nog nadere advisering.

Opvang Oekraïense vluchtelingen
De baten bedragen € 544.000 hoger dan begroot en de lasten € 286.000 hoger dan begroot. De baten zijn hoger dan de raming, omdat de aantallen gerealiseerde plekken hoger zijn dan de verwachting was. Het effect hiervan bedraagt € 204.000 positief. In aanvulling hierop heeft de gemeente meer lasten gehad dan de gemeente op basis van normbedragen van gemeeentelijke opvang (GOO) aan compensatie zou ontvangen. Hierdoor ontvangt de gemeente aanvullende compensatie op basis van daadwerkelijke kosten. Het effect hiervan is € 350.000 positief. In aanvulling hierop zijn de lasten ook hoger door hogere aantallen dan verwacht en een hogere uitbetaling van leefgeld die door de Dienst SoZaWe wordt gedaan. Het effect hiervan bedraagt € 287.000 negatief.

Inkomen
De begroting van Waadhoeke is aangepast naar de laatste prognose van de Dienst uit hun tweede bestuursrapportage (burap). De werkelijkheid is lager uitgevallen dan de optimistische prognose. De hogere lasten van € 367.000 worden veroorzaakt door de indexering van de uitkeringen.

Energietoeslag
Er was op voorhand rekening gehouden met een tekort van € 500.000, dat al was begroot bovenop de raming die door de Dienst was aangegeven. De werkelijke overschrijding is uitgekomen op € 286.000, waardoor dus per saldo een voordeel van € 214.000.
De bate van het rijk is binnen programma 7 begroot maar komt daadwerkelijk binnen bij het taakveld gemeentefonds (zie algemene dekkingsmiddelen). Hierdoor ontstaat op dit onderdeel een nadeel van € 2.260.000.

Armoede
De budgetten voor bijzondere bijstand, kindpakket, participatiefonds e.d. zijn gezamenlijk € 144.000 lager uitgekomen dan begroot. Een deel van dit voordeel is structureel ingeboekt in de begroting 2024 bij de invulling van de bezuinigingstaakstelling. Er wordt minder gebruik gemaakt van de diverse mogelijkheden dan begroot.

Participatie
De begrote bedragen voor participatie, reïntegratie en werkgelegenheid, waren neerwaarts bijgesteld op basis van de prognoses uit burap II van de Dienst. Dit was achteraf te positief. De lasten vallen afgerond € 182.000 hoger uit dan begroot. Het betreft onder andere hogere lasten beschut werken.
De Dienst heeft met succes Europese subsidie binnengehaald voor de arbeidsparticipatietrajecten van voorgaande jaren. Dit betekent voor Waadhoeke een extra ontvangst van € 395.500 op die niet was begroot.

WMO Vervoersdiensten
De lasten vervoersdiensten uit hoofde van de WMO zijn lager uitgevallen dan begroot. Dit levert een voordeel t.o.v. de begroting van afgerond € 214.000. Er is minder gebruik gemaakt.

WMO Woondiensten
Er is meer beroep gedaan op de woonvoorzieningen WMO dan begroot. Dit levert een nadeel t.o.v. de begroting van afgerond € 191.000.

Huishoudelijke hulp
De begroting van Waadhoeke voor huishoudelijke hulp was naar boven bijgesteld op basis van de prognose burap II van de Dienst. De werkelijke lasten vallen afgerond € 160.000 lager uit dan begroot.
Dit werkt door in de toegerekende bedrijfsvoeringslasten va de Dienst die afgerond € 40.000 lager uitvallen dan begroot.

Begeleiding
De kosten begeleiding WMO vallen afgerond € 282.000 lager uit dan begroot, doordat er minder inwoners gebruik van maken. Dit werkt door in de toegerekende bedrijfsvoeringslasten van de Dienst die € 43.000 lager uitvallen.

Dagbesteding

Het begrote bedrag voor dagbesteding was al naar beneden bijgesteld. De werkelijke lasten vallen afgerond nog € 86.000 lager uit doordat er minder gebruik van wordt gemaakt. Dit werkt door in de toegerekende bedrijfsvoeringslasten van de Dienst die € 15.000 lager uitvallen.

Jeugdhulp zonder verblijf
Ondanks het extra budget dat bij Berap II was bijgeraamd op basis van de hoge prognose van de Dienst is er toch weer een overschrijding ontstaan.
De jeugdhulp zonder verblijf laat een nadeel zien t.o.v. de al bijgestelde begroting van afgerond € 1.125.000. Er zijn minder jeugdigen in de zorg dan begroot, echter de kosten vallen hoger uit door een hogere gemiddelde trajectprijs. Met name de lokale inkoop valt fors duurder uit. Er zijn voor 27 cliënten lokale vaststellingsovereenkomsten afgesloten met een last van € 860.000, wat bij burap II niet was voorzien. Daarnaast is er nog de afrekening meerkosten covid, waardoor er nog € 30.000 aan kosten moest worden betaald.
De hogere lasten jeugdhulp zonder verblijf werkt door in de toegerekende bedrijfsvoeringslasten, die € 69.000 hoger uitvallen.

Pleegzorg
De kosten pleegzorg vallen afgerond € 87.000 lager uit door minder cliënten.

Jeugdhulp met verblijf
De jeugdhulp met verblijf valt afgerond € 868.000 hoger uit dan begroot. Dit bestaat uit de hoogspecialistische jeugdhulp (€ 140.000) en verblijf (€ 728.000). Hoewel het aantal cliënten daalt neemt het gemiddeld aantal etmalen per cliënt toe in combinatie met hogere zorgzwaarte. Het blijkt een post te zijn die moeilijk valt te voorspellen door o.a. sterk wisselende facturering door de zorgaanbieders.
De hogere lasten jeugdhulp met verblijf werkt door in de toegerekende bedrijfsvoeringslasten, die € 68.500 hoger uitvallen.

Jeugdhulp/crisis
De kosten crisis jeugdhulp vallen afgerond € 82.000 lager uit dan begroot door minder cliënten.

Beschermd Wonen
Het voorlopig saldo 2023 Beschermd Wonen dat het SDF met de Friese gemeenten heeft verrekend is uitgekomen op € 1.018.000.

Programma 8 Volksgezondheid en Milieu

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil - incidenteel**	**Verschil - structureel**
Lasten	-14.344	-15.582	-14.843	784	-45
Baten	13.054	13.485	13.353	-132	0
Saldo	**-1.289**	**-2.097**	**-1.490**	**652**	**-45**
Dotatie/beschikking reserves	0	836	836	0	0
Saldo na bestemming	**-1.289**	**-1.261**	**-654**	**652**	**-45**

Bij programma 8 Volksgezondheid en milieu is per saldo een voordeel (voor bestemming) zichtbaar van € 607.000. Dit bestaat uit een voordeel aan de lastenkant van € 739.000 en een nadeel aan de batenkant van € 132.000. De belangrijkste over- en onderschrijdingen op de lasten en baten worden hieronder verklaard.

Volksgezondheid
Er is een voordeel van afgerond € 165.000 ontstaan vanwege het effect van de Brede Spuk. Op dit onderdeel gaat het met name om de onderbesteding op onderdeel Valpreventie. De uitvoering moet nog breed worden opgepakt.

Riolering
De onderschrijding op de uitgaven van afgerond € 164.000 komt hoofdzakelijk voort doordat meerdere werkzaamheden niet uitgevoerd konden worden door onderbezetting en wisseling personeel.
De overschrijding van de baten rioolheffing van € 91.000 komt voort door hogere inkomsten als gevolg van areaaluitbreiding en een hoger aantal aanslagen rioolheffing.

Afval
Op het taakveld afval worden we per saldo geconfronteerd met een voordeel van € 337.000. (Voordeel lasten € 514.000, nadeel baten € 177.000).
Per 1 januari 2023 zijn producenten en importeurs van verpakkingen verantwoordelijk voor de inname van verpakkingsafval in openbare ruimten en openbare prullenbakken. De kosten voor het ledigen en verwerken van afval in openbare ruimten en openbare prullenbakken komen vanaf dat tijdstip niet meer voor rekening van de gemeente. De vergoeding die de gemeente ontvangt voor inname van afval in openbare ruimten en openbare prullenbakken van Stichting Afvalfonds Verpakkingen is ook komen te vervallen.

Milieubeheer
Op het taakveld milieubeheer worden we per saldo geconfronteerd met een nadeel van € 87.000. De hogere lasten van € 170.000 bij omgevingsbeleid Milieu (toezicht & handhaving) komen door de hogere toerekening van de personeelslasten dan begroot. Ook liet de financiële afrekening van de FUMO 2023 extra lasten zien i.v.m. een hogere afname van de uren voor zowel basistaken als plustaken in vergelijking met de begroting.
Bij omgevingsbeleid (milieu algemeen) wordt onder meer de specifieke uitkering van het rijk voor uitvoering klimaat- en energiebeleid verantwoord (ook wel CDOKE-gelden genoemd), de uitvoering loopt t/m 2026. In 2023 zijn de lasten en baten lager geweest dan geraamd (afgerond € 41.000). Daarnaast zijn uitgaven (ten laste van eigen budgetten) lager uitgevallen mede omdat deze zoveel als mogelijk ten laste van de specifieke uitkeringen zijn gebracht.

Begraafplaatsen
Op het taakveld begraafplaatsen worden we geconfronteerd met een hogere dotatie aan de voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen dan begroot, afgerond € 74.000. Op basis van de nieuwe tarieven is er een herrekening geweest van de voorziening onderhoud begraafplaatsen.
De baten begraafrechten zijn eveneens hoger dan geraamd, afgerond € 101.000.

Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil - incidenteel**	**Verschil - structureel**
Lasten	-4.007	-5.077	-6.003	-926	0
Baten	1.911	1.774	3.001	1.227	0
Saldo	**-2.097**	**-3.304**	**-3.003**	**301**	**0**
Dotatie/beschikking reserves	250	-2.363	-2.525	-162	0
Saldo na bestemming	**-1.847**	**-5.667**	**-5.527**	**139**	**0**

Bij programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing is per saldo een voordeel (voor bestemming) zichtbaar van € 301.000. Dit bestaat uit een nadeel aan de lastenkant van € 926.000 en een voordeel aan de batenkant van € 1.227.000. De belangrijkste over- en onderschrijdingen op de lasten en baten worden hieronder verklaard.

Omgevingswet
Voor de invoering van de omgevingswet zijn hogere uitgaven gedaan dan begroot, afgerond € 36.000. Dit bedrag wordt verrekend met de hiervoor ingestelde bestemmingsreserve.

Grondexploitatie woningbouwcomplexen
De lasten en baten voor de grondexploitaties laten een afwijking ten opzichte van de begroting zien door een afwijking in de planning van bij voorbeeld verkoop gronden en het woonrijp en bouwrijp maken. Het resultaat wordt overgeboekt naar de voorraden op de balans heeft dit per saldo geen effect op de exploitatie.
Het afsluiten van de grondexploitaties Deinum-Oost en Menaam de Boech-Zuid heeft tot een positief resultaat van afgerond € 49.000 geleid (welke is toegevoegd aan de reserve grondexploitatie).

Stads- en dorpsvernieuwingsgebieden
De uitvoering van de verschillende projecten beslaan (bijna) altijd meerdere jaren. In de begroting worden de lasten en baten zo goed mogelijk gepland in jaarschijven maar ondanks eventuele bijstellingen blijft het lastig. In 2023 worden de lagere lasten vooral veroorzaakt door "vertraging" in uitgaven voor de herstructurering Bitgum. Dit leidt tot een lagere verrekening met bestemmings-reserves S&D en Stationsgebied van afgerond € 219.000.

Leges omgevingsvergunningen
De inkomsten zijn hoger dan de primitieve begroting 2023. Ten opzichte van de bijgestelde begroting is de afwijking afgerond € 102.000, wat komt door hogere aantallen omgevings-vergunningen dan verwacht en een aantal forse aanvragen met hoge legesopbrengsten.

Dorpenvisies
De uitgaven uit hoofde van de dorpen- en wijkenregeling zijn uitgekomen op afgerond € 371.000. Dat betekent dat hier een overschrijding zichtbaar is van € 71.000, die gecompenseerd wordt door een hogere onttrekking aan de reserve dorpen en wijken op taakveld 0.10 Mutaties reserves (binnen de algemene dekkingsmiddelen). Daarnaast is hier sprake van een hogere toerekening van personele lasten (baten en lasten) van afgerond € 66.000. De toelichting op de realisatie van de personeelsbegroting staat onder taakveld overhead (onder algemene dekkingsmiddelen).

Woningverbetering in het kader van duurzaamheid
Hier worden twee specifieke uitkering van het rijk voor aanpak energiearmoede verantwoord.
Met deze specifieke uitkeringen stimuleert het Rijk gemeenten om huishoudens te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om de energiekosten te verlagen.
In 2023 zijn de lasten (afgerond) € 315.000 geweest en declaratie van de uitkering afgerond eveneens € 315.000.

Algemene Dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil - incidenteel	Verschil - structureel
Lasten					
Onvoorzien structureel	-767	0	0	0	0
Onvoorzien overig	-4.026	-1	-1	0	0
Overhead	-14.470	-17.435	-16.628	898	-91
Saldo financieringsfunctie	-75	425	537	112	0
Heffing VPB	0	0	-1	-1	0
Overige lasten	-1.171	-1.625	-1.781	-135	-21
Totaal Lasten	**-20.509**	**-18.636**	**-17.873**	**874**	**-112**
Baten					
Overhead	53	53	357	304	0
Gemeentefonds	97.924	102.159	105.468	3.310	0
Lokale heffingen	8.669	8.734	8.694	-140	100
Overige financiële middelen	234	334	336	2	0
Bespaarde rente / saldo financieringsfunctie	1.325	1.325	1.361	36	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Overige baten	402	744	774	30	0
Totaal Baten	**108.607**	**113.349**	**116.991**	**3.542**	**100**
Saldo voor bestemming	**88.098**	**94.713**	**99.117**	**4.416**	**0**
Dotatie/beschikking reserve	50	5.502	5.502	0	0
Saldo na bestemming	**88.148**	**100.215**	**104.619**	**4.416**	**-12**

Bij de algemene dekkingsmiddelen is een voordelig saldo zichtbaar van € 4.404.000, waarvan € 762.000 aan de lastenkant en € 3.642.000 aan de batenkant. Hieronder worden de genoemde verschillen per activiteit verklaard.

Aanwending onvoorzien
De ramingen op de posten Onvoorzien zijn middels de elfde begrotingswijziging in december 2023 vrijgevallen ten gunste van het geraamde begrotingsresultaat.

Kosten overhead (lasten & baten)

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil - incidenteel	Verschil - structureel
Ambtelijke organisatie	10.124	12.957	11.581	1.376	0
Huisvesting	1.293	1.270	1.496	-227	0
ICT	2.601	2.577	2.423	154	0
Overig	452	578	771	-192	0
Totaal	**14.470**	**17.382**	**16.271**	**1.111**	**0**

Ambtelijke organisatie
De realisatie van de personeelsbegroting 2023 komt uit op een voordeel ad € 726.000.

Op het taakveld overhead is een voordeel zichtbaar van afgerond € 1.6 miljoen (uitgaven/ inkomsten). Elders in de begroting, via de procentuele verdeling over verschillende taakvelden, zullen de nadelen te zien zijn. Het effect wat elders in de realisatie in de gehele begroting over verschillende taakvelden te zien is bedraagt derhalve € 875.000 nadelig.

Huisvesting
Er is sprake van een overschrijding op de lasten van € 227.000. Deze is voornamelijk een gevolg van hogere schoonmaakkosten, hogere kosten voor technische installaties en veiligheid. Daarnaast is er sprake van hogere kosten voor verduurzaming dan geraamd.

ICT
Het voordeel bij de ICT-kosten van afgerond € 154.000 komt door een voordeel van € 178.000 op het budget voor de ondersteuning SSC. Daar staan hogere kapitaallasten tegenover.

Overig
Programma Dienstverlening
De overschrijding bij het programma dienstverlening wordt veroorzaakt door de toerekening van personele kosten die niet was geraamd. De totaalanalyse van de realisatie van de personeelsbegroting staat als eerste bij de toelichting op dit taakveld.

Heffing VPB
De uitgave betreft de betaling van de voorlopige aanslag (beschikking) VPB 2023.

Overige lasten
Geen bijzonderheden.

Gemeentefonds
Gemeentefonds
Bij het gemeentefonds zien we een voordeel van afgerond € 3.309.602 ten opzichte van de bijgestelde begroting. Het effect in 2023 is € 3.250.537 voordelig en in het oude jaar 2021 € 59.000, wat per saldo een afgerond voordelig effect van € 3.309.602 is.

Gemeentefonds 2023
In Berap II werd voor 2023 nog uitgegaan van een ontvangst vanuit het gemeentefonds van € 100.879.859. In de jaarrekening komen we uit op € 104.130.396. Dit betekent een voordelig effect van € 3.250.537. Hiervan heeft de gemeente € 506.038 ontvangen voor de algemene ruimte. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een bijstelling van de maatstaf 'lage inkomens met drempel'.

In de decembercirculaire 2023 heeft de gemeente extra budget ontvangen voor een aantal onderwerpen, waar in de raming in de begroting 2023 geen rekening mee is gehouden:
- € 2.191.578 voor het resterende deel van de energietoeslag (€ 800 van de € 1.300). Hier staan elders in de begroting uitgaven tegenover. Tot de decembercirculaire 2023 was de hoogte van de compensatie nog onbekend, waardoor hier in de raming geen rekening mee gehouden kon worden.
- € 44.465 als compensatie voor de meerkosten in het sociaal domein voor de vluchtelingen uit Oekraïne;
- € 428.454 aanvullende compensatie voor kosten in verband met de transitie naar de nieuwe Omgevingswet. Hier staan in de begroting geen uitgaven tegenover.;
- € 80.001 extra budget voor uitvoeringskosten voor gebiedsgerichte aanpak.

In aanvulling hierop zijn er nog diverse overige ontwikkelingen, deels voortvloeiend uit de decembercirculaire 2023, wat een extra ontvangst betekende van € 46.491.

Gemeentefonds 2021
Er was een extra ontvangst van € 10.428 door een aantal kleine mutaties in de maatstaven (hoofdzakelijk OZB). Er was een hogere ontvangst doordat de uitkeringsfactor van 2021 definitief is vastgesteld met één punt hoger. Het positieve effect bedraagt € 48.638. Dit betekent per saldo een nadeel van € 59.065.

Lokale heffingen
Per saldo is er bij de lokale heffingen sprake van een lichte onderschrijding, veroorzaakt door de lagere baten bij parkeerbelasting.
In de Berap I 2023 is reeds rekening gehouden met een lagere opbrengst parkeerbelasting.
Door de corona jaren is het lastig om een goed beeld te krijgen van de te verwachten inkomsten. Het is algemeen bekend dat de centra van middelgrote en kleinere steden onder druk staan en bijv. koopavonden steeds minder worden bezocht. Hoewel er een positief effect wordt verwacht van de werelderfgoed status van het planetarium is het lastig aan te geven of deze dalende trend in de opbrengsten uit parkeerbelasting doorzet.

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil - Incidenteel**	**Verschil structureel**
OZB	7.987	8.122	8.124	2	0
Parkeerbelasting	560	510	454	-56	0
Reclamebelasting	122	122	116	-6	0
Totaal	**8.669**	**8.754**	**8.694**	**-60**	**0**

Saldo financieringsfunctie / bespaarde rente
De gemeente Waadhoeke heeft per 1 januari 2023 € 28.526.524 aan langlopende vaste geldleningen op de balans. De hiermee gepaarde externe rentelast voor 2023 bedraagt € 839.633.
Het gehanteerde rentepercentage voor eigen financieringsmiddelen bedraagt 2%.
De werkelijke stand aan reserves en voorzieningen per 1 januari 2023 is € 78.384.088, de rentelast van de eigen financieringsmiddelen is € 1.360.808.
De werkelijke last over het financieringstekort in 2023 is -€ 630.491.
In totaliteit is er dus een rentelast van € 1.569.950 aan eigen en externe financieringsmiddelen.
Aan de programma's is op basis van de verwachte boekwaarden per 1-1-2023 een rentelast van € 2.107.222 toegerekend.

Het positieve verschil aan de batenkant wordt veroorzaakt door de post bespaarde rente.
De positieve afwijking baten tussen begroting en realisatie op de post bespaarde rente heeft te maken met de technische verwerking van de doorbelasting. Per saldo is de afwijking het gevolg van de hogere vermogenspositie per 1 januari 2023 dan begroot.

Overige baten (dividend)
Geen bijzonderheden.

Mutaties in de reserves

Voor de mutaties in de reserves kan worden verwezen naar het overzicht van de mutaties reserves onder 3.4.1. De werkelijke mutaties in de reserves zijn € 576.993 hoger dan geraamd als gevolg van een overschrijding / onderschrijding in de uitgaven die worden gedekt middels een reserve.

Specificatie hogere toevoeging aan reserves:

Egalisatiereserve vervangingskosten OV:	€ 165.059
Reserve Grondexploitatie:	€ 48.424
SDV / ISV eigen middelen:	€ 315.338
Bestemmingsreserve omgevingswet:	€ 59.515
Totaal:	**€ 588.336**

Specificatie hogere beschikking reserves:

Bestemmingsreserve dorpen en wijken: € 11.343

Totaal **€ 11.343**

De structurele toevoegingen / onttrekkingen aan de reserves zijn in onderstaande tabellen opgenomen.

Programma	Structurele toevoegingen aan de reserves Bedragen x € 1.000	Raming Begrotingsjaar	Waarvan structureel	Realisatie Begrotingsjaar	Waarvan structureel
	Totaal	**-**	**-**	**-**	**-**

Programma	Structurele onttrekkingen aan de reserves Bedragen x € 1.000	Raming Begrotingsjaar	Waarvan structureel	Realisatie Begrotingsjaar	Waarvan structureel
5	Reserve dekking kap.lasten nieuwbouw gymlokaal SJP	16	16	16	16
5	Reserve dekking kap.lasten huisvesting onderwijs	2	2	2	2
6	Bestemmingsreserve Martenahuis tot museum	38	38	38	38
6	Bestemmingsreserve sportvelden H. van Saxenlaan	72	72	72	72
6	Bestemmingsreserve kunstgrasvelden Sexbierum	11	11	11	11
6	Bestemmingsreserve sporthal	19	19	19	19
6	Reserve dekking kapitaallasten aanleg/renovatie sportvelden sc Berlikum	27	27	27	27
AD	Reserve huisvesting Waadhoeke	50	50	50	50
	Totaal	**236**	**236**	**236**	**236**

Rechtmatigheidsverantwoording

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.
In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.
Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 30 november 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 5.839.600. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding
Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde basten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid

Voor afwijkingen per programma boven de € 100.000 geven we hieronder een nadere onderbouwing van “het waarom” van de afwijking.
Een “+” is een voordeel, een “-“ is een nadeel. Alle bedragen in deze tabel zijn x € 1.

Samenvatting analyse saldo	Bedrag
Hogere baten door vrijval deel pensioenvoorziening wethouders	130.000
Hogere lasten onderhoud wegen door gestegen prijzen	-231.000
Lagere lasten baggerplan vanwege vertraging door langere procedures	305.000
Lagere lasten OL door vertraging in uitvoering	138.000
Hogere lasten onderwijsachterstandbeleid	-235.000
Hogere lasten gymnastieklokalen	-92.000
Hogere lasten leerlingenvervoer door meer leerlingen en hogere tarieven	-75.000
Lagere lasten buurtsportcoaches	175.000
Hogere lasten onderhoud sportvelden	-61.000
lagere lasten openbaar groen vanwege lagere besteding ontmoetingsplek Schalsumerplan	100.000
Hogere baten Opvang Oekraïense vluchtelingen	545.000
Hogere lasten Opvang Oekraïense vluchtelingen	-287.000
Hogere lasten buitenhuisaanpak (kinderopvang)	-243.000
Hogere baten Wet inburgering	309.000
Niet geraamde baten compensatie ambtelijke kosten toeslagenaffaire	192.000
Niet geraamde baten budget Hoofdlijnenakkoord GGZ vanuit centrumgemeente Leeuwarden	180.000
Hogere lasten bijstandsuitkeringen door indexering	-367.000
Lagere lasten bijzondere bijstand vanwege lagere uitnutting Participatie en Kindpakket fonds	78.000
Lagere baten energietoeslag (link met 'hogere baten gemeentefonds')	-2.275.000
Hogere lasten participatie door te laag begroot	-75.000
Hogere baten door ontvangst Europese subsidie voor arbeidsparticipatietrajecten	396.000
Lagere lasten vervoersdiensten vanuit de WMO	214.000
Hogere lasten woonvoorzieningen vanuit de WMO	-191.000
Lagere lasten huishoudelijke ondersteuning	160.000
Lagere lasten individuele begeleiding WMO door lagere aantallen	282.000
Lagere lasten dagbesteding door lagere aantallen	101.000
Hogere lasten Jeugdhulp zonder verblijf door hogere gemiddelde prijs van trajecten	-1.125.000
Hogere lasten hoogspecialistische jeugdhulp door duurdere trajecten	-140.000
Hogere lasten jeugdhulp met verblijf door stijging gemiddeld aantal etmalen per traject	-728.000
Lagere lasten pleegzorg door lagere aantallen	87.000
Lagere lasten crisis jeugdhulp door lagere aantallen	82.000
Lagere bedrijfsvoeringslasten Dienst	-80.000
Niet begrote baten van de voorlopige afrekening van Beschermd wonen 2023	1.018.000
Hogere baten door (voorlopige) afrekeningen van maatschappelijke- en vrouwenopvang	86.000

Samenvatting analyse saldo	Bedrag
Lagere lasten onderhoud riolen en gemalen door vertraging in uitvoering	164.000
Lagere lasten en hogere baten kringloopstation	514.000
Hogere baten begraafrechten dan geraamd	101.000
Lagere personele lasten (inclusief opleidingskosten)	726.000
Lagere lasten ICT door o.a. afrekening voorgaande jaren en te hoog begrote exploitatielasten	154.000
Hogere lasten programma Dienstverlening	-172.000
Hogere baten gemeentefonds	3.310.000
Begroot resultaat	1.257.000
Diverse overige verschillen kleiner dan € 100.000 niet nader verklaard	-1.990
Totaal saldo jaarrekening	**4.425.010**

De geconstateerde overschrijdingen per programma staan in onderstaande tabel.
In hoeverre de financiële afwijkingen leiden tot opname in de rechtmatigheidsverantwoording hangt af van overweging zoals:
- er is wel/niet tijdig een voorstel ingediend om de begroting te wijzigen;
- de overschrijding past wel/niet binnen het door de raad geaccordeerde beleid;
- er is compensatie via direct te relateren bedragen;
- er is sprake van een open-einde-regeling;
- de gemeenteraad is wel geïnformeerd, maar er is geen begrotingswijziging vastgesteld.

Het college is van mening dat de overschrijdingen nagenoeg geheel passen binnen het beleid van de Gemeente Waadhoeke, zoals vastgesteld door de Raad.

Deze bedragen zijn opgenomen in de kolom acceptabel.

Bedragen x € 1.000

Programma	Over-schrijding	Acceptabel	Toelichting
1 Bestuur en Ondersteuning	-41	41	De overschrijding wordt vooral veroorzaakt door hogere toerekening van personele kosten dan geraamd. De personele kosten worden toegerekend aan de programma's en kunnen tot afwijkingen t.o.v. de begroting leiden.De overschrijding in programma 1 wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere toegerekende personele kosten. De personele kosten worden toegerekend naar de verschillende programma's en kunnen daar op onderdelen tot afwijkingen leiden t.o.v. de begroting.
2 Veiligheid	-248	227	De overschrijding wordt vooral veroorzaakt door hogere toerekening van personele kosten dan geraamd. De personele kosten worden toegerekend aan de programma's en kunnen tot afwijkingen t.o.v. de begroting leiden. Daarnaast meer kosten VRF i.v.m. opvang Oekraïners
4 Economie	-362	303	De overschrijding wordt vooral veroorzaakt door meer lasten bedrijventerreinen dan begroot. De grondexploitatiebegroting wordt voor meerdere jaren gemaakt. De realisatie is iets sneller gegaan dan begroot. Hier staan baten tegenover ivm verrekening met de balans zoals voorgeschreven in het BBV. Daarnaast meer personele kosten.
5 Onderwijs	-493	493	De uitgaven voor het onderwijsachterstandenbeleid zijn hoger geweest en hier staan baten in de vorm van een specifieke uitkering van het rijk tegenover. Uitgaven voor onderswijshuisvesting zijn hoger geweest maar daar staan (hogere) inkomsten tegenover. Daarnaast overschrijding van het budget voor leerlingenvervoer want het is een open-einde regeling. Ten slotte speelt ook hier een hogere toerekening van personele kosten.
7 Sociaal Domein	-2.472	2.472	De lasten voor de Opvang Oekrainse vluchtelingen zijn hoger geweest dan geraamd maar daar staan baten tegenover. Het budget voor kinderopvang is overschreden want het is een open-einde regeling. De resterende overschrijding wordt veroorzaakt door uitvoering van de taken vanuit wetgeving door de GR Dienst SoZaWe Noardwest Fryslân.
9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	-925	925	De overschrijding wordt vooral veroorzaakt door meer lasten woningbouwlocaties dan begroot. De grondexploitatiebegroting wordt voor meerdere jaren gemaakt. De realisatie is iets sneller gegaan dan begroot. Hier staan baten tegenover ivm verrekening met de balans zoals voorgeschreven in het BBV. De rijksregeling voor woningverbetering ihkv duurzaamheid (i.c. aanpak energiearmoede) wordt steeds opnieuw verlengd. Inmiddels tot en met 2025. De uitgaven zijn per ongeluk niet begroot in 2023 maar er staan baten in de vorm van een specifieke uitkering van het rijk tegenover. Tenslotte resulteert ook hier de toerekening van personele kosten tot een overschrijding.
Totaal	**-4.541**	**4.461**	

In onderstaande tabel zijn de overschrijding van investeringskredieten weergegeven:

Investeringskrediet	Bedrag x € 1.000	Toelichting
Krediet aanleg Fietspad Dronrijp	34	De kosten voor de aanleg zijn afgerond hoger uitgevallen dan het beschikbaar gestelde krediet. De provincie heeft de werkzaamheden uitgevoerd. De afrekening is eind 2023 binnengekomen en bedroeg € 195.700. Dit was zo'n € 47.000 meer dan geraamd door een extra werk voor het gemeentelijk deel (€ 24.000) en een claim van de aannemer vanwege de prijsstijgingen door Oekraïne-oorlog (€ 23.000).
Krediet vervangen Brug Hoarnestreek - Vissersvaart	23	De kosten hebben het beschikbaar gestelde krediet met afgerond € 23.000 overschreden door een combinatie van hogere aanbesteding en meer kosten voorbereiding en toezicht dan geraamd.
Totaal	**57**	

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

De WNT (Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector) stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De WNT is op 6 december 2011 door de Tweede Kamer aangenomen en is met ingang van 1 januari 2013 in werking getreden. De WNT kent een openbaarmakingsregime en een maximale bezoldigingsnorm. De maximale bezoldigingsnorm is van toepassing op topfunctionarissen die in dienstbetrekking werkzaam zijn en topfunctionarissen die niet in dienstbetrekking werkzaam zijn (maar worden ingehuurd op basis van een overeenkomst van opdracht), indien zij binnen een periode van 18 maanden meer dan 6 maanden werkzaam zijn voor de (semi-) publieke instelling.

WNT-verantwoording 2023 Waadhoeke
Het van toepassing zijnde bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000, het algemeen bezoldigingsmaximum. Bij gemeenten gelden op grond van de WNT de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionarissen.

Bezoldiging topfunctionarissen
1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

2023

bedragen x € 1	**IJkema, J.K.**	**Lyklema, T.**	**Koster, R.**
Functiegegevens	**Gemeente-secretaris**	**Griffier**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	20/12 - 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	0,38
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	116.736	89.650	1.700
Beloningen betaalbaar op termijn	27.783	22.845	-
Subtotaal	**144.519**	**112.495**	**1.700**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000	2.781
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	**144.519**	**112.495**	**1.700**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

2022

bedragen x € 1	**Doesburg, A.**	**IJkema, J.K.**	**Lyklema, T.**
Functiegegevens	**Gemeente-secretaris**	**Gemeente-secretaris**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 31/03	01/04 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	34.125	88.451	92.271
Beloningen betaalbaar op termijn	5.064	13.659	16.642
Subtotaal	**39.189**	**102.110**	**108.913**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	**39.189**	**102.110**	**108.913**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Bedragen x € 1	**R. Koster**	
Functiegegevens	**Griffier**	
Kalenderjaar	**2023**	**2022**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01-01 t/m 19-12	22-12 tm 31-12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	12	1
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	987	27
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 212	€ 206
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 304.300	€ 28.600
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 214.806	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 98.700	€ 2.700
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 101.400	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Bezoldiging	**€ 101.400**	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

Overige rapportverplichtingen op grond van WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Jaarrekening - Bijlagen

Single information Single audit (SISA)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

bijlag

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator
JenV	**A16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*
			€ 6.739.932	€ 349.758
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/08*
			€ 0	€ 33.390
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*
			153	217
			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*
			N.V.T.	Nee
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*
			€ 40.582	€ 40.582
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*
			€ 58.140	€ 82.460
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*
			€ 120.000	€ 120.000

Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
	€ 0	€ 0	€ 57.384
Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*		
€ 7.180.464	€ 10.057.301		
Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
4	11	Ja	Ja
Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*		
Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*
		€ 0	€ 0
Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*
€ 13.872	€ 38.148	€ 7.180	€ 22.888
Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/26*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/27*	
€ 0	€ 0	€ 239.774	

BZK	**C32**	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten	Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C32/02*
			1 SUVIS21-2-02708422	€ 154.926
			2 SUVIS21-2-03061775	€ 58.468
			3 SUVIS21-2-03062132	€ 0
			4 SUVIS21-2-03062765	€ 32.568
			5 SUVIS21-2-03062148	€ 0
			Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/07*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.) *Aard controle D2* *Indicator: C32/08*
			1 SUVIS21-2-02708422	Ja
			2 SUVIS21-2-03061775	Ja
			3 SUVIS21-2-03062132	N.v.t.
			4 SUVIS21-2-03062765	Ja
			5 SUVIS21-2-03062148	N.v.t.
BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/02*
			125	€ 66.314
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/08*
			254	€ 173.013
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*
			212	47
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*
			€ 0	Nee

Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/03*	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: C32/04*	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/06*
€ 222.196	Ja		Ja
€ 86.067	Ja		Ja
€ 17.101	Ja		Nee
€ 43.484	Ja		Ja
€ 30.754	Ja		Nee

Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/09*

Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
€ 76.715	129	€ 75.128	€ 82.617

Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*
€ 210.821

Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
0	153	242	165

BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*
			€ 46.626	€ 0
BZK	**C94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C94/02*
			1 *LAI23-03527986*	€ 0
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling *Aard controle R* *Indicator: C94/07*	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle R* *Indicator: C94/08*
			1 € 0	€ 0
BZK	**C96**	**Regiodeals 4e tranche**	Naam actielijn/ programmalijn/ pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C96/01*	Besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: C96/02*
			1 Pijler 1 Vitale Economie	€ 0
			2 Pijler 2. Kwaliteit van leven	€ 0
			3 Pijler 3. Natuurlijk in Balans	€ 0
			Kopie Naam actielijn/ programmalijn/ pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C96/06*	Totale cumulatieve besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Inclusief uitvoering door derden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C96/07*
			1 *Pijler 1 Vitale Economie*	€ 0
			2 *Pijler 2. Kwaliteit van leven*	€ 0
			3 *Pijler 3. Natuurlijk in Balans*	€ 0
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C96/10*	Cumulatieve besteding uitvoeringskosten zijnde kosten ten behoeve van Voorbereiding, Administratie en Toezicht (VAT-kosten) (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C96/11*
			Nee	€ 21.567

Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
3	160	27	
Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...] *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle R* *Indicator: C94/04*	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en *Aard controle R* *Indicator: C94/05*	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen *Aard controle R* *Indicator: C94/06*
0	0	0	€ 0
Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle R* *Indicator: C94/09*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*		
€ 0	Nee		
Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler. Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: C96/03*	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van Rijksmiddelen per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler. *Aard controle R* *Indicator: C96/04*	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van regionale financiering per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler. *Aard controle R* *Indicator: C96/05*	
€ 0			
€ 0			
€ 0			
Totale cumulatieve besteding regionale financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler. Inclusief uitvoering door derden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C96/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C96/09*		
€ 0			
€ 0			
€ 0			
Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage *Aard controle R* *Indicator: C96/12*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C96/13*		
€ 4.106	Nee		

BZK	**C109**	**Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting**	Plan/projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/01*	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/02*
		1	*2023-0000101938*	0
			Kopie plan/projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/07*	Cofinanciering (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C109/08*
		1	*2023-0000101938*	€ 0
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*
			€ 799.994	€ 390.263
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/07*
		1		
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*
			€ 194.900	€ 0
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/07*
		1		
OCW	**D22**	**Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D22/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D22/02*
		1	€ 0	€ 0

Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/03*	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/04*	Besteding (jaar T) per project ten laste van rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C109/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project ten laste van rijksmiddelen – inclusief uitvoering door derden vanaf SiSa 2024 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/06*
0	0	€ 0	€ 0
Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109/11*	
€ 0	Nee	Nee	
Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
€ 121.347	€ 0	€ 482.201	
Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/09*		
Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
€ 0	€ 0	€ 331.474	
Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D22/03*			
Nee			

OCW	**D23**	**Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen**	Beschikkingsnummer/referentienummer *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/01*	Aard van de activiteit besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/02*
			1 SB230001	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorzieng
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/07*	
			1 Nee	
IenW	**E27B**	**Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)** **Provinciale beschikking en/of verordening** Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/01*	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: E27B/02*
			1 BDU subsidie spoortunnel (Beschikkingsnr 01043683)	€ 4.764
			2 Halteplan station Franeker (Beschikkingsnr 1267087)	€ 0
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/06*	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/07*
			1 BDU subsidie spoortunnel (Beschikkingsnr 01043683)	€ 1.551.491
			2 Halteplan station Franeker (Beschikkingsnr 1267087)	€ 0
IenW	**E44B**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*
			1 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			2 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			3 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			4 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*
			1 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			2 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			3 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			4 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*
			1 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			2 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			3 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654
			4 030002 Provincie Friesland	IENW/BSK-2023/69654

Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D23/03*	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2023 naar 2024. *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/04*	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/06*
€ 0	€ 100.880	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorzieng	€ 0

Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E27B/03*	**Correctie** ten opzichte van tot (jaar T) verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen *Aard controle R* *Indicator: E27B/04*	**Correctie** ten opzichte van tot (jaar T) verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen *Aard controle R* *Indicator: E27B/05*
€ 7.146		
€ 0		

Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/10*
€ 2.327.236		Nee
€ 0		Nee

Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*
Nee
Nee
Nee
Nee

Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*
13 Verruimen waterpartij Schalsumerplan Franeker	Nee
32 Klimaatadatieve speeltuin Arkens te Franeker	Nee
33 Klimaatadatief inrichten Wijk Stiselplak te Franeker	Nee
34 M.Smitsstraat Nij Altoenea	Nee

IenW	**E84**	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023** Provincies en Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/02*
				€ 0	€ 0
				Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/06*
			1	321 Aanleg van een vrijliggend fietspad of vrijliggend fiets-/bromfietspad (op 50-, 60- en 80 km/h wegen)|aantal in Meters	Nee
			2	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h|aantal in Stuks	Nee
			3	380 Het volwaardig afwaarderen van een 80 km/uur weg naar een 60 km/uur weg|aantal in Meters	Nee
EZK	**F28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**		Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/02*
				€ 195.812	€ 165.593
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/07*	
				Nee	
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*
				€ 0	€ 0
				Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*
				€ 0	€ 0
				Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*
				€ 0	Nee

Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/04*		
€ 0	Nee		
De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/08*		
0			
0			
0			
Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: F28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: F28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/06*
€ 0	€ 378.474	€ 0	€ 0

Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

SZW	**G2A**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2022** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1) (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2A/01*	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/02*
			1 061949 Gemeente Waadhoeke	€ 12.746.198
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2A/07*	Baten (jaar T-1) **IOAZ** (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/08*
			1 061949 Gemeente Waadhoeke	€ 21
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2A/13*	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/14*
			1 061949 Gemeente Waadhoeke	€ 0
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*
			€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*
			€ 0	€ 0

Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/03*	Besteding (jaar T-1) **IOAW** Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/04*	Baten (jaar T-1) **IOAW** (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/05*	Besteding (jaar T-1) **IOAZ** Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/06*
€ 159.413	€ 883.263	€ 8.618	€ 115.798
Besteding (jaar T-1) **Bbz 2004** levensonderhoud zelfstandigen Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/09*	Baten (jaar T-1) **Bbz 2004** levensonderhoud zelfstandigen (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/10*	Baten (jaar T-1) **WWIK** (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/11*	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/12*
€ 230.027	€ 39.507	€ 0	€ 834.857
Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/15*	Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T-1) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2A/16*		
€ 11.097	€ 0		
Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
€ 0	€ 0	Nee	

SZW	G3A			
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_totaal 2022 **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3A/01*	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/02*
			1 061949 Gemeente Waadhoeke	€ 134.000
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3A/07*	Besteding (jaar T-1) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/08*
			1 061949 Gemeente Waadhoeke	€ 6.866

Baten (jaar T-1) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/03*	Baten (jaar T-1) vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/04*	Besteding (jaar T-1) Bob Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3A/05*	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/06*
€ 15.577	€ 39.105	€ 0	€ 0
BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T-1 (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/09*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T -1 (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/10*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/11*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/12*
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0
			6	Totaal	€ 0
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0
			6	Totaal	0
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	
			6	Totaal	€ 0
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0
			6	Totaal	0

Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*
0	Nee
0	Nee
0	Nee
0	Nee
0	Nee
0	N.v.t.

Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*
€ 0	€ 0	€ 0

Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*
€ 0	€ 0
€ 0	€ 0
€ 0	€ 0
€ 0	€ 0
€ 0	€ 0
0	0

SZW	G4A	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_totaal 2022** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). Dit totaal (jaar T-1) regeling G4B + (jaar T-1) regeling G4 blijkt uit de vaststellingsbeschikking die uw gemeente van het Ministerie van SZW over 2020 heeft ontvangen. De gegevens uit die beschikking neemt u hier op.		Welke regeling betreft het? Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4A/01*	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/02*
			1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0
			2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0
			4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0
			5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 3.060
				Kopie regeling Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/06	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (overig) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/07*
			1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 78
			2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0
			4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0
			5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4A/10*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T - 1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/11*
			1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0
			2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0
			4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0
			5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0
SZW	G10	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*
				€ 193.885	€ 0
SZW	G10A	**Wet inburgering 2021_ Totaal 2022** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G10B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G10)		Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10A/01*	Besteding (jaar T-1) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G10A/02*
			1	061949 Gemeente Waadhoeke	€ 28.637

Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/03*	Baten (jaar T-1) levensonderhoud Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/04*	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (aflossing) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/05*
€ 0	€ 44.037	€ 60.721
€ 0	€ 27.991	€ 6.272
€ 0	€ 60.249	€ 5.401
€ 0	€ 442	€ 0
€ 0	€ 1.066	€ 50

Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T-1) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/09*
0	0
0	0
0	0
0	0
0	0

Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T-1) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle D2* *Indicator: G4A/12*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T -1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/13*
€ 0	€ 0
€ 0	€ 0
€ 0	€ 0
€ 0	€ 0
€ 0	€ 0

Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*
Nee

Baten (jaar T-1) (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G10A/03*
€ 0

SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*
			€ 0	€ 0
SZW	**G12A**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ totalen 2022** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G12B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G12)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12A/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G12A/02*
		1	061949 Gemeente Waadhoeke	€ 0
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*
			€ 0	€ 0
SZW	**G13A**	**Onderwijsroute_ totalen 2022** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G13B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G13)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G13A/01*	Bestedingen onderwijsroute (jaar T-1) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G13A/02*
		1	061949 Gemeente Waadhoeke	€ 58.000
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*
			€ 172.089	€ 213.846
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*
		1	taakveld 5.2 + verscheidene grootboeknummers + 6.520.001 t/m 6.520.040	€ 56.815
		2	taakveld 4.1 + verscheidene grootboeknummers + 6.420.010 t/m 6.420.022	€ 8.664
		3	onderhoudsvoorzieningen (gebouwen sporthallen en gymzalen)	€ 133.470
		4	onderhoudsvoorzieningen (gebouwen sporthallen en gymzalen)	€ 0
		5	Tractie sportvelden	€ 2.274
		6	Tractie sportvelden - investeringen	€ 12.623

Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*
Nee

Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G12A/03*
€ 0

Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05
€ 0	€ 0	Nee

Baten onderwijsroute (jaar T-1) (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G13A/03*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T-1) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G13A/04*	Baten overige voorzieningen (jaar T-1) (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G13A/05*
€ 0	€ 0	€ 0

Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
€ 56.815	€ 0	€ 0	
€ 8.664	€ 0	€ 0	
€ 133.470	€ 0	€ 0	
€ 0	€ 0	€ 0	
€ 0	€ 2.274	€ 0	
€ 0	€ 12.623	€ 0	

VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*
			1	1042553	€ 56.575
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*
			1	1042553	Ja
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/02*
				€ 23.000	€ 69.874
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**		Naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/01*	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/02*
			1	Lokaal Sportakkoord	€ 37.787
			2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 260.151
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 58.134
			4	Kansrijke Start	€ 43.601
			5	Mentale Gezondheid	€ 20.347
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 50.867
			7	Valpreventie	€ 149.696
			8	Leefomgeving	€ 29.067
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 7.267
			10	Versterken sociale basis	€ 106.095
			11	Mantelzorg	€ 29.067
			12	Eén tegen eenzaamheid	€ 29.067
			13	Welzijn op recept	€ 15.987
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 7.267
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 25.870
				Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/08*
			1	Lokaal Sportakkoord	N.v.t.
			2	Brede regeling combinatiefuncties	N.v.t.
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	N.v.t.
			4	Kansrijke Start	N.v.t.
			5	Mentale Gezondheid	N.v.t.
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	N.v.t.
			7	Valpreventie	N.v.t.
			8	Leefomgeving	N.v.t.
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	N.v.t.
			10	Versterken sociale basis	N.v.t.
			11	Mantelzorg	N.v.t.
			12	Eén tegen eenzaamheid	N.v.t.
			13	Welzijn op recept	N.v.t.
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/09*	
				Nee	

Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
€ 0	€ 27.294	€ 0	€ 51.651

Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/04*
Ja	Nee

Besteding (jaar T) per onderdeel *Aard controle R* *Indicator: H30/03*	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/05*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/06*
€ 31.947	€ 5.840	€ 31.947	Ja
€ 260.151	€ 0	€ 260.151	Ja
€ 30.339	€ 11.627	€ 30.339	Ja
€ 43.601	€ 0	€ 43.601	Ja
€ 20.347	€ 0	€ 20.347	Ja
€ 45.360	€ 5.507	€ 45.360	Ja
€ 58.968	€ 29.939	€ 58.968	Ja
€ 15.705	€ 5.800	€ 15.705	Ja
€ 2.256	€ 1.453	€ 2.256	Ja
€ 106.095	€ 0	€ 106.095	Ja
€ 29.067	€ 0	€ 29.067	Ja
€ 29.067	€ 0	€ 29.067	Ja
€ 17.109	€ 0	€ 17.109	Ja
€ 7.267	€ 0	€ 7.267	Ja
€ 5.500	€ 4.950	€ 5.500	Ja

VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/02*
			Meoz23261	€ 283.647
			Naam zwembad *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/04*	Totale verlening per zwembad (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/05*
		1	*Bloemketerp*	€ 283.647

Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/03*
€ 184.141

Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H32/06*	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: H32/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/08*
€ 184.141	Ja	

Overzicht taakvelden

Alle bedragen in de onderstaande tabel zijn x € 1.

Activiteitenrealisatie naar taakvelden

Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	-3.264.967	260.236	-3.004.731
0.2	Burgerzaken	-1.738.634	518.253	-1.220.381
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-996.012	488.790	-507.222
0.4	Overhead	-16.627.960	357.026	-16.270.935
0.5	Treasury	436.902	1.915.381	2.352.283
0.61	OZB woningen	-674.581	5.540.587	4.866.006
0.62	OZB niet-woningen	0	2.649.761	2.649.761
0.63	Parkeerbelasting	0	454.323	454.323
0.64	Belastingen overig	0	116.322	116.322
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	105.468.318	105.468.318
0.8	Overige baten en lasten	-11.005	0	-11.005
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-834	0	-834
0.10	Mutaties reserves	-30.210.162	30.851.773	641.612
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-3.230.340	9.762	-3.220.577
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.379.223	79.750	-1.299.473
2.1	Verkeer en vervoer	-12.514.987	1.893.895	-10.621.092
2.2	Parkeren	-255.811	8.264	-247.548
2.3	Recreatieve havens	-155.601	73.698	-81.902
2.4	Economische havens en waterwegen	-553.069	125.975	-427.095
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.010.293	1.162.777	152.484
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-62.648	13.787	-48.861
3.4	Economische promotie	-921.752	81.441	-840.311
4.1	Openbaar basisonderwijs	-635.518	3.832	-631.686
4.2	Onderwijshuisvesting	-3.353.806	348.194	-3.005.612
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-3.162.152	1.517.264	-1.644.888
5.1	Sportbeleid en activering	-1.587.772	586.429	-1.001.343
5.2	Sportaccommodaties	-2.674.977	620.737	-2.054.240
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-1.491.856	156.045	-1.335.811
5.4	Musea	-687.128	95.262	-591.867

Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
5.5	Cultureel erfgoed	-278.807	12.199	-266.608
5.6	Media	-1.160.504	46.626	-1.113.878
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-4.325.389	17.899	-4.307.490
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-12.302.049	8.358.952	-3.943.097
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.612.713	266.625	-1.346.089
6.3	Inkomensregelingen	-25.325.891	16.495.364	-8.830.527
6.4	WSW en beschut werk	-6.924.614	0	-6.924.614
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.454.678	396.598	-1.058.080
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.200.611	85.101	-3.115.509
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-10.430.236	386.342	-10.043.894
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-18.355.794	29.288	-18.326.506
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-414.208	1.231.936	817.728
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-1.257.782	0	-1.257.782
7.1	Volksgezondheid	-2.807.109	272.188	-2.534.921
7.2	Riolering	-4.266.894	6.008.744	1.741.850
7.3	Afval	-4.855.722	6.224.842	1.369.120
7.4	Milieubeheer	-2.396.357	391.564	-2.004.793
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-516.636	455.542	-61.095
8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.095.966	93.887	-1.002.080
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-1.682.796	1.387.626	-295.171
8.3	Wonen en bouwen	-3.224.352	1.519.101	-1.705.251
Totaal		**-194.653.295**	**199.078.305**	**4.425.010**

Activiteitenrealisatie naar programma's

Programma	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1 Bestuur en Ondersteuning	-5.003.601	778.489	-4.225.112
Programma 2 Veiligheid	-4.609.563	89.513	-4.520.051
Programma 3 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	-13.479.469	2.101.832	-11.377.637
Programma 4 Economie	-1.994.693	1.258.005	-736.688
Programma 5 Onderwijs	-7.151.475	1.869.290	-5.282.186
Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie	-12.206.433	1.535.197	-10.671.236
Programma 7 Sociaal Domein	-81.278.576	27.250.206	-54.028.370
Programma 8 Volksgezonodheid en Milieu	-14.842.719	13.352.880	-1.489.838
Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	-6.003.115	3.000.614	-3.002.501
Algemene Dekkingsmiddelen	-48.083.652	147.842.281	99.758.629
Totaal	**-194.653.295**	**199.078.305**	**4.425.010**

Mutaties in de reserves en voorzieningen

Mutaties in de reserves

Bedragen x € 1	Beginstand	Toevoe-ging	Ont-trekking	Eindstand
Algemene reserve	*21.618.246*			*16.097.194*
Gevolgen incidentele wensen conform kadernota 2020-2023			250.000	
(1.01) Invulling beschikbare ruimte begroting 2023		5.592.797	10.783.010	
(4.06) Bijdrage MFA Sexbierum			137.548	
(4.07) Beheerplan wegen 2023-2026			2.628.042	
(4.08) Beheerplan civiele kunstwerken 2023-2026		82.580		
(5.01) Betreft begrotingswijziging 2023 FUMO			48.174	
(5.04) Betreft Jaarstukken 2022 - Bestemming resultaat (deels)		3.347.909		
(5.07) Bijdrage giro 555 voor aardbevingsramp Turkije / Syrie			46.750	
(7.03) Extra krediet trekkenwand Theater de Koornbeurs			130.000	
(7.07) Aankoop Oude Smidse Franeker			72.500	
(8.05) Aanvullend krediet renovatie B-veld Minnertsga			360.300	
(9.01) Berap II - Netto opbrengst verplaatsing Poiesz Berltsum		287.500		
(9.01) Berap II - Netto opbrengst grondverkopen 2 percelen Berltsum		57.000		
(11.04) Bijdrage verduurzaming sportcentrum de Bildtse Slag			432.514	
Verbouw Martenahuis tot museum	*153.254*			*114.940*
Kosten verbouw Martenahuis tot museum			38.314	
Reserve sportvelden H. v. Saxenlaan	*433.088*			*360.906*
Beschikking ter dekking van de kapitaallasten			72.182	
Reserve kunstgrasvelden Sexbierum	*198.974*			*187.920*
Beschikking ter dekking van de kapitaallasten			11.054	
Reserve Wegen	*151.983*			*151.983*
Geen mutaties			0	
Reserve huisvesting Waadhoeke	*1.796.978*			*1.746.978*
betreft kapitaallasten huisvesting Franeker			50.000	
Reserve nieuwbouw gymlokaal SJP	*383.578*			*367.595*
Beschikking ter dekking van de kapitaallasten			15.983	
Reserve huisvesting onderwijs	*42.434*			*40.507*
Beschikking ter dekking van de kapitaallasten			1.927	
Bestemmingsreserve sporthal	*236.771*			*217.573*
Beschikking ter dekking van de kapitaallasten			19.198	
Reserve dekking kapitaallasten sportvelden sc Berlikum	*255.149*			*228.083*
Beschikking ter dekking van de kapitaallasten			27.066	
Reserve Bochtverbreding	*1.950.974*			*1.950.974*
Geen mutaties			0	

Bedragen x € 1	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Eindstand
Reserve Dorpen en Wijken	*333.015*			*1.161.474*
(1.01) Invulling beschikbare ruimte begroting 2023		1.200.000		
Ontrekking kosten Dorpen en Wijken			71.541	
(4.02) Budget Dorpen en Wijken			300.000	
Bestemmingsreserve beheerplannen	*162.116*			*122.116*
(5.06) Realisatie speel-, sport- en ontmoetingsplek Schalsumerplan			40.000	
Egalisatie vervangingskosten OV	*875.056*			*1.013.382*
Toevoeging i.v.m. lagere uitgaven OV		138.326		
Bestemmingsreserve Corona	1.250.000			*1.041.289*
(2.02) Subsidie Coronaherstelplan (Jeugd- en jongerenwerk)			153.153	
(3.11) Regietafel jeugd			45.000	
(5.04) Betreft Jaarstukken 2022 - bestemming resultaat (deels)		32.000		
Berap I 2023 (subsidieregeling energiecompensatie)			33.812	
(9.01) Berap II - Subsidieregeling energiecompensatie			8.746	
Grondexploitatie	*746.343*			*1.125.335*
Actualisatie Grondexploitatie		432.367	53.375	
SDV/ISV eigen middelen	*1.959.870*			*3.957.395*
(1.01) Invulling beschikbare ruimte begroting 2023		2.450.000		
Resultaat 2023 S&D projecten			452.475	
Bildts Investeringsfonds	*11.215*			*11.215*
Geen mutaties				
Reserve jaarovergang	*4.624.067*			*5.789.546*
Onttrekking inzake jaarovergang 22/23			4.624.067	
Toevoeging inzake jaarovergang 23/24		5.789.546		
Reserve dorpenvisie	*878.017*			*37.017*
(9.01) Berap II			841.000	
Reserve sociaal domein	*1.358.024*			*4.386.495*
(3.10) Voorschot energietoeslag 2023			500.000	
(5.04) Betreft Jaarstukken 2022 - Bestemming resultaat (deels)		2.000.000		
(9.01) Berap II - Burap II Dienst SoZaWe		557.231		
(9.01) Berap II - Personeelslasten gebiedsteam en beleidsteam			666.500	
(9.01) Berap II - Afrekening 2022 Dienst SoZaWe		104.928		
(9.01) Berap II - Extra ontvangsten BUIG		1.532.812		
Reserve Breedtesport	*20.988*			*0*
(3.05) Herstelwerkzaamheden Sportpark Franeker			15.700	
(8.04) Subsidie Waadhoeke fietstocht			20.000	
Correctie			-14.712	
Reserve Kemmisie Meertalighyd	*11.346*	*0*	*0*	*11.346*
Geen mutaties				
Reserve OBS-groepafhankelijk Winsum	*62.951*	*0*	*0*	*62.951*
Geen mutaties				
Reserve gemeente garantstellingen	*106.609*	*0*	*0*	*106.609*
Geen mutaties				

Bedragen x € 1	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Eindstand
Bestemmingsreserve opschonen vaarten	*9.415*	*0*	*0*	*9.415*
Geen mutaties				
Reserve risico's dorpsherstel Bildtdijken	*257.534*	*0*	*0*	*257.534*
Geen mutaties				
Bestemmingsreserve IHP	*1.302.242*		*0*	*1.871.908*
Correctie en verschuivingen		569.666		
Bestemmingsreserve Dienstverleningsfonds	*0*			*438.000*
(1.01) Invulling beschikbare ruimte begroting 2023		350.000		
5.04 Jaarstukken 2022		88.000		
Bestemmingsreserve Ontwikkellijnen	*217.500*			*4.113.000*
(1.01) Invulling beschikbare ruimte begroting 2023		4.000.000	192.000	
5.04 Jaarstukken 2022		87.500		
Reserve Stationsgebied Franeker	*1.222.928*			*1.194.785*
Dekking kosten 2023			28.143	
Reserve GO Franeker - Harlingen	*623.922*			*623.922*
Geen mutaties				
Bestemmingsreserve Omgevingswet	*920.402*			*810.055*
Resultaat 2023 budget invoering omgevingswet			110.347	
Bestemmingsreserve Toezeggingen Dorpen	*1.462.190*			*657.190*
(6.01) Berap I 2023			400.000	
(9.01) Berap II			405.000	
Bestemmingsreserve Op paad lâns it Waad	*250.000*			*250.000*
Geen mutaties				
Bestemmingsreserve Impuls Woningmarkt	*471.494*			*335.839*
Uitvoering motie extra Impuls woningmarkt			135.655	
Bestemmingsreserve tegemoetkoming afvalstoffenheffing	*285.000*			*0*
Uitkering tgv afvalstoffenheffing 2023			285.000	
Bestemmingsreserve Ecologisch bermbeheer en biodiversiteit	*0*			*570.000*
(1.01) Invulling beschikbare ruimte begroting 2023		760.000		
(8.12) inzet 2023 volgens beheerplan Groen 2023-2026			190.000	
Bestem.reserve Duurzaam wonen	*0*			*250.000*
(1.01) Invulling beschikbare ruimte begroting 2023		750.000		
5.08 Duurzaamheidsleningen via Stimuleringsfonds volkshuisvesting (SVn)			500.000	
Totaal mutaties in de reserves	**46.643.674**	**30.210.162**	**25.181.364**	**51.672.471**

Hierna volgt een toelichting op het ontstaan, doel en de mutaties in de reserves.

Algemene reserve
De algemene reserve heeft geen bepaalde bestemming. Zij dient als weerstandsvermogen en voor het opvangen van eventuele toekomstige onvoorziene tekorten op de begroting en/of rekening. Bij het bepalen van de hoogte van de aan te houden reserve dient dan ook rekening gehouden te worden met de mogelijke risico's die de gemeente loopt. In de nota reserves en voorzieningen heeft de Raad bepaald dat de hoogte van de algemene reserve afhankelijk is van de financiële risico's. Deze worden jaarlijks bepaald in de programmabegroting.

Reserves ter dekking van kapitaallasten van in het verleden gedane investeringen:
- Verbouw Martenahuis tot museum
- Aanleg sportvelden H. van Saxenlaan
- Aanleg kunstgrasvelden Sexbierum
- Reserve Obs-groepsafhankelijk Winsum
- Enkele wegen vm. Littenseradiel
- Huisvesting Waadhoeke
- Nieuwbouw gymlokaal St-Jacobiparochie
- Huisvesting onderwijs vm. het Bildt
- Regeling binnenklimaat basisonderwijs vm. het Bildt
- Aankoop c.a. sporthal Schatzenburg
- Aanleg/renovatie sportvelden sc Berlikum

Reserve Bochtverbreding
Deze reserve is in 2016 ingesteld voor de toekomstige bochtverbreding van het Van Harinxmakanaal.

Reserve Dorpen en Wijken
Deze reserve is in 2018 ingesteld en vanuit de Algemene reserve gevoed met 1,2 miljoen. In de jaren 2019 t/m 2022 is er jaarlijks € 300.000 beschikbaar gesteld voor bestedingen. De onttrekking is ter dekking van de realisatie in het kalenderjaar.

Bestemmingsreserve beheerplannen
Deze reserve is in 2019 ingesteld om de middelen voor onderhoud kapitaalgoederen te behouden wanneer er geen actueel beheerplan meer was en daarom voorziening moest vrijvallen. Ultimo 2022 resteert er nog een bedrag van € 162.116 voor onderhoud speelplaatsen. In 2023 is er voor de realisatie speel-, sport- en ontmoetingsplek van € 40.000 verstrekt ten laste van genoemde reserve.

Reserve egalisatie vervangingskosten OV (openbare verlichting)
Deze reserve is in 2019 ingesteld met als doel de jaarlijkse schommelende kosten voor vervanging van armaturen en lichtmasten te egaliseren. In de begroting is een jaarlijks gelijkblijvend budget van € 223.000 opgenomen. Het saldo van dit budget wordt verrekend met deze reserve.

Reserve Corona
Deze bestemmingsreserve is in 2020 ingesteld met als doel de extra uitgaven en inkomsten door Corona beter inzichtelijk houden. Het geld is via het Gemeentefonds verstrekt via de algemene uitkering of een decentralisatie-uitkering. Daarmee is het ongeoormerkt geld. De gemeente bepaalt zelf waar de compensatie nodig is. De raad wordt periodiek geïnformeerd over het verloop van deze reserve.

Het saldo van de bestemmingsreserve corona is per 01-01-2023 € 1.250.000. Het saldo bestaat uit drie gebieden waar nog uitgaven worden verwacht:
- Jeugdproblematiek: € 200.000 (In 2023 € 198.153 onttrokken);
- Cultuur: € 300.000 (In 2023 € 32.000 toegevoegd);
- Noodfonds voor ondersteunende maatregelen op het gebied van energiearmoede: € 750.000 (In 2023 € 42.558 onttrokken).

Reserve Grondexploitatie
Buffer ten behoeve van toekomstige verliesgevende complexen. Zie voor toelichting op de mutaties paragraaf Grondbeleid.

SDV/ISV eigen middelen

De reserve is ingesteld om gelden van SDV/ISV projecten die betrekking hebben op meerdere jaren te beheren. De onttrekking werd gebaseerd op de projectplannen en berap's en is uiteindelijk bijgesteld aan de werkelijke realisatie van inkomsten en uitgaven. Deze lopen door in 2023.

Bildts Investeringsfonds
Met de notitie actualisatie reserves van 23 mei 2019 is rekening houdend met een claim van € 11.215 op dit fonds. Het resterend saldo toegevoegd aan de Algemene reserve. De claim is in 2023 niet tot uitkering gekomen.

Reserve jaarovergang
Doel van de reserve is om niet bestede budgetten beschikbaar houden. De reserve wordt gevuld middels een begrotingswijziging in december (laatste maand kalenderjaar). In januari daaropvolgend vallen de budgetten weer vrij ten gunste van de exploitatie.

Reserve dorpenvisie
Reserve vanuit voormalig Franekeradeel voor het dekken van de toegezegde bijdragen voor wensen van dorpen die buiten het normale onderhoudsbudget vielen.

Reserve sociaal domein
Deze reserve is om toekomstige schommelingen in het sociale domein op te vangen.

Reserve breedtesport
Deze reserve is in 2017 ingesteld voor de toekomstige kosten breedtesport Waadhoeke.

Reserve Kemissie Meertalighyd
In de begroting staat een jaarlijks budget te besteden door de Kemissie Meertalighyd. Deze commissie had in het verleden zelf een bankrekening maar op verzoek van de commissie heeft de gemeente toegezegd de uitgaven (tijdelijk) zelf te willen doen. Het banksaldo is naar de gemeente over gegaan. De commissie heeft geen juridische status.

Reserve OBS groeps-afhankelijk Winsum
Deze reserve is bestemd voor het primair basisonderwijs en is afhankelijk van het aantal te huisvesten groepen leerlingen te Winsum.

Reserve gemeentelijke garantstellingen (algemeen)
Reserve is gevormd om risico’s af te dekken in het kader van verstrekte garanties ten behoeve van geldleningen en achtergestelde geldleningen in het kader van startende ondernemers en tuinders.

Bestemmingsreserve opschonen vaarten
Concreet doel / toezeggingen binnen grondgebied voormalig Littenseradiel.

Reserve risico's dorpsherstel Bildtdijken
De raad heeft op 12 november 2015 besloten tot instellen van deze reserve. In 2023 zijn er geen mutaties geweest ten laste van deze reserve.

Bestemmingsreserve IHP
De raad heeft met het vaststellen van de begroting 2021 besloten deze bestemmingsreserve in te stellen voor het afdekken van de incidentele lasten die verbonden zijn met de nieuwbouw van scholen.

Bestemmingsreserve Dienstverleningsfonds

Deze bestemmingsreserve is ingesteld bij het vaststellen van de begroting 2021. De doelstelling van het dienstverleningsfonds is primair investeren in de verbetering van de dienstverlening ten behoeve van de gemeenschap van Waadhoeke. Onderlegger bij deze reserve is het 'spoorboek Dienstverlening & Informatiesamenleving 2021-2025'.

Bestemmingsreserve Ontwikkellijnen
Deze bestemmingsreserve is ingesteld bij het vaststellen van de begroting 2021 en wordt ook genoemd "ontwikkelfonds". De doelstelling van het ontwikkelfonds is primair investeren in de structuurversterking ten behoeve van het herstel van de coronacrisis en de gemeenschap van Waadhoeke. Er zijn strategische, structuurversterkende initiatieven nodig om te werken aan verbetering van werkgelegenheid, versterking van de toeristische en culturele infrastructuur, vitale en veerkrachtige dorpen en wijken en balans in de kernkwaliteiten van het landschap en een duurzame agrarische sector. Het budget is in 2023 toegezegd om een deel van de bijdrage van gemeente Waadhoeke aan de Regiodeal te kunnen dekken.

Reserve Stationsgebied Franeker
In Berap-I is aangegeven dat de investeringskredieten voor Waddenpoort afgesloten moeten worden. Omdat onderdelen van deze projecten nog uitgevoerd moeten worden heeft de raad op 25 november 2021 besloten om de nog resterende middelen in (nieuw in te stellen) bestemmingsreserves te storten. Dit in afwachting van besluitvorming over de uitvoering van deelprojecten en inzet van middelen.

Reserve GO Franeker - Harlingen
In Berap I 2021 was aangegeven dat de investeringskredieten voor Inrichtingsplan Franekeradeel-Harlingen afgesloten moesten worden. Omdat onderdelen van deze projecten nog uitgevoerd moeten worden stellen heeft de raad op 25 november 2021 besloten om de nog resterende middelen in (nieuw in te stellen) bestemmingsreserves te storten. Dit in afwachting van besluitvorming over de uitvoering van deelprojecten en inzet van middelen.
In 2023 zijn er geen mutaties geweest ten laste van genoemde reserve.

Bestemmingsreserve Omgevingswet
De raad heeft op 23 december 2021 besloten deze reserve in te stellen. Op basis van het plan van aanpak voor de invoering van de Omgevingswet is er in totaliteit € 1,15 miljoen beschikbaar gesteld. In de begroting is uitgegaan van een gelijkmatig patroon in de uitgaven in de jaren 2019 t/m 2023 maar in de praktijk lopen de uitgaven hierop achter. Omdat de invoering ook doorloopt na 2023 (tot 2029) zullen de uitgaven ook meer uitgesmeerd (moeten) worden.

Bestemmingsreserve Toezeggingen Dorpen
De raad heeft op 23 december 2021 besloten deze reserve in te stellen om de beschikbaar gestelde en nog niet bestede bedragen van € 2.293.368 in totaal mee te nemen naar komende jaren:
- MFA Menaam € 472.190
- MFC Berltsum € 831.178
- MFA Sexbierum € 590.000
- MFA Tzummarum € 300.000
- dorp Tzummarum € 100.000

In kalenderjaar 2023 is de subsidie verstrekt aan MFC Sexbierum.

Bestemmingsreserve Op paad lâns it Waad
De raad heeft op 23 december 2021 besloten deze reserve in te stellen om de beschikbaar gestelde en nog niet bestede € 250.000 mee te nemen naar komende jaren. Het project zal naar verwachting t/m 2027 lopen en wordt mee gefinancierd door derden.

Bestemmingsreserve impuls woningmarkt
In de raadsvergadering van 8 juli 2021 heeft de raad de motie Extra impuls woningmarkt aangenomen. Dientengevolge heeft de raad 3 maart 2022 een extra krediet van € 510.000 beschikbaar gesteld voor tijdelijke formatie op het gebied van wonen en ruimtelijke ordening. Deze middelen zijn gereserveerd in de Bestemmingsreserve impuls woningmarkt. In het kalenderjaar 2023 is er uitvoering gegeven aan deze motie middels een uitgaaf van € 135.655 ten laste van genoemde reserve.

Bestemmingsreserve tegemoetkoming afvalstoffenheffing
Middels de 14e begrotingswijziging in 2022 is besloten het voordelige dividend van de N.V. Afvalsturing € 285.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve tegemoetkoming afvalstoffenheffing met als doel deze eenmalig uit te keren in 2023. De tegemoetkoming is uitgekeerd in 2023.

Bestemmingsreserve Ecologisch bermbeheer en biodiversiteit
Bij de vaststelling van de begroting 2023 is de bestemmingsreserve ecologisch bermbeheer en biodiversiteit ingesteld. Er is € 760.000 toegevoegd aan genoemde reserve.
In 2023 is er € 190.000 uitgegeven.

Bestemmingreserve Duurzaam wonen
Bij de vaststelling van de begroting 2023 is de bestemmingsreserve duurzaam wonen ingesteld. Er is € 750.000 toegevoegd aan genoemde reserve. In 2023 is er € 500.000 uitgegeven.

Mutaties in de voorzieningen

Bedragen x € 1	Beginstand	Vermeer-dering	Vermin-dering	Eindstand
Voorziening pensioenverplichting	*4.558.949*			*4.262.680*
Jaarlijkse dotatie		153.068		
Pensioenuitkeringen			331.172	
Vrijval voorziening			118.165	
3 WW jaar ambtenaren	*60.793*			*77.123*
Dotatie voorziening		16.330		
Voorziening verlofsparen	*60.000*			*82.587*
Dotatie voorziening		22.587		
Voorziening APPA ontslaguitkering	*0*			*115.606*
Eenmalige dotatie		230.000		
Uitkeringen			103.824	
Vrijval voorziening			10.570	
Spaarvoorziening riolering	*13.921.337*			*13.682.187*
Jaarlijks dotatie		1.810.896		
Groot onderhoud en vervanging riolering			2.050.046	
Voorziening wegen	*865.826*			*5.018.875*
Jaarlijks dotatie		533.848		
4.07 Beheerplan wegen 2023-2026		2.628.042		
Incidentele dotatie vergoeding Delta		1.021.524		
Groot onderhoud wegen			30.365	
Voorziening gebouwen	*2.811.578*			*2.909.027*
Jaarlijks dotatie		296.039		
7.04 Beheerplan Gebouwen		198.000		
Dotatie vergoeding BTW op sportgebouwen		16.188		
Groot onderhoud gebouwen			412.778	
Voorziening civiele kunstwerken	*740.699*			*750.330*
Jaarlijks dotatie		182.088		
Groot onderhoud civiele kunstwerken			172.457	
Voorziening kademuren	*287.408*			*294.208*
Jaarlijkse dotatie		6.800		
Voorziening buitensportaccommodaties	*551.931*			*603.297*
Jaarlijkse dotatie		252.800		
8.05 Aanvullend krediet renovatie B-veld Minnertsga		360.300		
Dotatie vergoeding BTW op sportgebouwen		117.282		
Groot onderhoud kunstgrasvelden			679.016	
Voorziening baggeren	*692.648*			*82.242*
Jaarlijkse dotatie		71.890		
Groot onderhoud waterwegen			682.296	
Voorz. afkoopsommen onderhoud grafstenen (HB)	*15.655*			*15.901*
Dotatie ontvangen afkoopsommen		1.141		
Vrijval voorziening onderhoud grafstenen			895	

Bedragen x € 1	Beginstand	Vermeer-dering	Vermin-dering	Eindstand
Voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen (HB)	*915.400*			*900.960*
Dotatie ontvangen afkoopsommen		82.400		
Vrijval voorziening begraafplaatsen			96.840	
Voorziening afkoopsommen Onderhoud begraafplaatsen (FR)	*538.239*			*516.400*
Toevoeging afkoopsommen		47.600		
Vrijval ter dekking van onderhoudskosten			69.439	
Voorziening Sangers van den Biezenbosfonds	*49.206*		*895*	*48.311*
Voorziening rente Sangers van den Biesenbosfonds	*335*	*984*	*0*	*1.319*
Totaal mutaties in de voorzieningen	**26.070.003**	**8.049.807**	**4.758.757**	**29.361.053**

Hierna volgt een toelichting op het ontstaan en het doel van de voorzieningen en de mutaties in 2023.

Pensioenvoorzieningen wethouders
Voorziening voor pensioenen van de (voormalige) wethouders en/of nabestaanden. Voor de nog niet pensioengerechtigde (vm) wethouders wordt er jaarlijks gedoteerd. Er is in 2023 € 331.172 uitgekeerd aan pensioenen. De rekenrente voor pensioenen is eind 2023 op 3,16% vastgesteld terwijl in mei nog met 2,64% werd gerekend. De aan te houden voorziening kan hierdoor iets lager zijn en betekent een vrijval van € 118.165.

3 WW jaar ambtenaren
Alle medewerkers betalen vanaf 1 januari 2018 een kostendekkende werknemerspremie, waarmee gemeenten zelf het 3e jaar WW kunnen financieren. Dit ter reparatie van de verkorting van de opbouw en de maximale duur van de WW-uitkering per 1 januari 2016. In 2023 zijn er geen uitkeringen geweest.

Voorziening verlofsparen
Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren opzij zetten voor later. De dotatie ter grootte van € 22.587 is gebaseerd op het door medewerkers geregistreerde aantal verlof per 31-12-2023.

Voorziening APPA ontslaguitkeringen
Voormalige wethouders komen in aanmerking voor een ontslaguitkering tot maximaal 3 jaar en 2 maanden vanaf mei 2022. De aan te houden voorziening is hierop gebaseerd.

Voorzieningen riolering
De voorziening is voor (vervangings)investeringen riolering om de lasten voor investeringen gelijkmatig te verdelen over meerdere begrotingsjaren. Er wordt jaarlijks gedoteerd aan deze voorziening om het vGRP 2020-2024 uit te kunnen voeren.

Voorziening Wegen
Deze voorziening is voor periodiek groot onderhoud van de wegen. Welk onderhoud de komende jaren nodig is omschreven in het beheerplan Wegen 2023-2026 zoals op 30-03-2023 door de raad vastgesteld. Op grond van het vastgestelde beheerplan wordt er jaarlijks € 533.848 gedoteerd. Er zijn voor in totaal € 30.365 aan uitgaven geweest.

Voorziening gebouwen
Deze voorziening is voor periodiek groot onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen. Welk onderhoud de komende jaren nodig is omschreven in het beheerplan Gebouwen 2023-2032 zoals op 29-06-2023 door de raad vastgesteld. Op grond van het vastgestelde beheerplan wordt er jaarlijks € 296.039 gedoteerd. Er zijn voor in totaal € 412.778 aan uitgaven geweest.

Voorziening Civiele kunstwerken
Deze voorziening is voor periodiek groot onderhoud van de civiele kunstwerken, zoals bruggen. Welk onderhoud de komende jaren nodig is omschreven in het beheerplan Civiele Kunstwerken 2023-2026 zoals op 30-03-2023 door de raad vastgesteld. Op grond van het vastgestelde beheerplan wordt er jaarlijks € 182.088 gedoteerd. Er zijn voor in totaal € 172.457 aan uitgaven geweest.

Voorziening Kademuren
De voorziening is voor gevormd om de lasten voor groot onderhoud kademuren gelijkmatig te verdelen over meerdere begrotingsjaren.

Voorziening buitensportaccommodaties
De voorziening is gevormd om de lasten voor groot onderhoud sportvelden gelijkmatig te verdelen over meerdere begrotingsjaren. Welk onderhoud de komende jaren nodig is omschreven in het beheerplan Buitensportaccommodaties 2022-2026 zoals op 28-10-2021 door de raad vastgesteld. Op grond van het vastgestelde beheerplan wordt er jaarlijks € 252.800 gedoteerd. In 2023 zijn de uitgaven € 679.016 geweest.

Voorziening baggeren (vh. overdracht stedelijk water)
Op 11 november 2021 is het baggerplan 2022-2030 vastgesteld en vanaf 2022 wordt er jaarlijks € 70.000 gedoteerd aan de voorziening. De onderhoudswerkzaamheden met betrekking tot overdracht stedelijk water (Wetterskip) en de bijdragen van het Wetterskip zijn onderdeel van het baggerplan en de voorziening. In 2023 zijn er voor in totaal € 682.296 aan uitgaven geweest.

Voorziening afkoopsommen onderhoud grafstenen (HB)
Het toekomstig onderhoud aan grafstenen kan voor bepaalde tijd worden afkocht. Om aan de verplichting van dit toekomstig onderhoud te kunnen voldoen is deze voorziening getroffen.

Voorziening afkoopsommen onderhoudsrechten begraafplaatsen (HB)
Ook het toekomstig onderhoud van de begraafplaatsen kan voor bepaalde tijd worden afkocht. Om aan de verplichting van dit toekomstig onderhoud te kunnen voldoen is deze voorziening getroffen.

Voorziening afkoopsommen Onderhoud begraafplaatsen (FR)
Het toekomstig onderhoud van de begraafplaatsen kan voor bepaalde tijd worden afkocht. Om aan de verplichting van dit toekomstig onderhoud te kunnen voldoen is deze voorziening getroffen.

Sangers van den Biezenbosfonds
Dit betreft een legaat van wijlen Dhr. Sangers van den Biezenbos waaruit bijdragen voor plaatselijke culturele doeleinden kunnen worden verstrekt.

Gehanteerde afschrijvingstermijnen

Afschrijvingstermijnen nieuwe investeringen m.i.v. januari 2022

Nr.	Soort investering		Jaren
1.	**Immateriële activa**		
1.1	Ontwikkelings- en onderzoekskosten		5
1.2	Kosten sluiten geldleningen/disagio		5
1.3	Bijdragen aan activa in eigendom van derden (afschrijving conform art 64 BBV, lid 6)		
	Materiële activa		
	Maximale termijn: niet wettelijk vastgesteld		
2.	**Investeringen in materiële vaste activa met een economisch nut**		
2.1	**Huisvesting en inrichting**		
2.1.1	Gebouwen	Ondergrond	0
		Opstal (permanent)	40
		Opstal (semi-permanent)	15
2.1.2	Verbouwingen/techn. Installaties	Verbouwing opstallen	20
		Technische installaties	15
2.2	**Installaties**		
2.2.1	Lift-, cv- en lichtinstallaties		15
2.2.2	Lichtdrukmachines/archiefsystemen/verkeerslichten		10
	Belijningsmachines/geluidmeetapparatuur		
2.2.3	Kantoorapparatuur	Kasregisters	5
		Foto- en videoapparatuur	5
2.2.4	Storingsmelders (riolering)		10
2.2.5	Telefooninstallaties/bekabeling data- en telecomnet		8
2.2.6	Nutsvoorzieningen (o.a. markten)		15
2.2.7	Bliksemafleiders		10
2.3	**Infrastructurele voorzieningen**		
2.3.1	Grondwerken		30
2.3.2	Rioleringen	Renovatie/vervanging	
	(Voor vervanging van rioleringen is voorzien in het gemeentelijk Rioleringsplan (GRP).		
2.3.3	Verkeersregelingen	Borden	10
		Veiligheidsmaatregelen	20
2.3.4	Parkeervoorzieningen		10
2.3.5	Begraafplaatsen	Grondwerken	40

Nr.	Soort investering		Jaren
2.4	**Voertuigen**		
2.4.1	Brandblusvoertuigen		15
2.4.2	Veegauto's (machines)		7
2.4.3	Kolkenzuigers		10
2.4.4	Vrachtauto's		7
2.4.5	Bestelauto's		7
2.4.6	Tractoren		7
2.4.7	Aanhangwagens		7
2.4.8	Borstelmachine		7
2.5	**Brandblusmiddelen**		
2.5.1	Verbindingsmiddelen (alarmontvangers/portofoons etc.)		7
2.5.2	Bluskleding/helmen		7
2.5.3	Overige materialen		10
2.5.4	Brandkranen		30
2.5.5	Aanduiding bluswatervoorziening		25
2.6	**Onderwijsvoorzieningen**		
2.6.1	Onderwijsleerpakket		15
2.6.2	Meubilair		15
2.6.3	Leermiddelen		10
2.6.4	Beveiliging schoolgebouwen		10
2.6.5	Noodlokalen		15
2.6.6	Verandering inrichting		20
2.6.7	Permanente voorzieningen/ aanpassingen en ov. Onderhoud postal		40
2.7	**Sportvoorzieningen**		
2.7.1	Bouw/renovatie gymlokalen/sporthallen/zwembaden etc.		40
2.7.2	Bouw kleedaccommodaties		30
2.7.3	Installaties		15
2.7.4	Inrichtingskosten sportaccommodaties		15
2.7.5	Gymnastiekmaterialen		10
2.7.6	Afrasteringen en ballenvangers		15
2.7.7	Lichtinstallatie sportaccommodaties		25
2.7.8	Kunstgrasvelden		20
2.7.9	Sportterreinen /-velden (aanleg)		30

Nr.	Soort investering		Jaren
2.9	**Materiaal buitendienst**		
2.9.1	Takkenversnipperaar		6
2.9.2	Opzetstrooier		10
2.9.3	Sneeuwploeg		10
2.9.4	Sneeuwborstel		10
2.9.5	Zoutstrooier		10
2.9.6	Zoutloods		15
2.9.7	Sneeuwschuiver		10
2.9.8	Schaftwagens		10
2.9.9	Wijkcontainers		10
2.9.10	Minicontainers		10
2.9.11	Bedrijfsafvalcontainers		8
2.9.12	Prikrol		8
2.9.13	Beregeningsinstallatie		10
2.9.14	Trilplaat		6
2.9.15	Maaimachines		5
2.9.16	Kooimaaier		5
2.10	Automatisering		
2.10.1	Software / hardware		5
2.10.2	Gebruiksrechten		5
2.10.3	Implementatie- en opleidingskosten		5
3	**Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut**		
3.1	**Infrastructurele voorzieningen**		
3.1.1	Wegen, straten en pleinen	Aanleg (asfaltverharding)	20
		Aanleg (elementverharding)	25
		Reconstructie/herinrichting	25
		Reconstructie (beton)	40
3.1.2	Openbare verlichting	Armaturen	15
		Lantaarnpalen	20
		Combinatie (onderverdeling)	17
3.1.3	Kunstwerken (bruggen, viaducten etc.)	Beton	40
		Hout	20
3.1.4	Straatmeubilair		5
3.1.5	Openbaar groen		20
3.1.6	Monumenten		30

Nr.	Soort investering		Jaren
3.1.7	Speeltuinen	Aanleg	15
		Inrichting	10
		Toestellen	10
3.1.8	Abri's		15
3.2	**Waterbeheer**		
3.2.1	Aanleg vaarten/vijverpartijen		40
3.2.2	Haven- en sluiswerken		25
3.2.3	Beschoeiingen/ overige voorzieningen		15
3.2.4	Binnenhavens		30
3.2.5	Aanlegsteigers		25